

Katedra histórie

**Záverečná správa z kvantitatívnej časti výskumu
v rámci analýzy
o stave globálneho vzdelávania na Slovensku (ZŠ a SŠ)
pre Konzorcium***

v rámci projektu „Rozvoj programov globálneho vzdelávania na vysokých školách pedagogického a nepedagogického zamerania“
č. SAMRS/2017/RV/2/1

* zostavené z neziskových organizácií Človek v ohrození, PDCS, CEEV Živica, a z akademických inštitúcií Pedagogická Fakulta UMB a Katedra histórie FF UPJŠ

14.september 2018

Katedra histórie

**Závěrečná správa z kvalitatívnej časti výskumu
v rámci analýzy
o stave globálneho vzdelávania na Slovensku (ZŠ a SŠ)
pre Konzorcium***

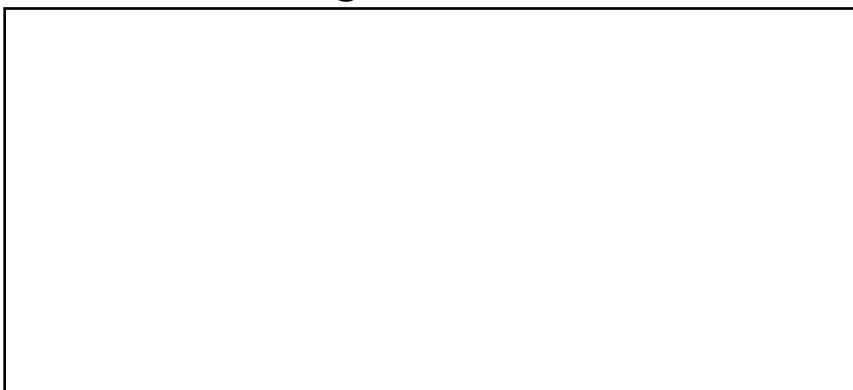
v rámci projektu „Rozvoj programov globálneho vzdelávania na vysokých školách pedagogického a nepedagogického zamerania“
č. SAMRS/2017/RV/2/1

* zostavené z neziskových organizácií Človek v ohrození, PDCS, CEEV Živica, a z akademických inštitúcií Pedagogická Fakulta UMB a Katedra histórie FF UPJŠ

6.marec 2019

... o stave globálneho vzdelávania na Slovensku

„Niektorí žiaci sa prekvapujúco aktívne zapájajú do globálneho vzdelávania, chcú poznať a vedieť, prečo sa niektoré veci dejú a ako sa k nim majú postaviť. Na školách ale chýba čas, prvoradé sú odborné vedomosti.“ (učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 37 rokov)

ZŠ a SŠ

„Nad'alej ponúkať vzdelávania, ale aby sa dostali ponuky aj k učiteľom konkrétne, nielen na školu. Workshopy konkrétne na škole. DISKUSIA s riaditeľmi škôl o potrebe globálneho vzdelávania... všetko začína od najvyššieho.“ (učiteľka

štátneho 8-ročného gymnázia na východnom SK, v praxi 8

„Záleží mi na tom, aby moji žiaci žili vo svete pokojnom, aby mohli prežívať úspech a radosť. Keď s nimi pracujem na rozvíjaní ich globálneho vzdelávania, zažívame spolu pocit, že to je to, čo potrebujú do života. Cítim ich vďačnosť za to, že ich učím schopnosti chytiť svoj život aj život sveta do vlastných rúk.“ (učiteľka cirkevnej „inej“ školy na východnom SK, v praxi 25 rokov)

Výskumný zámer a ciele

Konzorcium vytvorené z renomovaných neziskových organizácií a univerzitných pedagogických pracovník, ktoré sa globálnemu vzdelávaniu na Slovensku dlhodobo venujú, realizujú projekt SAMRS/2017/RV/2/1. Pre účely projektu a tiež pre svoju ďalšiu činnosť potrebuje spoľahlivo vedieť, **nakoľko je globálne vzdelávanie integrované do vzdelávacieho procesu na základných a stredných školách a akým spôsobom.**

Výskum si kládol nasledovné ciele:

1. Zmapovať a popísať súčasný stav globálneho vzdelávania na základných a stredných školách na Slovensku z hľadiska obsahu, formy/ metód a rozsahu: témy začlenené do výučby, aplikované formy a metódy, časová dotácia/ intenzita, dosahy na študentov aj učiteľov; zdroje, z ktorých školy čerpajú. Konkrétne tiež:
 - 1a. popísať nadobúdané globálne kompetencie a mieru ich nadobúdania, pričom pojem „globálneho občana“ sledovať na úrovni tzv. globálneho žiaka/ študenta a učiteľa
 - 1b. popísať a zmerať dosahy GV na škále od kognitívnych po afektívne, od informovania/ odovzdávania údajov po rozvoj kritického myslenia a zmenu postojov, schopnosť riešiť problémy
 - 1c. zistiť, či ide o „celoškolský“ prístup s vytváraním podmienok a budovaním kapacít školy pre rozvíjanie GV, alebo *ad hoc* projekty či akcie, individuálne aktivity učiteľa(-ov)
 - 1d. zistiť nastavenie škôl a identifikovať silné a slabé stránky + prekážky, ako aj príležitosti a riziká pri aplikovaní GV, a hodnotení tohto druhu vzdelávania
2. Porovnať stav GV na základných a stredných školách optikou učiteľov spoločenskovedných, ale aj prírodovedných či technických predmetov, a optikov žiakov/ študentov; s využitím (seba)hodnotenia cieľovými skupinami.
3. Zmapovať obsah, mieru a formy spolupráce škôl s externými subjektmi ako sú neziskové/ vzdelávacie organizácie - realita vs. očakávania/ preferencie.
4. Priniest spoľahlivé a relevantné zistenia, ktoré budú východiskom pre tvorbu novej stratégie globálneho vzdelávania na Slovensku a formulovanie odporúčaní pre prax pri ďalšom začleňovaní GV primárne v oblasti formálneho vzdelávania.

Design výskumu

Empirický výskum v prostredí základných a stredných škôl na Slovensku sa realizoval s využitím **kvantitatívneho a kvalitatívneho prístupu**; konkrétne prostredníctvom **online dotazníka** a **focus skupín**. Táto kombinácia metód poskytla **komplementárny pohľad** na skúmané témy.

Výskumná metóda	Technika
Online dotazník	online vyplňanie dotazníka prostredníctvom online platformy s automatickou tvorbou dátovej bázy
Focus skupiny	videozáznam

Metodológia - kvantitatívna časť

Cieľové skupiny	<p>1. učitelia 2. žiaci</p> <p>na celom Slovensku</p> <p>Konkrétne:</p> <p>1a. učitelia humanitných, ale aj prírodovedných či technických predmetov na základných školách, ktorí učia žiakov 9.ročníka</p> <p>1b. učitelia humanitných, ale aj prírodovedných či technických predmetov na stredných školách, ktorí učia žiakov 3.ročníka</p> <p>2a. žiaci 9.ročníka na základnej škole</p> <p>2b. žiaci 3.ročníka na strednej škole</p>
Metóda a výber	<p>online dotazník</p> <p>2 verzie:</p> <p>1. dotazník pre učiteľov</p> <p>2a. dotazník pre žiakov 9.ročníka na základnej škole</p> <p>2b. dotazník pre žiakov 3.ročníka na strednej škole</p> <p>výber</p> <p>online dotazníky boli rozposlané do všetkých základných a stredných škôl na základe viacerých databáz a v súlade so stratégiou zberu dát, ktorú prijalo Konzorcium</p>
Počet respondentov	<p>$n_{\text{učitelia}} = 732$</p> <p>$n_{\text{žiaci}} = 3513$</p>
Priemerná dĺžka trvania vyplnenia dotazníka	<p>dotazník pre učiteľov: približne 25 min.</p> <p>dotazník pre žiakov: približne 20 min.</p>
Termín zberu dát	<p>29.5. - 5.7.2018</p>
Spracovanie dát	<p>štatistické spracovanie dát + kvalitatívna analýza dát (otvorené otázky)</p>

Metodológia - kvalitatívna časť

Metóda	focus skupina (FS)	
Typy focus skupín	1. FS s učiteľmi ZŠ <i>mix</i> <ul style="list-style-type: none"> ZŠ s a bez GV druh školy <i>mindset</i> + prax v školstve pohlavie z 3 častí SK (západ - stred - východ) 	2. FS s učiteľmi SŠ <i>mix</i> <ul style="list-style-type: none"> SŠ s a bez GV druh školy <i>mindset</i> + prax v školstve pohlavie z 3 častí SK (západ - stred - východ)
Počet focus skupín	3	3
Počet respondentov v jednotlivých FS	FS1: 4 respondenti FS3: 4 respondenti FS5: 5 respondentov (1 zo SŠ)	FS2: 4 respondenti FS4: 4 respondenti FS6: 3 respondenti
Počet respondentov celkom	n=24	
Priemerná dĺžka trvania FS	90 min.	90 min.
Termín a miesto zberu dát	FS1: 12.12.2018 na západnom SK FS3: 13.12.2018 na východnom SK FS5: 17.12.2018 na strednom SK	FS2: 12.12.2018 na západnom SK FS4: 13.12.2018 na východnom SK FS6: 17.12.2018 na strednom SK
Spracovanie dát	kvalitatívna analýza dát	

takouto lososovou podkladovou farbou sú v reporte označené strany (snímky) a dáta z kvalitatívnej časti výskumu (focus skupín)

Výskum bol vo všetkých častiach a fázach realizácie **anonymný**.

Konzorcium a konkrétne subjekty **Človek v ohrození, n.o.**, **PDCS, o.z.** a v ich zastúpení aj externí dodávatelia (Mgr. Lýdia Marošiová /SZČO/ a Krajinka, s.r.o.), **garantovali** všetkým respondentom **anonymitu** a ochranu osobných a všetkých údajov, ktoré poskytlí za účelom tohto výskumu a zaviazali sa, že budú so všetkými dátami nakladať ako s **dôvernými**, počas aj po skončení výskumu.

HLAVNÉ ZÁVERY

Hlavné závery

CELKOVÉ

Výskumný predpoklad o tom, že každodenná prax globálneho vzdelávania v školstve na Slovensku zaostáva za inak ideovo dobre nastavenou tzv. Národnou stratégiou pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 - 2016, sa ukázal na úrovni základných a stredných škôl ako oprávnený. Výskum spoľahlivo odhalil, že **GV je integrované do vzdelávacieho procesu na základných a stredných školách čiastočne, nie systematicky**, v mnohých prípadoch *ad hoc* aj mimovoľne.

Učitelia ako zástupcovia ZŠ a SŠ disponovali rôznou mierou znalosti či sa GV na ich školách realizuje, čo konkrétne aj ako. Napriek tomu, že väčšina učiteľov sa vyjadrila, že na ich škole sú oboznámení so začlenením cieľov, princípov a tém GV do Štátneho vzdelávacieho programu, monitoring obsahu a foriem GV nebol pre väčšinu (dopytovaných) učiteľov ~ škôl na Slovensku priaznivý.

Diskrepancie vznikajú už pri pojme globálne vzdelávanie, a či škola rozvíja tzv. globálnu dimenziu, pokračujú odhadmi kto z učiteľov sa jej na vyučovaní venuje, nesúlalom v tvrdeniach a v rozdieloch komu je určené; tiež rozdiely sú čo a ako sa v rámci tohto vzdelávania realizuje, najavo vyšli aj nejasnosti čo z toho čo je k dispozícii k takémuto vzdelávaniu sa využíva; až napokon sami učitelia si nie sú istí, či na škole so žiakmi osobne realizovali globálne vzdelávanie.

Zároveň, v takomto „neprehľadnom“ prostredí, učitelia pri rôznych monitorovacích otázkach o GV zaujali stanoviská, v ktorých sa vyjadrili, že globálne vzdelávanie realizujú pokiaľ ide o konkrétne formy, obsahy či metódy.

Na druhej strane, dobrou správou je, že sú **učitelia, ktorí s istotou vedia, že realizovali GV posledný školský rok (38%), sú na celom Slovensku, a výskum tiež odhalil, že globálne vzdelávanie na niektorých školách zastrešujú aj koordinátori, a to v 46 okresoch**, aj že sa objavujú prvé lastovičky v podobe samostatného predmetu zameraného na globálne vzdelávanie.

Výskum preukázal, že školy nerozvíjajú globálne vzdelávanie rovnomerne tematicky, to totiž vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Väčšina učiteľov venuje najväčšiu pozornosť rozvíjaniu environmentálneho piliera a ľudskoprávneho vzdelávaniu žiakov. Relevantná systémová pozornosť sa ďalej venuje podľa (polovice) učiteľov aj multikultúrnemu vzdelávaniu. Boj s extrémizmom, mierové vzdelávanie, globálna ekonomika či migrácia a integrácia migrantov, je v centre globálneho vzdelávania najviac na tretine škôl.

Hlavné závery

CELKOVÉ II

Z výskumu tiež vyplynuli **nedostatky pri využívaní metód a foriem typických pre začleňovanie globálnej dimenzie do vzdelávania**. Z pedagogického hľadiska sa hovorí o tzv. konštruktivistickom prístupe vo výučbe, podľa ktorého globálne vzdelávanie kladie dôraz na tzv. globálne témy a prepojenia, a zároveň využíva participatívne vzdelávacie postupy smerujúce k afektívnym, nielen kognitívnym či psychomotorickým vzdelávacím cieľom... **Globálne vzdelávanie sa na školách realizuje najmä prostredníctvom metód „rozprávanie“ a „film/ video“**. **Len každý štvrtý učiteľ(-ka) /28%/ označil „diskusiu“ za metódu, ktorá prevláda pri realizácii GV** a aj podľa ďalších zistení je možné konštatovať, že **tzv. konštruktivistický prístup vo výučbe GV na väčšine škôl nie je bežnou praxou**. Kameňom úrazu ale je, že učitelia nevidia (svoje) deficity „v metóde“, a využívanie participatívnych metód pri tomto vzdelávaní uvádzali ako jeden z najmenších problémov aplikovania GV.

Cieľom globálneho vzdelávania je rozvíjanie špecifických kompetencií žiakov. Žiaci ich nadobúdajú primerane svojmu veku a kognitívno-emocionálnemu vývinu. Nepochybne je na odbornú diskusiu, ktoré kompetencie majú mať tretiaci na SŠ „viac rozvinuté“ ako deviataci na ZŠ. Na jednej strane z výskumu v tomto smere vyplynulo, že **deviataci na základných školách a tretiaci na stredných školách vnímajú globálnu mapu - svet veľmi príbuzne, z mentálneho a sociokultúrneho hľadiska. Malé rozdiely - v kontexte preukázania hlbšieho porozumenia oblastí a tém, ktoré sa týkajú celého sveta - môžeme považovať za významné...** Na druhej strane, takéto „malé“ rozdiely sa preukázali u stredoškolákov, ktorí si viac ako deviataci pripúšťali dopad globálnych problémov na svoje životy.

Zaujímavý sa ukázal aj pohľad na potenciál žiakov pre sociálne konanie alebo činy - v podobe testovania záujmu zapojiť sa do aktivít, ktoré sa budú usilovať o zmenu niečoho, o čom sú presvedčení, že je to v záujme ľudí, planéty. Už v deklaratívnej všeobecnej rovine sa vyčlenila **tretina žiakov, ktorí nevedeli, či by sa do niečoho tak zapojili**. Pri výbere z ponuky konkrétnych iniciatív, potenciál zapojiť sa u žiakov ešte poklesol (čiže zmenila minimálne na polovicu žiakov). Aký potenciál pre riešenie „globálnych“ problémov dnes predstavujú tieto žiaci, a akí môžu predstavovať? Môže formálne vzdelávanie so začleneným globálnym vzdelávaním na tom niečo zmeniť? ...

Pri realizácii globálneho vzdelávania na systémovej úrovni boli identifikované problémy spojené s praktickým včlenením GV do predmetov na základných a stredných školách, tzv. **hľadanie súvislostí a vyváženosti medzi témami globálneho vzdelávania a obsahovou náplňou daných predmetov**. Ako nemenej závažné sa ukázali problémy škôl s pravidelným začleňovaním tém globálneho vzdelávania do obsahových štandardov\ výchovno-vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých predmetov/ medzipredmetovo, podľa tém, tried a ročníkov. **Školy nemajú (oficiálne) metodické materiály ku GV. Učiteľom sa nedostáva podpora vo vzdelávaní v tejto oblasti „zhora“** - na úrovni školského systému na Slovensku, a častokrát aj vedenia školy. Učenie podľa princípov GV v praxi neraz sprevádza neporozumenie zo strany verejnosti, vrátane rodičov.

Hlavné závery

CELKOVÉ III

Učitelia, ktorí učia žiakov so špeciálnymi potrebami, žiakov z marginalizovaných komunít, sociálne znevýhodneného prostredia a odborných škôl artikulovali v súvislosti so zakomponovaním GV do vyučovacieho procesu osobitý druh potrieb.

Učitelia zároveň konštatovali, že realizácii či rozvíjaniu globálneho vzdelávania stojí v ceste najmä **nedostatok času, ale aj rôznorodosť žiakov a žiackych kolektívov**. V neposlednom rade a napriek tomu, že učitelia celkovo vnímajú potrebu začleňovania globálneho kontextu v učení (sa), mnohí učitelia sa cítia demotivovaní robiť akýkoľvek druh nadpráce, ktorú „globálne vzdelávanie“ v podmienkach školstva na Slovensku nepochybne sprevádza.

Pri mapovaní aktuálneho stavu globálneho vzdelávania na základných a stredných školách na Slovensku sa potvrdila **previazanosť formálneho vzdelávania s prácou mimovládnych organizácií (MVO) pôsobiacich v oblasti globálneho vzdelávania na Slovensku**. Týka sa to predovšetkým využívania rôznych metodík a materiálov k výučbe GV, vrátane videí a filmových festivalov z dielne MVO. Rozsah a význam týchto „vstupov“ je markantný vzhľadom k zisteniu, že pri realizácii globálneho vzdelávania školy údajne využívajú vlastné personálne kapacity & expertízu v škole len podľa približne štvrtiny učiteľov zúčastnených na výskume.

Učitelia s veľkou naliehavosťou hovorili aj o potrebe „**priniest' do školy prax**“ aj **erudíciu v oblasti globálnych problémov**. Učitelia majú evidentnú predstavu, aby MVO/ ľudia z MVO prišli do školy a tak priamo realizovali globálne vzdelávanie - žiakov, aj učiteľov. Táto výzva svedčí jednak o potrebe odbremenit' učiteľov, zažiť nový pohľad, spestriť vzdelávanie žiakov, ale svedčí aj o neprijatí prístupu globálne vzdelávať koncepčne (nie *ad hoc*).

Predkladaný výskum prináša zistenia o dosahu globálneho vzdelávania z pohľadu učiteľov, či už GV realizovali alebo nie. Boli **identifikované mnohé pozitívne prínosy** takéhoto vzdelávania, najmä **ale pre žiakov a pre rozvoj ich kompetencií potrebných v dnešnej globalizovanej spoločnosti**. **GV má prínos pre spoločnosť a planétu**, pomáha pri výchove k aktívnemu občianstvu, je praktické - pomáha a mení veci k lepšiemu; je inovatívne a hravé pre žiakov, aj učiteľov. Učitelia konštatovali, že **takýto prístup v učení je aj o učení sa**, obohacuje ich samotných; aj že zlepšuje vzťahy a atmosféru v škole.

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ

KOMPETENCIE študentov

- Väčšina učiteľov nepochybuje, že žiaci sa dokážu zhostiť úloh vyplývajúcich z nevyhnutnosti riešiť problémy globalizovaného sveta. Pokiaľ však ide o zodpovednosť každý tretí učiteľ si myslí, že ich žiaci v budúcnosti skôr nebudú schopní niesť zodpovednosť za stav planéty a podobu sveta, v ktorom žijeme.
- Dnešné základné a stredné školy podľa väčšiny učiteľov pripravujú žiakov na život v globálnej, čoraz viac prepojenej a rýchlo sa meniacej spoločnosti. Podľa päťtiny učiteľov sa to ale nedeje, a častejšie sú medzi nimi učiteľia deviatakov na základných školách (ZŠ) - v porovnaní s učiteľmi tretiakov na stredných školách (SŠ).
 - Bud' učiteľia tento proces prípravy a teda nadobudnutie takýchto kompetencií nepovažujú u deviatakov ešte za ukončený a je pre nich ťažké ho vidieť; a/alebo preto, že podľa nich školy - na ktorých učia - takto žiakov nepripravujú (čo môže prameniť z kritického pohľadu na školstvo, ale aj z osobného presvedčenia učiteľov, že to primárne nie je úloha škôl).
- Takmer každý druhý učiteľ (využili „8-10“ bodov na hodnotiacej škále) deklaruje, že školy - v ktorých učia - rozvíjajú schopnosť žiakov primerane a efektívne reagovať na požiadavky, výzvy a príležitosti, ktoré prináša demokracia, medzikultúrny dialóg, stav planéty (tzv. demokratické kompetencie). A približne taký istý počet učiteľov vraví, že na ich škole je to o jedno pásmo horšie (využili „5-7“ bodov na hodnotiacej škále).
- Na strednej a nízkej úrovni učiteľia tiež hodnotili viaceré charakteristiky žiakov nevyhnutných pre schopnosť reflektovať globálne-lokálne problémy:
 - Cnosť žiakov ako „záujem a zvedavosť“ uspokojivo sprevádza podľa učiteľov iba polovicu žiakov, „vnímavosť voči slabším, znevýhodneným ľuďom“ iba dve päťtiny.
 - „Idealizmus“ - typický pre každú mladú generáciu - prenikol do mysle iba tretiny žiakov; a rovnako o toľko žiakoch sa dá povedať, že sa „zapája na vyučovaní“ - až polovica sa len tak-tak zapája. Tretina žiakov pripúšťa, že v škole nekladá do práce veľa energie, alebo cíti slabosť či nejaké napätie, a až štvrtina si hovie vo vyjadrení, že „ťažko povedať“ či a nakoľko sa cítia v škole zamestnaní.
 - Schopnosť žiakov „obhajovať svoje názory“, spolu so „sebadôverou“ zďaleka prevyšujú „komunikačné a prezentačné schopnosti“ žiakov a aj ich schopnosť „argumentovať“. Päťtina žiakov ale vraví, že v škole sa necíti veľmi sebaisto a ďalšia päťtina sa priamej odpovedi akoby vyhýba; dokopy každý druhý-tretí žiak si sebou skôr nie je istý.
 - Najnižšie hodnotenie dostali žiaci za „flexibilitu (na meniace sa podmienky)“ „nezávislosť v úsudku a správaní“, a celkom prepadli pokiaľ ide o „analytické a kritické myslenie“ a „svedomitosti v učení sa“. Vo vzťahu k nízkemu hodnoteniu „nezávislosti v úsudku a správaní“ žiakov učiteľmi, až tri štvrtiny žiakov kontruje, keď vravia, že oni sa naopak cítia (viac-menej) sami sebou a tak sa aj vyjadrujú a rozhodujú.
- Žiaci komunikujú, že ich učiteľia/škola nie vždy vedia zaujať, aj že majú svoje problémy (v rodine, s dospievaním, rovesníkymi vzťahmi a pod.).

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ II

MONITORING globálneho vzdelávania na základných a stredných školách

- Väčšina učiteľov deklaruje, že je oboznámená so začlenením cieľov, princípov a tém globálneho vzdelávania (GV) do Štátneho vzdelávacieho programu, ale len tretina učiteľov to hovorí s istotou.
 - (Pri spokojnosti so svojou prácou učiteľa(-ky) v oblasti globálneho vzdelávania) pätina učiteľov (u mužov štvrtina) sa vyjadrila, že si nie je istá, čo sa rozumie pod globálnym vzdelávaním.
 - Koordinátor globálneho vzdelávania je len na niektorých školách.
- (Pri percentuálnom hodnotení GV ako súčasti vyučovaných predmetov na škole) približne dve pätiny odpovedí učiteľov hovorili o tom, že na ich škole sú globálne problémy zakomponované v predmetoch prierezovo podľa tém a že škola vytvára podmienky pre GV - je zahrnuté v tematických plánoch a plánoch školských aktivít, apod.
- Väčšina učiteľov základných a stredných škôl sa vyjadrila, že globálnemu vzdelávaniu sa venujú ich školy **aspoň tri roky**, a určite aspoň polovica (a viac) kolegov na škole. Globálne vzdelávanie je väčšinou určené celej škole, ale sú aj školy, kde v školskom roku 2017/2018 bolo určené konkrétnej triede či ročníku.
- Viac ako tretina učiteľov (38%) - rovnako na základných ako aj na stredných školách, spomedzi všetkých respondentov - globálne vzdelávanie osobne realizovali (učili) v školskom roku 2017/2018, a dve pätiny učiteľov konštatovali, že dá sa povedať, že ho realizovali („skôr áno“).
- Všeobecne sa vie, že školy realizujú vlastné projekty - a tie boli spolu s „prístupom vo výučbe na akomkoľvek predmete“ najčastejším spôsobom realizácie GV na školách. Školy sa tiež v rámci globálneho vzdelávania bežne zapájajú do projektov prichádzajúcich „zvonka“, a v tretine prípadov realizovali aj „tematické bloky na niektorých predmetoch“.
 - Formou samostatného predmetu globálne vzdelávanie školy rozvíjajú len ojedinele.
 - Na niektorých školách sa ku globálnemu vzdelávaniu viditeľne venujú rozvíjaním *local ~ global* dimenzie, predovšetkým v environmentálnej a sociálnej oblasti.

Využívané METÓDY globálneho vzdelávania

- Tri štvrtiny žiakov sa vyjadrili, že na ich školách sa diskutuje, a spolu s „**prácou vo dvojici, v skupinách - projektom - filmom/ videom**“ - patria k metódam (dopytovali sme sa na konkrétne metódy, ktoré sa odporúčajú pri GV), ktoré ich učitelia bežne používajú pri výučbe.

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ III

- Učitelia sa vyjadrili, že pri svojej výučbe používajú najmä rozprávanie a výklad... Polovica učiteľov využíva všeobecne „diskusiu“ ako metódu len niekoľkokrát za mesiac a menej často.
 - Takmer tretinou učiteľov nie sú využívané, či objavené(?) metódy ako experiment, prípadová štúdia; pätinou zase „hranie rolí, príbehy zo života a ich dramatizácia“.
- Globálne vzdelávanie sa realizuje na školách najmä prostredníctvom metód „rozprávanie“ a „film/ video“. **Len každý štvrtý učiteľ(-ka) /28%/ označil „diskusiu“ za metódu, ktorá prevláda pri realizácii GV.**
 - Celkovo, na základe hodnotení väčšiny učiteľov, je možné konštatovať, že tzv. konštruktivistický prístup vo výučbe GV sa využíva, aj nevyužíva. Spomedzi atribútov takehoto vzdelávania učitelia bežne využívajú najmä „lokálne-globálne prepojenia (zo života)“ a „spätná väzba žiakov“; naopak najmenej učitelia cielene aplikujú „meranie dopadu“ a „účasť žiakov na obsahu vzdelávania“.

Preberaný OBSAH a DOSAH globálneho vzdelávania

- Najväčšiu pozornosť školy venujú rozvíjaniu environmentálneho piliera v globálnom vzdelávaní. Za takmer rovnako rozvíjané je možné považovať aj vzdelávanie žiakov k ľudským právam. Relevantná systémová pozornosť sa ďalej venuje multikultúrnemu vzdelávaniu. „Boj s extrémizmom“ či „migrácia a integrácia migrantov“ je v centre globálneho vzdelávania najviac približne na tretine škôl.
 - Z výskumu vyplynulo, že environmentálnej „výchove“ žiakov sa systémovo venujú najmä základné školy.
- Žiaci sa ku všetkým zásadným témam v environmentálnej, sociálnej a ekonomickej oblasti globálneho vzdelávania, vyjadrili, že ich v škole preberali. Najviac uvádzajú, že v škole sa stretli s ľudskoprávnymi (na 1.mieste) a environmentálnymi témami. Polovica žiakov uviedla medzi preberanými témami aj „radikalizáciu a extrémizmus mladých ľudí na Slovensku a vo svete“, či globálnu ekonomiku.
 - Tretina stredoškolákov vyhlásila, že v škole nepreberali tému ako „sila jednotlivca pri presadzovaní zmeny“, a takmer štvrtina nevie, či ju preberali, resp. nerozumela, čo to znamená.
 - Žiaci základných škôl avizujú familiaritu všetkých tém vo väčšom počte ako stredoškoláci.
- **Stredoškoláci - v porovnaní s deviatkami na základných školách - si viac pripúšťajú dopad globálnych problémov na svoje životy. Naznačuje to, že táto oblasť vzdelávania ich zaujíma, čo čiastočne potvrdzuje aj zistenie zo strany stredoškolských učiteľov, ktorí pozorujú väčší záujem žiakov „o globálny obsah vo výučbe“ ako učitelia na základných školách.**

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ IV

- Žiaci sa môžu/ majú na koho spomedzi učiteľov obrátiť s rôznymi otázkami - dve tretiny, pokiaľ ide o ľudskoprávne otázky, či klimatickú zmenu - i keď pri tej by stredoškóľáci v takej miere - na rozdiel od deviatakov na ZŠ - nenašli vhodného učiteľa.
 - Otázku typu „Prečo sa hovorí o značkách ako je Adidas, McDonald´s, Mercedes, že ich vplyv je často vyšší ako majú vlády a politici?“ by si väčšina žiakov zrejme nechala pre seba, medzi učiteľmi nevie (alebo nie celkom rozumie otázke?) na koho by sa s ňou obrátili.
- Žiaci zaujali pozitívne postoje k úsiliu aktivistov a nadšencov v boji za ľudské práva, v environmentálnej oblasti, a o niečo menej pozitívne sa postavili k problému migrácie a utečencov.
 - V prvom príbehu z Pakistanu o Malále sú väčšinové argumenty žiakov založené na dôležitosti ľudských práv, rovnosti práv, ale aj obdivu k odhodlaniu Malály verejne sa postaviť proti zákazu Talibanu vzdelávať dievčatá a celkovo zmeniť nerovnoprávne postavenie žien v Pakistane, ísť za svojím snom.
 - V druhom príbehu zo Švédska o tzv. plogging-u (beh so zbieraním odpadkov) väčšina žiakov zastáva názor, že zhoršujúci sa stav životného prostredia vyzaduje aj takéto konanie. Medzi početne zastúpenými argumentmi nechýbajú aj také, ktoré vyjadrujú rozhorčenie žiakov a apelovanie na hroziacu environmentálnu katastrofu na Zemi.
 - V treťom príbehu o pesničke „Otvorte hranice“ v podaní reggae speváka z Pobrežia Slonoviny menom Fakoly, žiaci svoje najsilnejšie argumenty opreli o slobodu pohybu, ľudské práva pre všetkých, sympatizovanie s umelcom (a umením) v jeho snahe pomôcť Afrike. Zároveň, medzi (najmä implicitnými) argumentmi za otvorenie hraníc boli relevantne zastúpené aj argumenty o bezpečnostných a sociálno-ekonomických rizikách takéhoto aktu.
- Vo všetkých troch príbehoch boli dievčatá vnímavejšie a viac pozitívne nastavené voči úsiliu aktivistov riešiť tri spomínané globálne problémy. Ukázalo sa tiež, že komu to spomedzi žiakov nedávalo okamžitý zmysel (uviedol, že to „skôr nemá + nemá to žiaden význam“) - často sa „neunúval(-a)“ ani argumentovať. Chlapci podstatne častejšie ako dievčatá neuvádzali nijaký argument.

DOSAH globálneho vzdelávania a POTENCIÁL pre činy žiakov

- Aj keď žiaci deklarujú, že si vedia predstaviť, že sa zapoja do „aktivít, ktoré sa budú usilovať o zmenu niečoho, o čom sú presvedčení, že je to v záujme ľudí, planéty“, už v deklaratívnej rovine je tu tretina žiakov, ktorí nevedia, či by sa zapojili alebo odmietajú sa zapojiť (v realite s vysokou pravdepodobnosťou ich je/ bude teda ešte viac).
 - Dievčatá deklarujú vyšší záujem zapojenia sa, medzi deviatakmi na ZŠ a tretiakmi na SŠ nie je v deklaráciách (všeobecne) o zapojení sa žiaden podstatný rozdiel. (Toto indikuje, že potenciál nastupujúcej generácie deviatakov ešte môže rásť.)

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ V

- Žiaci si vybrali z ponuky konkrétnych iniciatív, do ktorých by si vedeli predstaviť, že sa zapoja - na prvom mieste - iniciatívu „cyklojazdou za cyklotrasy v našom meste“, ale bola by ich len polovica. Aj kampane „prestaňte používať jednorazové plastové veci“ a „vybudovanie skateparku či klubu v našom meste“ by mohli rátať takmer (aj maximálne) s polovicou žiakov.
 - Minimálne dve pätiny žiakov (a viac) si zakaždým podržali síce deklaratívny, ale evidentný odstup od konkrétnych iniciatív.
 - Žiaci a žiačky tretieho ročníka SŠ, a chlapci (ZŠ+SŠ) majú vyššiu tendenciu odmietat' zapojenie sa do takýchto aktivít.

POTREBY a deficitné oblasti pri realizácii globálneho vzdelávania

- Učitelia zastupujúci polovicu škôl (z výskumnej vzorky) využívajú pri realizácii globálneho vzdelávania najmä vlastné metodické materiály, ale aj také, ktoré pripravili rôzne formálne (ŠPÚ), vzdelávacie (MPC) a mimovládne organizácie (MVO). Približne v rovnakom počte (polovica) využívajú aj video-projekcie či filmové festivaly.
 - Len niečo viac ako štvrtina učiteľov (zúčastnených na výskume) údajne využíva vlastné personálne kapacity & expertízu v škole.
 - Relevantná časť učiteľov (pätina až tretina) si nie je istá, čo všetko škola pri výučbe v tomto smere už využíva (čo o.i. podporuje hypotézu o skôr neformalizovanom ako formalizovanom začleňovaní globálnej dimenzie do výučby na týchto školách).
- Tretina učiteľov uviedla, že školy, na ktorých pôsobia, sa v kontexte globálneho vzdelávania **podieľajú na projektovej spolupráci s MVO**.
 - Približne pätina učiteľov uviedla, že využíva ponuku expertov & expertízu z mimovládnych a vzdelávacích organizácií (napr. formou vycvikovo-vzdelávacích programov pre učiteľov).
 - Presah práce MVO v oblasti GV je evidentný aj pri využívaní ďalších „nástrojov“.
- Tretina škôl využíva **tematický e-learning a online vzdelávanie učiteľov**.
- Učitelia konštatujú, že realizácii globálneho vzdelávania stojí v ceste najmä **nedostatok času**, nabité učebné plány...; osobitou a dôležitou kapitolou je tiež **rôznorodosť žiackych kolektívov**, ale nemenej závažné sú aj dve tretiny hlasov učiteľov, ktorí vravia, že problémom je a býva aj **„hľadanie súvislostí a vyváženosti medzi témami globálneho vzdelávania a obsahovou náplňou daných predmetov“**. Medzi závažné problémy patrí aj - ako **„pravidelne začleňovať témy globálneho vzdelávania do obsahových štandardov\ výchovno-vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých predmetov, podľa tém, tried a ročníkov“**. Naopak, najmenším problémom je **„využitie participatívnych metód“**.
 - Učitelia sú celkovo zdržanliví v hodnotení potenciálnych problémov spojených so začleňovaním GV do výučby, „je aj nie je to problém“ v tejto súvislosti označili v rozpätí od 29 - 42%.

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ VI

- Podľa učiteľov, **MVO** (ktoré sa venujú GV) im môžu s realizáciou globálneho vzdelávania na školách pomôcť, predovšetkým **vzdelávaním učiteľov a metodicky - vytvorením a aktualizáciou portfólia vzdelávacích aktivít**. Ďalej, a s veľkou naliehavosťou hovorili o potrebe „**priniest' do školy prax**“ aj **erudíciu**, napr. formou besied s odborníkmi alebo s ľuďmi s osobnými skúsenosťami. Opakovane zaznieval názor, že veľkou pomocou by bolo, keby so žiakmi pracovali ľudia z MVO/ odborníci na globálne problémy, a osobným príkladom vyplývali na „globálne“ povedomie žiakov. Učitelia majú značne príbuznú predstavu, aby **MVO/ ľudia z MVO prišli do školy a tak priamo realizovali globálne vzdelávanie - žiakov, aj učiteľov**.
 - Učitelia menovali celý rad námetov, na pozadí ktorých bola potreba „vzdelávať sa“ - „spolupracovať so školami a učiteľmi“ - „byť vedení/ usmernení“ - „pracovať osobne a priamo so žiakmi“ - „sprostredkovať žiakom zážitok nad rámec bežného vyučovania“ - „podieľať sa na zaujímavých projektoch“.
 - Medzi námetmi sa objavovalo aj priame zapojenie žiakov do práce (rozvojových) MVO, ale aj zapojenie samotných učiteľov.
- (Pri percentuálnom hodnotení GV ako súčasti vyučovaných predmetov na škole) učitelia uvádzali aj vysvetľujúce argumenty prečo sa nemôžu (viac) na vyučovaní venovať globálnemu vzdelávaniu. Artikulovali, že **GV nie je začlenené a nie je ani možné ho začleniť do niektorých (všetkých) predmetov, že majú „rezervy“ na strane školy - GV robia občas, a len niektorí učitelia. Učiteľom chýba viac osvetu, ale najmä vzdelávania v tejto oblasti, a že „limitom“ bývajú aj samotní žiaci, keď nejavia záujem alebo mária (takúto) výučbu**. Poukázali aj na systémové nedostatky v školstve, nízku motiváciu učiteľov vzdelávať sa a inovatívne vzdelávať, nezáujem verejnosti či nepochopenie, s ktorým sa stretávajú u rodičov najmä pri praktickom vyučovaní v rámci GV.

Hlavné závery

ČIASTKOVÉ VII

Paralely medzi žiakmi aj učiteľmi - na vzdelávacom stupni ZŠ a SŠ, aj rodové

Napriek tomu, že výskumnými cieľovými skupinami boli učitelia a žiaci na ZŠ a SŠ, kvantitatívny výskum celkovo nepreukázal medzi nimi väčšie rozdiely. Svedčí to o mentálnej, kultúrnej ale aj vekovej a rodovej príbuznosti vzorcov správania všeobecne medzi učiteľmi a žiakmi v školskom a vzdelávacom systéme na Slovensku.

- Dievčatá komunikujú (intenzívnejšie a slovne bohatšie) svoju väčšiu vnímavosť a väčšie pozitívne nastavenie, či zaniehanie riešiť globálne problémy, resp. niektoré naliehavé environmentálne, sociálne a ľudskoprávne otázky z demokratických východísk. Chlapci podstatne častejšie ako dievčatá neuvádzali nijakú argumentáciu, boli zdržanliví, častejšie odmietali deklarovanie podieľať sa na (navrhovaných) riešeniach.
- Viaceré indikátory namiesto vekových (14-15 rokov vs. 17-18 rokov) skôr preukázali rodové rozdiely medzi žiakmi.
- Aj učitelia na základných školách a na stredných školách vyjadrili veľmi príbuzné názory a postoje.
- Učitelia (muži) neskrývane vravia, že menej - aj v menšom zastúpení - ich školy v oblasti globálneho vzdelávania realizujú ako učiteľky. (Alebo odpovedali pravdivo a sú kritickí /viac ako kolegyne/, alebo nie sú dostatočne informovaní o tom, čo sa v škole deje.)

PRÍNOS globálneho vzdelávania v praxi

- Učitelia, ktorí realizujú globálne vzdelávanie na školách, kde učia, prípadne tí, ktorí si uvedomili v procese vyplňania dotazníka, že GV alebo jeho časť/ časti tiež realizujú, bilancovali mnohé pozitívne prínosy takéhoto vzdelávania. Tento pozitívny efekt suverénne dominoval nad inými, sekundárnymi výpoveďami o (ne-)prínose, resp. dôvodoch, prečo je ťažké hovoriť o prínose.
- **Globálne vzdelávanie má zásadný význam pre žiakov a rozvoj ich kompetencií v príprave na život v globalizovanej spoločnosti, v demokratickom hodnotovom rámci. GV má prínos pre spoločnosť a planétu, globálny a lokálny udržateľný rozvoj, ochranu človeka - v súčasnosti, aj v budúcnosti. GV je v dnešnom svete nevyhnutné, pomáha aj pri výchove k aktívnemu občianstvu, je praktické, deje sa inovatívnou formou - žiakmi ale aj učiteľmi obľúbeným „škola hrou“, či „škola života“; GV je ideálne - ale určite aj reálne - „škola kritického myslenia“.** GV má pozitívny efekt aj na učiteľov, atmosféru v škole, v niektorých prípadoch dokonca kompenzuje deficity rodinného prostredia; učitelia ďalej uvádzali mnohé ďalšie prínosy GV, aj pekne príklady zo svojej učiteľskej praxe.

Hlavné závery

Z focus skupín s učiteľmi

Ku kontextu globálneho vzdelávania

Kvalitatívny výskum s učiteľmi na konci roku 2018 preukázal, že 'Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 - 2016' nebola do praxe základných a stredných škôl systémovo aplikovaná.

System vzdelávania žiakov na ZŠ a SŠ do iste miery reflektuje zmeny v (globálnej) spoločnosti a vo svete, ale tieto zmeny nepatria medzi kľúčové aspekty vzdelávania; učitelia sa im venujú v rámci širších tém - *ad hoc*, v menšej miere plánovane. Samotným učiteľom veľakrát **chýba porozumenie čo je globálne vzdelávanie**.

Za „globálne výzvy“ často považujú akékoľvek témy, alebo aj jedinú a to „globalizáciu“. Tiež majú tendenciu zamieňať GV

s multikultúrnym vzdelávaním, resp. prostredím, ktoré majú v škole, najmä ak medzi ich žiakmi alebo učiteľmi sú príslušníci iných národností, etník alebo občania iných štátov.

Vo focus skupinách rezonoval fakt, že **GV v štátnom vzdelávacom programe nie je detailne rozpracované („nie je stanovené presne kde, čo, ako; je na každom učiteľovi...“)** a táto voľnosť má za následok neprehľadný, neurčitý a problematický stav implementácie GV na ZŠ a SŠ. Konkrétne:

- Problémy globálnej spoločnosti už sú alebo sa stávajú súčasťou učebných predmetov, ale identifikovať ich nie je jednoduché, zvlášť v kombinácii s niektorými predmetmi, príp. niektorými učiteľmi. Mapovanie GV zo strany učiteľov pripomínalo „rekognoskáciu“ toho, čo učia a či „to“ učivo obsahuje.
- „Globálna dimenzia“ rezonuje podľa profilácie a osobnosti učiteľa, alebo zamerania školy (najmä SŠ). **O systémovom prístupe ku GV v rámci predmetu, skupiny predmetov alebo školy sa dá hovoriť výnimočne.**
- V globálnom vzdelávaní na ZŠ a SŠ **chýba kontinuita a celistvosť**. Na základných školách sa otvárajú rôzne globálne témy na primárnej úrovni, s dôrazom na oblasť ľudských práv a environmentálne problémy. Na stredných, najmä odborných školách sa priestor GV zužuje na niektoré témy, nie je evidentné ani pokračovanie ~ nadstavba GV v porovnaní so ZŠ.
 - A na oboch úrovniach škôl sa GV veľakrát zužuje ešte na predmety, ročníky, odbory, hodiny a učiteľov.
- Časť učiteľov je prvotne priaznivo nastavená zakomponovávať „globálnu dimenziu“ do svojich predmetov, aj do „programu“ školy; je to **individuálne**, kto a nakoľko cíti zodpovednosť za rozvíjanie takéhoto vzdelávania, ale aj nakoľko vie uchopiť jeho obsah aj formu.

Hlavné závery

Ku kontextu globálneho vzdelávania II

- Školy (v podobe aktivít so žiakmi aj učiteľmi) vo veľkej miere reagujú na podnety zvonka prostredníctvom rôznych vzdelávacích programov alebo akcií. Viaceré školy realizujú *local* aktivity s presahom na *global* situáciu, niektoré školy zase aktivity založené na hodnotách náboženskej viery.
- ZŠ a SŠ majú tendenciu „posúvať“ GV na „voľnejšie“ dni - „voliteľné“ hodiny - výlety - kurzy, do sféry neformálneho alebo informálneho vzdelávania, či výchovy (najmä v rodine).

Hlavné závery

K obsahu globálneho vzdelávania

Všetci učitelia sa zhodli, že zmeny v učebniciach či učebných osnovách nie sú dostatočné pokiaľ ide o globálne témy, preto si učitelia musia častokrát vypomôcť sami.

Niektorí učitelia upozorňujú, že **globálna dimenzia sa nedá vložiť do každého predmetu.**

Mnohí učitelia nevedia alebo si nie sú istí **čo vyučovať a ako postupovať**, najmä pri nových, komplikovaných či kontroverzných témach.

Pre stav GV na ZŠ a SŠ je charakteristické, keď na jednej strane učitelia považujú „globálnu dimenziu“ vo výučbe za samozrejmosť, na druhej strane za realizáciu GV považujú fragmenty, uvádzajú nie vždy „správne“ príklady ...

- Za GV je považované čokoľvek mimo bežného učiva - akákoľvek (nová) téma, ku ktorej sa robí nejaká špeciálna aktivita, zvolí sa **“netradičná”** forma výučby (Deň čokolády, Jeseň, Deň jablka, Vianoce vo svete, šikana, riziká digitálnych technológií, darcovstvo krvi).

Učitelia sa domnievajú, že environmentálne a ľudskoprávne témy v rámci GV už zvládli. Učitelia majú ale evidentné nedostatky v znalosti implementácie (porušovania) ľudských práv v praxi, nehovoriac o učiteľoch nehumanitných smerov, ktorí sa od týchto tém zvyknú aj dištancovať.

- Viaceré **globálne problémy** sú pre učiteľov **„zložité“ v lokálnom kontexte**, najmä z pohľadu hodnotových východísk explicitne napr. pri migrácii, extrémizme, implicitne častokrát aj pri ľudských právach, geopolitike, či ochrane životného prostredia.

Rozvojové vzdelávanie v školách sa deje zväčša pod krídlami cirkví alebo neziskových organizácií.

Žiaci sa podľa učiteľov zaujímajú o poznávanie, ktoré ich prepája so svetom a pri mnohých globálnych otázkach robia paralely vo vzťahu k vlastnej identite, miestu v spoločnosti, životnému štýlu, situácii v ich regióne/ na Slovensku/ v zahraničí a pod.

Hlavné závery

K forme globálneho vzdelávania

Väčšina učiteľov (najmä na ZŠ) sa zhodla na tom, že **žiaci inovatívne metódy vo výučbe oceňujú** (napr. žiaci majú radi projektové vyučovanie) - na rozdiel od niektorých kolegov. (Malá) časť učiteľov (najmä na SOŠ, a pri vzdelávaní žiakov

s tzv. špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) zastávala názor, že **pre žiakov bývajú inovatívne metódy častokrát nevítanou zmenou**, lebo žiakov vytrhávajú zo zabehaných aktivít, či pohodlnej nečinnosti... Učitelia na niektorých SOŠ a v rámci svojich predmetov hovorili o pasivite či nechuti žiakov na vyučovaní, v diskusiách.

Medzi učiteľmi vládne tiež presvedčenie, že **zážitkové formy nemôžu nahradiť tradičné vyučovanie**, lebo sa pri ňom nedosahujú požadované výsledky (najmä vedomostné).

Globálne vzdelávanie - najmä niektoré témy - sa realizuje v školách formou zážitkov, ktoré pripravujú a školám ponúkajú mimoškolské inštitúty - rôzne neziskové organizácie, neformálne skupiny, či vzdelávacie programy (EÚ).

Z diskusií s učiteľmi vyplynulo, že **pri globálnom vzdelávaní je dôležité „sprístupnenie sa“ žiakov zážitkom z poznávania**, a že **žiaci citlivo reagujú na uveriteľnosť učiteľa, authority...** čo potvrdzuje dôležitosť, ktorú majú globálne problémy pre žiakov ~ dospelých ľudí.

Učitelia vyhodnotili „ľudí zvonka“ ako účinných a žiakmi obľúbených mediátorov globálnych tém (najmä tých, ktoré sú pre učiteľov neznáme, alebo ktoré polarizujú verejnú mienku na Slovensku). Hoci (žiakmi) obľúbení učitelia dosahujú pri GV tiež želané úspechy.

Konstruktivistický prístup so všetkými fázami (od priblíženia problému, aktivizovania záujmu žiakov ... až po spätnú väzbu žiakov) **v globálnom vzdelávaní väčšina učiteľov cielene, ani vedome nevyužíva.**

Hlavné závery

K nadobúdaníu globálnych kompetencií

Logicky, aká je kvalita GV - taký stupeň globálnych kompetencií môžu žiaci dosahovať. Mnohí učitelia doslova nevedeli, čo si majú o globálnych kompetenciách myslieť. V kvalitatívnom výskume tak bola identifikovaná potreba rozvíjať „globálne“ kompetencie nielen u žiakov, ale aj u učiteľov. Žiaci tieto kompetencie môžu nadobúdať najmä vtedy, ak sami učitelia ich k nim (svojím príkladom) podnecujú.

- Vzdelávanie o globálnych problémoch by ale podľa učiteľov bolo potrebné aj pre rodičov a všetkých občanov. A napomôcť v tom môžu a majú aj médiá.

Kľúčovou úlohou pre základné a stredné školstvo na Slovensku v oblasti globálneho vzdelávania bude tiež preniesť *know how* z nadobúdania globálnych kompetencií v environmentálnej problematike aj na globálne sociálno-ekonomické a geopolitické témy.

- Cirkevné školy sa hlásia k hodnotám náboženskej viery a z týchto východísk programovo aj ukázkovo vstúpajú svojim žiakom zmysel pre hodnoty ako sú pomoc, solidarita, ľudská dôstojnosť; v kontexte GV rozvíjajú aj globálnu kompetenciu ako je záujem o ľudí v humanitárnej kríze či zodpovednosť za podobu sveta, v ktorom žijeme.

K budúcnosti globálneho vzdelávania

Učitelia argumentujú mnohými spôsobmi prečo je GV na ZŠ a SŠ na Slovensku zložitú realizovať, a netreba podceňovať ani neskrývanú tendenciu odsunúť ho na vedľajšiu koľaj. Väčšina učiteľov sú ale profesionáli a želajú si pre svojich žiakov dobré vzdelávanie, ktoré vyžaduje doba. V horizonte najbližších rokov si vedia predstaviť včlenenú globálnu dimenziu v každom učebnom predmete, aj/alebo samostatný predmet napr. taký ako už je na niektorých školách ako voliteľný s názvom 'globálne výzvy'.

Z pera Zuzany Labašovej, expertky na globálne vzdelávanie, v záverečnom hodnotení stavu globálneho vzdelávania na Slovensku (aj na základe focus skupín) vyplýva, že /parafr./ kvalifikovaná výučba GV vo väčšine slovenských základných a stredných škôl absentuje; a že predpokladom pre kvalifikovanú výučbu tém GV na školách je *“kritická masa učiteľov, ... (ktorá) získa kvalitné vzdelanie v oblasti GV a bude môcť erudovane viesť žiakov v ich vlastnej kritickej analýze stavu nášho sveta a v ich hľadani odpovedí a riešení na otázky a problémy, ktoré naša generácia pomenováva“*.

KTO sa zúčastnil výskumu

Ako čítať report

Žiaci(-čky) základnej školy

citáty respondentov
základných škôl

Učiteľia(-ľky) základnej školy

Žiaci(-čky) strednej školy

citáty respondentov
stredných škôl

Učiteľia(-ľky) strednej školy

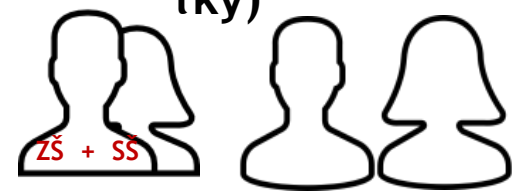

Všetci žiaci(-čky)

citáty oboch škôl

Všetci učiteľia(-
ľky)

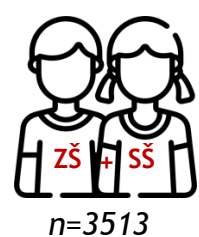

Text kurzívou označený úvodzovkami sú „*citáty*“.

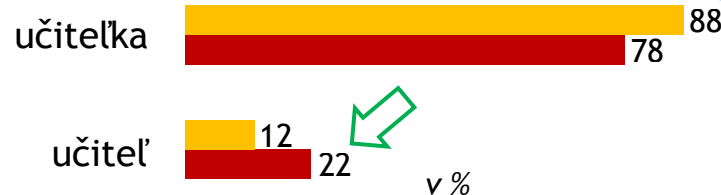
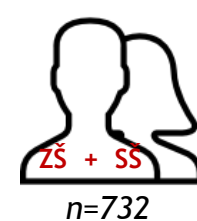
Všetky dáta v reporte sú anonymizované.

Citáty respondentov v rámkoch z online časti výskumu sú uvedené bez jazykovej korektúry, a nie sú ani editované.

Sociodemografia I.

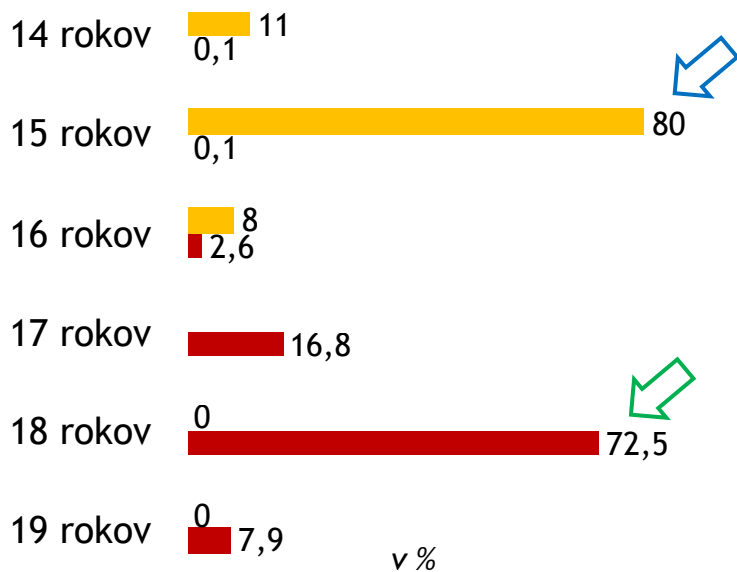

Pohlavie

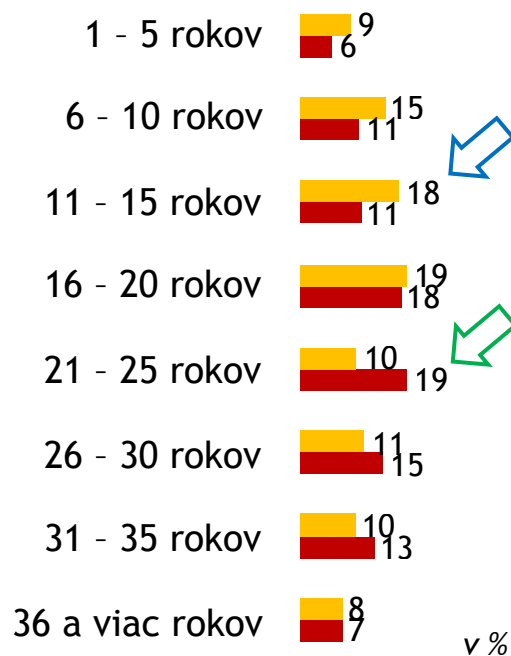

Vek

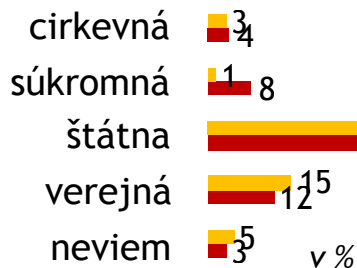
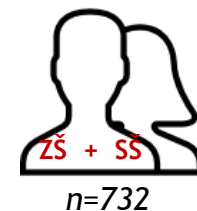
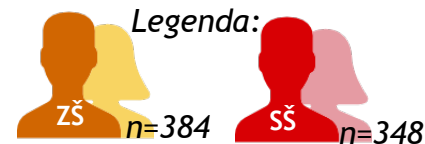
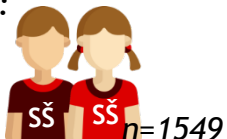
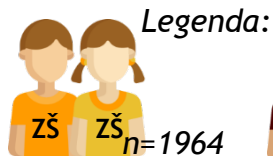
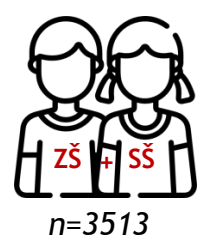
Koľko máš rokov?

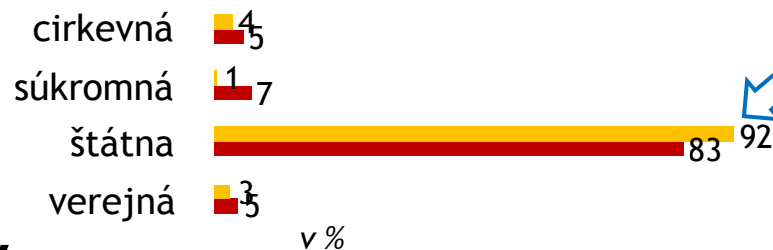
Koľko rokov učíte?

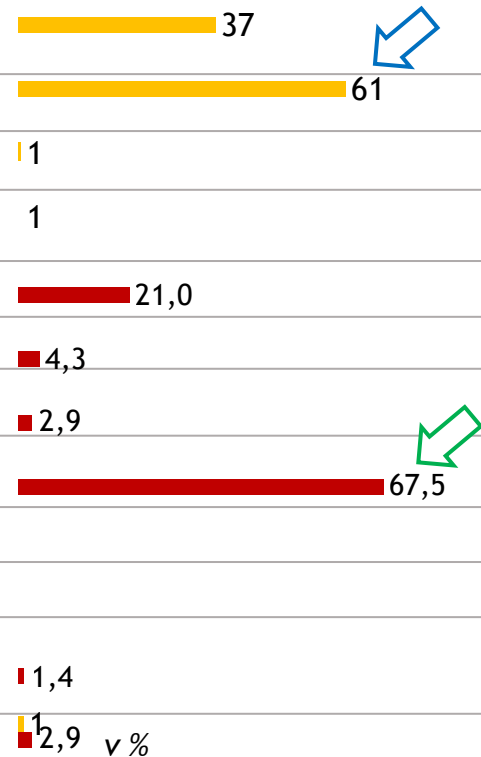
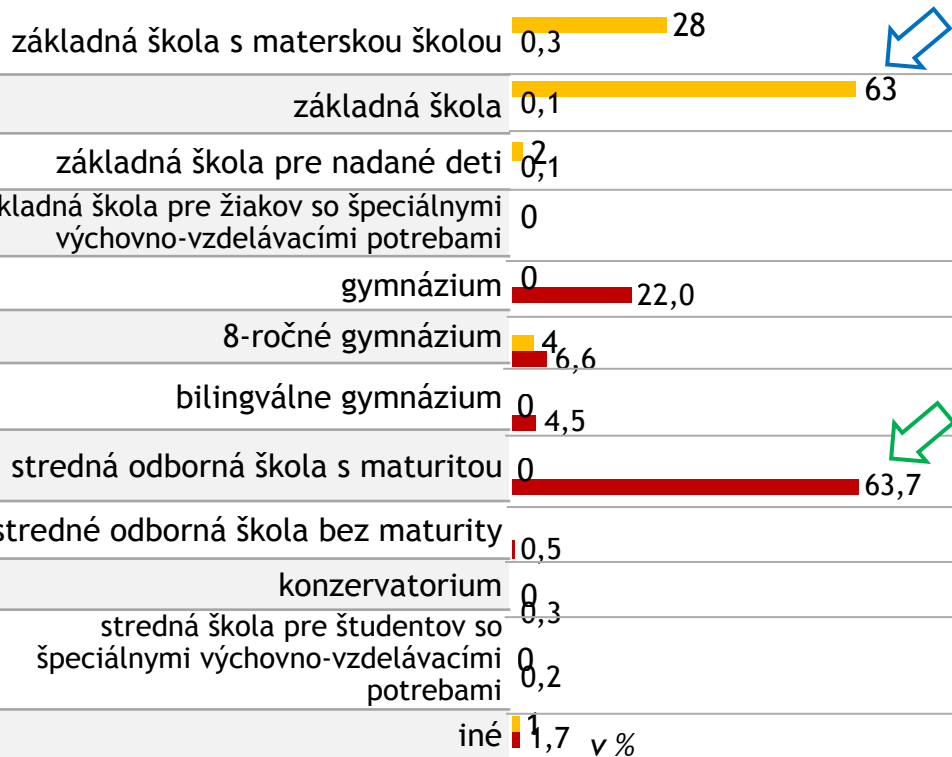
Sociodemografia II.

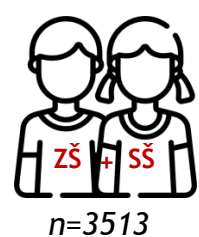
Typ školy

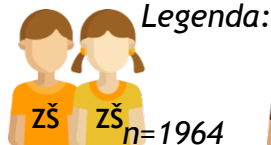
Druh školy

Sociodemografia III.

n=3513

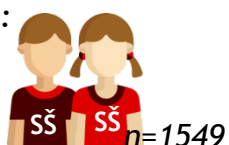

Legenda:

ZŠ

ZŠ

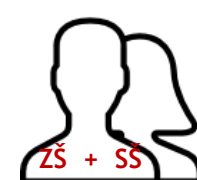
n=1964

SŠ

SŠ

n=1549

n=732

Legenda:

ZŠ

ZŠ

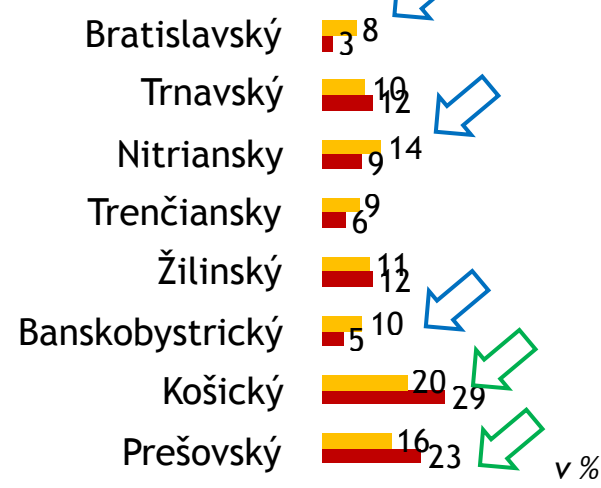
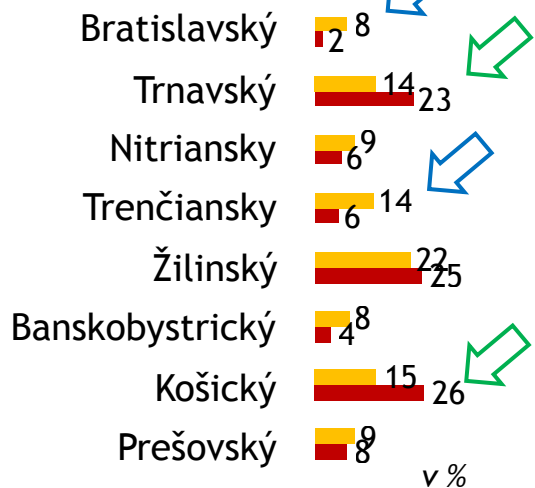
n=384

SŠ

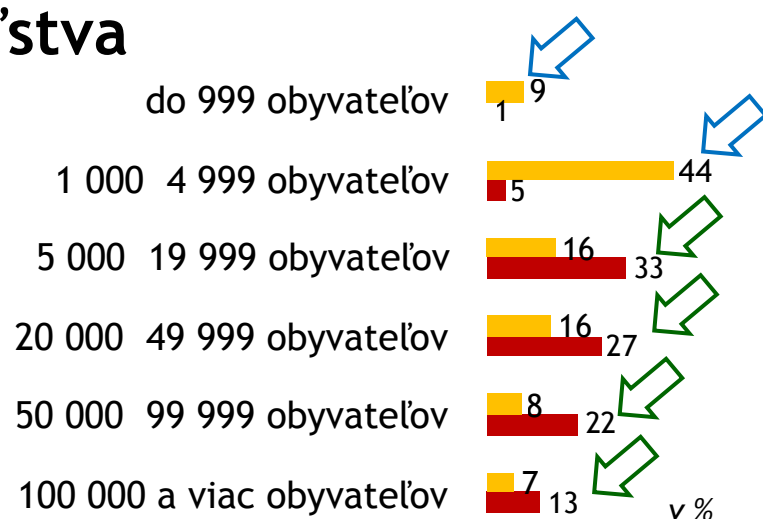
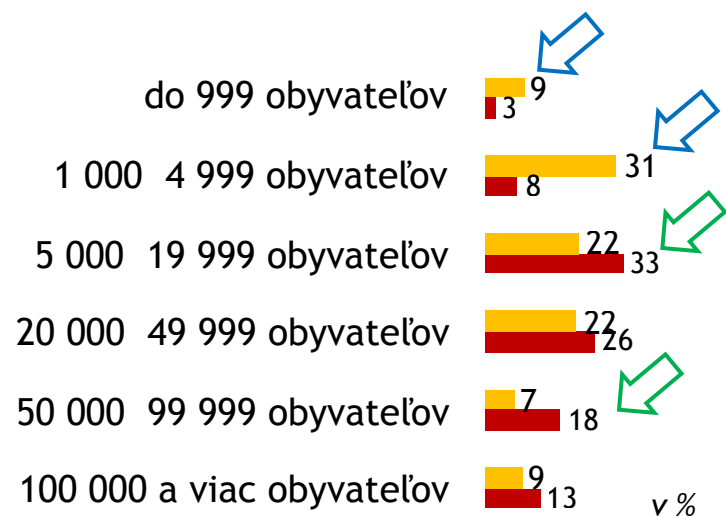
SŠ

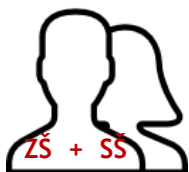
n=348

Kraj

Veľkosť obyvateľstva

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Bratislavský kraj

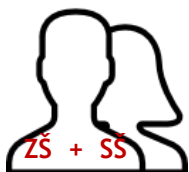
Legenda:

Veľkosť bodu podľa počtu:

- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

*ostatní nevedení sú z iných škôl, n=5

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Trnavský kraj

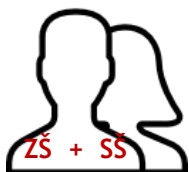
n=80

Legenda:

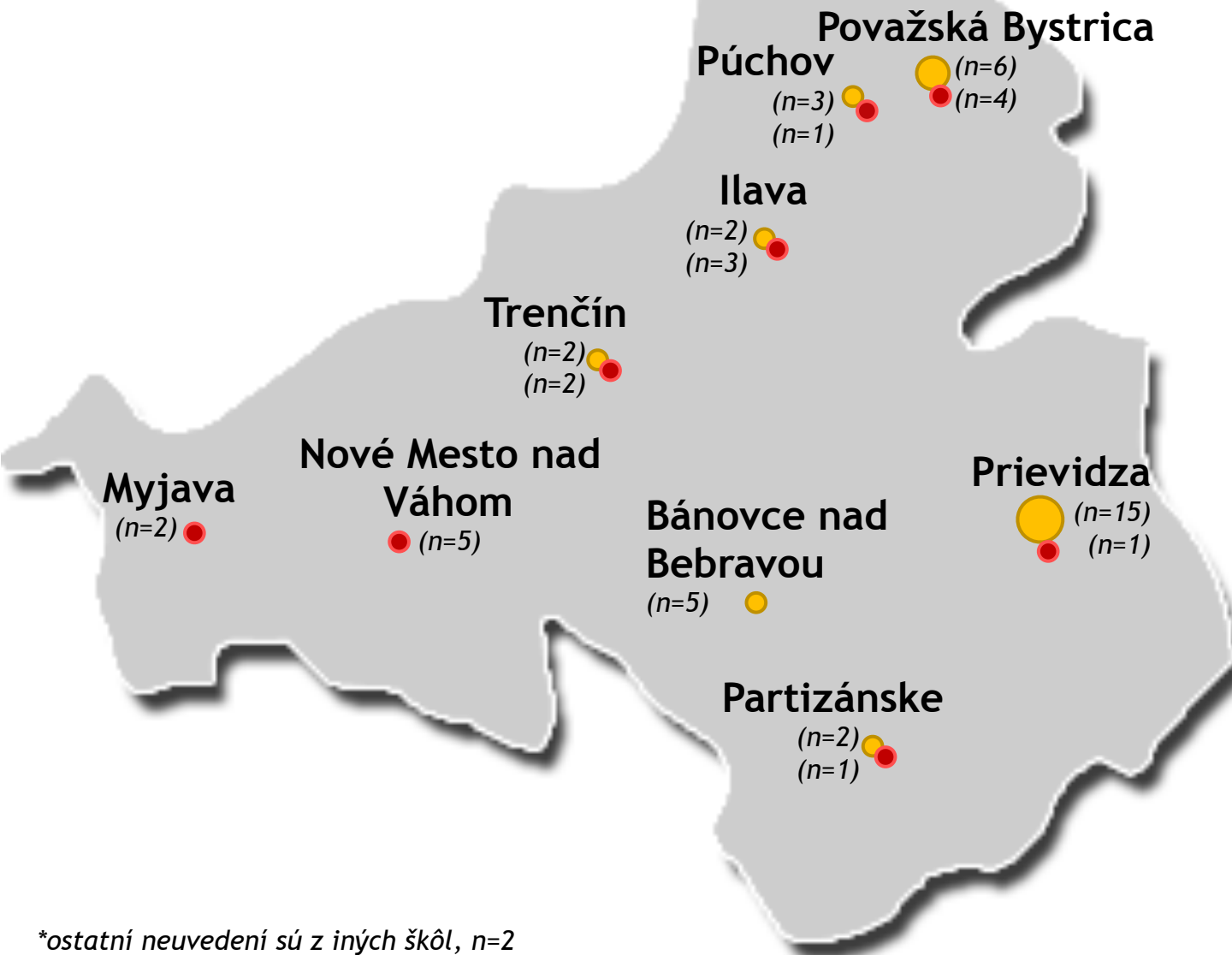
Veľkosť bodu podľa počtu:

- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Trenčiansky kraj
n=56

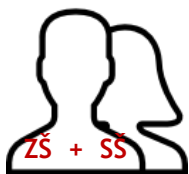
Legenda:

Veľkosť bodu podľa počtu:

- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

*ostatní nevedení sú z iných škôl, n=2

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Žilinský kraj

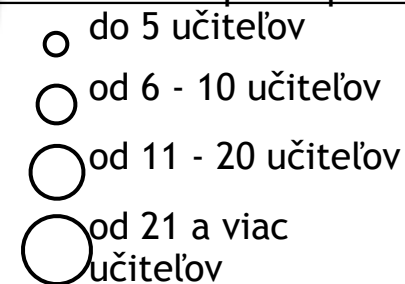
n=88

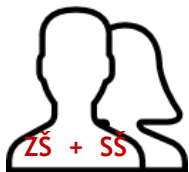

Legenda:

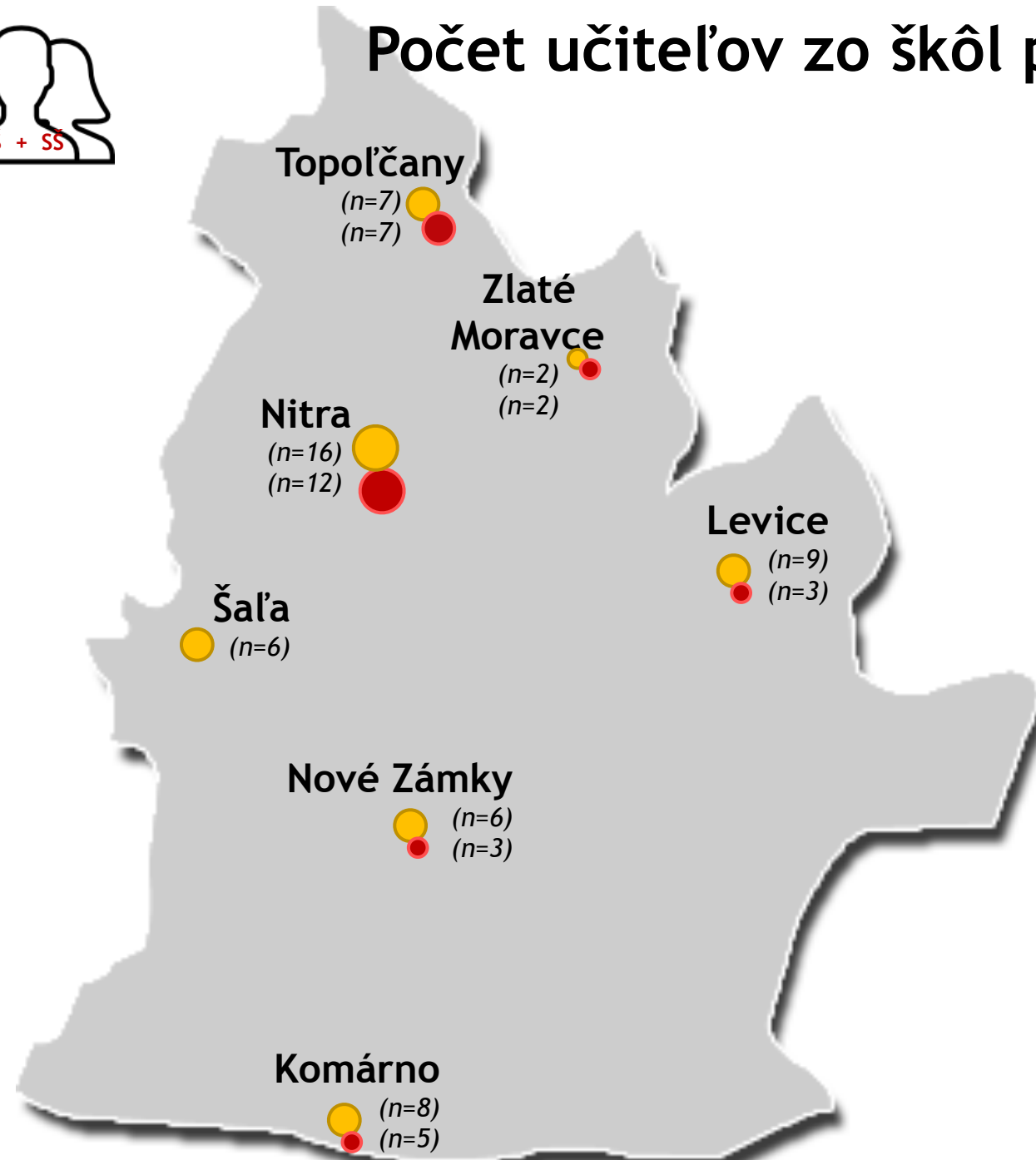
Veľkosť bodu podľa počtu:

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Nitriansky kraj

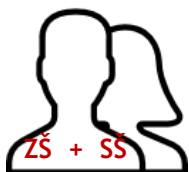

Legenda:

Velkosť bodu podľa počtu:

- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Banskobystrický kraj

n=58

Legenda:

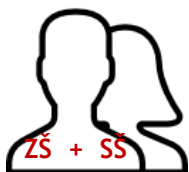

základná škola

stredná škola

Veľkosť bodu podľa počtu:

- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Prešovský kraj
n=145

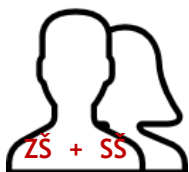
Legenda:

Veľkosť bodu podľa počtu:

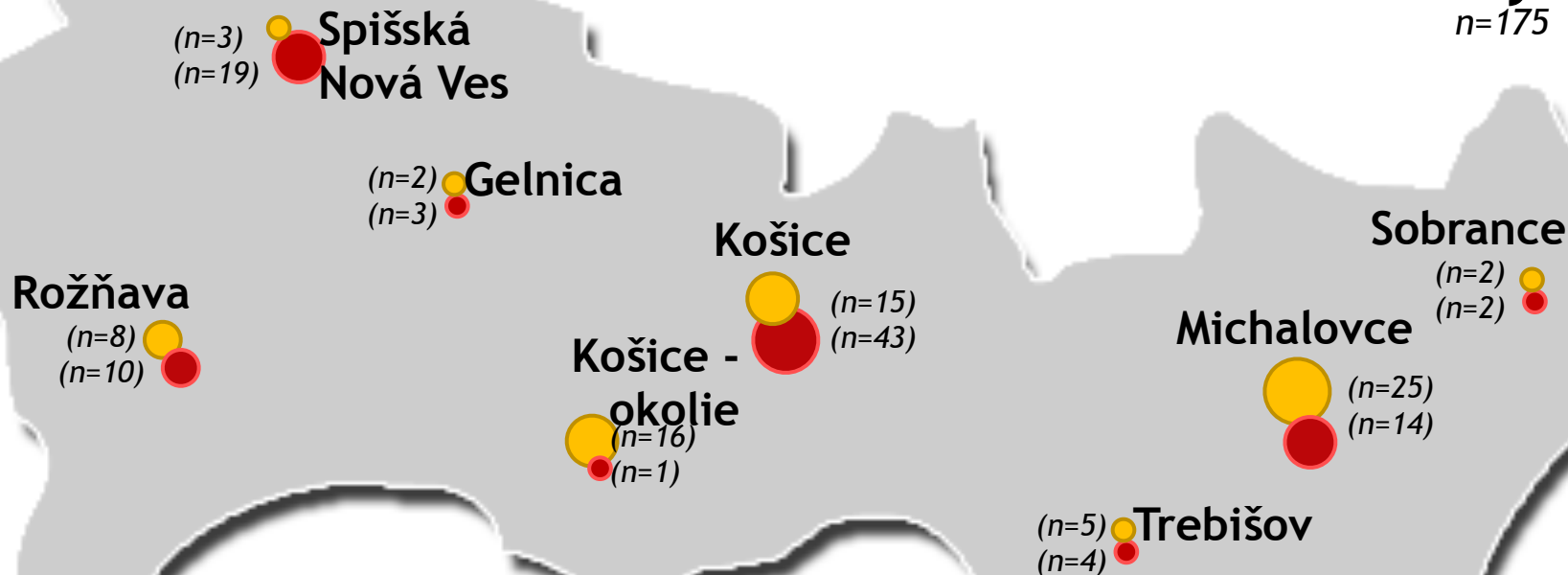
- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

*ostatní nevedení sú z iných škôl, n=5

Počet učiteľov zo škôl podľa okresov

Košický kraj
n=175

Veľkosť bodu podľa počtu:

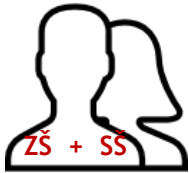
- do 5 učiteľov
- od 6 - 10 učiteľov
- od 11 - 20 učiteľov
- od 21 a viac učiteľov

Legenda:

*ostatní nevedení sú z iných škôl, n=3

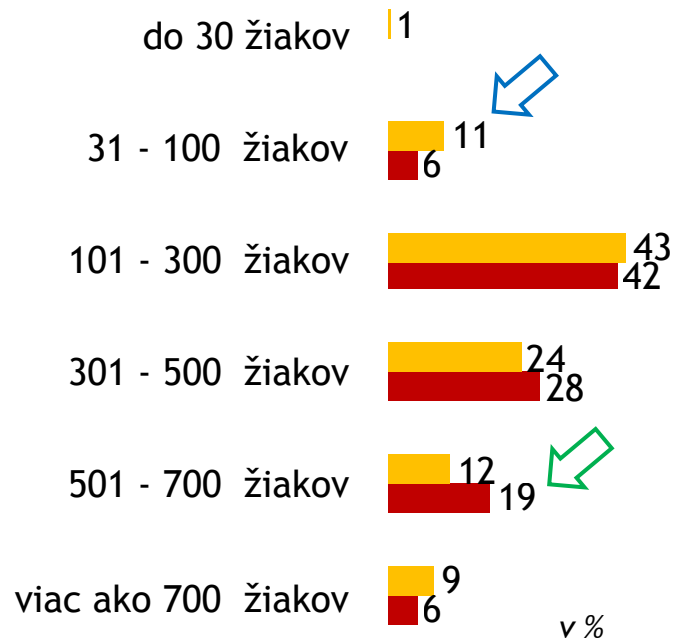
Sociodemografia IV.

n=732

Počet žiakov navštevujúcich vašu školu

~ podľa počtu žiakov v škole, kde učitelia pôsobia

Legenda:

n=384

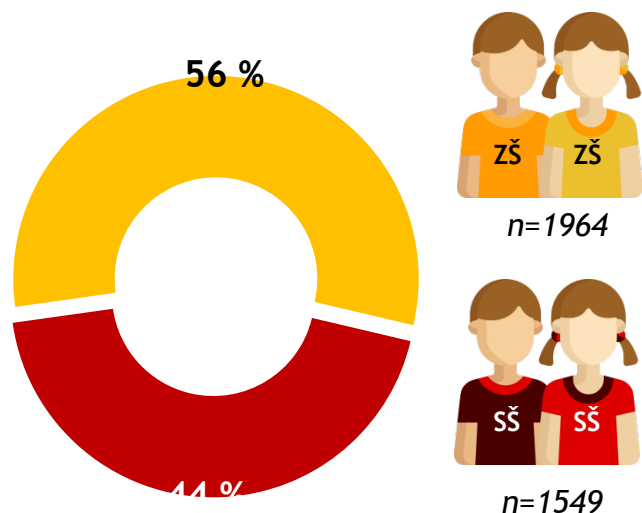
n=348

v %

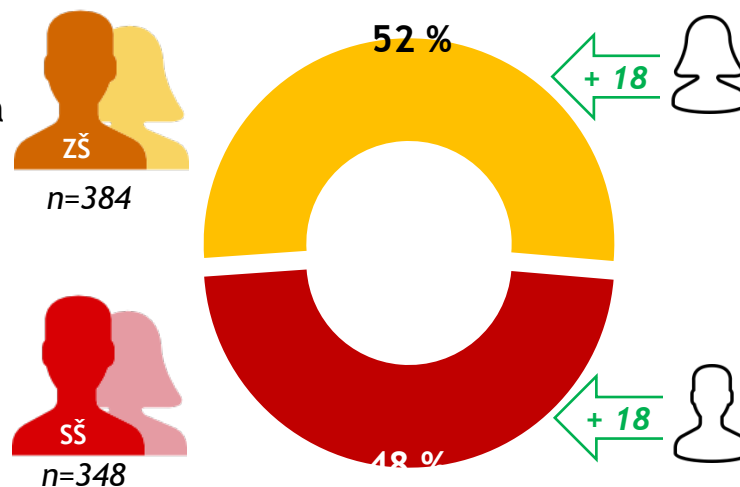
Vzorky oboch ročníkov žiakov aj učiteľov sú porovnateľné

Na základných školách učí o takmer jednu pätinu viac učiteliek a na stredných školách učí zase viac učiteľov.

Navštevuje školu ...

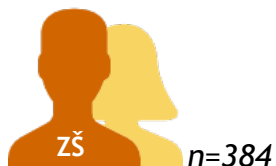

Učí na škole ...

MA a SJ sú najčastejšie predmety respondentov - učiteľov na ZŠ

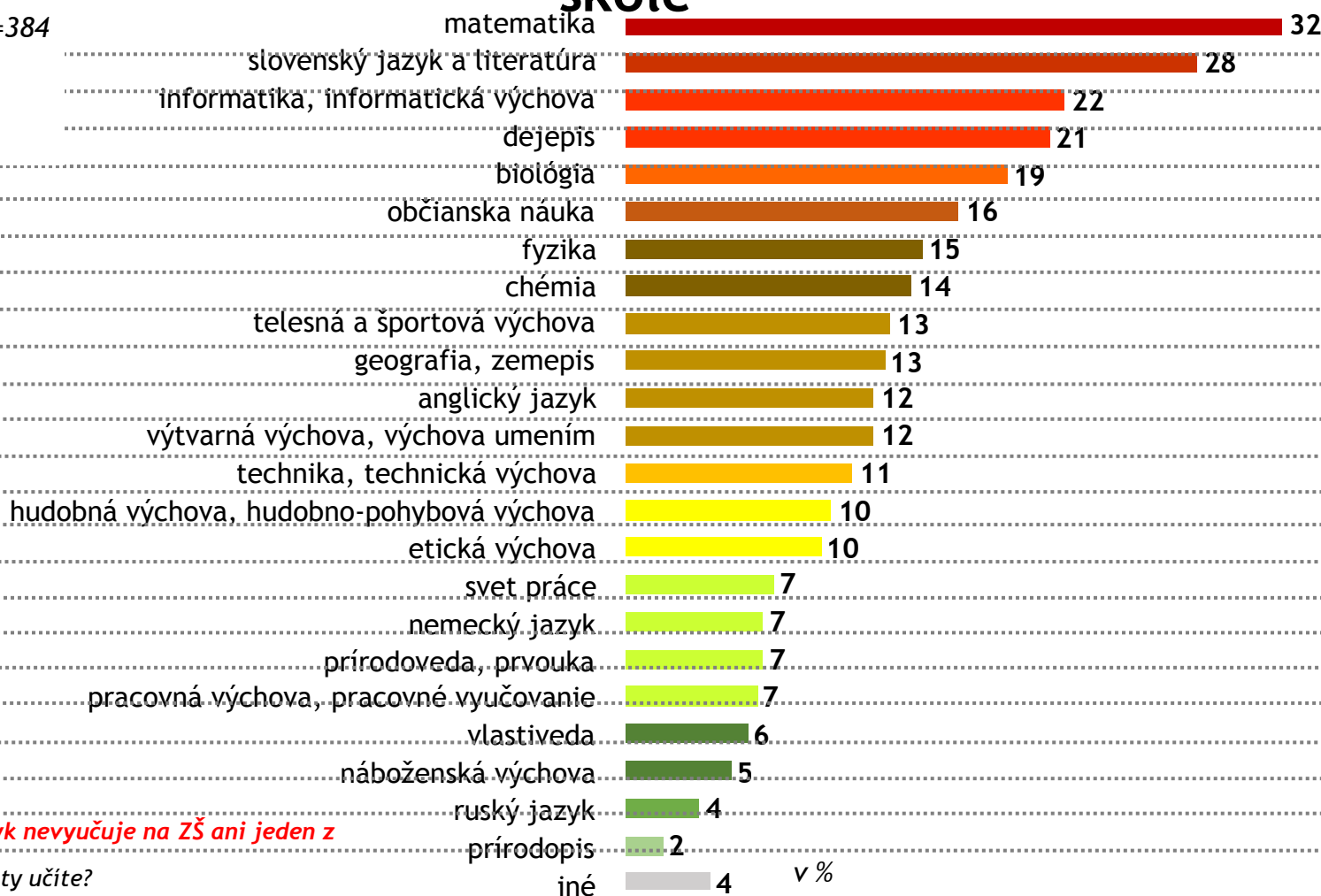
Informatike, dejepisu a biológii sa venuje pätina učiteľov a učiteliek na základnej škole. Najmenej zastúpené sú medzi učiteľmi - respondentmi predmety ako náboženská výchova, ruský jazyk, či prírodopis.

možnosť
viacerých
odpovedí

Vyučuje predmety na základnej škole

Iba učiteľia základných škôl

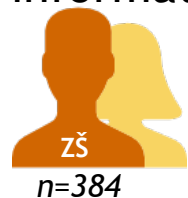
*Francúzsky jazyk nevyučuje na ZŠ ani jeden z učiteľov.

F2a. Aké predmety učíte?

v %

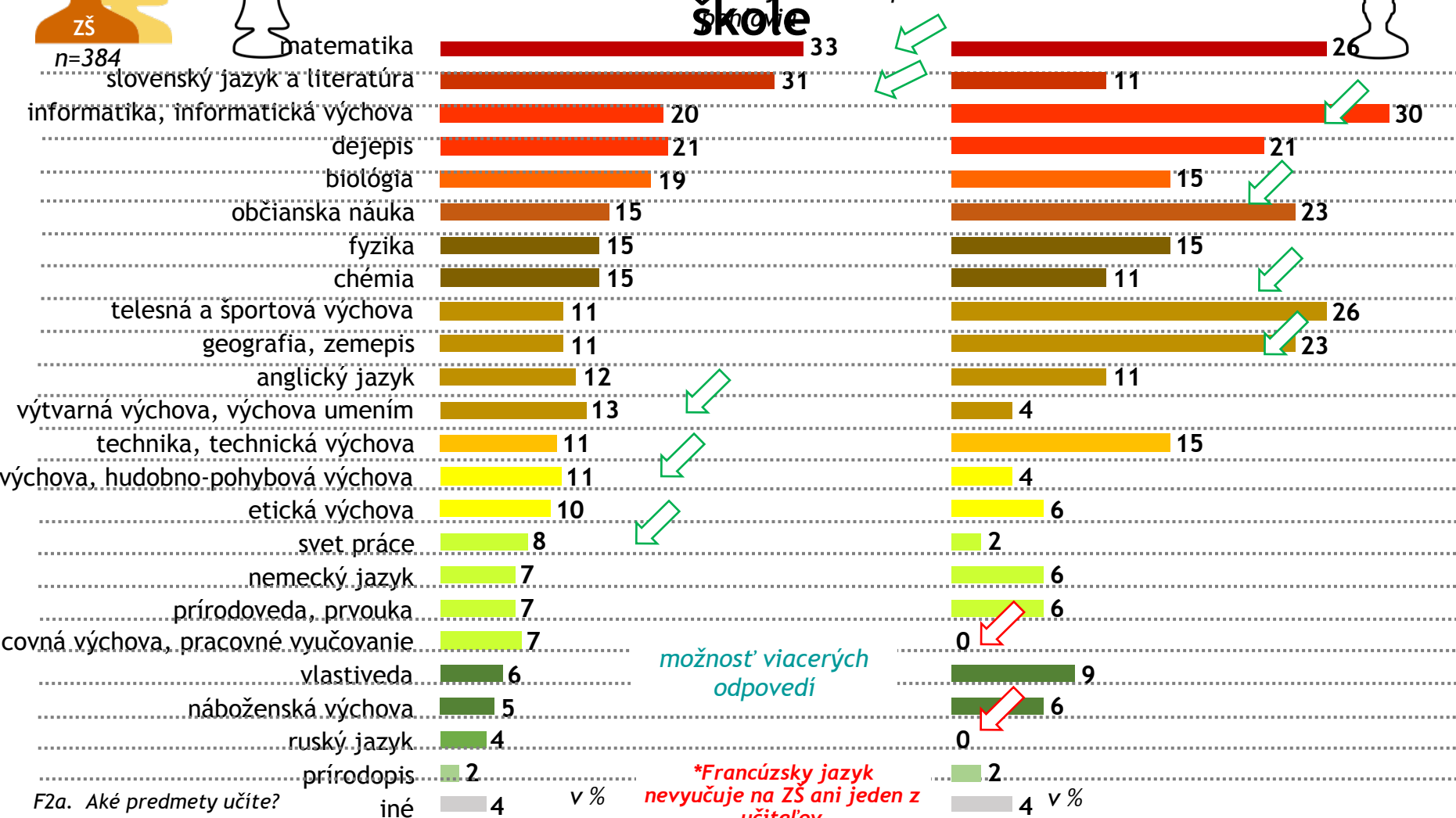
Výučba konkrétnych predmetov je na ZŠ rodovo rozdelená

Učiteľky, ktoré sa zúčastnili výskumu, učia častejšie slovenský jazyk a matematiku ako ich kolegovia muži. Spomedzi učiteľov sa výskumu zúčastnili najmä učelia informatiky, občianskej náuky, telesnej výchovy a geografie.

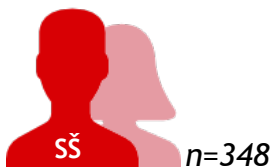
Vyučuje predmety na základnej škole

Iba učelia základných škôl ~ podľa

Na SŠ sú najčastejšie predmety učiteľov ON a JS

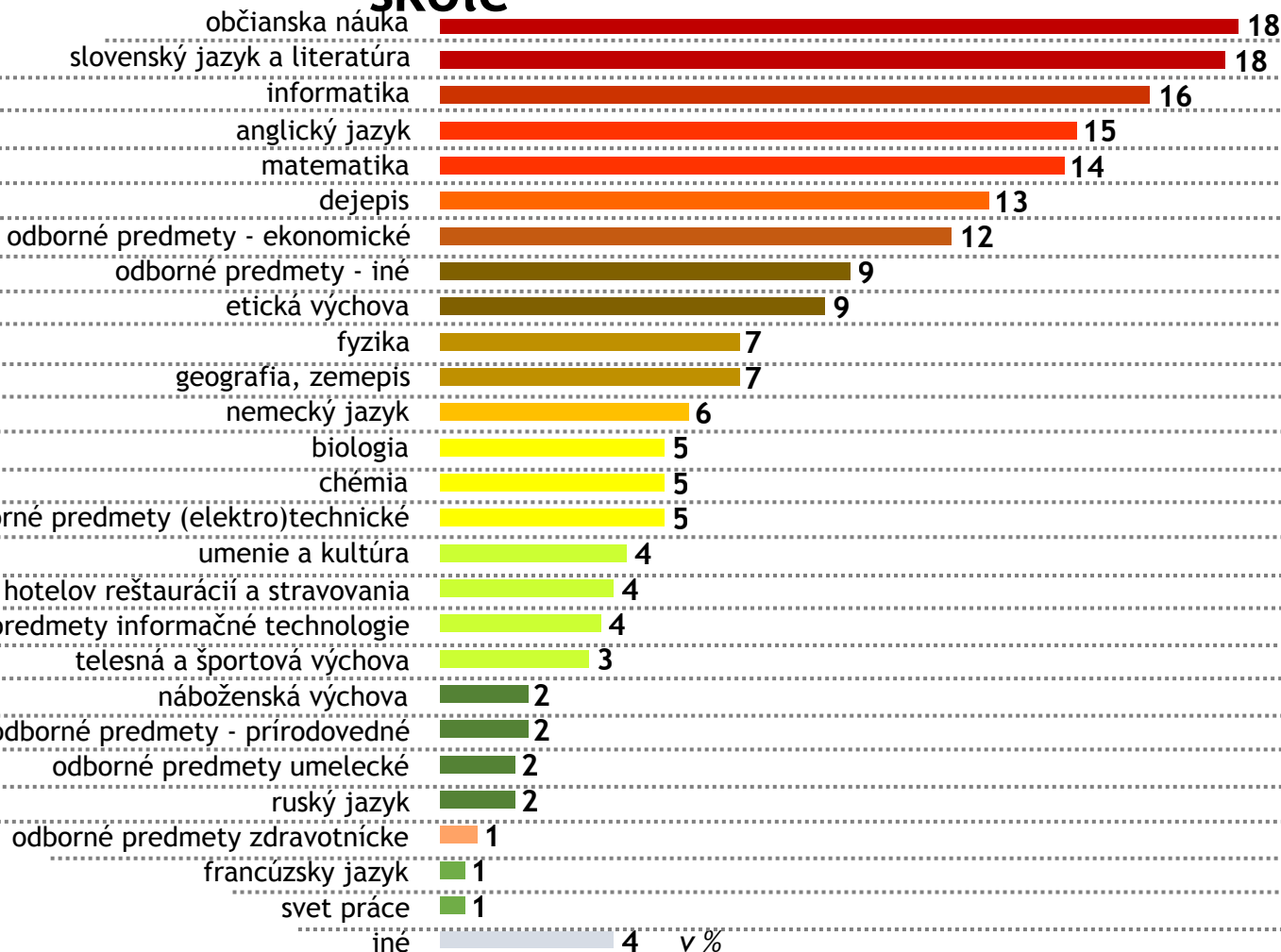
... a informatiku, anglický jazyk a matematiku učí stredoškolákov druhá najväčšia skupina pedagógov zúčastnených na výskume. Najmenej zastúpené sú u respondentov - profesorov odborné predmety, náboženská výchova, ruský a francúzsky jazyk, svet práce.

možnosť viacerých odpovedí

Vyučuje predmety na strednej škole

Iba učiteľov stredných škôl

Rodové rozdiely sú viditeľné aj medzi stredoškolskými učiteľmi(-kami)

Profesori - respondenti na stredných školách vyučujú do vyššej miery ako profesorky technické predmety - informatiku, odborné predmety. Profesorky - respondentky sa naopak viac venujú vzdelávaniu žiakov v jazykových predmetoch a ekonomike.

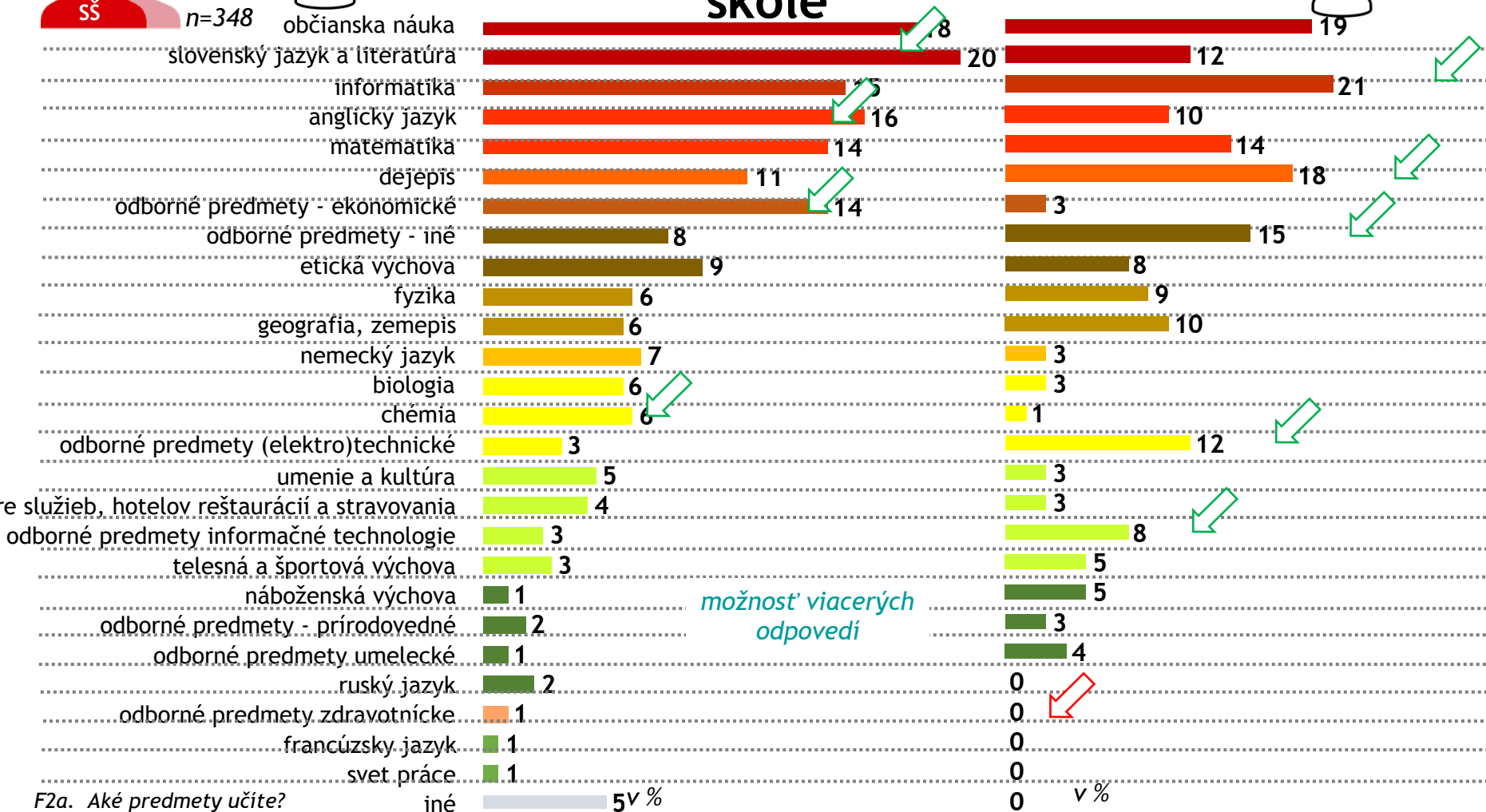

n=348

Vyučuje predmety na strednej škole

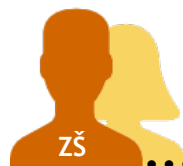
Iba učiteľmi stredných škôl

možnosť viacerých odpovedí

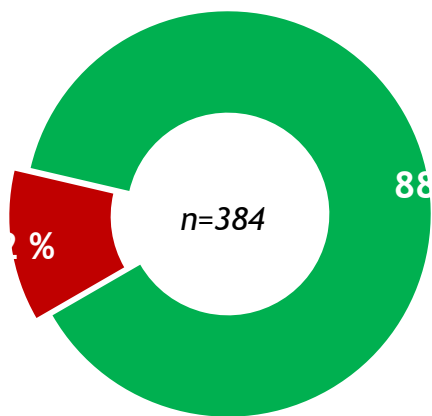
Jeden z desiatich opýtaných neučil v 2017-18 v danom ročníku

Učili tento školský rok 2017-18

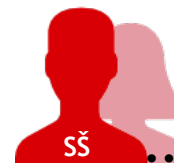

ZŠ

... Žiakov 9.ročníka

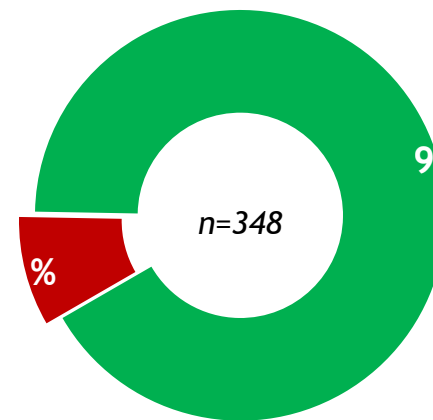

...

SŠ

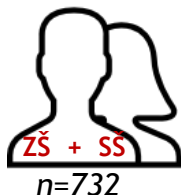
... Žiakov 3.ročníka

● nie
● áno

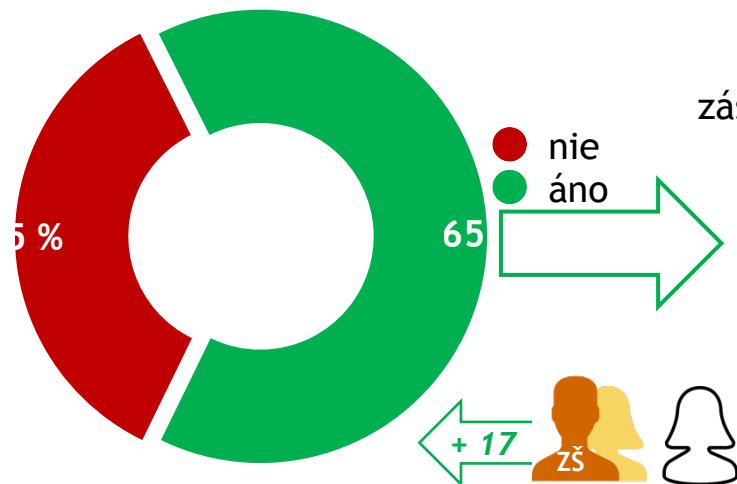
Viac ako polovica učiteľov a učiteliek zastáva v škole aj inú funkciu

Poverené niečím ďalším sú väčšinou pedagogičky na základných školách.

Účasť vo vedení školy

Je vo vedení školy, prípadne poverený(-á) niečím v škole

Zastáva pozíciu, funkciu

Iba učiteľia, ktorí sú vo vedení školy

možnosť viacerých
odpovedí

riaditeľ(-ka)

zástupca(-kyňa) riaditeľa

iné (1)

iné (2)

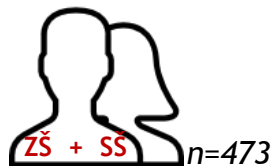

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

I1a. Ste vo vedení školy, prípadne zastávate nejakú funkciu/ ste niečím poverený(-á) v škole (napr. zástupca riaditeľa školy, vedúci predmetových komisií, výchovný poradca, koordinátor environmentálnej výchovy)? I1b. V škole zastávam pozíciu/ funkciu:

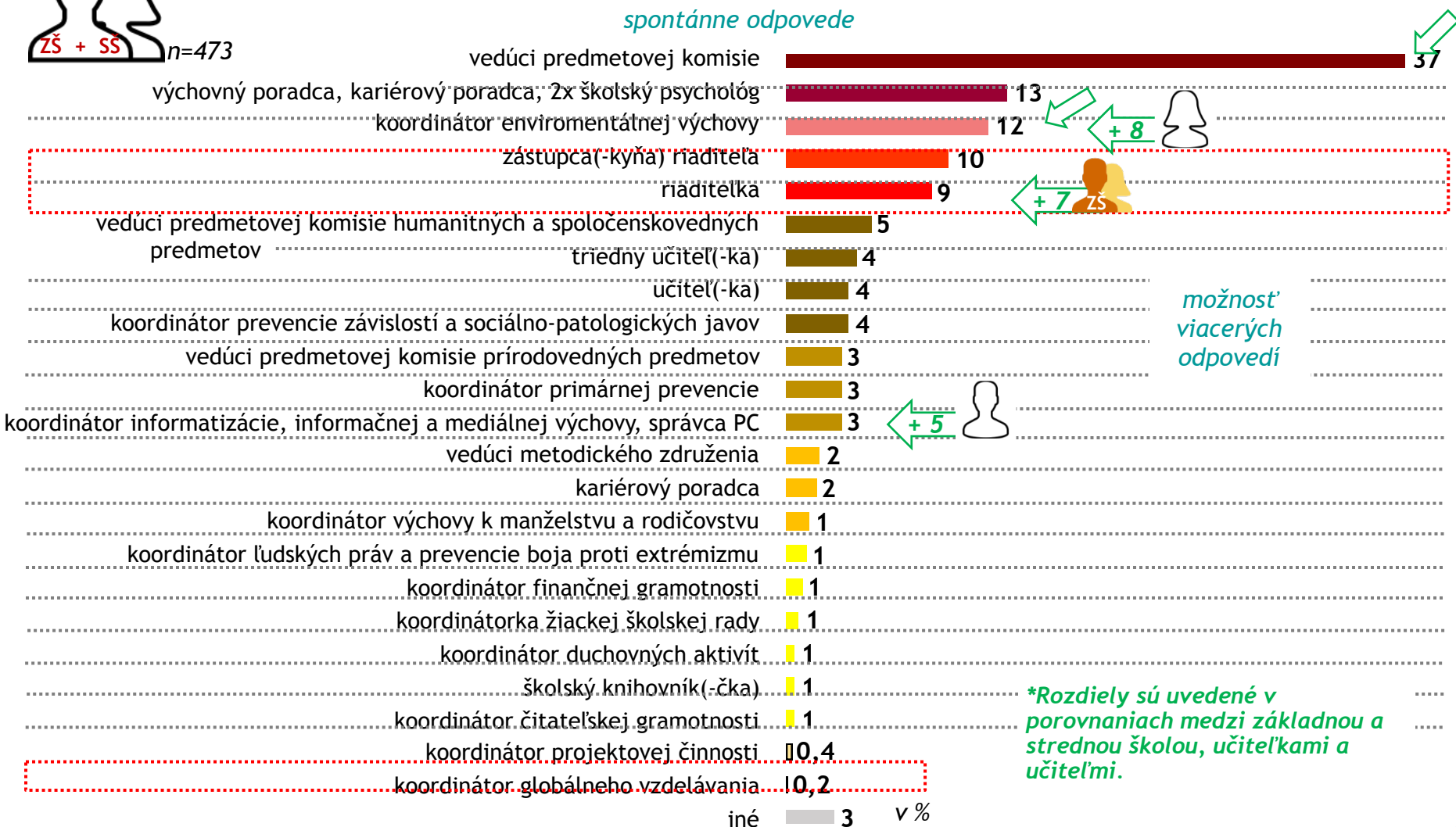
Ak učitelia práve neučia, sú v role vedúcich predmetovej komisie

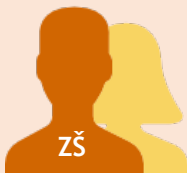
Výchovný, kariérový poradca, či koordinátor enviromentalistiky sú ďalšie najčastejšie spomínané funkcie mimo (hlavnej) funkcie učiteľa.

V škole zastáva pozíciu/ funkciu

spontánne odpovede

Predstavenie respondentov

	Druh školy	Predmety, ktoré učiteľ(-ka) učí	Prax učiteľa(-ky)
FS 1 západné SK	ZŠ v malej obci	GEO, AJ	do 10 rokov
	ZŠ v malom meste	MA, INF, (v minulosti) NBV	do 15 rokov
	ZŠ v malej obci	BIO, GEO, FY	do 20 rokov
	ZŠ v malej obci	AJ, (v minulosti) SJL	do 20 rokov
FS 3 východné SK	ZŠ s MŠ v malej obci	ETV, RJ, SJL	25 rokov
	ZŠ v okresnom meste	SJL	19 rokov
	ZŠ v malej obci	CHE, GEO	5 rokov
	ZŠ v okresnom meste	FY	16 rokov
FS 5 stredné SK	ZŠ v okresnom meste	SJL, DE	34 rokov
	ZŠ v malom meste	DE, ON, ETV	9 rokov
	ZŠ v okresnom meste	1.stupeň, DE	28 rokov
	ZŠ v okresnom meste	HV, RJ, INF, ON	24 rokov

FS = focus skupina

• červená farba písma označuje predmety, ktoré učitelia učia bez kvalifikácie

Predstavenie respondentov

	Druh školy	Predmety, ktoré učiteľ(-ka) učí	Prax učiteľa(-ky)
FS 2 západné SK	SOŠ v okresnom meste a ZŠ s mater. šk. v malej obci	DE, NBV	do 15 rokov
	SOŠ v okresnom meste	TV, ON, DE, Marketing	36 rokov
	Gymnázium v okres. meste	BIO, TV	do 10 rokov
	SOŠ v okresnom meste	odborné predmety (elektrotechnika)	25 rokov
FS 4 východné SK	SOU v malej obci	BIO, odborné predmety	31 rokov
	Gymnázium v okres. meste	MA, FY, Fin. gramotnosť	8 rokov
	SOU v malej obci	FY, odborné predmety (technické)	13 rokov
	SOU v malej obci	odborné predmety (odpadové hospodárstvo ...)	26 rokov
FS 6	Gymnázium v malom meste	JA, SJL	22 rokov
	SOŠ v malom meste	MA, CHE	27 rokov

FS = focus skupina

• farbou riadka je odlišené pohlavie

• červená farba písma označuje predmety, ktoré učiteľia učia bez kvalifikácie

Učiteľov v školách trápia rovnaké veci

Učitelia na Slovensku učia žiakov základných a stredných škôl na pozadí veľakrát nesystémových politík v školstve, spoločensko-politických turbulencií, podľa situačných možností a vlastných schopností.

Vo všetkých šiestich focus skupinách učitelia hovorili o téme globálneho vzdelávania na základných a stredných školách, v ktorých učia a ktoré vnímajú ako súčasť vzdelávacieho systému na Slovensku.

Učitelia tak v diskusiách nemohli obísť mnohé **pálčivé problémy**, ktoré pociťujú v svojej praxi a to na úrovni systému a riadenia školstva, žiakov - rodičov - spoločnosti, regiónov a konkrétnych typov základných a stredných škôl.

„Jedná sa to, aby bol dostatok žiakov, aby bol dostatok učiteľov, ale stráca sa aj kvalita, stráca sa všetko možné...“ (učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

(ku GV a skvalitňovaniu školstva) „Ja hovorím, že je to všetko veľmi dobré, pozitívne, ale treba na to priestor, aj ľudí, ktorí aj chápu tieto veci... Treba niekde ubrať, učitelia sú väčšinou preťažení.“ (učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

- Väčšina škôl podľa oslovených učiteľov zápasí o prežitie, ktoré závisí od toho, či školu navštevuje **dostatočný počet žiakov**, z čoho sa odvíja výška financií na celkovú prevádzku školy; konkrétne:
- detí je čím ďalej menej
 - **bojujú o každého žiaka**, najmä na SOŠ
 - **školy majú menej financií**, i keď prevádzka vyžaduje rovnaké náklady (na energie...), modernizácia zase investície, učitelia pritom nie sú dostatočne ohodnotení; prežívajú neistotu, či bude zachované ich pracovné miesto (*implic.*), na ktorom mnohí pôsobili dlhé roky, navyše ak sa už usadili a plánujú žiť aj naďalej v danej obci, či regióne.

„Nás je málinko, my sme tiež volakedy mali 600 žiakov, teraz je nás 230.“ (učiteľ(-ka) gymnázia z mesta na západnom SK s počtom obyv. do 20 tisíc)

„Škola má takú kapacitu, že ja si pamätám, keď v škole bolo 1500 žiakov, teraz je ich 450.“ (učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na západnom SK s počtom obyv. do 20 tisíc)

Učiteľov v školách trápia rovnaké veci II

! Vážnym problémom je **nedostatok** (kvalitných, mladých) učiteľov a **špecialistov**, zvlášť učiteľov odborných predmetov na stredných odborných školách:

- učitelia sú preťažení - niektorí majú **vyššie** úväzky, iní nižšie a **rotujú** medzi 2-3 školami (je logisticky náročné) , kde učia a tak si zvyšujú hodinové úväzky
- v školách je veľmi málo **mladých učiteľov(-liek)**
- školy (niektoré odbory) potrebujú (aj) vlastných **majstrov odborného výcviku**, keďže pri duálnom vzdelávaní väčšinu z pôvodných majstrov nahradili mentori v „zahraničných firmách“
- na pozíciách odborných učiteľov sú veľakrát **dôchodcovia**
- školy (SOŠ) urgentne potrebujú a nemajú vlastného **psychológa** a **špeciálneho pedagóga** („*Kto by ho zaplatil? ... Nie sú peniaze pre učiteľov.*“)

! Učitelia upozorňujú, že **stále viac žiakov a teda aj učiteľov je konfrontovaných s ´krízou rodiny´** či **táživou sociálnou situáciou**, v ktorej sa nachádzajú; prípadne s **nesúlalom vo výchove dieťaťa**:

- v živote dieťaťa absentujú rodičia - z dôvodu rozpadu manželstva/ partnerstva rodičov, migrácie rodičov za prácou do zahraničia alebo z dôvodu práce strávenej väčšinu dní mimo domova; dieťa vyrastá bez rodičovskej starostlivosti - samé, alebo u starých rodičov...; „*niekedy kompenzujete to, čo sa im v rodine nedostalo*“ (ani jedna rodina v triede „A“ nie je kompletná, pre deti sú to komplikované vzťahy)
- existenčné problémy rodiny doliehajú na dieťa, ktoré trpí hmotnou núdzou, psychickou traumou, alebo sociálnym vylúčením v triede a vedie napr. ku „skratovému“ nákupnému rozhodnutiu (žiak je z chudobnej rodiny, ale zarába na drahý mobil)
- učitelia všeobecne žiakom neodporúčajú fajčiť (škodia sebe, aj okoliu) - rodičia nepripúšťajú, že ich dieťa fajčí, príp. nevnímajú vôbec ako problém
- úspešnosť štúdia žiakov SOŠ/ odborných učilíšť, Rómov veľmi závisí od rodiny; žiaci, ktorých rodina podporuje - sú aktívni

(*parafr.*) Jeden žiak chodí brigádovať do Tesca - vykladá tovar. Vynecháva kvôli tomu školu, dá sa to posúdiť ako absencie a môže to viesť až k vylúčeniu zo školy... Ale keď človek prihliadne na jeho slabé sociálne zázemie...

(*parafr.*) Dievča, ktoré bolo pred 3 rokmi šikovnou účastníčkou Erazmu. Dnes má problém s drogami, vylúčili ju zo školy... Začalo to problémami doma (mama si našla nového partnera), rodičia na zavolanie do školy ani nepišli.

Učiteľov v školách trápia rovnaké veci III

! Rodičia stupňujú svoje požiadavky na učiteľa, ktorý má „akoby splniť ich nejakú víziu o dieťati“ bez ohľadu na dieťaťa:

- sami rodičia sa častokrát dieťaťu zo vzdelávacieho alebo výchovného hľadiska patrične nevenujú
- rodičia nevedú deti k samostatnosti
- citelne veľakrát u rodičov detí na ZŠ

„Všetko za nich robia rodičia. Málo myslia samostatne. Bojím sa toho, aká bude ďalšia generácia.“ (učiteľ(-ka) na ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

! Žiaci SOŠ radi „negujú“ ... - v škole neradi diskutujú, sú vypočítavo pragmatickí

- nemajú záujem o zdieľanie svojich názorov v triede, na hodine
- necítia sa slobodne pri vyjadrovaní svojich názorov
- majú nedostatočnú znalostnú bázu, sebadôveru, alebo nevedia prezentovať
- niektorí žiaci odmietajú *praxovať* (považujú to za *využívanie*; *peniaze dostávajú len nástrojári - kuchári nedostávajú - tým pádom sú rozbroje*)

podľa učiteľov

! Žiaci sú pohltení virtuálnym svetom, využívajú digitálne technológie bezhranične, stretávajú sa s nevhodným obsahom a „na mobiloch“ trávajú neprimerane veľa času.

- žiaci sú závislí na *smartfónoch*, špecifickosť jednostranných činností, ktorými trávajú kvantum času má nepriaznivý vplyv na ich schopnosti napr. sústrediť sa, (spisovne) vyjadrovať sa či písať
- digitálna priepasť medzi žiakmi z rôznych sociálnych pomerov spôsobuje digitálne „neprivilegovaným“ deťom celý rad problémov
- tento trend sa zhoršuje

Reflektovanie zmien vo svete a spoločnosti

~ školou

Ľudské a odborné zázemie škôl pre ...udržanie kroku s dobou

V školách prevláda medzi učiteľmi dobrá pracovná atmosféra, ktorá môže byť dobrým podhubím pre implementáciu GV. Učitelia prezentujú svoje školy ako školy s potenciálom pre rozvíjanie všeobecného vzdelávania žiakov na ZŠ, aj pre naplnenie zamerania SŠ.

Učiteľská škola schopná na zmeny v globálnej spoločnosti reagovať systematicky, potrebuje **dostatočný ľudský kapitál**, nebať sa inovácií a mať potrebný prehľad o globálnych problémoch. Ako to vidia samotní učitelia na Slovensku?

Ľudský kapitál

Ľudský kapitál na svojej škole chápu učitelia v podobe „učiteľov“-I. (častejšie na ZŠ) a „žiacov“-II. (častejšie na SŠ).

I.

Špecifický kapitál učiteľov na ZŠ bol citelne viazaný na učiteľov podľa „I. a II. stupňa“, spoločenskovedne, prírodovedne a „výchovne“ zameraných predmetov; na SŠ to bolo najmä podľa odborných/ (žiacov) profilujúcich a všeobecno-vzdelávacích predmetov; ale viazal sa aj na vek či odbornú a osobnostnú výbavu učiteľa (a s tým spojené príležitosti aj limity). Učitelia tak tlmočili dôrazy, ktoré kladie tá-ktorá škola pri výchove a vzdelávaní svojich žiakov.

Učiteľom (častejšie na ZŠ) sa ľudský kapitál asocioval a bol pre nich dôležitý v dvoch rovinách - ako **vzťahy medzi učiteľmi**, a **medzi učiteľmi a vedením školy**:

A) Podporujú sa učitelia navzájom? Ťahajú za jeden koniec? Má učiteľa kto podporiť, pomôcť, keď príde s novým nápadom, vie sa na ostatných spoľahnúť? Skúsenosti učiteľov tu boli individuálne, väčšina z nich tvrdila, že sú “dobrý kolektív”.

Z hľadiska GV nepochybne platí pravidlo, že čím je kolektív lepší, tým ľahšie sa GV implementuje na celej škole, inak je GV skôr len záležitosťou niektorých “osvietených” učiteľov.

B) Ako a kam smeruje vedenie školy vzdelávanie? Vie nadchnúť, motivovať, vyžaduje od učiteľov zvyšovanie kvality vzdelávania? Niektoré skúsenosti učiteľov vypovedajú o duchu školy a o vzťahoch medzi učiteľmi. „Ideme do toho všetci, vedenie podporí, nie každý sa do toho.“ (učiteľ(-ka) ZŠ z obce na východnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Všetci sa do toho.“ (učiteľ(-ka) ZŠ z obce na východnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Prosadzovanie GV bez inštitucionálnej a morálnej podpory vedenia školy je / by bolo veľmi náročná

... dobrého učiteľa spoznáš ako hovorí o svojich žiakoch?

Medzi učiteľmi je skupina, ktorá vidí vo svojich žiakoch veľký potenciál; v kontraste k obmedzenému potenciálu, ktorý častokrát táto skupina vidí u niektorých stagnujúcich kolegov-učiteľov.

Ľudský kapitál II

Takmer všetci učitelia uvádzali, že (niektorí) žiaci - na školách, kde učia - sú (veľmi) šikovní, alebo niektoré ročníky/ triedy či odbory na SOŠ-ách. Takí žiaci zväčša dosahujú aj veľmi dobré študijné výsledky, sú aktívni, zúčastňujú sa súťaží alebo vymýšľajú aktivity v škole.

Všetci učitelia zároveň spomínali „slabších“ žiakov (pokiaľ ide o výsledky a vynaložené úsilie v škole), ktorí sa viac alebo menej snažia („*mladí ľudia si volia ľahšiu cestu - nechce sa im zapájať logiku...*“).

Učitelia SOŠ zvyknú žiakov „škatuľkovať“ aj podľa (profilu, prestíže) odborov v rámci školy (na dvoch odboroch majú žiakov „ako na gymnáziu“, zatiaľ čo na treťom odbore sú umiestnení veľmi slabí žiaci).

GV je/ by bolo pre všetkých žiakov nepochybne veľkou arénou zaujímavostí a podnetov k aktivizmu.

K motivácii žiakov má tak „učiteľ(-ka)“ ako aj rodič, ale zaväži aj mikroklima v škole, atmosféra v komunite -regióne-spoločnosti.

Príklady ako pahládajú učitelia na ľudský kapitál na rôznych stredných školách v 3 regiónoch Slovenska

Učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na strednom SK s počtom obyv. do 50 tisíc:

- ľudský kapitál žiakov vníma „*veľmi pozitívne*“
- u učiteľov „*je cítiť tzv. prestárlosť kolektívu*“ - v škole sa ťažko presadzovali niektoré nové, inovatívne veci (ťažko sa medzi učiteľmi hľadali „*zapálení ľudia*“)

Učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na západnom SK s počtom obyv. do 20 tisíc:

- žiaci sa pripravujú byť zamestnancami pre zahraničné firmy; „*pár z nich je veľmi šikovných, nie je ich veľa*“

Učiteľ(-ka) bilingválneho gymnázia z mesta na strednom SK s počtom obyv. do 50 tisíc:

- je to výberová škola pre žiakov s jazykovými znalosťami a psychologickými predpokladmi
- škola má veľký pedagogický zbor a cirkevný duch, tvorí ju medzinárodné spoločenstvo žiakov aj učiteľov, ktorí dodržiavajú pravidlá správania

Učiteľ(-ka) 3-ročného odborného učilišťa z obce na východnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc:

- elokované pracovisko školy v obci, kde je rómska osada s malým počtom učiteľov
- ľudský kapitál žiakov (100% zastúpenie Rómov) opísal(-a) „*predstavte si najhorších z najhorších*“; „*títo žiaci najradšej pracujú rukami - najťažšie je ich motivovať, ale celkovo ťažké ich učiť nové*“

Dobrý učiteľ rád učí a pomáha deťom

Neodmysliteľnou súčasťou kvalitného vzdelávania sú pekné vzťahy medzi učiteľom a žiakom založené na dôvere, vzájomnej úcte a primeranom partnerstve.

Ľudský kapitál III

Pri ľudskom kapitáli školy učitelia spontánne spomínali aj **vzťah učiteľ - žiak**.

- Je partnerský a priateľský? Vytvára bezpečné prostredie pre dieťa na rozvinutie svojich talentov či vyjadrenie svojho názoru? Učitelia si radi myslia, že tomu tak je.

„U nás na škole sú snaživí učitelia, pomáhajú deťom, riešia problémy, vedia aj pochváliť, snažia sa mať s nimi partnerský vzťah.“ (učiteľ(-ka) ZŠ z mesta na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Každý učiteľ sa snaží nájsť v každom dieťati to, čo je v ňom dobré.“ (učiteľ(-ka) ZŠ z mesta na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„... tým, že ja som s tými dečkami v podstate stále, stále riešime na triednických... - ich osobné problémy, my sme fakt ako ich druhí rodičia (internátna škola - pozn. aut.), tak aj všetky tieto témy ... (preberajú, diskutujú, žiaci mu/jej ako učiteľovi kladú otázky, neboja sa potom za ním/ňou prísť).“ (učiteľ(-ka) SOŠ z mesta na strednom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

Inovativnosť v školách pre učiteľov znamená najmä FORMU

Globálne vzdelávanie je pre učiteľov „novinka“, ktorá vyžaduje zmysel pre inovatívne prístupy

ku vzdelávaniu, pod ktorými si učitelia predstavujú rôzne veci.

Na to aby bola škola schopná na zmeny v globálnej spoločnosti reagovať systematicky, potrebuje dostatočný ľudský kapitál, **nebát sa inovácií** a mať potrebný prehľad o globálnych problémoch. Ako to vidia samotní učitelia na Slovensku?

Inovativnosť

Inovativnosť vo svojich školách vnímajú učitelia spontánne najmä v dvoch základných formách:

- **využívanie digitálnych a iných technológií (výrobných...), moderná/ rekonštruovaná budova školy**

- dobré materiálne zabezpečenie všeobecne k výučbe, aj na odborné vzdelávanie (prístroje, pomôcky), aj PC
- inovácia školy (v rámci programu IROP)

„Plány by boli veľké, ale z toho normatíva na žiaka sa to nedá financovať; (parafr.) prešli (školy 2 učiteľov-respondentov) teraz programom IROP, prostredníctvom ktorého by za 1 mil. mala byť inovovaná škola (učiteľ(-ka) na SOŠ v meste na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Snažíme sa inovatívne učiť - s využitím tabule, počítačov, robíme demonštrácie na FY, MA.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

- **využívanie inovatívnych metód na hodinách**

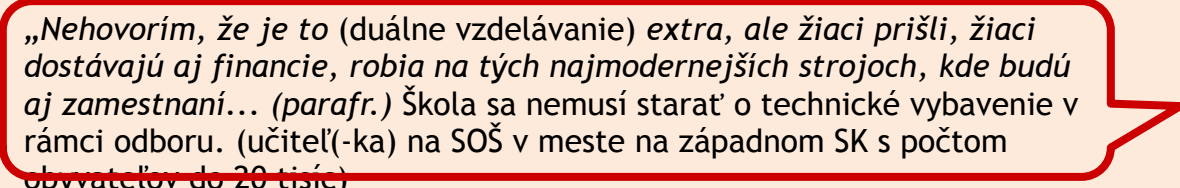
- učitelia na ZŠ uvádzali pozeranie videí a filmov, diskusie so žiakmi a získavanie spätnej väzby
- učiteľ(-ka) na SŠ pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami aj intaktných žiakov používa pri výučbe metódu tzv. „myšlienkovvej mapy“ („ľahšie si učivo zapamätajú“)

„Skúšame nové metódy zavádzať, pretavovať do vyučovania - využívanie hlasovacieho zariadenia na hodinách odbúrava stres, každý môže vyjadriť svoj názor, už to využívame 6 rokov, aj sa to vyhodnocuje a sleduje, je to aj ako spätná väzba pre učiteľa.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Školy sú inovatívne vo veľkej miere vďaka podnetom zvonku

Globálne vzdelávanie - najmä niektoré témy - sa deje v školách formou zážitkov, ktoré pripravujú mimoškolské inštitúty- rôzne neziskové organizácie, neformálne skupiny, či vzdelávacie programy (EÚ).

Inovativnosť II

- **realizácia vlastných projektov počas vyučovania a/alebo zapájanie školy do regionálnych, celoslovenských či medzinárodných projektov**
 - na ZŠ aj SŠ sa osvedčilo tzv. **projektové vyučovanie**
 - škola využíva výukové platformy (napr. Planéta vedomostí, Fenomény sveta)
 - škola je zapojená do programu Zelená škola, organizujú rôzne akcie v environmentálnej oblasti
 - zapájanie sa do svetových dní - Deň Zeme, Deň vody, Deň výživy a iné
 - účasť školy na rôznych koncertoch (proti extrémizmu, šikane) a súťažiach (v oblasti ľudských práv...)
 - účasť SŠ na Erasmus+ (program EÚ pre vzdelávanie mládeže) - „už desiatky rokov to (na ich SŠ - pozn. aut.) máme“; „3-4 krát sme stočili Erasmus+ - deckám sa to páči“, (parafr.) ...dlhá príprava, papierovačky, ale stojí to za to
- **SŠ je zapojená do programu duálneho vzdelávania**
 - jedna SŠ bola v duálnom vzdelávaní medzi prvými na Slovensku; v tom čase šli do rizika: „nevedeli, sme čo to obnáša“

„Nehovorím, že je to (duálne vzdelávanie) extra, ale žiaci prišli, žiaci dostávajú aj financie, robia na tých najmodernejších strojoch, kde budú aj zamestnaní... (parafr.) Škola sa nemusí starať o technické vybavenie v rámci odboru. (učiteľ(-ka) na SOŠ v meste na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)
- **vzdelávania žiakov v oblasti globálnych výziev**
 - na SŠ napr. v problémovej oblasti - utečenci, pravicový extrémizmus (uviedol 1 z 24 učiteľov)
 - pár učiteľov spontánne uviedlo súvis GV-ia s inovatívnymi metódami

S inovatívnosťou v škole sa učiteľom asocíuje obava

Včleňovanie globálneho vzdelávania do výučby sprevádzajú bariéry - tá najzávažnejšia býva na strane vedenia, ale aj zo strany kolegov - pedagógov. Medzi učiteľmi vládne tiež presvedčenie, že zážitkové formy nemôžu nahradiť tradičné vyučovanie, lebo sa pri ňom nedosahujú požadované výsledky (resp. dosahujú sa iné ako požadované).

Inovatívnosť III

Inovatívnosť nie je ale na žiadnej škole samozrejmosť, niektorí učitelia boli zdržanliví už pri rozprávaní o inováciách

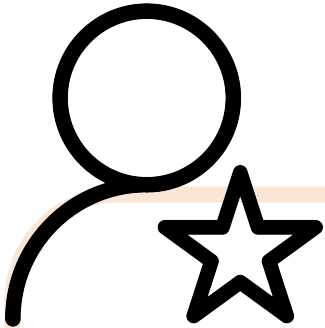
v školách, kde učia. Učiteľov spájala spoločná obava, že inovatívne metódy vpúšťajú do vzdelávania zábavu, ktorú učitelia ZŠ vnímajú ako „hranie sa“ žiakov, a učitelia na SŠ ako „voľné debatovanie žiakov s cieľom neučiť sa“. Zábava a jej „zneužívanie“ žiakmi na iné ako vzdelávacie ciele, je z pohľadu učiteľov v rozpore so „serióznym učením sa“, t.j. učitelia vnímajú využívanie inovatívnych metód častokrát na úkor vedomostí; potrebujú tak nadobudnúť istotu, že „nezídu z cesty vzdelávania“, aj akýsi návod ako pri takomto spôsobe výučby dosahovať u žiakov porovnateľné výsledky ako pri klasickej výučbe.

Dôležitá je tiež podpora vedenia, motivovanie učiteľov a vytváranie dostatočného priestoru pre učiteľov k tomu, aby inovatívne metódy skúšali a používali. Učitelia tiež konštatovali, že inovatívnosť vo výučbe závisí na každom jednom učiteľovi(-ke) a od jeho/jej presvedčenia v prínos takýchto postupov pri vzdelávaní žiakov ako aj snahy o implementáciu. Priaznivé prostredie pre „inovácie“ v škole vytvárajú aj progresívni kolegovia pedagógovia (vs. „stará škola“ a pohodlní).

„Mohlo by sa toho robiť viac, akoby na tie inovatívne metódy a ich vyskúšanie neostáva čas, nebol nikdy priestor, chýba nám priestor a ani vede-nie to nevyžaduje.“ (učiteľ(-ka) na gymnázia v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

„Tá inovatívnosť je veľmi individuálna, vôbec nesúvisí s vekom, je to o preferencii. Niektorí majú radšej ten klasický štýl, lebo síce tie inovatívne veci deti bavia, sú tam aj videá... , ale tie výsledky (monitoring) nie sú také ako keď sa to nerobí hravým štýlom.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na západnom SK s počtom obyv. do 20 tisíc)

Závěrečné hodnotenie

KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

„Vo všeobecnosti však vnímam ako pozitívne, že učitelia podľa svojich výpovedí smerujú k inovatívnejšiemu vyučovaniu, vnímajú potrebu vnášať do výučby praktický rozmer a sú ochotní so študentami diskutovať a rozprávať sa.

Na druhej strane je smutné, že s témami GV prichádzajú často žiaci a nie učitelia, a ich snaha o otvorenie týchto tém sa stretáva s podozrením, že sa iba chcú 'uliat' z 'naozajstného' vyučovania. Vnímam to ako bazálne nepochopenie potrieb žiakov, ktorí reflektujú aktuálne dianie vo svete a chcú o ňom diskutovať.“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

Dobre aplikovaná inovácia typu „GV“ sa žiakom takmer určite zapáči

Väčšina učiteľov má dobrú skúsenosť s inovatívnymi prístupmi v škole - pokiaľ ide o reakciu

na strane žiakov, ktorí pri zážitkoch sprostredkovaných školou „oživujú“ - či už formou pozitívnych nálad z vyučovania, ktoré sa im páči, alebo v rôznych kreáciách keď chcú „využiť“ novú formu interakcie na maximálny (nie vždy vzdelávací) osobný cieľ.

Inovativnosť IV

Väčšina učiteľov (najmä na ZŠ) sa zhodla na tom, že **žiaci inovatívne metódy vo výučbe oceňujú** (napr. žiaci na SŠ majú radi projektové vyučovanie); na rozdiel od niektorých kolegov.

(Malá) časť učiteľov (najmä na SOŠ, a pri vzdelávaní žiakov s tzv. špeciál. výchov.-vzdelávacími potrebami) zastávala názor, že **pre žiakov bývajú inovatívne metódy častokrát nevítanou zmenou**, lebo žiakov vytrhávajú zo zabehaných aktivít, či pohodlnej nečinnosti...

„Ťažko prichádzajú nové veci, keď sa s niečím začína, niekedy tak je dokonca nielen od žiakov, ale aj kolektívu cítiť odpor, prečo a načo.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„Tí učitelia, ktorí sa zapájajú do GV a žiaci aj za nimi potom chodia; cenia si to, majú k nim dôveru. Učitelia si závidia aj obľúbenosť u detí.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„My učitelia sa snažíme zavádzať inovatívne metódy. Je pravda, že učím na strednej odbornej škole, kde žiaci nie sú príliš za tú inovativnosť. Keď prideme s niečím novým, veľmi dlho nám trvá, kým si ich získame niečím novým - majú radi zabehané...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Globálne výzvy v školách rezonujú

System vzdelávania žiakov na ZŠ a SŠ reflektuje zmeny vo svete, ale nie je to kľúčový aspekt vzdelávania. Učitelia reflektujú zmeny tým, že sa niektorým témam venujú - *ad hoc*, a niektorým aj plánovane. Za „globálne výzvy“ niektorí učitelia považujú akékoľvek témy.

Na to aby bola škola schopná na zmeny v globálnej spoločnosti reagovať systematicky, potrebuje dostatočný ľudský kapitál, nebát sa inovácií a mať potrebný **prehľad o globálnych problémoch**. Ako to vidia samotní učitelia na Slovensku?

Globálne výzvy

Učitelia mali rôzne asociácie pri posudzovaní školy (kde učia) v prepojení na „globálne výzvy“. Niektorí učitelia doslova

„lovili“ odpovede počas diskusie na focus skupine, premýšľali čo by „globálna výzva“ v/pre ich školu mohla znamenať. Zriedkavo zaznela aj výpoveď, že „globálnym výzvam“ sa v škole venujú „pomenej“, resp. že o tom učiteľ(-ka) nevie.

Globálne výzvy sú pre nich globálne problémy, resp. témy „globálneho vzdelávania“, špeciálny predmet, ale aj niektoré metódy, programy vypracované pre školy a certifikáty, ale aj iné projekty; učitelia **explicitne uvádzali** 2-3 príklady a **veľakrát jednotlivo** spomedzi nasledovných:

- **samostatný predmet na globálnu tému (SŠ)**
 - environmentálna výchova
 - v minulých rokoch sa v škole vyučoval predmet „ekológia“, ekológiu nahradil pôvodný predmet CHE
- **globálne témy, ktoré sú začlenené do niektorých predmetov**
 - ... nie do všetkých predmetov (ZŠ)
 - téma migrácie-utečencov sa rozoberá na hodinách 2 konkrétnych učiteľov DE na ZŠ a SŠ
 - diskusia o nejakom globálnom probléme v rámci konverzácie (učiteľ/-ka AJ)
- **prierezové témy v rámci jednotlivých predmetov**
- **témy, ktoré patria „skôr na 2.stupeň“ (ZŠ)**
 - najmä na DE, ON, SJ, (možno aj) BIO a GEO
- **tematické dni na akékoľvek témy**

P. učiteľ(-ka)
učia aj DE, ON!

„(globálnym výzvam sa venujú) ...pomenej, aspoň ja o tom neviem, že by sme mali (taký) projekt. Za mňa (nemôžem hovoriť za učiteľky ETV, ON) - ja sa to snažím si pokryť sama, napr. v rámci konverzácie na AJ - neviem si predstaviť, že by sme mali nejaký atď. denný program na toto a že by sa nebudaj zastavilo vyučovanie kvôli tomuto. Maximálne Deň Zeme... , dáke výkresy. Kedysi sa čistil areál školy, enviro atď., ale teraz už nie.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na strednom SK s počtom obyv. do 10 tisíc obyvateľov)

Školy reagujú na globálne výzvy ~ podľa hodnôt, učiteľov a ponukv

Globalne výzvy II

V súčasnosti školy reagujú (v podobe aktivít so žiakmi) na globálne výzvy vo veľkej miere na podnet zvonka prostredníctvom rôznych vzdelávacích programov pre školy. Viaceré školy realizujú *local* aktivity s presahom na *global* situáciu, niektoré školy zase aktivity založené na hodnotách náboženskej viery. Ale nie je vždy jednoznačné, ako ku globálnym témam pristupujú na svojich predmetoch jednotliví učitelia.

- **program pre školu a certifikát Zelená škola** (SOŠ, gymnázium)
- **zapojenie SŠ-ôl do medzinárodných programov**
 - Erasmus+
 - v „enviro“: triedenie druhotných surovín („Žiaci si zvykli separovať aj na škole..., aj baterky.“)
- **celkové zameranie školy**
 - „Naša celá škola je o tom...- životnom prostredí, máme predmet „Ochrana lesa“, študenti sú 4 roky k tomu vedom (SOŠ)
 - cirkevná škola má cieľ „pretavovať kresťanské zásady do bežného života, sú spojené s misijnými a charitatívnymi cieľmi (ZŠ)
- **iniciatíva žiakov SOŠ** s využitím *know how* zo svojho odboru **pri záchrane kultúrnej a historickej pamiatky vo svojom okolí**
- **osobnostný rozvoj žiakov** (ZŠ)

V kontexte globálneho vzdelávania viacerí učitelia spojili pojem „globálne výzvy“ * GV bola téma focus skupiny, s ktorými boli respondenti vopred oboznámení pričom viacerí

z nich sa vyjadrili, že so samotným pojmom GV sa vo svojej učiteľskej praxi doposiaľ nestretli, hoci po tom, ako pojem ozrejmili, väčšinou deklarovali, že sa témam GV-ia sa venujú.

Viacerí učitelia vraveli (aj) za druhých učiteľov a aj celú školu (chemikárka o občiankárke; biologička o celej škole): iní

Žiaci Rómovia sú „globálna“ aj pedagogická výzva

Rómsku “kartu” vyťahujú učitelia vtedy, keď chcú poukázať na to, že ich škola je multikultúrna. Veľakrát však túto multikultúrnosť implicitne vnímajú skôr negatívne, keďže so sebou môže

pre učiteľa prinášať vyššiu záťaž a vyžadovať aj rôzne mäkké zručnosti.

Učiť Rómov je podľa učiteľov globálna výzva

Niektorí učitelia na stredných (aj základných) školách na východnom Slovensku za „globálnu výzvu“ považovali výučbu žiakov Rómov. Multikultúrne prostredie školy (v podobe rómskych žiakov) podľa nich vnáša do školy „globálneho ducha“.

- A) Je multikultúrne prostredie školy predpokladom pre vyšší stupeň povedomia o ľudských právach, právach menších, či sociálno-ekonomických dopadoch zo sociálneho vylúčenia, či o bludnom kruhu chudoby - a to na strane žiakov, a na strane učiteľov? Viaceré výpovede učiteľov svedčili o politickej korektnosti vo vyjadrovaní sa v prítomnosti žiakov Rómov (napr. o odvodoch zamestnancov do Sociálnej poisťovne, z ktorej sa platia aj „sociálne dávky“ pre nezamestnaných...); týchto žiakov posudzovali z hľadiska ich (na mnohých „zberných“ odborných školách) veľmi slabého výkonu v škole, vzťahov so spolužiakmi. Ale citelný bol aj prístup konkrétnych učiteľov à la mentorov k žiakom inej farby

„Globálna výzva? Sú z väčšiny opovrhované. Stažka sa ... spoločnosti na Slovensku, výchovno-vzdelávacími potrebami, aj intaktné deti, niektoré sú aj inak orientované; deti majú názory od svojich rodičov..., snažíme sa, aby sa na veci (problémy) pozerali novým pohľadom, ale je to fakt veľmi ťažké...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc obyvateľov)

... a ktorí budú čeliť diskriminácii na trhu práci, (globálne výzvy) sú zapracované do predmetov... „Samozrejme sa bavíme aj o aktuálnych veciach vo svete, keďže máme aj Rómov a multikultúrne je tu každý deň.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východ. SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„Aj keby my sme to nemali nariadené, my máme so žiakmi také situácie, ktoré musíme riešiť zoširoka, aby sme niekoho neurazili (pravdepodobne Rómov - pozn. aut.). My s tými témami robíme, ani tu GV nebolo.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

„Keď bol v triede Róm a boli problémy, tak sme to rozoberali...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Niekde sú žiaci Rómovia podľa učiteľov „najhorší z najhorších“

Učitelia sa zhodujú, že učiť žiakov Rómov je náročné. Niektorí sú si vedomí komplexnosti problému bludného kruhu chudoby, iní už kapitulovali a hovoria, že snaha o zmenu nemá význam.

Na druhej strane učitelia SŠ zo svojej praxe uvádzali, že čokoľvek učiť žiakov Rómov na SŠ nie je jednoduché a vyžaduje nesmierne pedagogické úsilie - žiaci Rómovia sú menej komunikatívni, bez záujmu o vzdelávanie, neradi vystupujú (nevedia prezentovať), majú pevné a nemenné názory, na ktoré majú učitelia údajne minimálny vplyv („*Moja mama toto, moja babka toto. Koniec, neprerazíte.*“), v napätých situáciách môžu reagovať tenzne a pod.

B) Môžu SOŠ zmeniť k lepšiemu sociálne vyhladky žiakov Rómov z osád?

Učitelia na SŠ s rómskymi žiakmi na východnom Slovensku sa domnievajú, že títo žiaci „prepadli“ cez vzdelávaciu sieť základného školstva, čo im spôsobuje veľké ťažkosti pri absolvovaní stredoškolského, zväčša odborného vzdelávania. Niektoré firmy v rámci duálneho vzdelávania nechcú „na prax“ žiakov Rómov a Rómky (napr. vo sfére gastronómie)

„Máme najmä rómsku mládež a oni pozerajú len, kedy sa končí hodina...; oni majú iné globálne výzvy, iným smerom idú“ ... reagujú výlučne na podnety učiteľa(-ky), i keď na dievčenskej škole, kde učil(-a) predtým žiaci prichádzali sami s nápadmi na projekty. ... „Tá ich motivácia nie je taká...; stačí keď sa jeden nájde a ostatní sa chytia - vedia byť šikovní (zo ZŠ prichádzajú tak, akoby sa tam s nimi nepracovalo), „ťažko ich nalákať na niečo...; nechcú prezentovať - urobia projekty, ale nepostavia sa a neodprezentujú...; zvykol(-a) predtým so žiakmi 'kuchármi' robiť projektové vyučovanie, tu sa to nedá; u nich sa stretnú „najhorší z najhorších žiakov“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

GV na ZŠ a SŠ má byť realizované bez ohľadu na etnicitu či rôzne stupne (ne-)spôsobilosti žiakov, aj v skupinách pre

žiakov so špeciálnymi vzdelávacími a výchovnými potrebami. Pre GV pri týchto cieľových skupinách by boli

nápomocné osobité metodiky.

Niektorí učitelia nazerali na potenciál uplatnenia sa v spoločnosti u žiakov Rómov tak **pozitívne ako u neRómov**. Išlo o mladú učiteľku na základnej škole, ktorá bežne vyučuje „projektovou“ metódou; skúsenú učiteľku na inej základnej škole, ktorá aplikuje konštruktivistickú metódu; skúseného učiteľa v strednom veku na SOŠ, ktorý koordinoval pre žiakov mnohé ročníky Erasmus + (všetci traja učitelia patria do kategórie

Obsah niektorých predmetov sa v čase mení - mierne

Problémy globálnej spoločnosti už sú alebo sa stávajú súčasťou učebných predmetov, ale identifikovať ich nie je také jednoduché. V kombinácii s niektorými predmetmi a s istou výbavou učiteľa(-ky), nemožné.

Do akej miery reflektuje predmet zmeny v spoločnosti, vo svete

Učitelia ZŠ a SŠ vnímajú najmä po obsahovej stránke dva typy učebných predmetov vo vzťahu k (globálnym) zmenám v spoločnosti a vo svete.

- 1) Predmety, ktoré sa akoby rozširujú o nové poznatky či skutočnosti (odborné predmety technického zamerania: „bez toho by boli absolventi (SOŠ) neuplatnitelní v praxi“; alebo prírodovedné predmety (ako je fyzika, na ktorých konkrétni učitelia učia najnovšie objavy a vynálezy) a predmety, ktoré nové poznanie a historickú skúsenosť „reflektujú“ (etika, občianska náuka/ náuka o spoločnosti, náboženská výchova, dejepis).
- 2) Predmety, ktoré sa meniť “nemusia” a ostávajú skôr obsahovo rovnaké (napr. matematika, chémia), i keď aj tu sa dá podľa učiteľov globálna zmena reflektovať.

„Matematika - ťažko sa to tu mení, veď je to stále rovnaké, skôr čo sa zmenilo je, že sa presunuli tematické celky z jedného ročníka do druhého. Aj témy globálneho vzdelávania sa však dajú zakomponovať - ak sa chce, napríklad v slovných úlohách.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„V DEJ napriek tomu, že pridali 1 hodinu (v čom ja osobne nevidím zmysel), tak ten obsah zostáva rovnaký. Ja som za to, aby sa dejepis končil 2. svetovou vojnou, ale to všetko ostatné sú už pocitmi autorov učebníc a dejepis predsa nie je o pocitoch...“ (učiteľ(-ka) na ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

V učebných osnovách niektorých predmetov učitelia identifikovali globálne témy (napr. detská práca, ekológia, extrémizmus).

Výnimočne a z vlastnej iniciatívy učiteľa sa stáva, keď učiteľ programovo prepája učivo na globálny problém

zo súčasnosti, a to aj napriek tomu, že môže ísť o problém vyvolávajúci v spoločnosti na Slovensku

kontroverziu.

Zmeny v predmetoch veľaokrát podliehajú hodnotovým a ideologickým rámcom, a nie každá obsahová zmena

Metodika predmetov sa mení čiastočne, tak ako učitelia

Vzdelávanie v školách na Slovensku sa obohacuje o nové formy, pri ktorých sú alebo majú byť žiaci aktívni, inovatívni, kriticky zmýšľajúci.

Do akej miery reflektuje predmet zmeny v spoločnosti, vo svete II

Zmena predmetu pokiaľ ide o formu / metódu vyučovania je v myšliach učiteľov celkovo v úzadí oproti zmene obsahovej. I keď, hovorilo sa aj o (želaných) posunoch v metodike niektorých predmetov.

Niektorí učitelia na ZŠ spontánne uvádzali čiastočný posun k “praktickosti”, odklon od memorovania k bádateľským metódam, alebo k tomu, aby deti prichádzali s riešením samé. Iným učiteľom (napr. na gymnáziu) „praktickosť“ vo výučbe chýbala.

Niektorí učitelia na SŠ potvrdili podobný trend - od faktografickosti k rozvíjaniu myslenia a vyjadrovaniu názorov žiakov („anglický jazyk“ na gymnáziu; bežne sa učí podľa zahraničných učebníc - pozn.aut.).

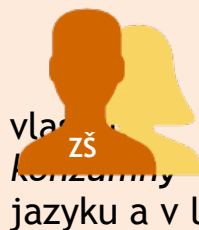
Na druhej strane, učitelia SŠ vyjadrili nespokojnosť s rôznymi byrokratickými prekážkami pri realizácii **zážitkového učenia** (o budúcich technológiách), napr. nepovolením návštevy študentov autosalónu s elektromobilmi počas vyučovania, a spomínali aj **prekážky vyplývajúce z nedostatočného materiálo-technického zabezpečenia školy** napr.

na demonštrácie fyzikálnych pokusov, alebo z **technologického „zaostávania“ firmy v rámci duálneho vzdelávania**, keď žiaci vidia najnovšie technológie namiesto v praxi len na videu.

Ak sa žiak nespýta, v škole nemusí o globálnych problémoch ani počuť

Témy GVia častokrát prinášajú skôr žiaci ako reakciu na svoje osobné životné udalosti, učitelia aj kvôli absencii systematických zmien v učebných osnovách sa nemusia cítiť byť na niektoré takéto diskusie dostatočne fundovaní.

Zohľadňujú sa zmeny v spoločnosti, vo svete v učebných osnovách a plánoch, v školstve?

Učebnice pre ZŠ sa do istej miery menia, každý(-á) učiteľ(-ka) má v rámci svojho predmetu vlastnú skúsenosť. Napríklad v občianskej náuke sa vyučuje (*parafr.*) *finančná gramotnosť, spomína sa aj konzumný spôsob života a jeho dopad na iné krajiny sveta ako aj na život žiaka samotného*; v slovenskom jazyku a v literatúre sa menia ukážky, ale celkový obsah zostáva rovnaký.

Všetci učitelia sa však zhodli na tom, že aj ak sa učebnice či učebné osnovy alebo dotácie menia, veľakrát tieto zmeny nie sú dostatočné na to, aby naozaj reflektovali a reagovali na globálne výzvy, preto si učitelia musia častokrát vypomôcť sami. Čo u mnohých vyvoláva **neurčitost' a neistotu čo vyučovať a ako postupovať**, najmä pri nových, komplikovaných či kontroverzných témach.

„Nároky na žiakov sa menia, učebnice toto však iba čiastočne reflektujú. Za tých 28 rokov čo učím sa tie predmety zmenili, v SJ to kedysi bolo o tom, aby sa deti naučili čitateľskú techniku a merať to časom, teraz je to rozvoj čitateľskej gramotnosti, nove medzinárodne metódy, merania - PISA... zamerané na argumentáciu a celkovú orientáciu v texte. **Ale i teraz v našich učebniciach sa otázkami pod textom nerozvíjajú vyššie úrovne porozumenia (vlastne usudky, vlastny posudenie textu).**“ (učiteľka na ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

„Za moje predmety (prírodovedné) - tie učebnice ani nie sú prepracované, **ale ja sama sa tam to snažím dopĺňať, ale len vtedy keď sa to v triede vyskytne - dieťa začne samo nejakú tému, že toto je ešte problém globalizácie, že sa to samo objaví, v mojich učebniciach tieto témy nie sú.**“ (učiteľka ZŠ z obce na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„SJ sa mení, ale nie som spokojná s učebnicami, nepostačujú a preto si **musíme vytvárať nové pracovné listy, ktoré sú vhodné aj pre naše integrované deti.**“ (učiteľka ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„**Knihy nepoužívam, sú o ničom, všetko je tam staré. Ja používam konštruktivistický prístup, ze pod'me robiť pokus, ideme sa hrať von, nechcem aby mi odrapotali poučku, ale aby to chápali.**“ (učiteľka ZŠ z obce na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

Učiteľia na stredných školách sú zväčša zorientovaní „v odbore“

„Globálna dimenzia“ rezonuje podľa profilácie a osobnosti učiteľa, alebo zamerania školy (najmä SŠ). O systémovom prístupe ku GV v rámci predmetu, školy sa dá hovoriť výnimočne.

Do akej miery reflektuje predmet zmeny v spoločnosti, vo svete

Učiteľia SŠ konkrétne uviedli:

- Riaditeľka gymnázia ako bioložka vedie programovo učiteľov biológie k výučbe ekológii na vysokej úrovni a maximálne zapája školu do „všetkých zelených“ programov
- V „občianskej náuke“ na SŠ sa vraj každý rok aktualizujú osnovy, pričom práve tu a v „etike“ vidia učiteľia najviac príležitostí včleňovať GV (sami neučia ON).
- Učiteľ(-ka) dejepisu na ZŠ (učí aj na SŠ) včleňuje globálnu dimenziu nad rámec učebných osnov, keď prepája témy fašizmu, extrémizmu so súčasnosťou - hovorí o extrémistickej strane M. Kotlebu v parlamente SR, je to jeho vlastná iniciatíva „*upozorniť na to deti*“.
- Učiteľ(-ka) sa usiluje aktualizovať obsah predmetu „marketing a komunikácia“, ktorý učí žiakov na SOŠ; prakticky cibí ich prezentačné a komunikačné zručnosti. *Biznisovo* orientované ekonomické predmety tiež dopĺňa o tému „spoločenskej zodpovednosti firiem“.
- Učiteľ(-ka) odborných predmetov na SOŠ obohacuje výučbu žiakov odboru gastronómie o tému migrácie cez spoznávanie „kuchyne“ migrantov.
- Učiteľ(-ka) odborných elektro predmetov na SOŠ obohacuje výučbu o environmentálne aspekty, i keď to nie je zakomponované v osnovách; napr. likvidácia akumulátorov pri elektromobilite. Z technického hľadiska porovnávajú normy pre elektro-výrobky v krajinách EÚ a z Číny. V rámci „*voľných rozhovorov*“ hovoria napr. aj o detskej práci v Indii. Na témy podobné tejto ale žiaci SOŠ, ktorých učí, vraj robia skôr nevhodné žarty („*vyznieva to, že nemajú žiadnu empatiu, ale vedia, že keby oni boli v tej situácii...*“).
- Nekvalifikovaný(-á) učiteľ(-ka) dejepisu a občianskej náuky na SOŠ sa usiluje žiakom poukázať na hodnoty, napr. aby si uvedomili extrémny, keď „*žiak je ochotný dať 1000 EUR za mobil, a pritom doma žijú v chudobe*“.
- Učiteľ(-ka) matematiky a chémie (CHE učí bez kvalifikácie) na SOŠ si myslí, že na matematike sa nemá čo vyvíjať s dodatkom že školstvo na Slovensku sa nevyvíja, ale upadá, všetko sa redukuje aj vedomosti žiakov „*idú dole*“. V chémii sú zaradené globálne 'enviro' témy ako napr. klimatické zmeny (ochrana ovzdušia či skleníkový efekt). Tiež svojich žiakov vedie k obhajobe svoje názoru, a aplikuje interaktívnu metódu výučby - pri ktorej žiaci musia nadväzovať na vzájomnú interakciu medzi spolužiakmi.

Progresívni učitelia sú intuitívni, s potenciálom osvojiť si „komplet“ GV

Časť učiteľov je prvotne priaznivo nastavená zakomponovať „globálnu dimenziu“ do svojich predmetov, aj do „programu“ školy. Časť učiteľov potrebuje týmto smerom „postrčiť“. Spolu tak vznikne kritická masa, ktorá môže cielene pripravovať kompetentných globálnych občanov.

Do akej miery reflektuje predmet zmeny v spoločnosti, vo svete IV

A čo učitelia? Menia sa / sú ochotní podstupovať zmenu oni samotní?

Učitelia vnímajú, že musia profesijne držať krok s dobou, v prvom rade z hľadiska obsahu predmetu, ktorý učia; uvedomujú si svoju úlohu pri vzdelávaní, ktoré obstojí v širšom kontexte ako je Slovensko.

Z hľadiska začleňovania globálnych tém učiteľmi do učebných predmetov na ZŠ a SŠ je to individuálne, kto a nakoľko cíti zodpovednosť za rozvíjanie takéhoto vzdelávania, ale aj nakoľko vie uchopiť jeho obsah aj formu.

- Všeobecne platí, že táto úloha je primárne ponechaná učiteľom etiky, občianskej náuky a v druhom slede učiteľom ostatným humanitných predmetov. Učitelia prírodovedných predmetov môžu vnímať rozvíjanie globálnej dimenzie na svojich hodinách častejšie ako druhoradá. Tvrdia, že na ich hodinách sa tomu ťažšie vytvára priestor.

„Viete, chémia sú 2 hodiny do týždňa, tam sa ani nedá veľmi nejako špekulovať. Som rada, že ich vôbec naučím ten základ;

snážiť sa, aby vedeli vzorce do ďalšieho štúdia.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„... učiteľka (na gymnáziu) sú tam stále tí istí.“

- Vyvíjajú sa nejako učitelia? Učia napr. po novom?

„(povzdychnutie) Starú školu už nepreškolíte. (pousmiate v skupine) Aj sa snažia možno, aj riaditeľka veľmi tlačí... ;

(váha) ale áno, snažia sa. Máme matematikárov, ktorí idú proti všetkým inovatívnym metódam, povie, že 'krieda a príklady je základ', žiadne projektory, žiadne pokusy a tak... 'bud' vieš, alebo nevieš'. On ku GV asi nemá vzťah, asi nemá ani záujem.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci

na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Stále je niekto na nejakom vzdelávaní, chceme vedieť viac, ale to je skôr profesijné vzdelávanie, než vzdelávanie o GV.“ (učiteľka ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„Je potrebné, aby žiaci neboli vystrihnutí z reality; sú to globálne problémy, svet sa rýchlo mení... Je dobré, že nás tlačia, aby sme tie témy zapracovali do plánov. Aj keď niekedy hundrem 'ach, bože, zase d'alšiu tabuľku vyplniť'.“ (učiteľka ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

AKO UČITELIA a ŽIACI odpovedali NA ZAČIATKU DOTAZNÍKA

UČITELIA o KOMPETENCIÁCH žiakov

ŽIACI o tom, ako sa im v škole nadobúdajú KOMPETENCIE

ČO a AKO školy robia v oblasti globálneho vzdelávania

- forma a rozsah

- METÓDY

- TÉMY

- 3 PRÍBEHY

HODNOTENIE práce učiteľov via POTENCIÁL pre činy žiakov

ČO školy využívajú, ČO JE POTREBNÉ, a čo môžu urobiť MVO?

HODNOTENIE globálneho vzdelávania UČITEĽMI

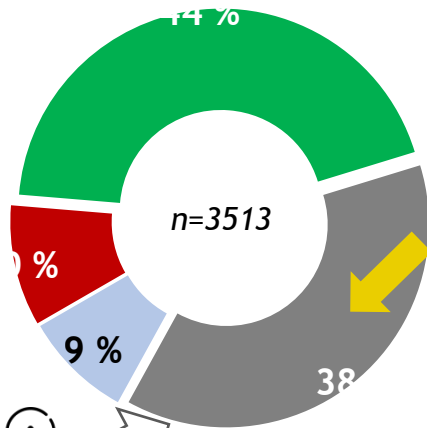
Zrkadlenie učiteľských svetov a deficitov

**AKO UČITELIA a ŽIACI odpovedali
NA ZAČIATKU DOTAZNÍKA**

**- realistický kontext ku globálnemu vzdelávaniu
na základných a stredných školách na Slovensku**

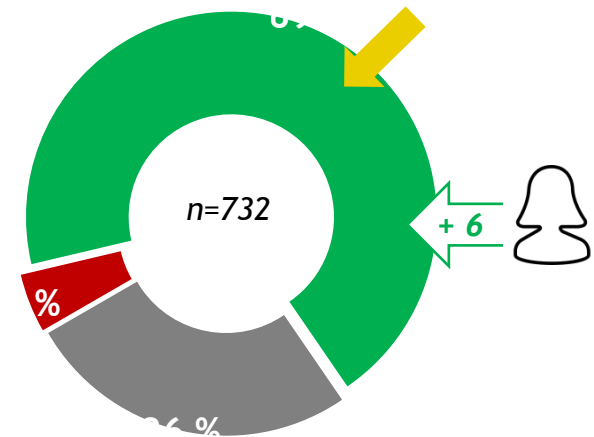
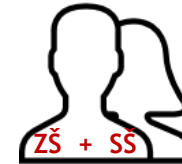
Učiteľia sa ako občania cítia „globálnejšie“ ako žiaci

Viac ako jedna tretina žiakov sa nevedela rozhodnúť, či sa za globálnych občanov pokladajú, čo môže súvisieť s nedostatočnou informovanosťou o tomto pojme.

+10

Globálny občan

- nie
- áno
- neviem
- bla-bla

*bez rozdielov medzi ročníkmi

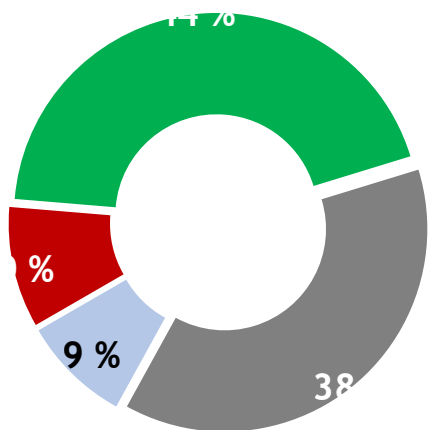
*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

Es0.; E0. Považuješ sa osobne za globálneho občana?

Za globálnych sa pokladá takmer polovica žiakov

Avšak viac ako tretina sa nevedela rozhodnúť, či sa cíti byť globálnymi občanmi a táto odpoveď je častejšia u dievčat. Takmer dve tretiny žiakov sú pozitívne naklonené životu v zahraničí rovnako tak na základných aj stredných školách, o niečo viac dievčatá.

Globálny občan

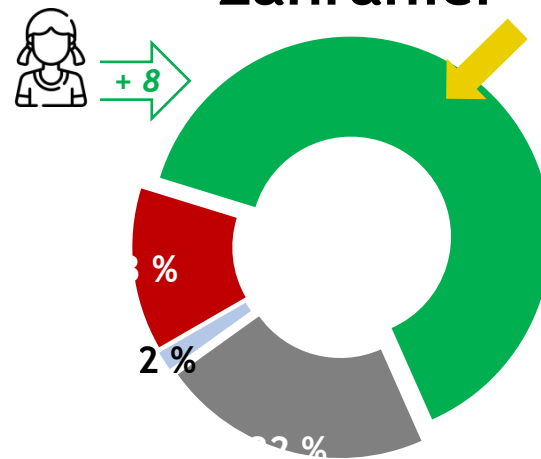

n=3513

- nie
- áno
- neviem
- bla-bla

n=3513

Záujem žiť v zahraničí

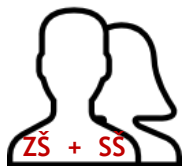
*bez rozdielov medzi ročníkmi

***Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami.**

Es0. Považuješ sa osobne za globálneho občana? Es01. Čo myslíš, budeš alebo chce(-a) by si žiť dlhší čas v zahraničí?

Učítelia nevedia presne čo pojem globálne vzdelávanie znamená

... celkovo sú so svojou prácou v tejto oblasti spokojní v strednom pásme (skôr spokojní ako nespokojní). Ženy hodnotili svoj prínos do tohto vzdelania opatrnejšie ako muži.

n=732

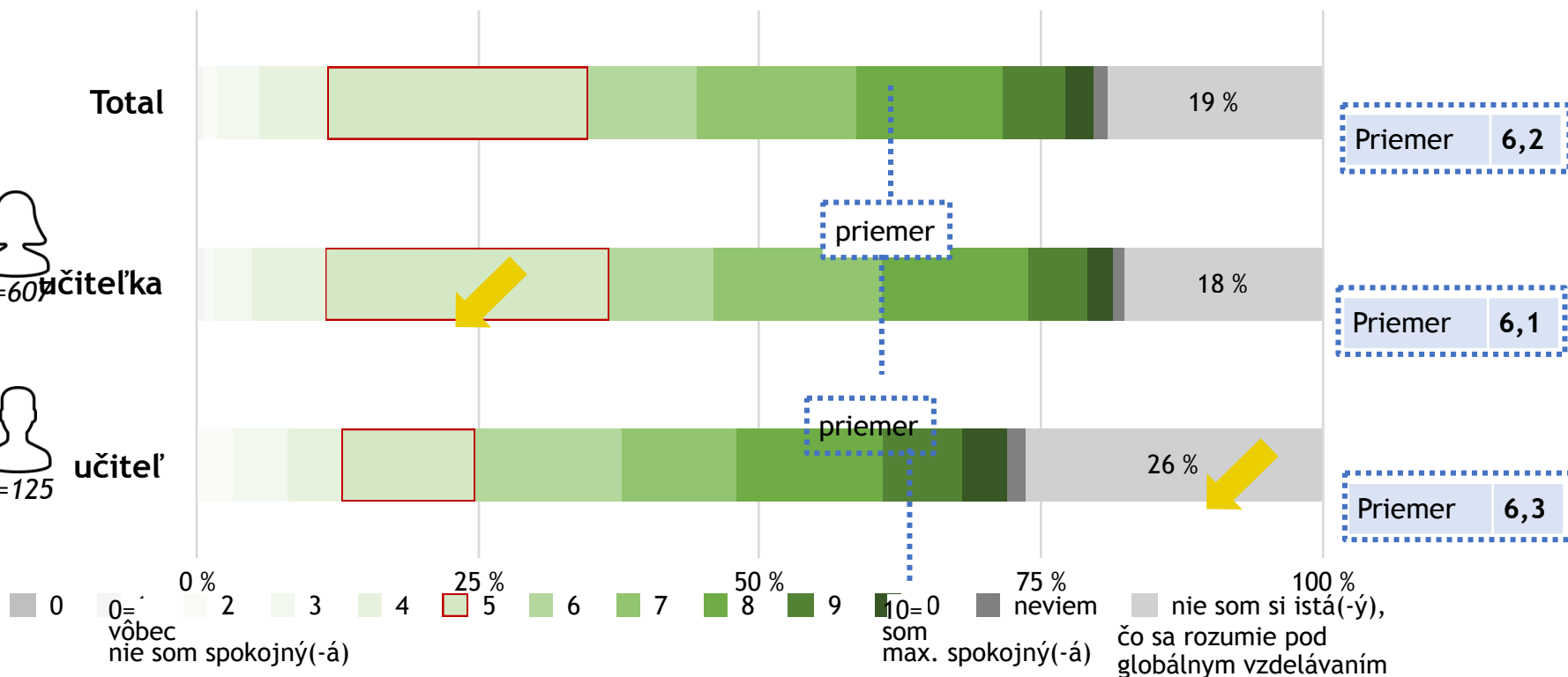
Spokojnosť so svojou prácou učiteľa(-ky) v oblasti GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

n=604 učiteľka

n=125 učiteľ

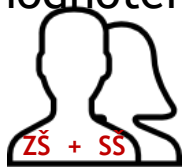

*bez výrazných rozdielov medzi ročníkmi

SAT. Do akej miery ste spokojný(-á) so svojou prácou učiteľa(-ky) v oblasti tzv. GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA vašich žiakov/ študentov? Máme na mysli vašu celkovú spokojnosť - s obsahom/ formou/ zmyslom takéhoto vzdelávania, využitím svojej odbornosti/ záujmov, vašou školou, kde učíte.

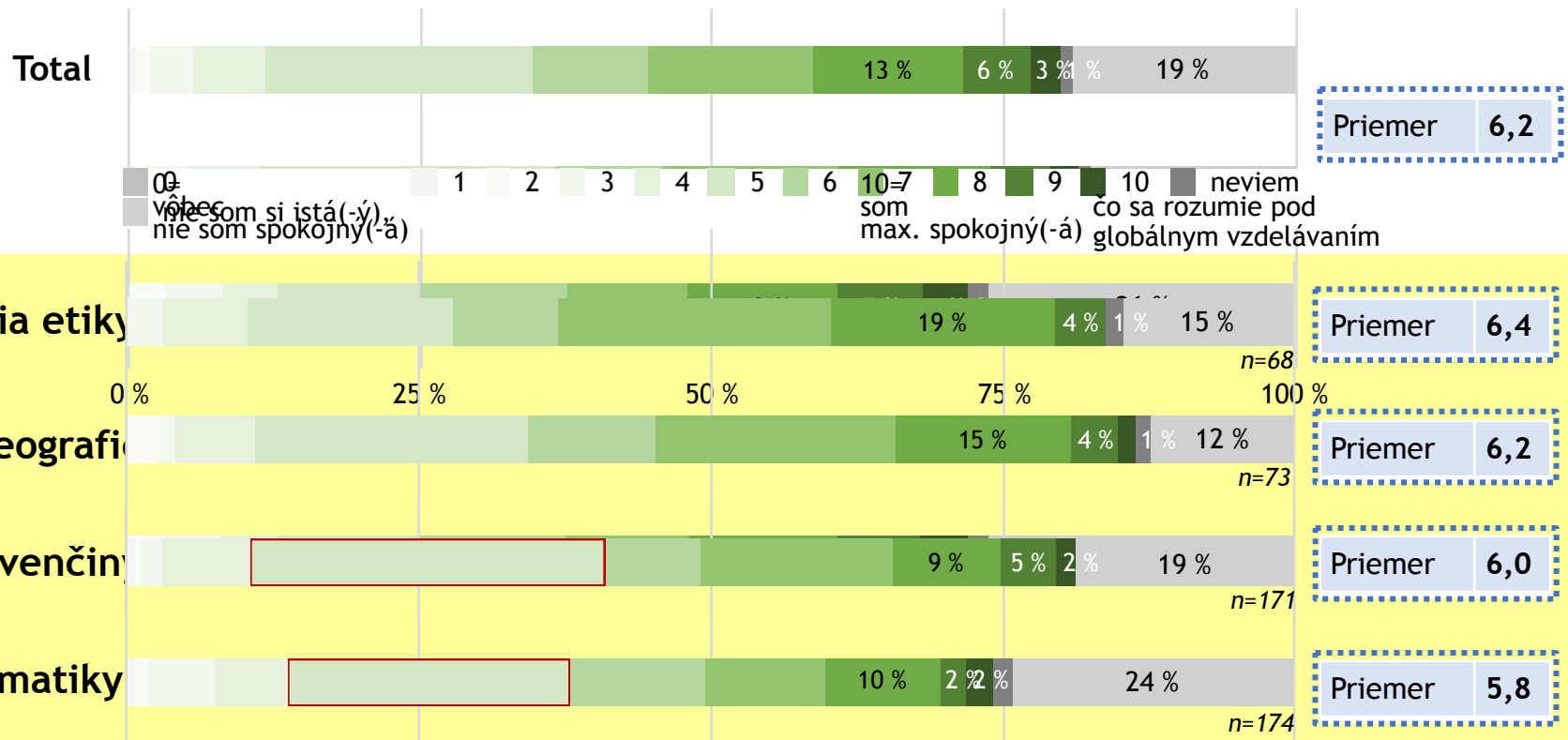
Každý štvrtý matematikár nevie presne čo pojem GV znamená

Učitelia vybraných predmetov sú celkovo so svojou prácou v tejto oblasti spokojní príbuzne ako všetci učitelia - v strednom pásme (skôr spokojní ako nespokojní). Mierne vyššiu spokojnosť signalizujú učitelia etiky a geografie, najopatrnejší sú v hodnotení slovenčinári.

n=732

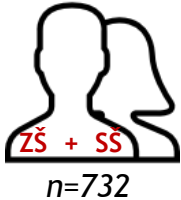
Spokojnosť so svojou prácou učiteľa(-ky) Ma, Sj, Geo, Etv v oblasti GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

SAT. Do akej miery ste spokojní so svojou prácou v oblasti globálneho vzdelávania? Máme na mysli vašu celkovú spokojnosť, nie iba s vyučovaním, ale aj s tým, ako sa učíte/ študujete v oblasti globálneho vzdelávania (napríklad cez projekty, výskum, záujmy, ...)

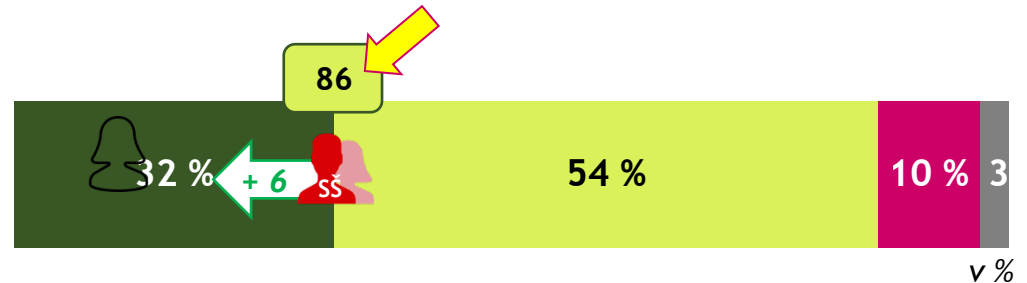
Školy rozvíjajú globálnu dimenziu, podľa učiteľov

... aspoň štvrtinu žiakov to ale vraj nebaví. Učitelia stredných škôl vidia väčší záujem žiakov spoznávať globalizovaný svet.

Globálna dimenzia a globálny obsah

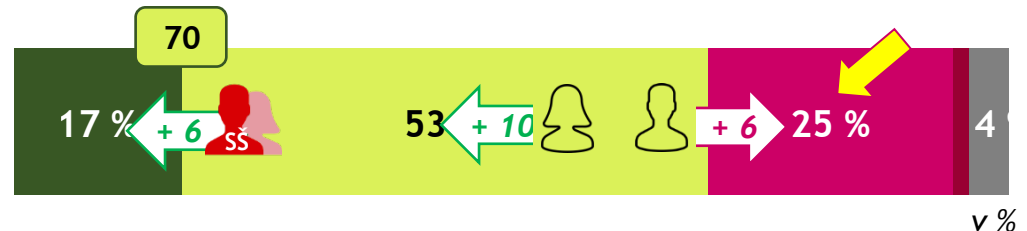
rozvíjanie globálnej dimenzie vo vzdelávaní

Na vysvetlenie: Globálna dimenzia nevyhnutne neznamená vytváranie nových osnov s globálnym obsahom^o v predmetoch, resp. zaradenie nového predmetu do výučby, ale poskytuje možnosť vložiť globálne súvislosti do už existujúcich osnov jednotlivých predmetov.

určite áno
 skôr áno
 skôr nie
 nie, vôbec
 neviem

záujem žiakov o globálny obsah vo výučbe

^o globálne občianstvo (chudoba, nerovnosť, ľudské práva), demokracia a dobré vládnutie, boj s extrémizmom, medzikultúrny dialóg, rozvojová spolupráca, životné prostredie, globálna ekonomika a ďalšie témy

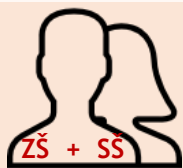
**Rozdiely sú uvedené v porovnaníach medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.*

E4. Myslíte, že vaša škola rozvíja tzv. globálnu dimenziu vo vzdelávaní?

E5. Zaujímajú žiakov/ študentov vašej školy - podľa vašej skúsenosti - tzv. globálny obsah^o vo výučbe?

Školy rozvíjajú globálnu dimenziu, podľa učiteľov

Účastníci focus skupín vyplňali aj identický dotazník, ktorý potvrdil že za „skôr áno“ pri rozvíjaní GV na škole v tomto grafe znamená aj „čo je to GV?“.

n=732

Globálna dimenzia a globálny obsah

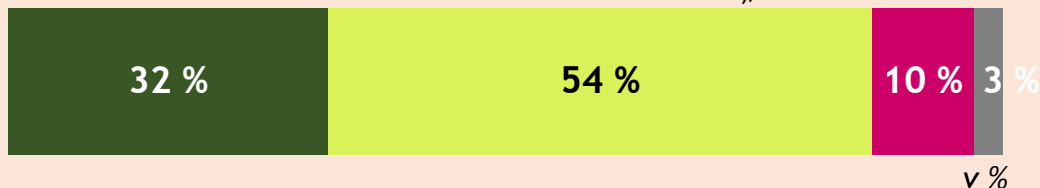
Citáty

„Myslím, že áno.“

„Finančnú gramotnosť áno, ale toto - ja som to nezazila.“

„Toto počujem prvý krát“

rozvíjanie globálnej dimenzie vo vzdelávaní

Na vysvetlenie: Globálna dimenzia nevyhnutne neznamená vytváranie nových osnov s globálnym obsahom^o v predmetoch, resp. zaradenie nového predmetu do výučby, ale poskytuje možnosť vložiť globálne súvislosti do už existujúcich osnov jednotlivých predmetov

- určite áno
- skôr áno
- skôr nie
- nie, vôbec
- neviem

^o globálne občianstvo (chudoba, nerovnosť, ľudské práva), demokracia a dobré vládnutie, boj s extrémizmom, medzikultúrny dialóg, rozvojová spolupráca, životné prostredie, globálna ekonomika a ďalšie témy

E4. Myslíte, že vaša škola rozvíja tzv. globálnu dimenziu vo vzdelávaní?

Pojmy „globálna(-e) dimenzia / vzdelávanie“ nie sú etablované

Učitelia celkovo nie sú od globálneho vzdelávania úplne odtrhnutí, aj keď pojem je skôr neznámy a teda je veľký predpoklad, že aj koncepcia GV nie je na väčšine škôl rozpracovaná. Mapovanie GV zo strany učiteľov pripomínalo „rekognoskáciu“ toho čo učia a či „to“ učivo obsahuje.

Ste vo vašej škole oboznámení s „globálnou dimenziou...“ a so začlenením cieľov, princípov a tém globálneho vzdelávania do štátneho vzdelávacieho programu?

Viacerí z diskutujúcich učiteľov ZŠ a SŠ sa vyjadrili, že sa s globálnym vzdelávaním ako s pojmi „globálna dimenzia“ / „globálne vzdelávanie“ ešte nestretli, resp. že ho nevyužívajú. Napriek tomu väčšina opýtaných učiteľov deklaruje, že s témami / formou GV sú (aspoň čiastočne) oboznámení a snažia sa (resp. ich kolegovia) GV implementovať aj na svojich školách. Deje sa tak tiež na pokyn z vedenia školy.

„Čo to vlastne GV je a ako funguje? Ja som to myslela skôr v zmysle globalizácie, medzinárodnej spolupráce, výmeny medzi školami, skôr každý sa sústreďuje na svoj predmet než na rozvoj medzinárodnej spolupráce, ale prijatie inakosti si myslím, že je na vysokej úrovni na našej škole.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„Možno nie pod tým názvom GV, ale myslenie, zodpovednosť, hodnoty sú začleňované do našich školských osnov.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na západ. SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„Každý učiteľ na našej škole je oboznámený s GV, ale to či si to i osvojil a začlenil do svojich osnov, tak to neviem. (učiteľka ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„Riaditeľka to chcela, aby sme do bežných, štandardných hodín zapracovali takéto témy - širšie ponímané ako prierezové témy (nie nevyhnutne iba GV témy), my to máme v plánoch.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„Globálne vzdelávanie je všeobecne známy pojem, ale u nás na škole sa nevyužíva.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci

na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Niektorí učitelia upozorňujú, že globálna dimenzia sa nedá vložiť do každého predmetu, aj keď sú k tomu „tlačení“.

„Oni nás tlačia, aby sme to všade využívali, ale nie všade sa to dá.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

„Veľa robíme“ má znamenať, že aj v GV, alebo že „máme k tomu blízko“

Učitelia poskytnú informácie o veľkom počte hodnotných aktivít školy a deklarovali zámer vzdelávať žiakov kvalitne a záživnou formou. Na jednej strane „globálnu dimenziu“ vo výučbe považovali za samozrejmosť, na druhej strane za realizáciu GV považovali fragmenty, nie vždy „správne“ príklady ... Evidentne, pri tomto type vzdelávania na ZŠ a SŠ holistický prístup absentuje.

Ste vo vašej škole oboznámení s „globálnou dimenziou...“ a so začlenením cieľov, princípov a tém globálneho vzdelávania do štátneho vzdelávacieho programu? II

alias

Čo učitelia považujú za „globálne vzdelávanie“, aj keď nevyhnutne sami to tak nenazývajú?

ČOKOLVEK MIMO BEŽNÉHO VYUČOVANIA

A) Za GV je považované čokoľvek mimo bežného učiva (všetko “iné”), čomu sa učitelia rozhodnú venovať čas a

žiakov by mohlo zaujímať.

- akákoľvek téma ku ktorej sa robí nejaká špeciálna aktivita, zvolí sa “netradičná” forma výučby (Deň čokolády, Jeseň, Deň jablka, Vianoce vo svete, šikana, riziká digitálnych technológií, darcovstvo krvi)

TÉMY, KTORÝM SA VENUJÚ, ALEBO BY SA MALI

B) GV je stotožňované s nasledovnými oblastami:

- **životné prostredie a ekológia** - „zhasni svetlo, šetri vodou, separuj, chráň prírodu...“
- **ľudské práva a ochrana menšín** - preberené témy na humanitných predmetoch
- **chudoba a jej zmierňovanie** - rezonuje najmä na cirkevných školách v zmysle misií, charity, rozvojovej pomoci
- **inakosť, multikultúra a tolerancia** - najmä vo vzťahovej rovine medzi samotnými žiakmi v škole
- **extrémizmus, migrácia** - učitelia vedia, že na tieto témy je kladený dôraz „zhora“

Žiakov „globálna dimenzia“ na vyučovaní zaujíma

Svet je pre mladých ľudí na dosah viac ako kedykoľvek predtým, prirodzene sa tak zaujímajú

o jeho poznávanie. Žiaci robia pri mnohých globálnych problémoch aj paralely vo vzťahu k vlastnej identite, svojmu sociálnemu postaveniu / životnému štýlu / regiónu, SK a zahraničiu, a pod.

Zaujím žiakov o globálny obsah

Žiaci majú podľa učiteľov zmysel pre všetko zaujímavé a je na učiteľovi... („je na nás, aby ich to zaujímalo“). Celkovo sa žiaci o globálnych témach radi rozprávajú, majú o ne záujem (aj na SOŠ s väčšinou žiakov - chlapcov). Zaznel tiež názor, že aj predmet „globálne vzdelávanie“ by mal u žiakov úspech.

Príklady zo škôl:

- žiaci na ZŠ pod vedením zaniieteného(-ej) učiteľa(-ky) napiekli koláče bez použitia palmového oleja a zorganizovali ochutnávku takýchto koláčov „s pridanou hodnotou“ pre celú školu, na čo všetci dodnes spomínajú
- žiakov na gymnáziu bavil „enviro projekt“ o separovaní odpadu, mali možnosť prezentovať (význam recyklácie) pred druhými triedami, „niečo nové sa naučili“
- žiaci sa zaujímajú o ľudské práva, aj skrz „čo môžu“; alebo o aktuálny geopolitický vojnový konflikt Rusko - Ukrajina
- žiaci na SOŠ s obľubou rozprávajú na všetky témy (hocijaké, aj globálne) - „... lebo to znamená, že sa neučíme. Žiaci kladú otázky, len aby sa neučili. Žiak povie 'ved' hovoríte stále, že sa musíme pýtať'“

„Dnešné deti nemajú radi veľa, dlho čítať, chcú všetko rýchlo, ale treba ich zaujať a predostrieť to jazykom, ktorým oni hovoria.“ (učiteľka ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

„Nezaujíma to všetkých (žiacov), máme ale aj takých, ktorí diskutujú, vyjadrujú svoj názor, tak pol na pol, ako v ktorej triede.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na strednom SK s počtom obyv. do 10 tisíc)

zaujím žiakov o globálny obsah vo výučbe

17 %

53 %

25 %

4 %

n=732

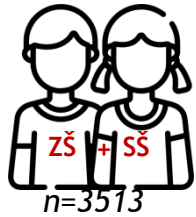
° globálne občianstvo (chudoba, nerovnosť, ľudské práva), demokracia a dobré vládnutie, boj s extrémizmom, medzikultúrny dialóg, rozvojová spolupráca, životné prostredie, globálna ekonomika a ďalšie témy

A aká je odozva u žiakov na aktuálne politické otázky a novinky (ako je vojnový konflikt Rusko - Ukrajina), o ktorých s nimi hovoríte? „Myslím si, že ich to zaujíma, samozrejme, nie všetkých; ale väčšinu áno...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ/ZŠ v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

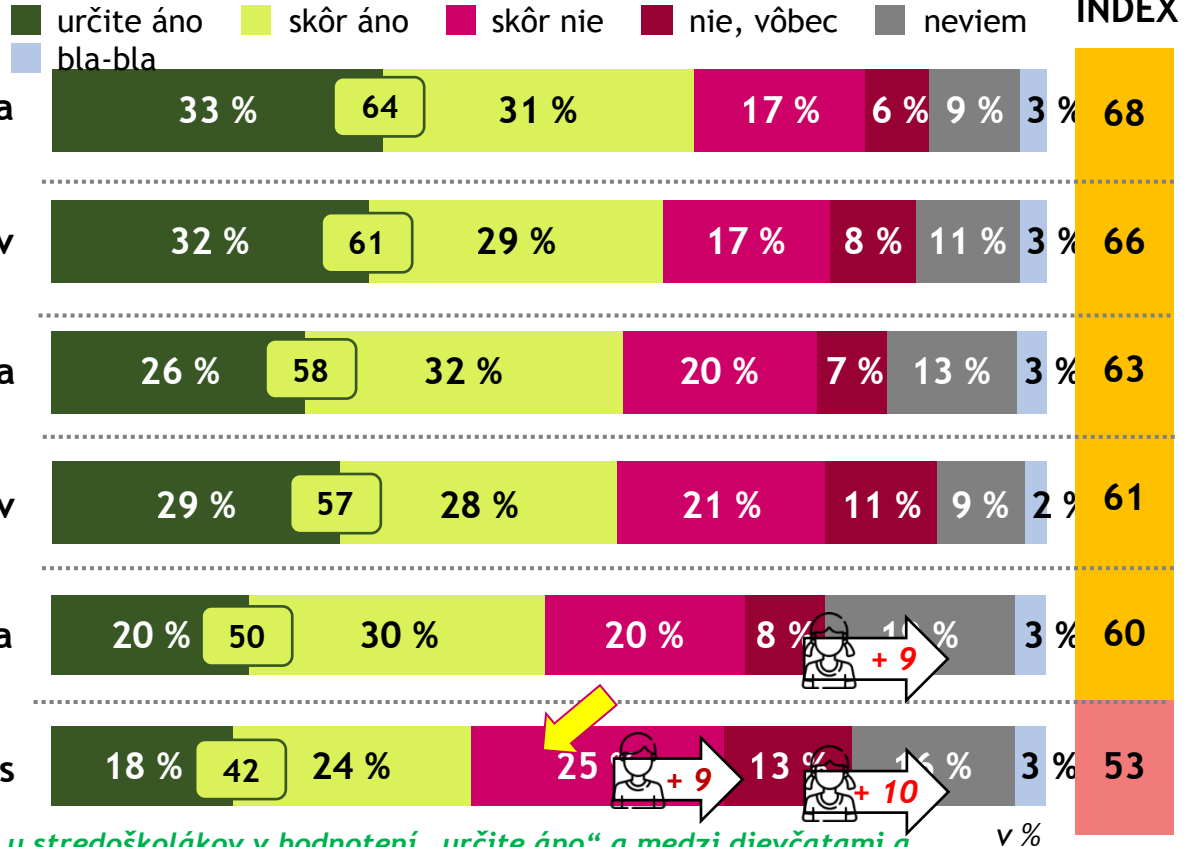
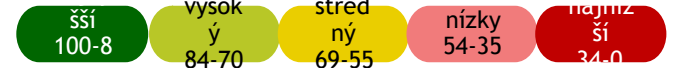
Žiaci vnímajú za najnaliehavejší globálny problém klimatickú zmenu

... naopak, extrémizmus či porušovanie ľudských práv sú globálne problémy, o ktorých sa domnievajú, že sa ich - v danom zozname problémov - dotýkajú najmenej. Intenzívnejšie sa so všetkými témami (okrem kľčovania lesov) stotožňujú žiaci na stredných školách.

Globálne témy týkajúce sa žiakov osobne alebo ich okolia

Úroveň Indexu (priemer v bodoch):

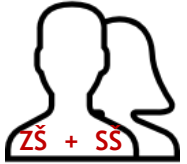
*O viac ako 5 % intenzívnejšie vnímané témy u stredoškôľakov v hodnotení „určite áno“ a medzi dievčatami a chlapcami. Estuphová píše, že globálne témy sa týkajú každého jednotlivca. Čo myslíš, týkajú sa nejako teba, tvojich spolužiakov, susedov, ľudí v okrese, v ktorom bývaš, nasledujúce globálne témy?

UČITELIA o KOMPETENCIÁCH žiakov

**ŽIACI o tom, ako sa im v škole nadobúdajú
KOMPETENCIE**

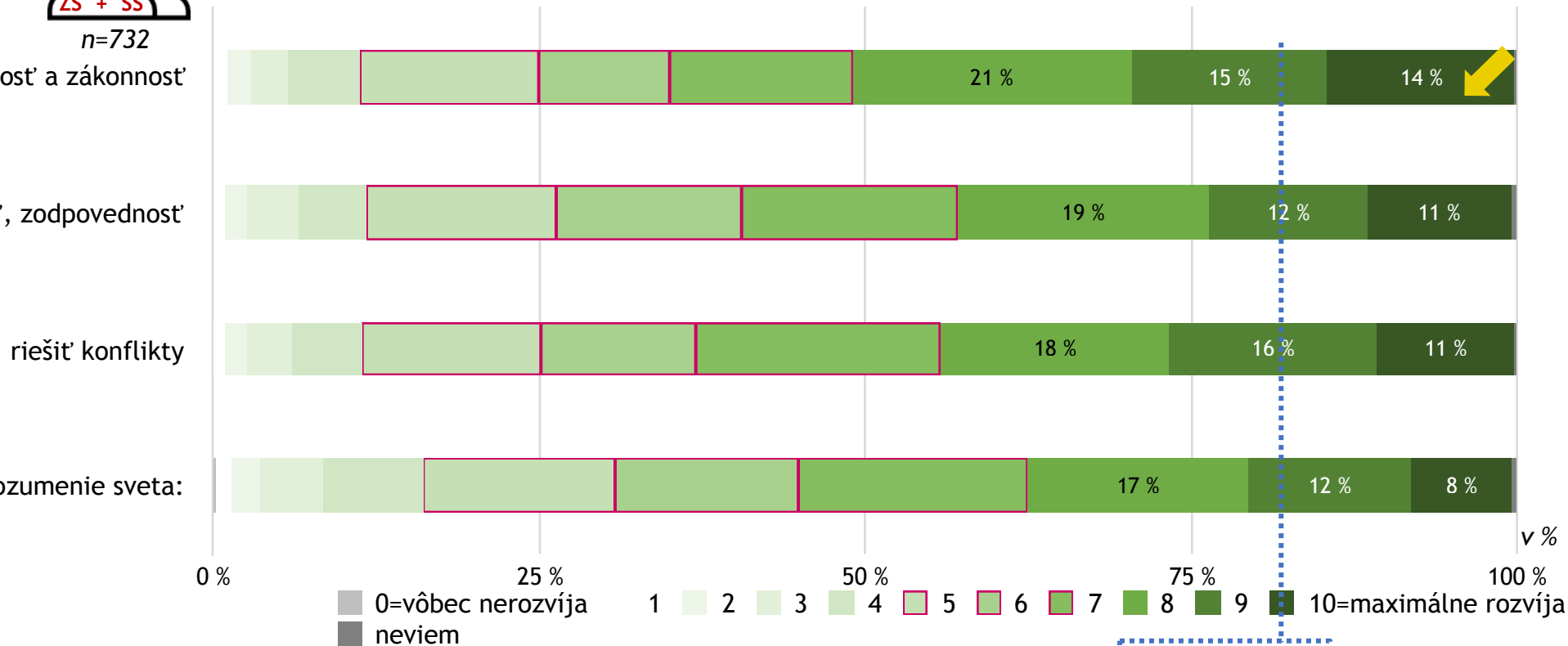
Približne polovica žiakov je dobre vybavená demokratiu praktizovať

Celkové priemerné skóre v príprave škôl na Slovensku pokiaľ ide o demokratické kompetencie žiakov je podľa učiteľov pomerne vysoké. Relevantná časť ale viazne na „strednom“ hodnotení, kde je veľký priestor na zlepšenie, určite nielen pre študentov...

n=732

Príprava žiakov v školách v kontexte demokracie a z hľadiska primeranej reakcie na problémy globálnej spoločnosti

*bez rozdielov medzi ročníkmi

E3. A pripravuje vaša škola mladých ľudí na život v globálnej spoločnosti pokiaľ ide o ich schopnosť primerane a efektívne reagovať na požiadavky, výzvy a príležitosti, ktoré prináša demokracia, medzikultúrny dialóg, stav planéty?

Žiaci potrebujú globálne kompetencie

Síce s rôznym dôrazom, ale učitelia chápu kompetencie, ktoré potrebujú dnes žiaci, príbuzne ako organizácia európskych štátov, ktorej hlavným cieľom je ochrana ľudských práv, menšín, životného prostredia.

Žiaci potrebujú do dnešného sveta a rýchlo meniacej sa

spoločnosti: ~ Rada Európy

~ spontánne

REFERENCE FRAMEWORK
OF COMPETENCES
FOR DEMOCRATIC CULTURE

© Council of Europe
April 2018

zmysel pre hodnoty ako:

ľudská dôstojnosť a ľudské práva,
kultúrna diverzita, demokracia,
spravodlivosť, férovosť,
rovnosť a zákonnosť

morálne vlastnosti a hodnoty

„Deti už teraz vidia, že pokiaľ nebudú mať tvrdé lakty, nepôjdu veľakrát podfukmi, klamstvom... inak sa d'aleko nedostanú“ ,

s dôvetkom iného učiteľa(-ky) „Treba ich vzdelávať, aby to tak nerobili, lebo to je potom na úkor iných.“

postoje ako: otvorenosť kultúrnej
inakosti a názorom druhých,
svetonázorom a zvyklostiam vo svete,
rešpekt, občianska uvedomelosť,
zodpovednosť

schopnosť vyjsť s druhými ľuďmi a chápať ich kultúrne,
etnické rozdiely

vážiť si „druhého“ človeka, aktívne občianstvo (zodpovedné
volebné správanie)
zodpovednosť

zručnosti ako: schopnosť samostatne sa
vzdelávať, analyticky a kriticky myslieť,
empatia, počúvať a pozorovať,
flexibilita, jazykové, spolupracovať,
riešiť konflikty

„tí mladi musia byť na zmeny ináč pripravení (ako my)“

kritické myslenie
empatia

jazykové znalosti (viac jazykov)
komunikačné zručnosti

všestraná príprava
(žiakov SOŠ; „kuchári zameraní nielen na múčniky...“)

schopnosť pracovať
(u žiakov SOŠ; „musíme ich naučiť pracovať“)

poznatky a/ alebo kritické porozumenie ako: sebapoznanie a seba porozumenie, znalosť a kritické porozumenie jazyka a komunikácie, znalosť a kritické porozumenie sveta

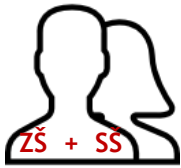
schopnosť sebahodnotenia
schopnosť vyjsť so svojím životom
znalostná báza

„žiaci (SŠ) zvyknú byť veľmi nesebakritickí“

žiaci Rómovia, ktorí žili nejaký čas v Anglicku a vrátili sa späť „sú iní“, naučili sa cudzí jazyk, získali rozhľad, „keby zostal v osade... (stiahla by ho ku dnu pozn. aut.)“

Žiaci sa dokážu zhostiť úloh globálnej spoločnosti (celkom?) dobre

Každý tretí učiteľ si ale myslí, že študenti skôr nedokážu niest' zodpovednosť za podobu sveta, stav planety a ochranu života. Lepšie sú podľa nich na tom pokiaľ ide o sledovanie svojich osobných záujmov vyvážené k záujmom spoločnosti, či ochrane ľudských práv.

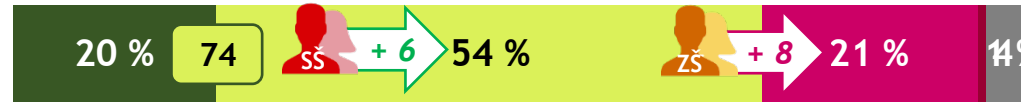

n=732

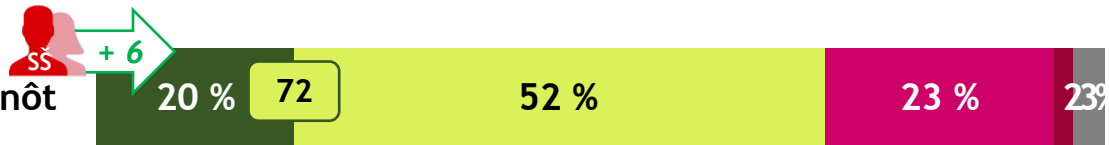
Názor učiteľov na schopnosť žiakov zhostiť sa nasledovných úloh

■ určite áno ■ skôr áno ■ skôr nie ■ nie, vôbec ■ neviem

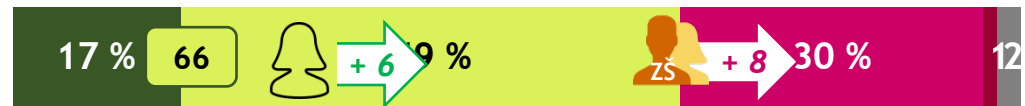
vyvážené k záujmom širšej skupiny, spoločnosti

aktívna ochrana ľudských a kultúrnych hodnôt

em o svet a riešenie problémov ľudí okolo seba

dnosť za stav planéty a ochranu života na zemi

dpovednosť za podobu sveta, v ktorom žijeme

*Rozdiely sú uvedené v porovnaníach medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

E1. Ako učitelia poznáte svojich žiakov/ študentov z hľadiska vzdelávania (ich výsledkov a potenciálu) pravdepodobne veľmi dobre. Čo myslíte, do akej miery sa dokážu v budúcnosti zhostiť nasledujúcich úloh, či očakávaní spojených s ich miestom v globálnej spoločnosti?

Pri globálnych kompetenciách žiakov sú učitelia neurčití optimisti

Rozvíjanie „globálnych“ kompetencií sa netýka len žiakov, ale aj učiteľov. Žiaci tieto kompetencie môžu nadobúdať najmä vtedy, ak k nim sami učitelia (svojím príkladom) podnecujú.

Kompetencie žiakov

II

~ globálne kompetencie

Ako sa dajú globálne kompetencie u žiakov rozvíjať a upevňovať?

- je potrebné o nich stále hovoriť

- učitelia ako nositelia tohto „učenia“ by mali byť v súlade s týmito cieľmi; žiaci sú všímaví a citlivo vnímajú osobný prístup učiteľov (či je to len teória) ~ veľakrát si podľa toho ku „globálnym“ kompetenciám aj vytvárajú svoj vzťah

Príklady

podpora folklóru na škole

- výlety so žiakmi: do Viedne (história, múzea, vianočné trhy ~ zvyky)

- benefícia - predaj výrobkov pre telesne postihnutých žiakov na schodolez v škole

zodpovednosť za stav planéty a ochranu života na zemi

zodpovednosť za podobu sveta, v ktorom žijeme

záujem o svet a riešenie problémov ľudí okolo seba

aktívna ochrana ľudských a kultúrnych hodnôt

sledovanie svojich osobných záujmov vyvážené k záujmom širšej skupiny, spoločnosti

Ako sa žiaci dokážu zhostiť :

je to individuálne, ale väčšina dokáže

- v každej triede sú aj aj (vždy sú 2-3 žiaci tzv. ignoranti)

- niektorí žiaci sú *egoisti* (pri fajčení - škodí sebe, okoliu..., oni povedia 'čo vás do toho, to je môj osobný život')

je to otázne

- žiaci vraj poznajú všetky svoje práva, ale nepoznajú povinnosti

je tu viera / predpoklad, že to dokážu

- učiteľ(-ka) verí svojim žiakom

sú tu pozitívne príklady

- solidarita, empatia so spolužiakom Rómom (gymnázium)

- iniciatíva žiakov pomôcť vytvorením web-u rekonštrukcii neďalekého hradu

Kľukaté cesty ku globálnym kompetenciám

Kľúčovou úlohou pre základné a stredné školstvo na Slovensku v oblasti globálneho vzdelávania bude preniest' *know how* z nadobúdania globálnych kompetencií v environmentálnej problematike aj na globálne sociálno-ekonomické a geopolitické témy.

Kompetencie žiakov

Existuje rozpor medzi tým, že učiteľia do veľkej miery **deklarujú implementáciu GV** na svojich školách, ale zároveň si nie sú istí, či **žiaci disponujú kompetenciami**, ktoré by GV malo rozvíjať.

Na focus skupinách odzneli svedectvá, ktoré môžu vysvetliť zdržanlivosť učiteľov pri hodnotení globálnych kompetencií svojich žiakov:

- Učiteľia sa domnievajú, že nadobudnutie mnohých z týchto kompetencií je primárne úloha rodiny („*musí to ísť v prvom rade od rodiny*“), nie školy.
 - Môže sa tu prejavovať aj frustrácia niektorých učiteľov z toho, keď sa rodičia spoliehajú, že deti všetko naučia **v škole**; alebo ani neriešia či ich naučia „všetko“.
 - Učiteľia sú pri výchovno-vzdelávacom procese svojich žiakov bežne konfrontovaní s **hodnotovým zázemím rodiny, ktoré žiaci preberajú a nemusia byť v súlade s hodnotami GV**, čo v praxi spôsobuje rôzne konflikty na úrovni učiteľ - žiak, učiteľ - rodič.
- Učiteľia vnímajú, že **meniť postoje žiakov v polarizovanej spoločnosti**, v ktorej nie je spoločenský konsenzus na mnohých vnútropolitických témach a ani na riešení globálnych problémov, ale aj **posilňovať vieru v silu jednotlivca pri týchto riešeníach** (počínajúc jeho zodpovednosťou), je veľmi ťažké.
- Niektorí učiteľia veria, že **plný rozvoj týchto kompetencií môžu dosiahnuť žiaci, ktorí spĺňajú kognitívne predpoklady, majú určité osobnostné črty a záujmy**, ktoré pretavia aj do svojho profesijného zamerania.
 - Tu sa vo vnímaní niektorými učiteľmi prejavuje nepochopenie GV, ktoré má byť bežnou súčasťou (celoživotného) vzdelávania, pod vplyvom ktorého si každý jednotlivec uvedomuje zodpovednosť za podobu sveta, v ktorom žije; i keď miera uvedomenia môže byť rôzna.

Globálne kompetencie žiakov

Citáty
Príklady

„Mám dôveru vo svojich žiakov. Určite väčšina z nich bude mať záujem o svet a riešenie globálnych problémov. Keď sa s nimi rozprávam ... V našom prípade, tým, že vedia tak dobre anglicky, často chcú ísť študovať do zahraničia, potom neviem, či tam nebudú aj ostávať...“ (učiteľ(-ka) na bilingválnom gymnáziu v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

„Keď sa aj spravi aktivita na kompetenciu „stav planéty...“ - tak žiaci to už nešíria ďalej, nešíria to medzi ďalších spolužiakov... Keď som sa s nimi bavil o týraní zvierat, chudobe na Slovensku a vo svete - vedia sa k tomu nieže vyjadriť, ale mať k tomu nejaký emotívny status; čo ich tým pádom zaujíma. Nevie, či ich zaujíma celý svet okolo - to neviem posúdiť, každý má svoje mantinely.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

„Ja si myslím, že na každej škole sa ich snažíme k tomu viesť; len 18 rokov je veľmi ťažké obdobie... - tam si človek povie, rozprávam dokola to isté a akoby hrach o stenu sme hádzali. Ale ja vždy poviem 'chapci, prídete do takého obdobia, že pochopíte a sami prídete na to, čo je ten život'. Je ťažké povedať, či by 18-roční boli takí zodpovední, ale myslím si, že za taký rok-dva, keď sa budú sami o seba starať a žiť, že áno.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 10

Solidarita, empatia so spolužiakom Rómom

V jednej triede gymnázia v malom meste na východnom Slovensku je žiak Róm z chudobnej rodiny; raz sa ospravedlnil, že sa nemohol učiť, lebo nemajú večer svetlo. „Spolužiaci ho berú, starajú sa... , aj s úlohami mu pomáhajú ...“ On sám sa obrovsky „posunul“ ale „formuje“ to aj žiakov v triede.

„Ak deti nedostanú aspoň úplný základ v rodine, tak my sa môžeme aj rozkrájať a nič s tým... Už to ide dole kopcom počas tých rokov čo učím... Nie je kedy ich vychovávať, žiaci sú pohltení virtuálnym svetom.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

„18-ročný človek by to už mal mať. Veľakrát hovoríme, že žiaci sú bezohľadní, ale veľakrát som sa osobne presvedčil(-a), že vedia sa postaviť za dobrú vec.“ a reakcia kolegu(-yne): „U nás 18-ročný je mentálne na úrovni možno 13-ročného, takže ja osobne nemôžem toto povedať.“ (učiteľia(-ky) na SOŠ v obciach na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

„Tí starší - 18 roční, vidieť neochotu zapájať sa, rezignáciu, už vidia ako tá spoločnosť funguje. Oni opakujú to, čo počujú doma, keď ich rodičia nič nerobia, prečo by mali oni.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

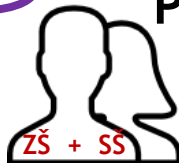
Žiaci nevedia informácie kriticky vyhodnotiť

Učiteľ na jednej SOŠ nebol jediný, ktorý sa domnieva: „Majú veľa informácií, zväčša platí to, čo sa hovorí doma a neoverujú si to.“

Školy vraj (skôr) pripravujú žiakov na život v globálnej spoločnosti

Žiaci sú podľa učiteľov pripravení najmä na život z hľadiska kompetencií dôležitých pre osobný a spoločenský rozvoj. Deviataci, resp. základné školy (?) ale majú ešte pred sebou dlhšiu cestu.

Priprava škôl na život mladých ľudí v globálnej spoločnosti

ZŠ + SS n=732

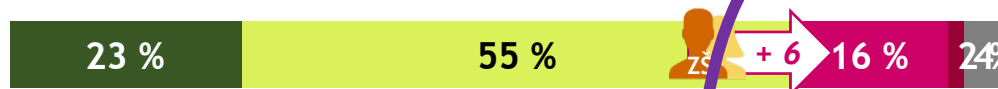
kompetencie dôležité pre osobný a spoločenský rozvoj

■ určite áno ■ skôr áno ■ skôr nie ■ nie, vôbec ■ neviem

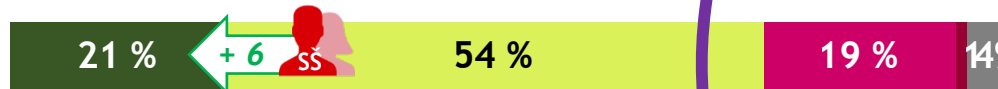
svojho života a uplatnenie vo vzájomne prepojenom svete

st' a spravodlivosť - porozumenie pre medzikultúrny dialóg

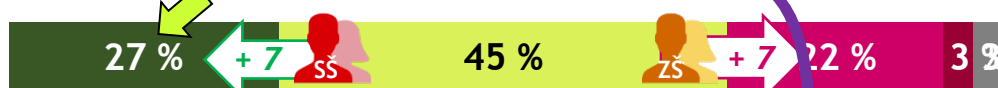
hádzat' cestu mierového spolunažívania a spolupráce s nimi

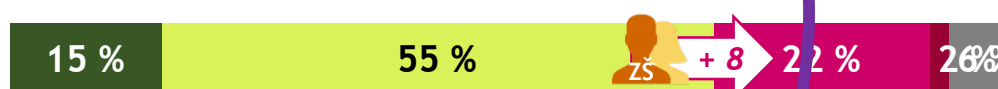
online sociálnych sieťach, fórach, blogoch, v e-hlasovaniach

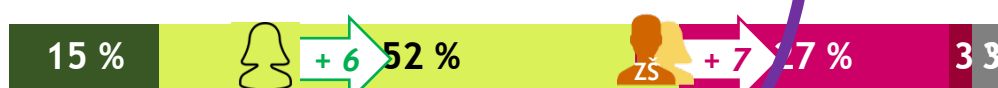
dosahovania zmien a získania kontroly nad svojimi životmi

omickým, sociálnym, politickým a environmentálnym silám

odielať sa na vytváraní spravodlivého a udržateľného sveta

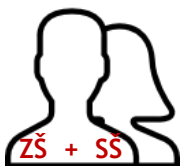
*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

v %

E2. Pripravujú dnes - podľa vás a na základe vašej profesijnej skúsenosti - školy na Slovensku mladých ľudí na život v globálnej, čoraz viac prepojenej a rýchlo sa meniacej spoločnosti?

Najlepšie oznámkovali učitelia u žiakov ich sebadôveru

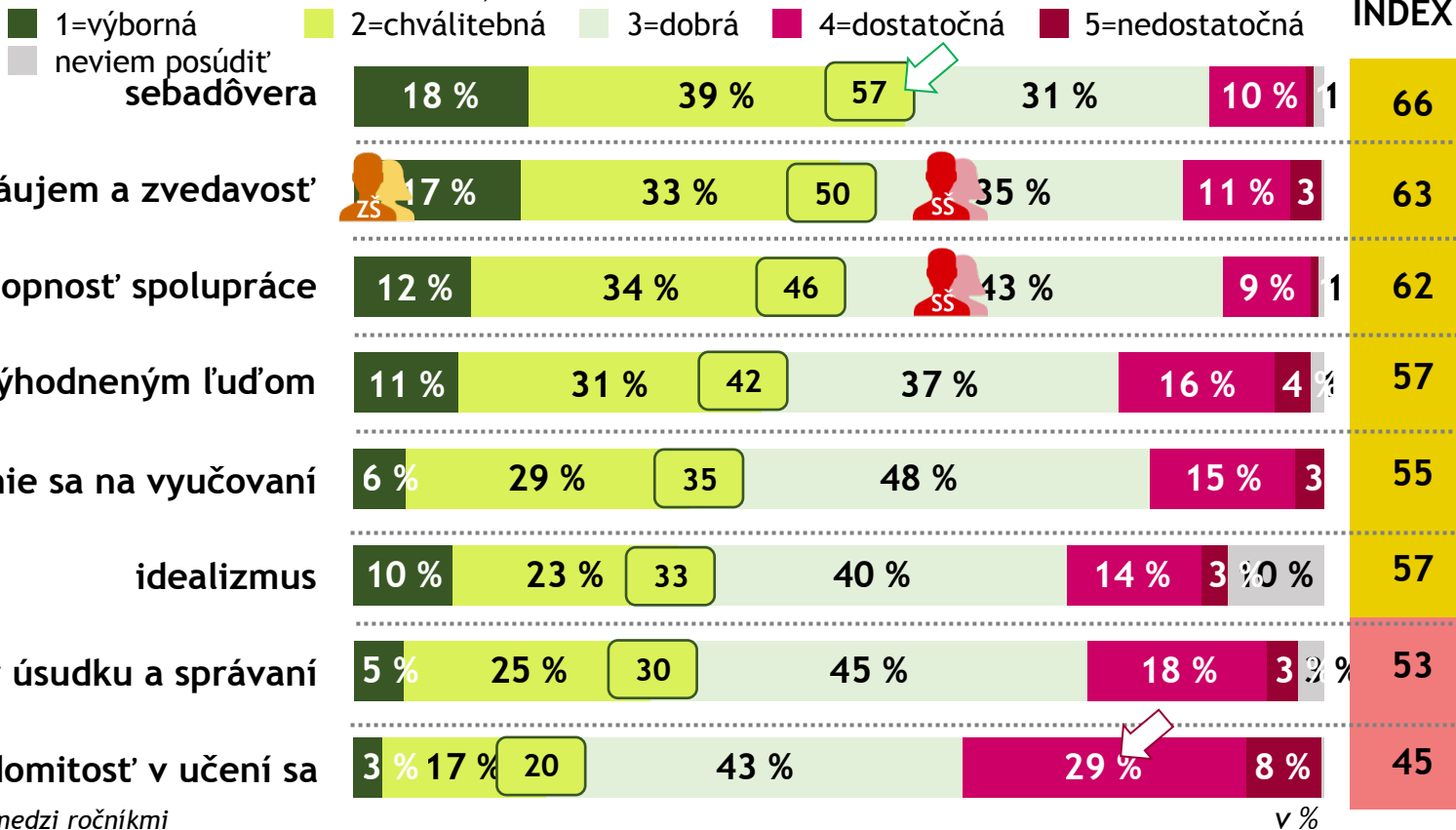
Žiaci podľa učiteľov nijako zásadne nezaostávajú ani v prirodzenej zvedavosti, a to najmä na základných školách. Medzi slabšie hodnotené charakteristiky žiakov patrí „svedomitosť v učení sa“.

n=732

Hodnotenie vybraných charakteristík o žiakoch

Úrovne Indexu (priemer v bodoch):

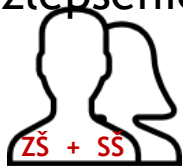
*bez výrazných rozdielov medzi ročníkmi

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

E6a. Nasledujú vybrané charakteristiky mladých ľudí. Zaujima nás, ako ich celkovo vnímate u vašich žiakov?

Žiaci dosiahli (veľmi) dobré hodnotenia aj v ďalších charakteristikách

Polovica učiteľov vyzdvihla schopnosť žiakov obhajovať svoje názory. Naopak priestor na zlepšenie vidia v analytickom a kritickom myslení, či schopnosti argumentovať.

n=732

Hodnotenie DALŠICH vybraných charakteristík o žiakoch

Úrovne Indexu (priemer v bodoch):

1=výborná 2=chválitebná 3=dobrá 4=dostatočná 5=nedostatočná INDEX

neviem posúdiť

schopnosť obhajovať svoje názory

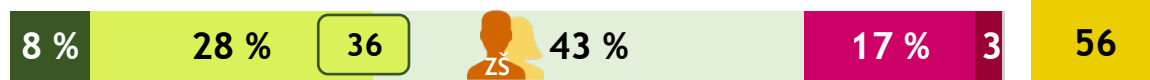
kreativita

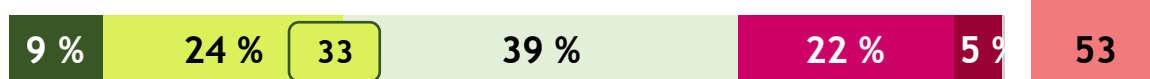
sebaprezentácia žiakov

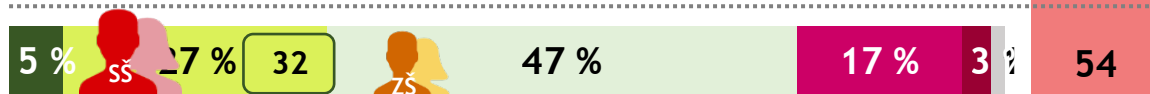
komunikačné a prezentačné schopnosti

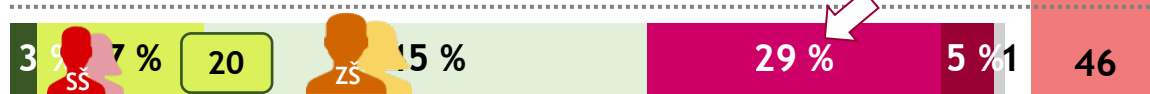
schopnosť argumentovať

flexibilita (na meniace sa podmienky)

analytické a kritické myslenie

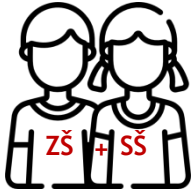
v %

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

E6b. Nasledujú ďalšie charakteristiky mladých ľudí. Zaujímá nás, ako ich celkovo vnímate u vašich žiakov?

Plná energie na vyučovaní sa cíti len viac ako tretina školákov

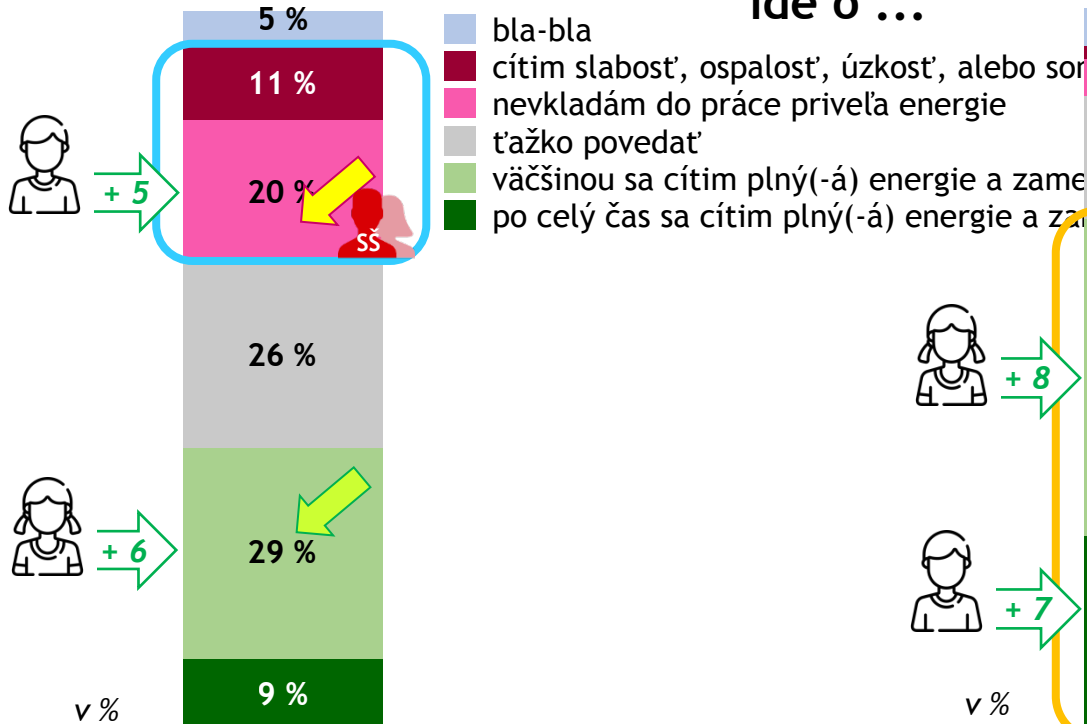
Výstražne preto vyznieva takmer tretina žiakov, ktorí nevkladajú do práce veľa energie, alebo cítia slabosť či nejaké napätie. Prijatie, či spolupatričnosť od svojich spolužiakov v triede počítajú takmer tri štvrtiny žiakov.

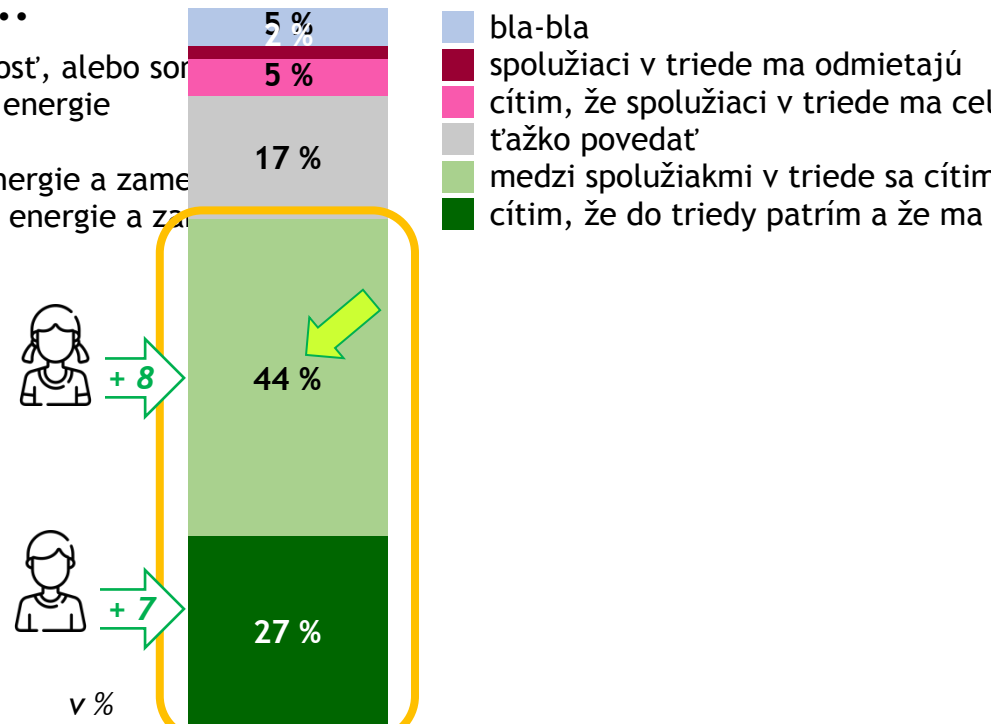
n=3513

Správanie sa v triede a na hodinách

Ako sa väčšinou cítiš na hodinách vo vašej triede, pokiaľ ide o ...

zapájanie sa?

spolupatričnosť?

Viac ako polovica stredoškôľakov je sebaistá a rozhoduje sa sama

... zároveň sa zdá, jedna **pätina** tretiakov na stredných školách nemá dostatočnú sebadôveru. Väčšina žiakov tvrdí, že je sústredená na to, čo sa preberá na vyučovacích hodinách vs. **pätina**.

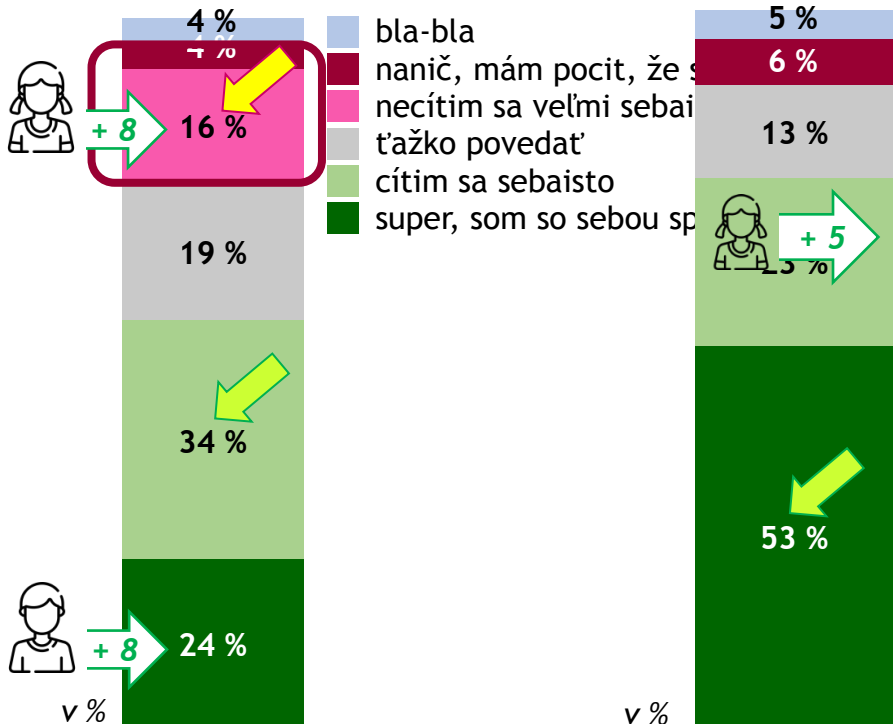

n=1549

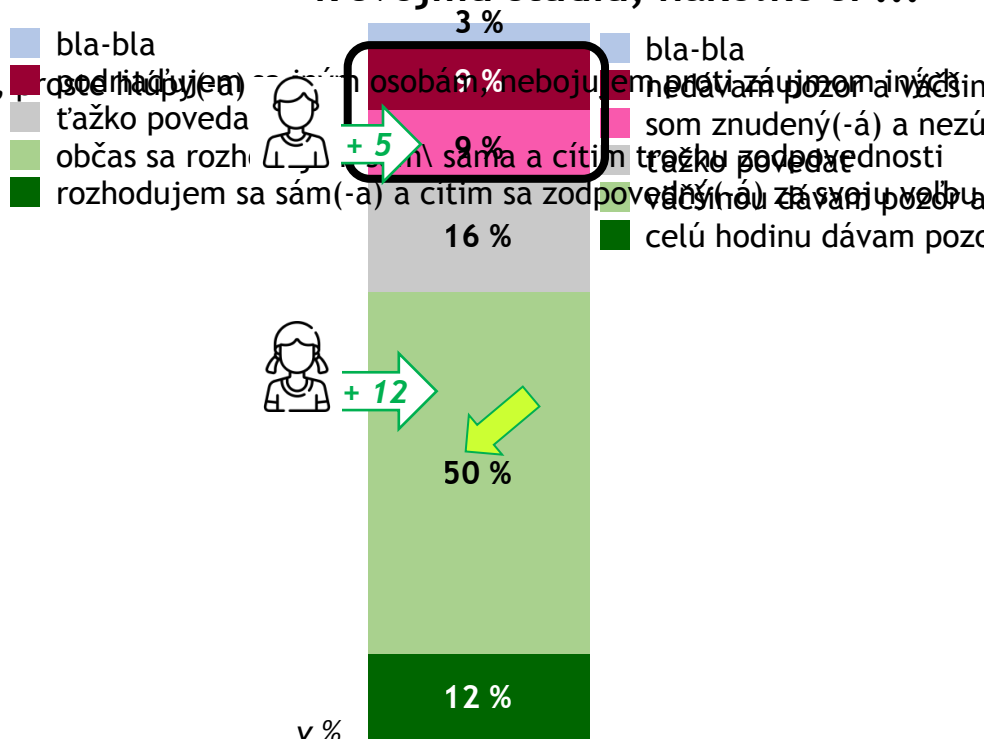
Správanie sa v triede a na hodinách

Iba žiaci stredných škôl

Ako sa väčšinou cítiš na hodinách vo vašej triede, pokiaľ ide o ...

Ako celkovo pristupuješ k svojmu štúdiu, nakoľko si ...

tvoju sebadôveru?

slobodu myslenia*?

prítomný(-á) na hodine?

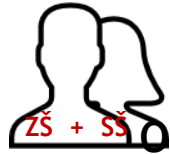
**ČO a AKO školy robia
v oblasti globálneho vzdelávania**

- forma a rozsah

Učítelia sú oboznámení so začlenením globálneho vzdelávania do škôl

Len tretina učiteľov môže povedať, že je oboznámená s cieľmi, princípmi a témami začlenenými do štátneho vzdelávacieho programu, za lepšie zasvätené sa považujú najmä učiteľky, pedagógovia na stredných školách. Logicky, veľká väčšina učiteľov konštatuje, že v škole nemajú koordinátora GV, alebo že to nezaznamenala.

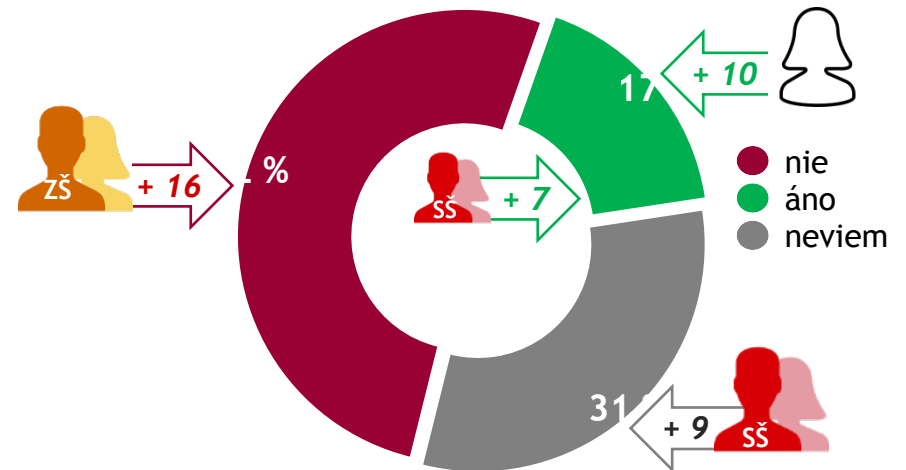
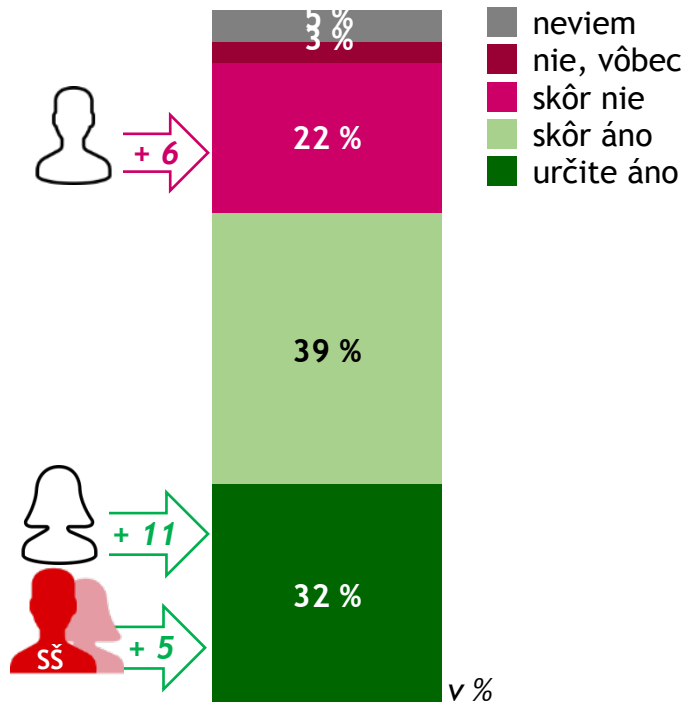
Familiarita globálneho vzdelávania medzi učiteľmi +

n=732

Oboznámení so začlenením globálneho vzdelávania do štátneho vzdelávacieho programu

Koordinátor na aktivity globálneho vzdelávania v škole

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

MObozn. Radi by sme sa vás spýtali, či vo vašej škole ste oboznámení so začlenením cieľov, princípov a tém globálneho vzdelávania do štátneho vzdelávacieho programu? MKoord. Máte vo vašej škole učiteľa(-ku)/ koordinátora(-ku), ktorý(-á) je poverený(-á) rozpracovaním globálneho vzdelávania jednotlivé aktivity?

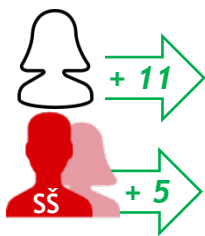
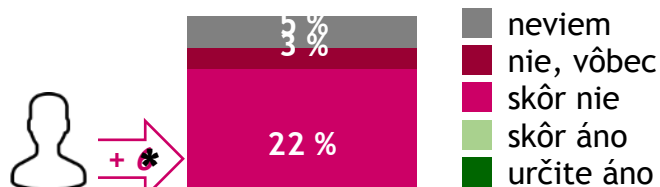
Etikári sú najlepšie oboznámení so začlenením globálneho vzdelávania

Len tretina všetkých učiteľov môže povedať, že je oboznámená s cieľmi, princípmi a témami začlenenými do štátneho vzdelávacieho programu ...; **lepšie sú na tom medzi nimi učitelia etickej výchovy, najhoršie matematikári.** Familiaritu s GV deklaruje celkovo väčší počet učiteľov vybraných predmetov na základných ako na stredných školách.

Familiarita globálneho vzdelávania u učiteľov Ma, Sj, Geo, Ety

Oboznámení so začlenením globálneho vzdelávania do vzdelávacieho programu

n=732

v %

Absolútne početnosti	učitelia matematiky	učitelia slovenského jazyka	učitelia geografie, zemepisu	učitelia etickej výchovy
ZŠ	124	108	49	37
SŠ	50	63	24	31
spolu	174	171	73	68

- + 10°** učitelia etickej výchovy
ZŠ učitelia deklarujú častejšie „áno“ ako SŠ učitelia
- + 6** učitelia geografie, zemepisu
ZŠ učitelia deklarujú častejšie „áno“ ako SŠ učitelia
- + 4** učitelia sloven. jazyka a literatúry
- 9** učitelia matematiky
ZŠ učitelia deklarujú častejšie „áno“ ako SŠ učitelia

* Rozdiely sú v percentách u učiteľov jednotlivých predmetov oproti celku, n=732

* Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

MObozn. Radi by sme sa vás spýtali, či vo vašej škole ste oboznámení so začlenením cieľov, princíпов a tém GV do štátneho vzdelávacieho programu?

Z odpovedí podľa dĺžky praxe učiteľov (1-10, 11-20, 21 a viac rokov) vybraných predmetov vyplynulo, že čím je dlhšia prax učiteľa, tým častejšie deklaruje oboznámenosť s cieľmi, princípmi a témami začlenenými do štátneho vzdelávacieho programu.

Voľnosť v osnovách pri GV môže viesť aj k minimálnej aktivite (učiteľa)

Kvalitná realizácia globálneho vzdelávania vo formálnom vzdelávaní vyžaduje koncepčný prístup, prípravu učiteľa. Inak hrozí (a deje sa) „posúvanie“ GV do sféry neformálneho alebo informálneho vzdelávania, napr. že GV je život ~skúsenosť a tá je pre žiakov najlepší učiteľ.

GLOBALNÉ VZDELÁVANIE

...dôraznú globálnu kontextu učenia). Prostredníctvom jeho obsahu sa zameriava na zvyšovanie povedomia o globálnych témach, ktoré sa týkajú každého jednotlivca a zvedajú jeho kritické myslenie v týchto témach a k hlbšiemu porozumeniu oblastiam, ktoré sú dôležité pre celý svet. Tento globálny vzdelávanie poskytuje priestor na zmenu postojev jednotlivca a posilujú uvedomenie si vlastnej úlohy vo svete. Motivuje ľudí k zodpovednosti a vychováva smerom k osvojeniu si hodnôt aktívneho globálneho občana.

Z diskusie učiteľov nad definíciou GV vyplynulo, že **väčšina učiteľov si netrúfa povedať, že GV takto cielene a s takýmto dosahom realizujú**. Konfrontovaní s komplexným významom GV pripúšťajú, že doterajšie praktiky v školách nemusia sledovať a spôsobiť definovaný dosah, resp. to nevedia posúdiť alebo zaručiť. Malá časť učiteľov verí, že takéto GV s dosahom napr. na postoje žiakov na svojich hodinách realizujú.

„Oboznámení“ učitelia konštatujú, že **GV v štátnom vzdelávacom programe nie je detailne rozpracované („nie je stanovené presne kde, čo, ako; je na každom učiteľovi...“)**. Po formálnej stránke to vyzerá tak, že na niektorých gymnáziách GV má byť zakomponované do učebných plánov („riaditeľka to chcela, aby sme to do bežných, štandardných hodín zapracovali - takéto témy, širšie ponímané ako prierezové témy“ /gymnázium 1/; museli kvôli tomu „prerábať a dopĺňať osnovy“ /gymnázium 2/). Podľa učiteľov zo SŠ na východnom Slovensku sa učí podľa učebných osnov, ktoré sú záväzné („ja si ich nedovolím meniť“; nie je jasné čo v nich /nie/-je - pozn. aut.), tiež vraj každá škola musí GV realizovať („chodí na to inšpekcia“). Inde sa GV realizuje príležitostne a dobrovoľne („neviem, či je to až tak uchopené, máme akcie, ale ide skôr o „debaty“). Pripravuje škola žiakov na zmeny, ktoré sa neustále dejú?

„Realita ich naučí, nepotrebujú školu. Oni tým žijú, ... skúsenosťou..., nepotrebujú teoreticky o tom...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Medzi učiteľmi sú stúpenici názoru, že globálne vzdelávanie je „výchova“

Prevláda aj pedagogické presvedčenie, že keď majú žiaci o globálnych problémoch diskutovať, musia poznať fakty (s ktorými sa musia oboznámiť a/ alebo aj naučiť). A spoznávanie týchto faktov nie je na niektorých školách a pre niektoré cieľové skupiny žiakov na vyučovaní zamerané

VZDELÁVANIE

dôraznú globálnu kontextu učenia). Prostredníctvom jeho podpora k zvyšovaniu povedomia o globálnych témach, ktoré sa týkajú každého jednotlivca a zodpovedajú jeho kritickému mysleniu v týchto témach a k hlbšiemu porozumeniu oblastiam, ktoré sú týkajú celého sveta. Týmto globálne vzdelávanie poskytuje priestor na zmenu postojov jednotlivca a posilňuje uvedomenie si vlastnej úlohy vo svete. Motivuje ľudí k zodpovednosti a vychováva smerom k osvojeniu si hodnôt aktívneho globálneho občana.

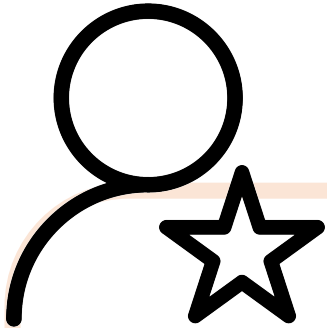

Pod vplyvom definície GV učitelia tiež polemizovali, že **cieľom má byť výchova žiakov**, teda že GV (už) je súčasťou širšieho výchovno-vzdelávacieho procesu na školách. Výchova má na školách vraj priestor, ale záleží od učiteľa ako na tento účel využije isté % voľnosti pri dotváraní osnov. Učitelia konštatujú, že **venovať sa výchove býva aj časovo náročné**, a že ten čas učiteľom chýba na preberanie učiva.

„Niekedy len vychovávame a nepreberiem nič, len rozoberáme tieto veci... čo tu sú /ukazuje na definíciu GV a globálneho obsahu/, ale k tomu je potrebná aj vedomostná stránka.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Učitelia žiakov so špecifickými poruchami učenia alebo funkčnými poruchami mozgu jednak celkovo inak postupujú

vo svojej pedagogicko-výchovnej práci, keď žiaci na akomkoľvek zadaní **pracujú s pomocou učiteľa**, jednak o GV dôsledne akoby ani neuvažujú, keďže týmto žiakom veľakrát **chýbajú základné vedomosti** zo všeobecných vzdelávacích predmetov.

Výchova vs. vzdelávanie

KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

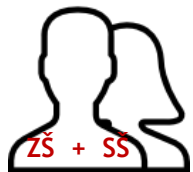
„Učítelia vnímali témy globálneho vzdelávania ako súčasť skôr výchovného ako vzdelávacieho procesu. Akoby tieto dve zložky bojovali o svoje zastúpenie na vyučovaní. Na jednej strane vnímali vzdelávací proces - teda to, čo je testované, hodnotené, dané v osnovách a potom to ostatné, do ktorého spadali témy ako ochrana životného prostredia, ľudské práva a iné témy GV, ale aj finančná gramotnosť, protidrogová výchova, besedy s lesníkmi a cestovateľmi, atď. ...

Akoby nešlo o zlučiteľné oblasti, ktoré sa dajú pokryť na jednej hodine či v rámci jedného predmetu, ale buď sa venujeme učivu a vedomostiam a výchovu a formovanie charakteru dávame bokom, alebo vedieme deti k hodnotám, ale kvôli tomu zanedbávame učivo, ktoré je prvoradé.“

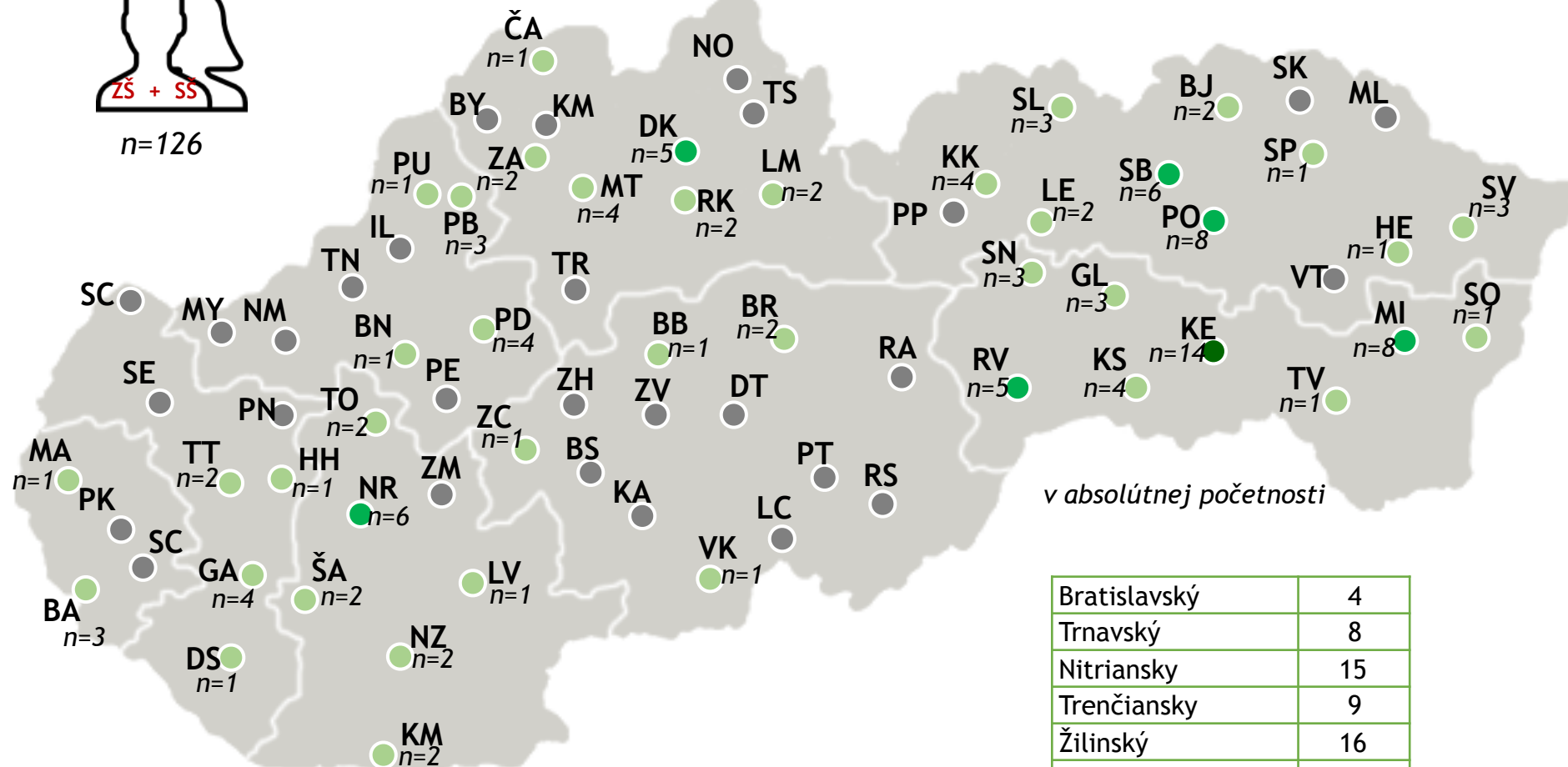
Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

Koordinátorov GV na ZŠ a SŠ je ako šafránu

~ učitelia, ktorí vravia, že na škole majú koordinátora povereného rozpracovaním GV

n=126

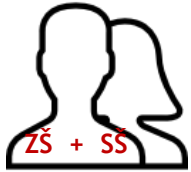
v absolútnej početnosti

○ danom meste nemajú koordinátora, n=0

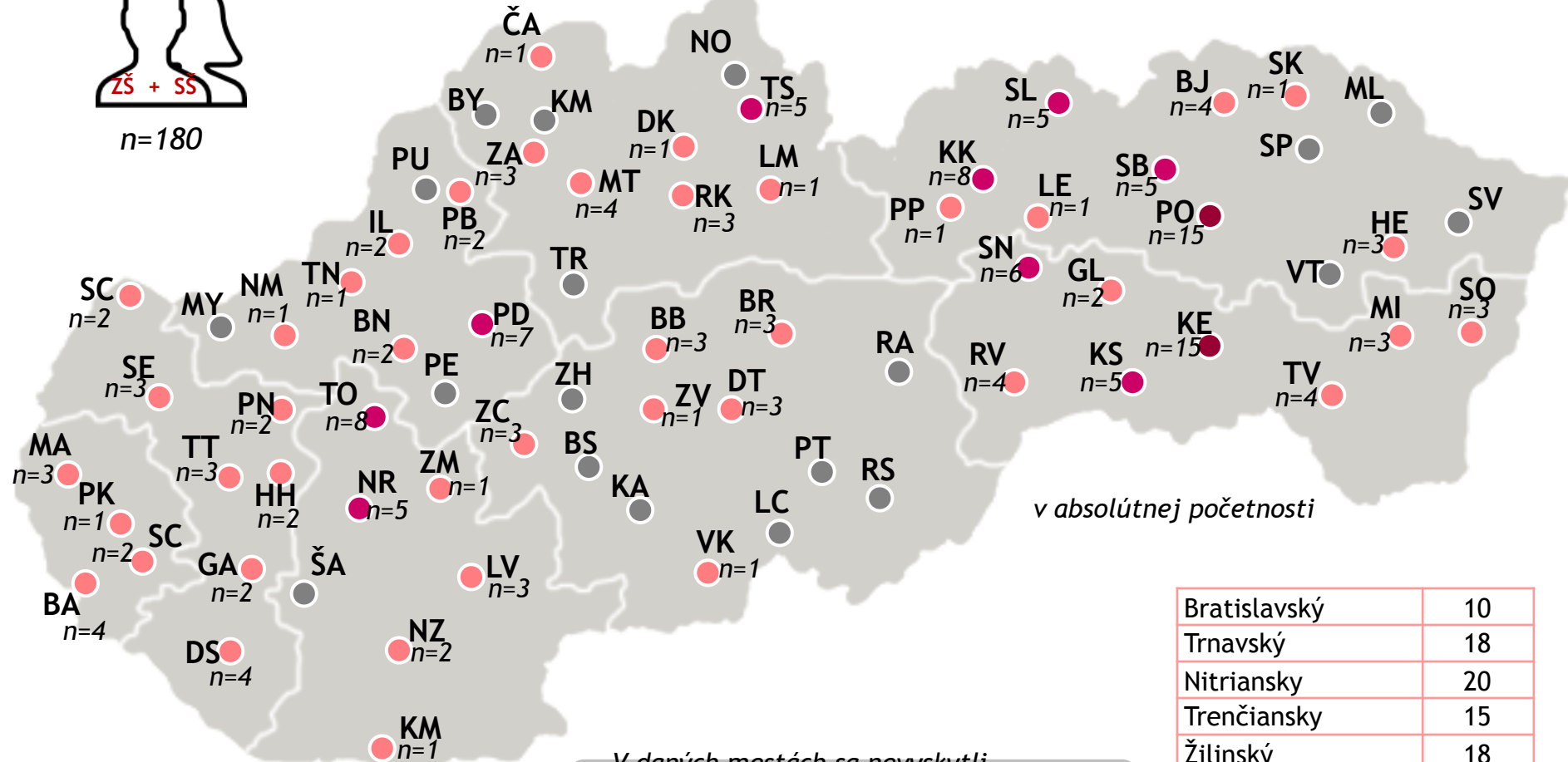
Bratislavský	4
Trnavský	8
Nitriansky	15
Trenčiansky	9
Žilinský	16
Banskobystrický	5
Košický	39
Prešovský	30

Neznalosť GV medzi učiteľmi na Slovensku je rozšírená

~ učitelia, ktorí nie sú oboznámení so začlenením cieľov GV

n=180

v absolútnej početnosti

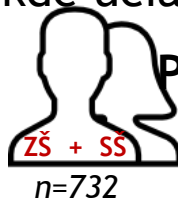
V daných mestách sa nevyskytli respondenti/ učitelia, ktorí nie sú oboznámení („skôr nie“ + „nie, vôbec“) so začlenením GV, n=0

Bratislavský	10
Trnavský	18
Nitriansky	20
Trenčiansky	15
Žilinský	18
Banskobystrický	14
Košický	42
Prešovský	43

Väčšina škôl sa globálnemu vzdelávaniu venuje aspoň tri roky

Na základných školách skôr uvádzajú, že globálnemu vzdelávaniu sa venuje väčšina učiteľov; naopak, na stredných školách menšina. Úplná zhoda - v tom, aký podiel učiteľov sa v škole venuje globálnemu vzdelávaniu - nie je ani medzi učiteľmi a učiteľkami. Muži si na rozdiel od žien častejšie myslia, že v škole, kde učia, sa tomu venuje menšina kolegov a kolegýň.

Počet rokov, ktorému sa škola venuje globálnemu vzdelávaniu

Počet učiteľov venujúcim sa začleňovaniu globálneho vzdelávania do výučby

menej ako 1 rok 2

1 - 2 roky 10

3 - 5 rokov 33

6 - 10 rokov 22

viac ako 10 rokov 12

sa tomu nevenovala a nevenuje 0,4

neviem 21

jeden 1

menšina 28

polovica 14

väčšina 34

všetci 7

nikto 0,5

neviem 15

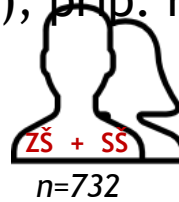
*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

M4a. Koľko rokov sa vaša škola, kde momentálne pôsobíte, venuje globálnemu vzdelávaniu?

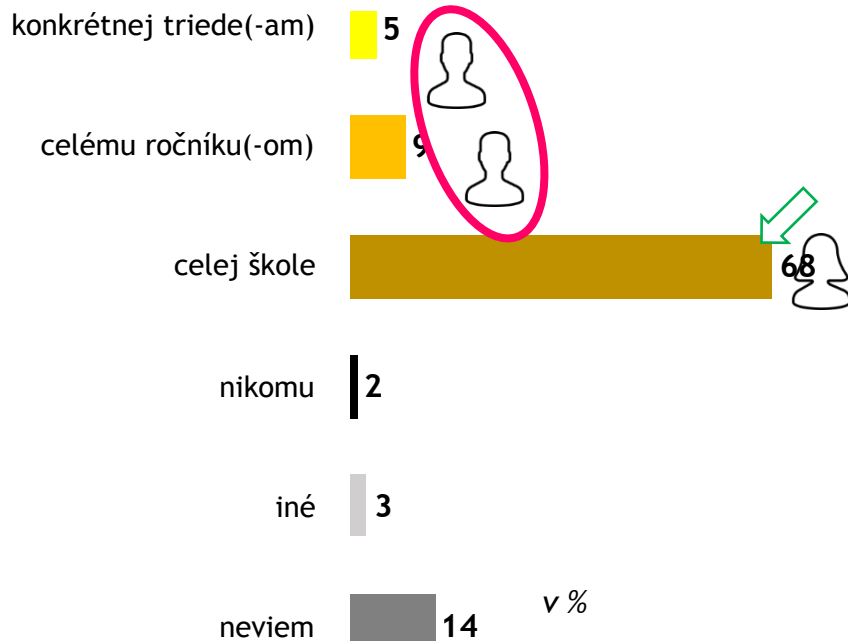
M4b. Koľko učiteľov sa venuje začleňovaniu globálneho vzdelávania do výučby na vašej škole, či jeho realizácii?

Globálne vzdelávanie v praxi je určené celej škole

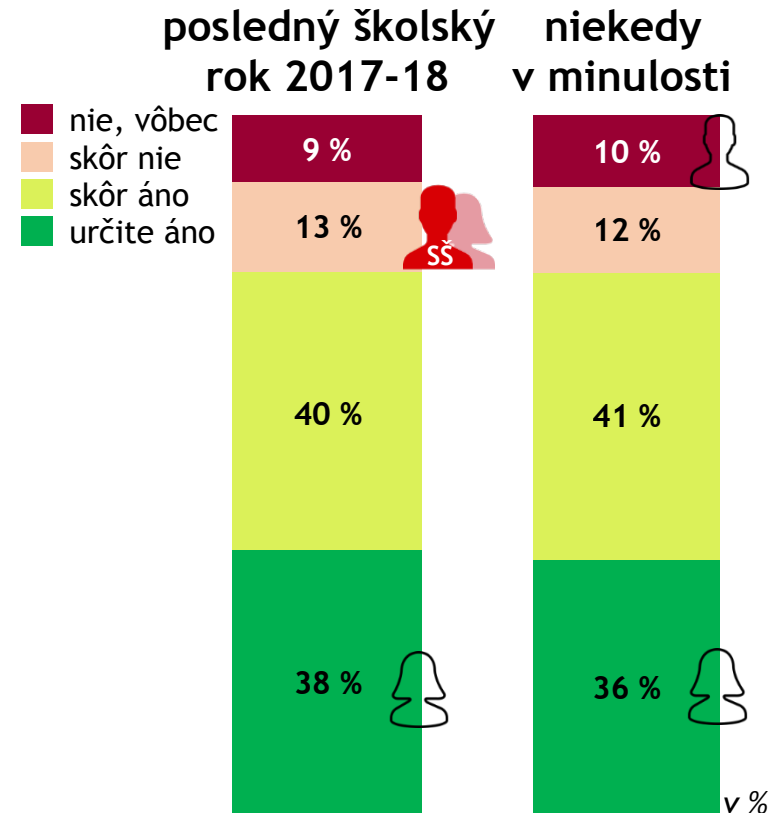
Tri štvrtiny učiteľov, väčšinou učiteliek bilancuje, že takémuto vzdelávaniu sa posledný školský rok a v minulosti osobne venovali. GV bolo na väčšine škôl podľa nich **určené** celej škole. Učitelia - muži častejšie hovoria, že globálne vzdelávanie na ich škole bolo určené konkrétnej triede(-a), príp. ročníku.

Cieľová skupina žiakov pre globálne vzdelávanie tento školský rok

Osobná realizácia globálneho vzdelávania

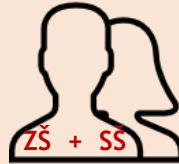

M5. Komu spomedzi žiakov/ študentov je určené globálne vzdelávanie na vašej škole tento školský rok?

M6. Realizovali ste vy osobne ako učiteľ(-ka) globálne vzdelávanie na škole, konkrétne:

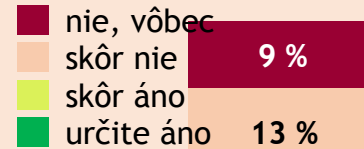
Globálne vzdelávanie môže byť vnímané na úkor (zručnosti rátať...)

Pri nechopení GV, aj dobrí učitelia môžu mať tendenciu brániť sa pridávaniu „globálnej dimenzie“ do výučby, keďže už teraz využívajú všetok čas na hodine na rozvoj a upevňovanie potrebných znalostí a zručností žiakov v rámci konkrétneho predmetu.

Osobná realizácia globálneho vzdelávania

posledný školský rok 2017-18

„Ide aj o to, že napr. pri matematike ja musím splniť tie ciele, čo mám, musím ich to naučiť. Keď vidím, že deťom matematika nejde, musím tomu venovať čas, takže tam toho času nie je nazvyš, pri informatike alebo aj náboženstve som mala tú voľnosť vyššiu.“ (p. učiteľ(-ka) minulé roky učil(-a) aj predmety INF a NBV, teraz učí len matematiku - pozn.aut.) (učiteľ(-ka) ZŠ z obce na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

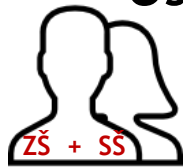
v %

ok?

Globálne vzdelávanie v praxi realizuje len štvrtina matematikárov

Najviac sa k realizácii globálneho vzdelávania minulý školský rok hlásili učitelia geografie a etiky, slovenčinári sú približne na úrovni priemeru .

Osobná realizácia globálneho vzdelávania u učiteľov Ma, Sj, Geo, Etv

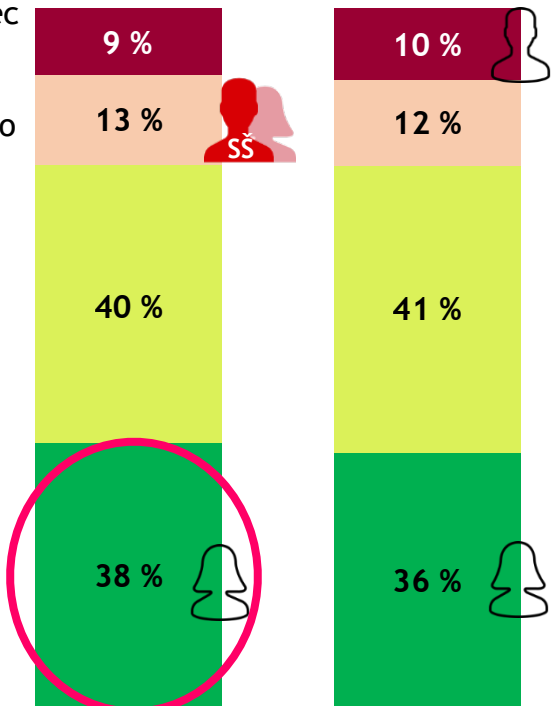
ZŠ + SŠ

n=732

- nie, vôbec
- skôr nie
- skôr áno
- určite áno

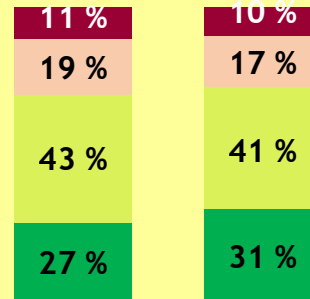
posledný školský rok 2017-18

niekedy v minulosti

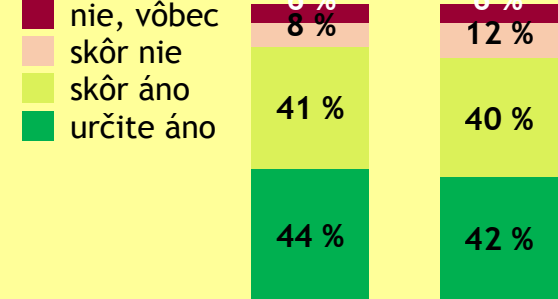
učitelia matematiky

posledný školský rok 2017-18 niekedy v minulosti

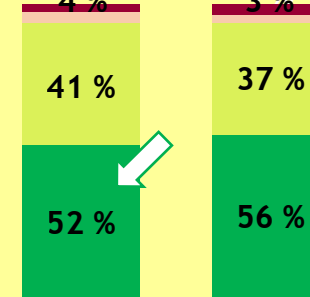
učitelia slovenčiny

posledný školský rok 2017-18 niekedy v minulosti

učitelia geografie

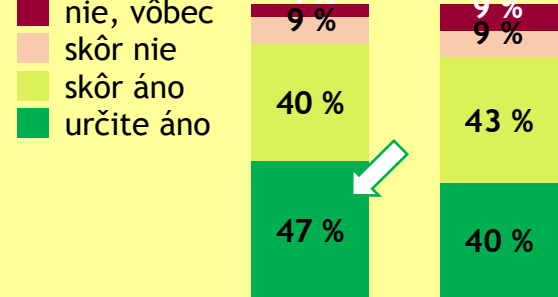
posledný školský rok 2017-18 niekedy v minulosti

v %

učitelia etiky

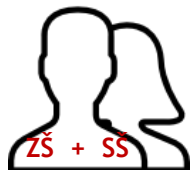
posledný školský rok 2017-18 niekedy v minulosti

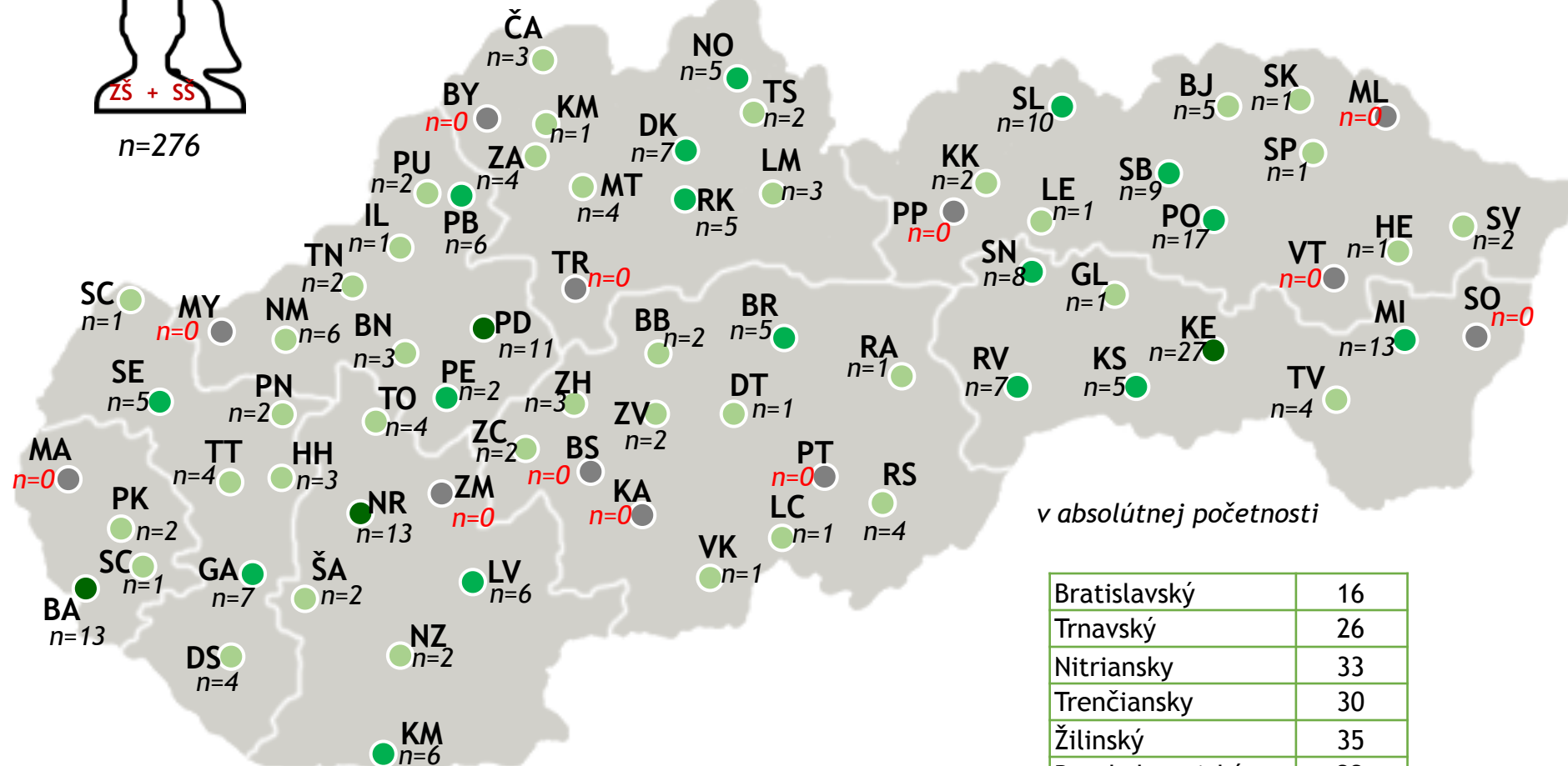
M6. Realizovali ste vy osobne ako učiteľ(-ka) globálne vzdelávanie na škole, konkrétne:

Zárodky globálnej dimenzie na ZŠ a SŠ po celom Slovensku

~ učitelia, ktorí vravia, že určite realizovali GV posledný školský rok

n=276

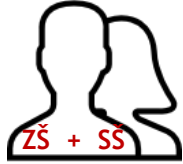
v absolútnej početnosti

Bratislavský	16
Trnavský	26
Nitriansky	33
Trenčiansky	30
Žilinský	35
Banskobystrický	22
Košický	65
Prešovský	49

V daných mestách sa nevyskytli respondenti /
 ● učitelia, ktorí vravia, že určite realizovali
 GV, n=0

Typické je, keď školy riešia globálne vzdelávanie vlastnými projektmi

Dve tretiny škôl hovoria o prístupe, ktorý uplatňujú celkovo vo výučbe. Globálne vzdelávanie školy rozvíjajú formou samostatného predmetu len veľmi výnimočne.

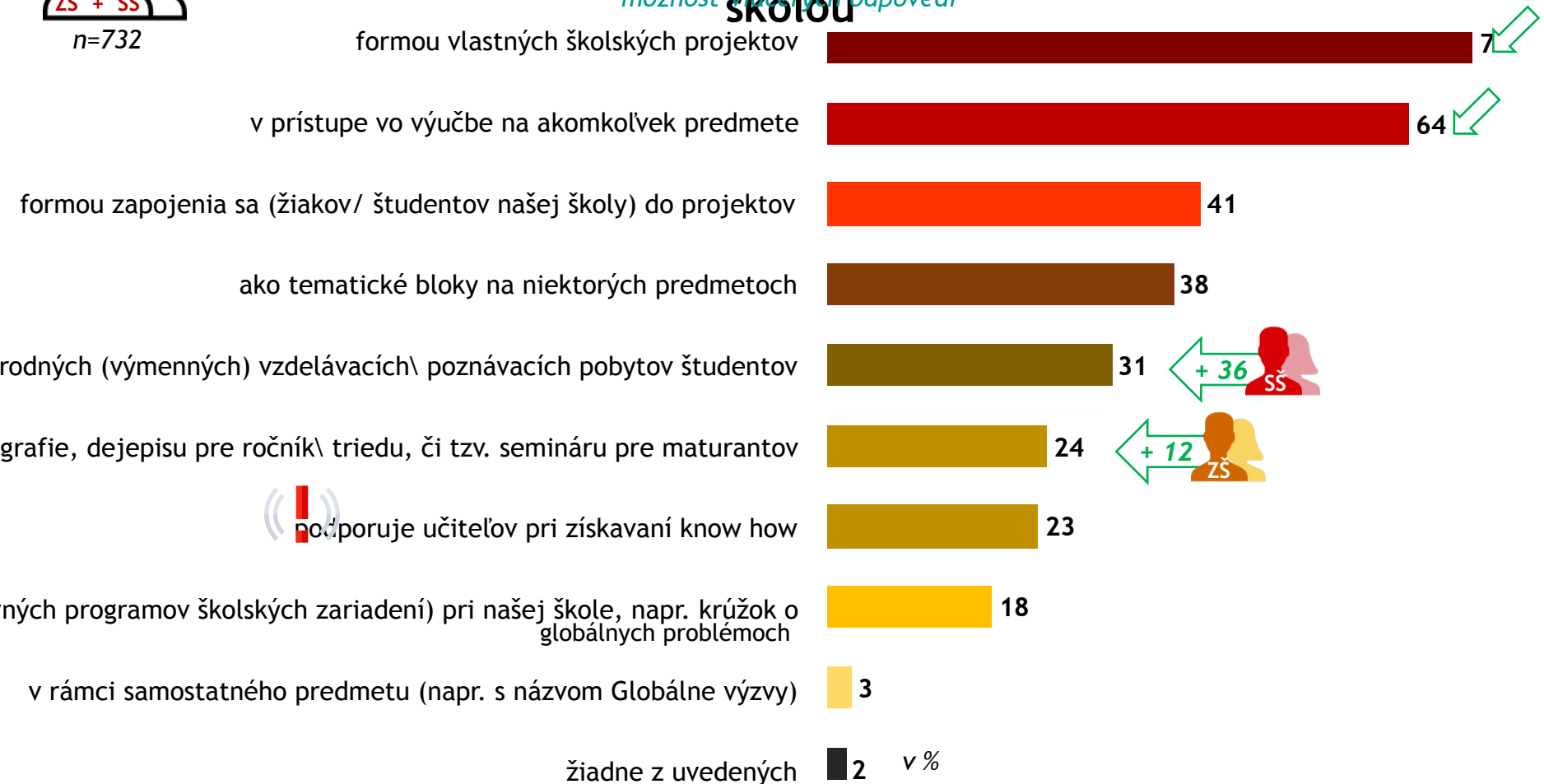

n=732

Spôsob realizácie globálneho vzdelávania

možnosť zložených odpovedí

školou

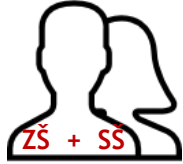

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou

Mta. Ako realizuje vaša škola tzv. globálne vzdelávanie? Nasleduje niekoľko podôb tohto druhu vzdelávania...

Typické je, keď školy riešia globálne vzdelávanie vlastnými projektmi

Dve tretiny škôl hovoria o prístupe, ktorý uplatňujú celkovo vo výučbe. Globálne vzdelávanie školy rozvíjajú formou samostatného predmetu len veľmi výnimočne.

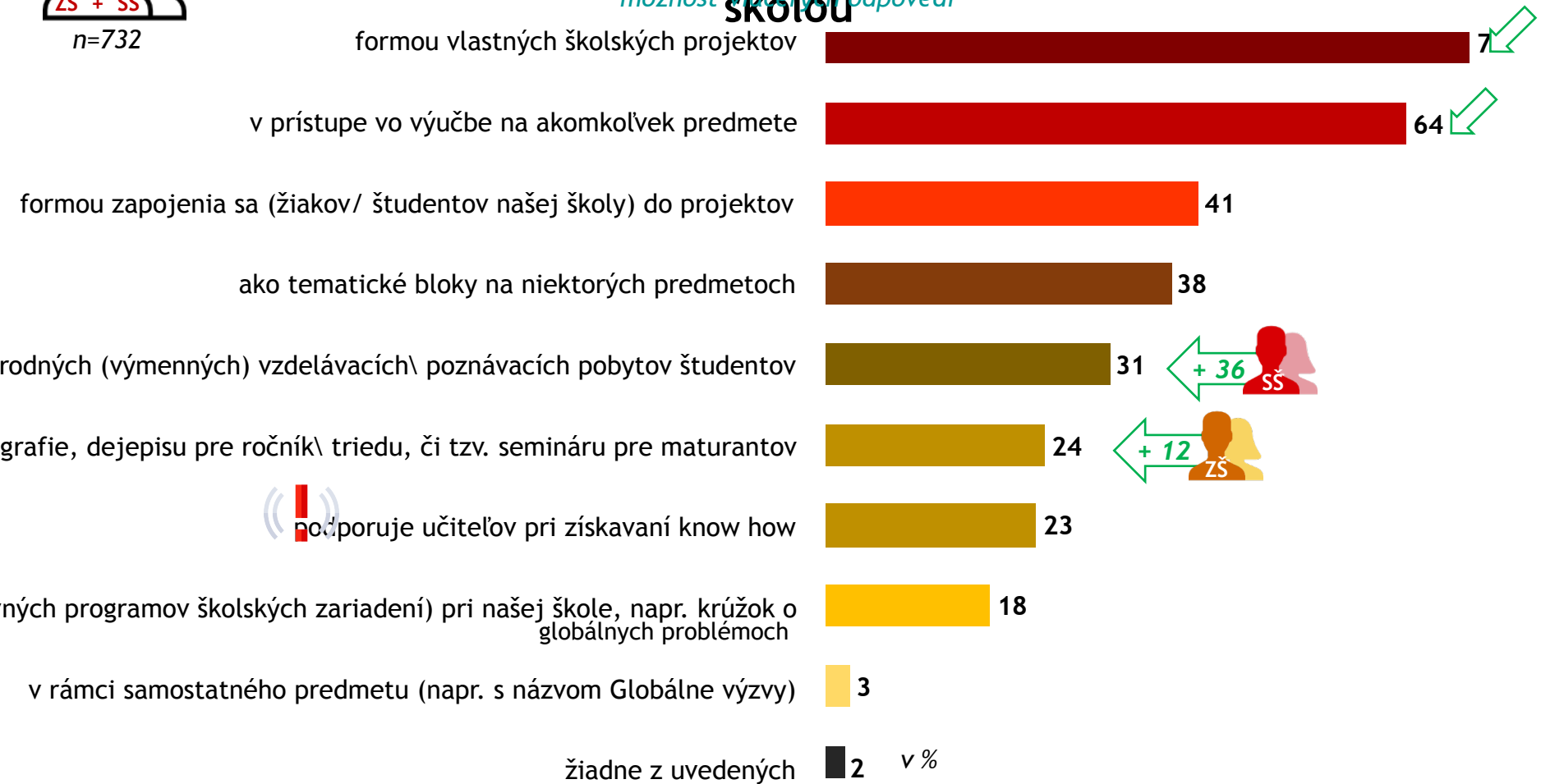

n=732

Spôsob realizácie globálneho vzdelávania

možnosť zložených odpovedí

školou

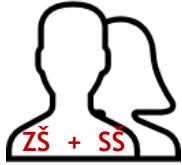

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou

Mta. Ako realizuje vaša škola tzv. globálne vzdelávanie? Nasleduje niekoľko podôb tohto druhu vzdelávania...

Učiteľky vnímajú realizáciu globálneho vzdelávania intenzívnejšie

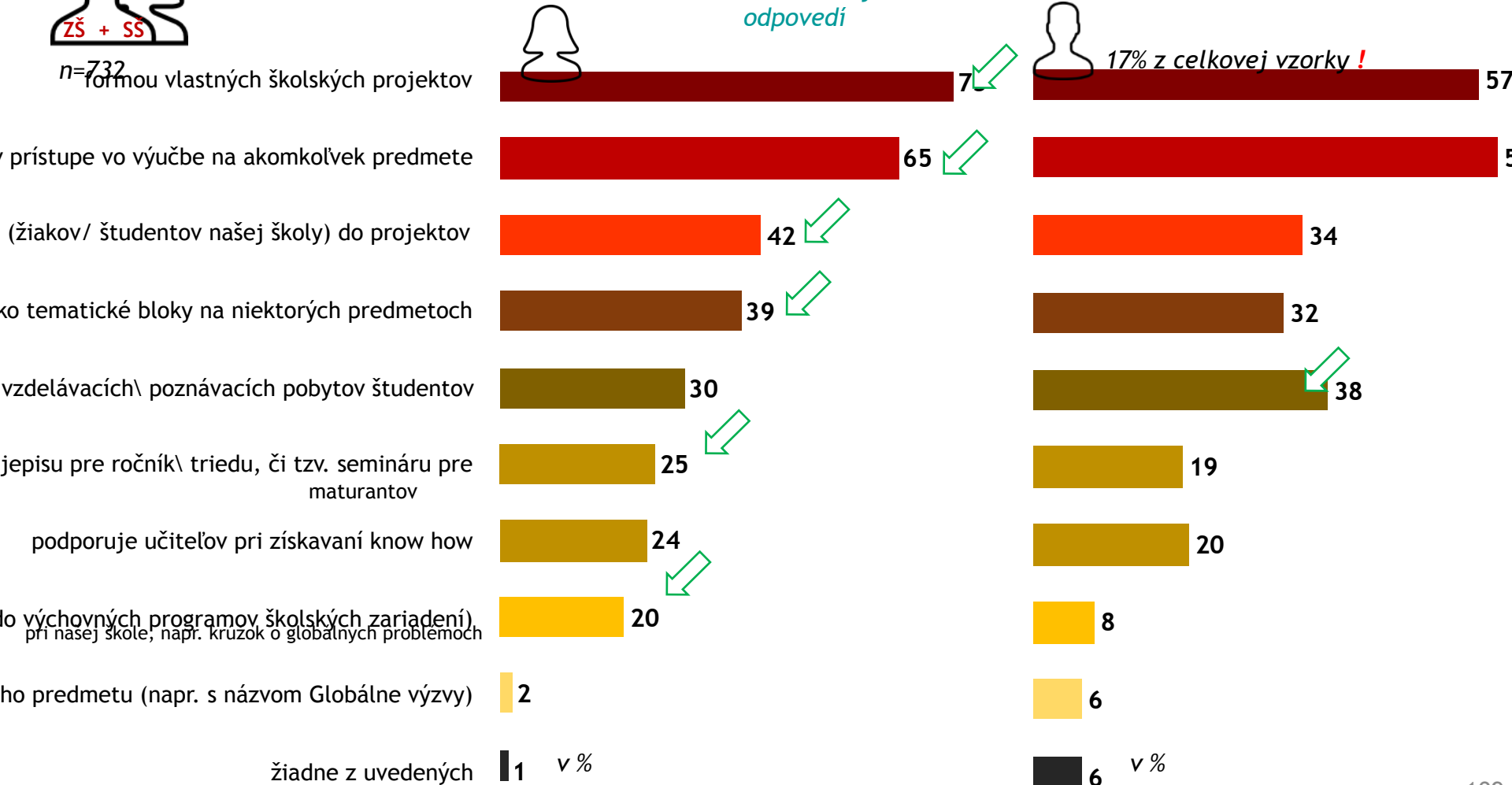
... ak odhliadneme od zaužívanej praxe formálneho reportovania, keďže reportovanie podstupujú učiteľky častejšie ako učitelia, ktorých je v školstve na Slovensku podstatne menej.

n=732

Spôsob realizácie globálneho vzdelávania školou

možnosť viacerých odpovedí

M1a. Ako realizuje vaša škola tzv. globálne vzdelávanie? Nasleduje niekoľko podôb tohto druhu vzdelávania...

Prax ukazuje, že „GV“ celá škola realizuje vo „voľnejšie“ dni

Prierezové/ projektové témy, exkurzie... ktoré učители uvádzali, nie sú vždy témami „globálneho vzdelávania“, niektorým témam môže chýbať globálny rámec/ prepojenie na súvislosti

s globálnymi problémami

Ako „globálne vzdelávanie“ učители realizujú v praxi?

Učители sú „globálnym témam“ viac-menej otvorení, ale ich zaradenie do výučby je:

- 1) **ad hoc alebo situačné** - ak sa vyskytne príležitosť (príde ponuka zvonku), žiaci sa na niečo opýtajú a prirodzene sa na hodine daný problém rozvinie
- 2) **cielené a plánované** - v rámci výchovnovzdelávacieho proces a plánu (otázka znie nakoľko je tento prístup v škole aj systematickým)

„Nie je to nejaká programová práca, skôr len vždy také, že 'Deň vody', 'Vianoce vo svete' a podobné akcie v časoch voľna, pred prázdninami.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na

západ. SK s počtom obyvateľov do 10

Akou formou?

- **nikto** z diskutujúcich učiteľov nemá GV v škole ako **samostatný predmet**
- **projektové vyučovanie** - vlastné školské projekty (spolu-)pripravované **žiakmi**
- **tematické dni** - 1-dňové projekty (školské rozhlasové relácie / na gymnáziu / kvízy pre žiakov celej školy, charitatívne zbierky) aj dlhodobejšie (tematické nástenky); výlety, exkurzie (Múzeum SNP v Banskej Bystrici), *local* aktivity (dni mesta; čistenia areálu školy, lesa / povodia rieky atď.)
 - celoškolské aktivity realizujú koordinátori („*my máme voľno vtedy*“), alebo predmetne príbuzní učители (napr. biológovia, telocvikári)
- **prierezové témy** - na rôznych predmetoch sa venujú inému aspektu nejakej témy

na jednej SOŠ je aktívna aj žiacka školská rada (šikovná žiacka-koordinátorka), prichádzajú s nápadmi na pomoc miestnemu útulku zvierat pod.

otázne je či ide naozaj o témy GV

„Téma 'šikana' - žiaci (tiež) tvoria plagáty, ktoré vyhodnocujeme; a takisto pustíme videá. ... oni niekedy ani nevedia, že my ich vtiahneme do týchto problematik; oni musia reagovať...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Chodievajú do Múzea SNP v Banskej Bystrici, „tu si rómski žiaci uvedomia, že Rómovia boli súčasťou histórie Slovenska počas 2.svetovej vojny, Osvienčimu...“

Téma '17.november 1989' - žiaci, ktorá majú špecifické poruchy učenia; funkčné poruchy mozgu... pracujú pod vedením - s pomocou učiteľa, učiteľ s nimi kreslí..., žiaci majú zoradiť od roku 1918 a teplot z časopisov výstrižky.

Pravdepodobne sa pretína

Prax ukazuje aj, že učitelia smerujú GV na „voliteľné hodiny“ a výlety

Zahraničné učebnice pre SŠ so zakomponovaným GV môžu byť inšpiráciou pre tvorcov učebníc na Slovensku. Učitelia - realizátori GV spontánne uvádzajú, že využívajú zážitkové metódy.

Ako „globálne vzdelávanie“ učitelia realizujú v praxi?

Akou formou? II

- **tematické bloky** na niektorých predmetoch, napr. na občianskej náuke (ľudské práva, migrácia)
 - fragment GV v rámci finančnej gramotnosti a tém „*finančné myslenie, finančné rozdiely, chudoba - bohatstvo*“
- špecifická **metóda výučby** na akomkoľvek predmete
 - zmena tradičných metód vyučovania, snaha o väčšie prepojenie s praxou a aktuálnym dianím (pokusné metódy, diskusia, hranie rolí, zriedkavo aj iné inovatívne metódy) *deklarovane*
 - výučba podľa zahraničných učebníc, v ktorých je zakomponované GV
 - je to **záživnejšia výučba**, učivo sa ľahšie pamätá, spoločne sa generujú dôležité súvislosti („*Povedzte mi, prečo sa v Grécku vyvinula demokracia, a prečo nie v Mezopotámii?*“), ponúka ďalšie pramene na štúdium / bilingválne gymnázium/
 - hodnotovo, na hodinách telesnej výchovy „*cez fair play, pomoc slabším*“ *teoreticky, resp. deduktívne*
- deje sa na triednických hodinách, ale aj v rámci pridanej, voliteľnej hodiny
 - najmä humanitné predmety dejepis, náboženská výchova, etika; alebo informatika
- školy sa zapájajú do **vzdelávacích programov MVO** pre žiakov aj učiteľov
- rôzne kultúrne - športové - vzdelávacie **podujatia zvonka**, ktoré sú v ponuke pre školy

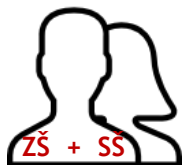
„Áno, v minulosti sme robili s Človekom v ohrození. Deti to mali ako projekt. Alebo aj so Živicou sme **spolupracovali**.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

„Ide štátny plán - sa musí dodržať, ale v rámci voliteľných hodín je dost' priestoru aj na pokrytie týchto tém.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Takéto zážitkové učenie je pre všetkých zaujímavejšie, s akýmkoľvek IQ...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Niektorí učitelia majú potrebu dopovedať ako ešte inak realizujú...

Otvorené odpovede potvrdili a rozvinuli spôsoby realizácie globálneho vzdelávania na školách, zvlášť jedinečná sa javí *local ~ global* dimenzia (vid' nasledujúca snímka). Nechýbal ale aj „kvantitatívny“ širokospektrálny prístup, v rámci ktorého učitelia môžu mať tendenciu vidieť globálne vzdelávanie vo všetkom čo robia.

n=732

Realizácia globálneho vzdelávania inak

„počas roka máme so žiakmi rôzne aktivity, do ktorých sú zapojení nielen žiaci druhého stupňa, ale aj žiaci prvého stupňa, aby sa naučili vzájomnej pomoci a tolerancii k inakosti. Sú to napr. športový týždeň, kedy je na veľkej prestávke cvičenie na školskom dvore vo forme krátkeho cvičenia, rozprávková noc, kedy žiaci spolu s učiteľmi spia v škole a každý rok je to s inou tematikou a žiaci majú vždy pripravené aktivity rôzneho druhu a iné“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 7 rokov)

Niektorí učitelia majú potrebu dopovedať ako ešte inak realizujú...

predchádzajúca snímka

Realizácia globálneho vzdelávania inak

formou **vlastných školských projektov**: Deň Zeme, Deň vody...), výt. / literár. / vedomost. súťaže, nástenky, besedy, workshopy, tematické projektové dni, videoprojekcie; fin. zbierky / charitat. vianočná burza; študent. konferencie; **spolupráca s obcou-mestom-samosprávou** (brigády v obci, pomoc seniorom) / MVOciami / rodičmi

formou **zapojenia sa (žiakov) do projektov z dielne MVO, vzdel. a iných organizácií** (Olympiáda LP - Zelená škola - Bez bariér - Škola priateľská deťom - Etické sympózium; medz. projekty / kampane s Unicef, Biela pastelka; ČVO / Adopcia detí na diaľku, Amnesty International SK, Strom života; Tanap, Slov. katol. charita, Slov. agent. živ. prostr., Slov. červený kríž, detský domov)

v prístupé školy (recyklácia / kompost., včelárstvo, ochrana okolia rieky, rešpekt k tradíciám / róm. spolužiakov) / **vo výučbe**; motivuje+zapája žiakov+učiteľov do projektov - práca v skupine, diskusia, dramatizácia, prakt. vyučovanie, prezentácia; **atmosféra v škole**

začlenenie tém GV do mimoškolských aktivít študentov (filmový klub, výchovné programy, krúžky)

preberanie tém (rasizmus, šikana, enviro, utečenci, diskriminácia) / **zadávanie úlohy v rámci GV na predmetoch**; **spolupráca s lektormi** v jednotlivých oblastiach / odborníkmi na globálne problémy - prednášky a diskusie so žiakmi

formou **účasti na medzinárodných** (zahraničných, výmenných) **vzdelávacích / poznávacích pobytov a partnerstiev so školami**: exkurzie študentov (v OSN - vo Viedni, v Európskom parlamente, geografická exkurzia)

personálnymi zdrojmi / učiteľmi a ich rozvojom: škola vyberá (správnych) učiteľov, učitelia sa vzdelávajú - zúčastňujú školení / využívajú dostupné materiály (aj z dielne MVO-cí); vedenie školy podporuje učiteľov pri získavaní - tvorbe, overovaní *know how* (metodických materiálov) v GV

v rámci samostatného predmetu (*Global Studies*)

iné

spontánne odpovede

48

25

16

10

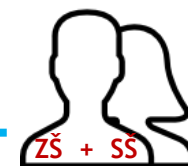
8

8

4

1

6

n=108

možnosť viacerých odpovedí

„... niektoré hodiny **biológie** sú venované čisto témam globálneho vzdelávania. Využívame **materiály zo stránky Človek v ohrození.**“ (vedúca predmetovej komisie, koordinátorka Zelenej školy na štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 15 rokov)

Učitelia v diskusii prepájali všeličo, až z toho napokon bolo aj GV

opät' ... nechýbal „kvantitatívny“ - širokospektrálny prístup, v rámci ktorého učitelia môžu mať tendenciu vidieť globálne vzdelávanie vo všetkom čo robia.

Ako „globálne vzdelávanie“ učitelia realizujú v praxi?

Učitelia tiež vynaliezavo hľadali v svojej doterajšej alebo budúcej praxi súvislosti medzi tým, čo robia a mohlo byť globálne vzdelávanie*; resp. že z rôznych dôvodov majú sklon „vysúvať“ GV na školské výlety, exkurzie, kurzy apod.

v lepšom prípade učitelia hľadali, kde by globálna dimenzia mohla byť vložená, pokiaľ by sa na to cielene zamerali

* v tomto ohľade focus skupiny nezamýšľane splnili aj funkciu ko-kreatívnych workshopov

- učiteľ na SOŠ si vie predstaviť, že v rámci 30% obsahu učiva, ktoré si môžu učitelia meniť, si na svojich ekonomických predmetoch vloží globálne témy
- učiteľka matematiky, fyziky na gymnáziu si myslí, že „GV je ťažko do mojich predmetov dať“, ale že GV môže dať priestor na triednických hodinách, napr. formou rozdania dotazníka a následného rozboru
- na jednej SOŠ sa každoročne realizuje 3-dňový kurz „Ochranu človeka a prírody“, ktorý tradične pripravujú telocvikári; súčasťou je aj kurz 1.pomoci ... možno tam by sa mohla vložiť globálna dimenzia

neporozumenie

zmyslu

GV

preťaženie

učitelia -

obavy

z pridania

d'alšej práce

Volanie po

(zázračných)

koordinátoroch, ktorí

by GV mali

na starosti

„Ja nemám čas po večeroch, volám hodiny, aby som (hľadal-a)... Ja momentálne aj študujem, a som rád/ rada (že si večer ľahnem a žijem). neverbálne s ňou súhlasí aj ďalší učiteľ(-ka), že všetko navyše môže robiť tiež len po večeroch (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

v horšom prípade, učitelia hľadali, kde v ich škole už globálna dimenzia vložená bola, v nejakom „alibizujúcom“ zmysle

„GV“ vraj majú, (implicitne) môžu mať vo svojej kompetencii aj školskí psychológovia, výchovní / kariérni poradcovia či koordinátori protidrogovej prevencie

• psychológ(-ička) (SOŠ) „so žiakmi preberá 'AIDS', všeličo,

prepája tie veci“

• na jednej SOŠ výchovný(-á) poradca(-kyňa) a koordinátor(-ka) prevencie (?) majú „tie stránky“ (www)

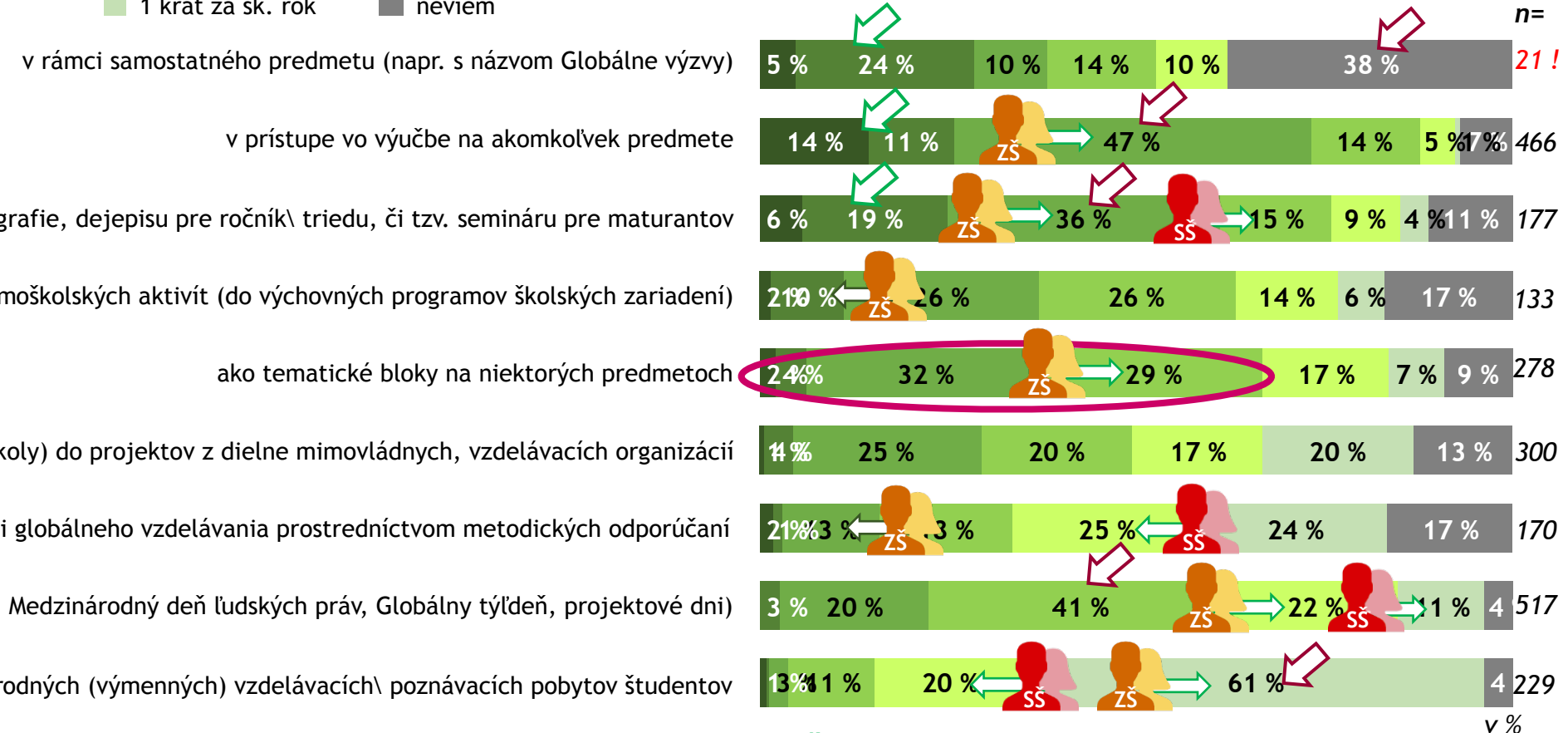
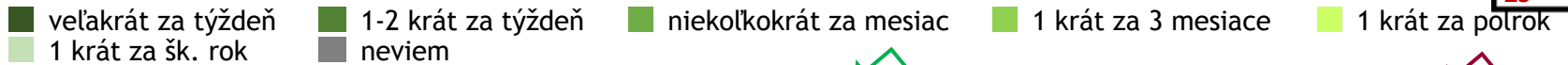
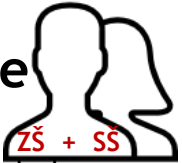
„Ja nemám čas po večeroch, volám hodiny, aby som (hľadal-a)... Ja momentálne aj študujem, a som rád/ rada (že si večer ľahnem a žijem). neverbálne s ňou súhlasí aj ďalší učiteľ(-ka), že všetko navyše môže robiť tiež len po večeroch (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Akýkoľvek predmet vytvára priestor pre globálne vzdelávanie

Spomedzi foriem GV, ktoré školy využívajú, časovo najviac frekventované sú také, ktoré GV robia pravidelne, systémovo. Dobre by vyznievali aj dve tretiny prípadov, v ktorých sa GV deje v rámci tematických blokov na niektorých predmetoch aspoň 1x za 3 mesiace, keby sa to ale netýkalo len 38% učiteľov.

Frekvencia venovania sa globálnemu vzdelávaniu v škole

Ti, ktorí uviedli aspoň 1 z možností ako realizuje ich škola globálne vzdelávanie.

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou.

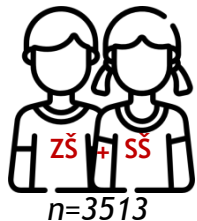
M1b. Uviedli ste ako realizujete globálne vzdelávanie na vašej škole. Zaujima nás tiež, ako často sa vaša škola venuje globálnemu vzdelávaniu

**ČO a AKO školy robia
v oblasti globálneho vzdelávania**

- METÓDY

V školách sa diskutuje!

Uviedla to väčšina žiakov, a bežne sa vraj pracuje aj v skupine, na projekte, pozerá film - len je zvláštne, že časť chlapcov má v tomto asi nejaké výpadky pamäti(?). Žiaci základných škôl uviedli, že v škole zvyčajne používajú aj „experiment“, „náučná hra“, „projekt“ a „názornú ukážku“.

n=3513

možnosť viacerých odpovedí

Využívaná metóda výučby učiteľmi podľa žiakov

Výber z uvedených metód:

+10

práca vo dvojici, v skupinách

78

+7

projekt

76

+7

film\ video

74

+10

diskusia, debata

74

názorná ukážka

51

+7

náučná hra, diagramy, krížovky, doplňovačky

43

experiment

34

brainstorming (teda akási búrka nápadov)

20

rol (teda hranie sa na niekoho, napr. primátora, nahnevaného občana)

19

iné 2

*O viac ako 8 % intenzívnejšie vnímané témy žiadne z uvedených u zobrazenej skupiny žiakov medzi porovnaním ZŠ a SŠ.

**Rozdiely sú porovnávané medzi dievčatami a chlapcami
Mes 1. Používajú učitelia vo vašej triede pri výučbe bežne nasledovné metódy?

bla-bla 3

v %

Rozprávanie, výklad a učebnice učitelia používajú najviac

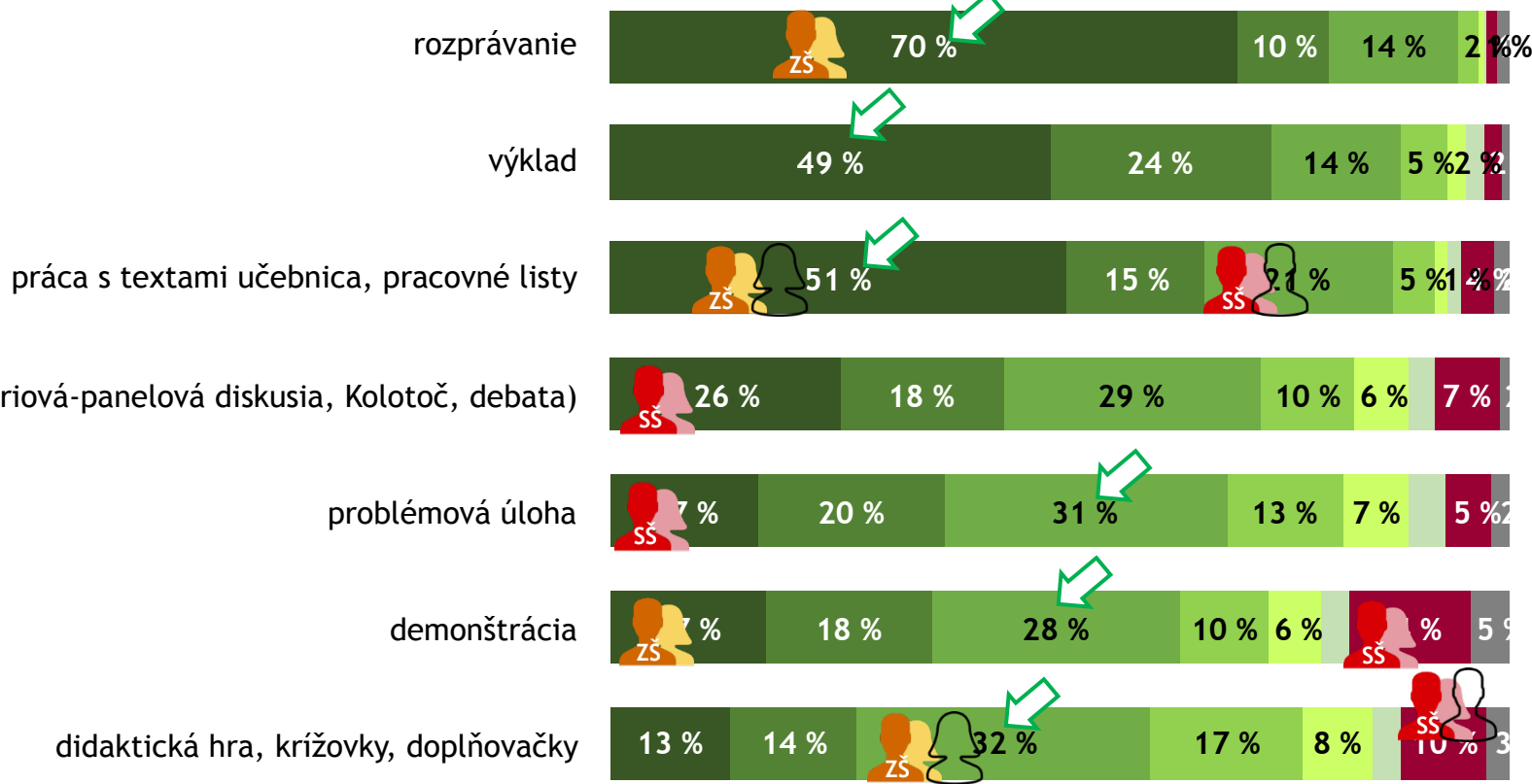
Diskusiu so žiakmi v škole ako metódu potvrdili aj učitelia. Takmer polovica učiteľov vraví, že ju využíva jeden až dva krát za týždeň. Vyšší záťažový stupeň pri používaní metód na vyučovaní častejšie zaraďujú učitelia stredných škôl (diskusia, problémová úloha, brainstorming, kritická analýza).

n=732

I. Frekvencia využívania metód pri výučbe predmetov

- veľakrát za týždeň
- 1-2 krát za týždeň
- niekoľkokrát za mesiac
- 1 krát za 3 mesiace
- 1 krát za polrok
- 1 krát za šk. rok
- nevyžívam
- neviem

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

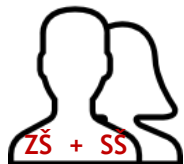
Me1a. Ako často využívate nasledujúce metódy pri výučbe svojich predmetov či tém v škole?

v %

Film, či video je na hodinách aj niekoľkokrát za mesiac

... rovnako tak kritická analýza, či projekt. Takmer tretinou učiteľov nie sú využívané, či objavené(?) metódy ako experiment, prípadová štúdia.

Frekvencia využívania ĎALŠÍCH metód pri výučbe predmetov

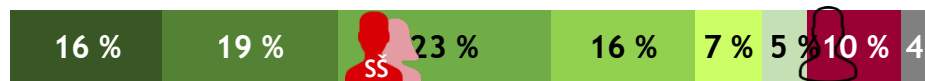

n=732

II.

- veľakrát za týždeň
- 1-2 krát za týždeň
- niekoľkokrát za mesiac
- 1 krát za 3 mesiace
- 1 krát za polrok
- 1 krát za šk. rok
- nevyžívam
- neviem

ing, brainwriting, slovné asociácie, Diamant, metóda INSERT

film, video

kritická analýza

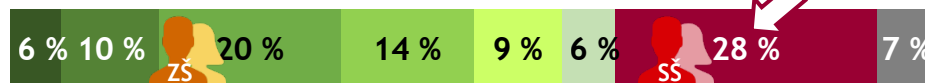
projekt, projektové vyučovanie

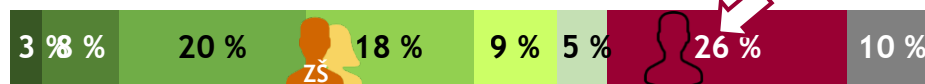
hranie rolí, príbehy zo života a ich dramatizácia

experiment

, Strom problémov (príčiny-dôsledky), T-diagram (pre a proti)

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

v %

Me1a. Ako často využívate nasledujúce metódy pri výučbe svojich predmetov či tém v škole?

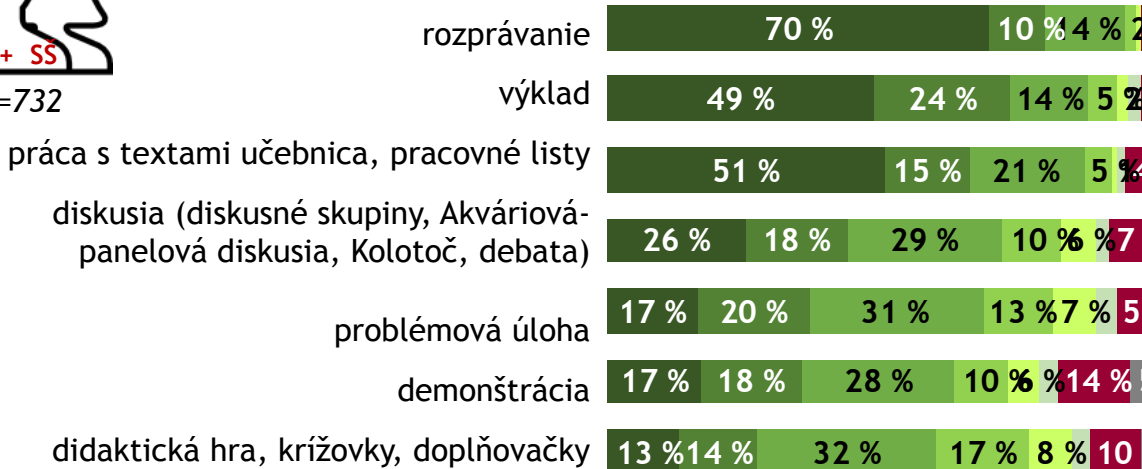
Rozprávanie, výklad a učebnice najviac aj na Ma, Sj, Geo, Etv

Učitelia Ma, Sj, Geo, Etv nevyužívajú vyučovacie metódy I. zásadne iným spôsobom ako všetci učitelia. Ale napr. k diskusii majú etikári a profesne mladší učitelia zdá sa o niečo bližšie ako ostatní.

Frekvencia využívania metód pri výučbe u učiteľov Ma, Sj, Geo, Etv

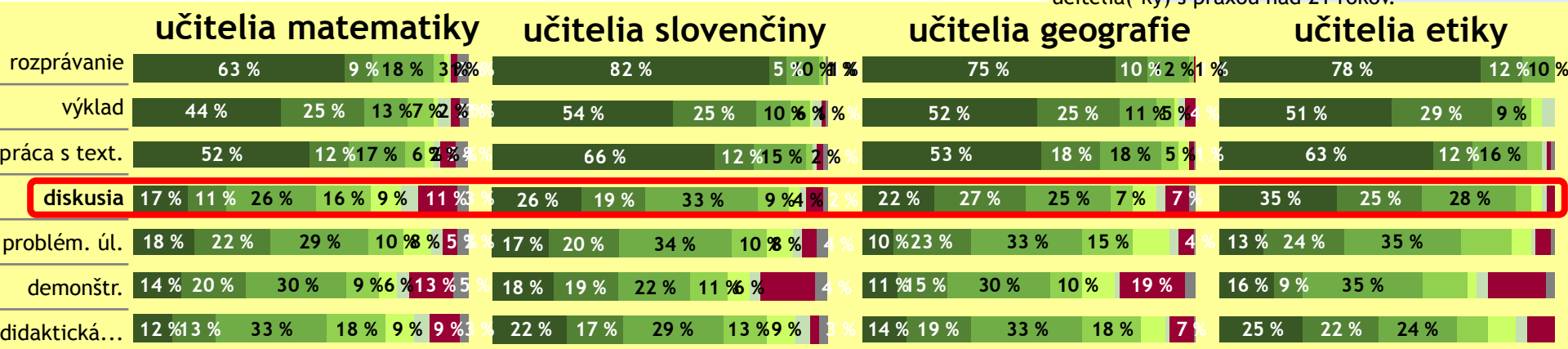
n=732

Z odpovedí učiteľov vybraných predmetov vyplynulo, že **diskusiu ako vyučovaciu metódu najviac využívajú učitelia Etv, nasledujú učitelia Sj a Geo, najmenej diskutujú so žiakmi učitelia Ma.**

Učitelia na SŠ so žiakmi podstatne viac diskutujú v rámci Geo aj Sj, v porovnaní s učiteľmi na ZŠ. Učitelia na ZŠ v rámci Geo a Etv zase oveľa viac používajú demonštráciu, ako učitelia na SŠ; a celkovo didakt. hry/ krížovky/ doplňovačky používajú viac na ZŠ. V Ma a Geo SŠ učitelia viac zaraďujú problémovú úlohu ako na ZŠ.

Pri všetkých vybraných predmetoch sa viac-menej javí, že čím kratšia prax - tým väčšia pravdepodobnosť, že učiteľ(-ka) dáva na vyučovan priestor diskusií (+ didakt. hraniu...), **OKREM Sj a Etv** - na týchto predmetoch diskusiu údajne suverénne zapájajú vo výskume početne zastúpení učitelia(-ky) s praxou nad 21 rokov.

n=174

n=171

n=73

n=68 Služobne najstarší učitelia

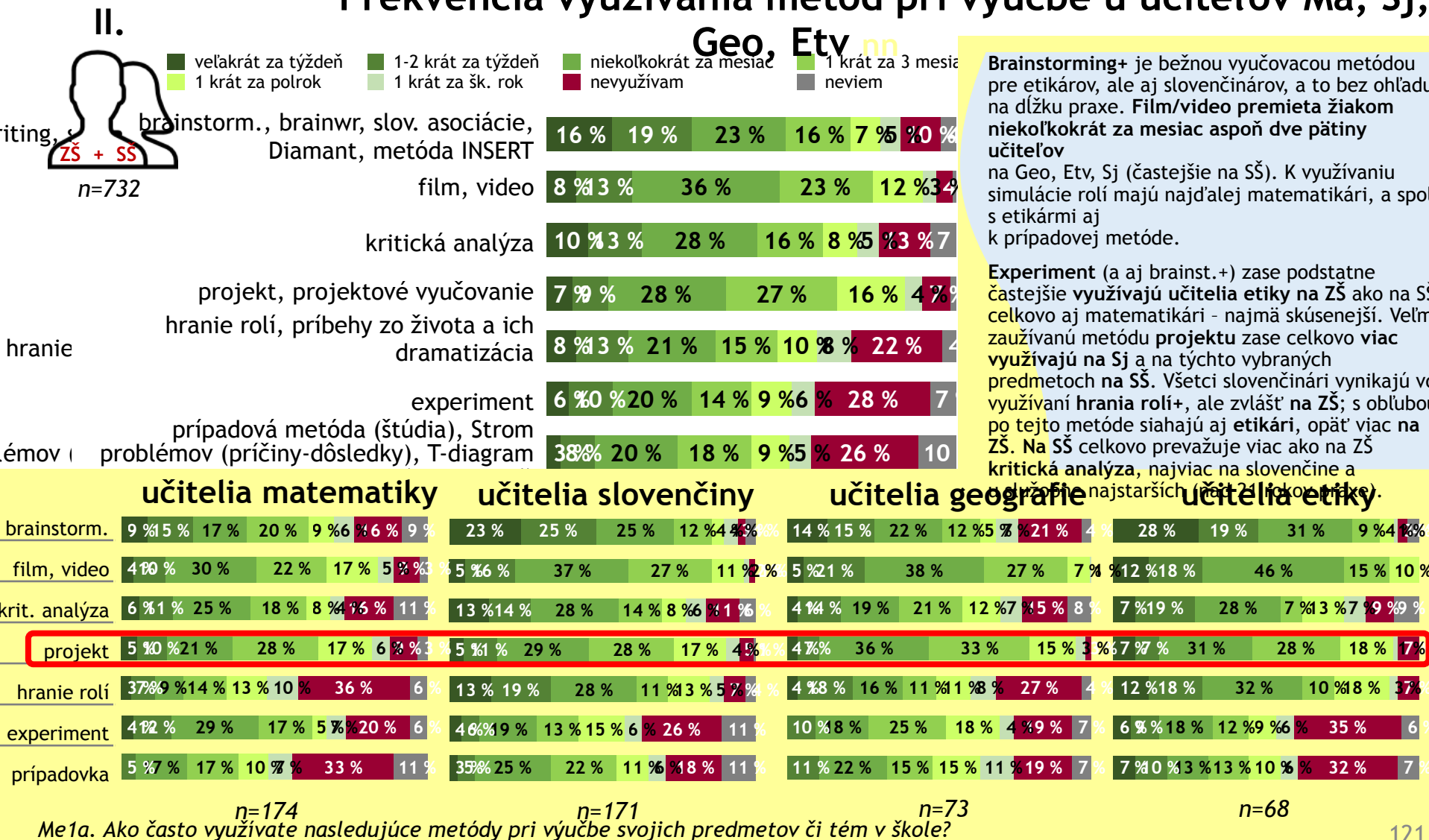
Me1a. Ako často využívate nasledujúce metódy pri výučbe svojich predmetov či tém v škole?

zaraďujú spomedzi učiteľov vybraných predmetov problémovú úlohu najčastejšie, a

Brainstorming, videá a projekt aj na Ma, Sj, Geo, Etv

Učiteľia Ma, Sj, Geo, Etv nevyužívajú vyučovacie metódy II. zásadne iným spôsobom ako všetci učiteľia. Z hľadiska vyššej frekvencie sú typické kombinácie predmetu a (príhodnej) metódy - napr. Ma~experiment, Sj~kritic. analýza, Geo~prípad. met., Sj, Etv~hranie rolí, príbehy zo života

Frekvencia využívania metód pri výučbe u učiteľov Ma, Sj,

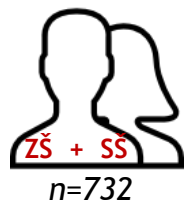

Pri realizácii GV prevláda rozprávanie, film a video. Kde je diskusia?

Klasická práca s textami a učebnicami sa pri vyučbe globálnych tém v školách viac využíva ako diskusia. Tá spolu s ďalšími interaktívnymi metódami evidentne nie je prvá na zozname...

Prevládajúce metód pri realizácii globálneho vzdelávania

možnosť viscerých odpovedí

rozprávanie

film, video

práca s textami učebnica, pracovné listy

projekt, projektové vyučovanie

diskusia
diskusné skupiny, Akváriová-panelová diskusia, Kolotoč, debata)

výklad

problémová úloha

brainstorming, brainwriting, slovné asociácie, Diamant, metóda INSERT

didaktická hra, krížovky, doplňovačky

hranie rolí, príbehy zo života a ich dramatizácia

kritická analýza

demonštrácia

neviem

padová metóda (štúdiá), Strom problémov (príčiny-dôsledky), F-diagram (pre a proti)

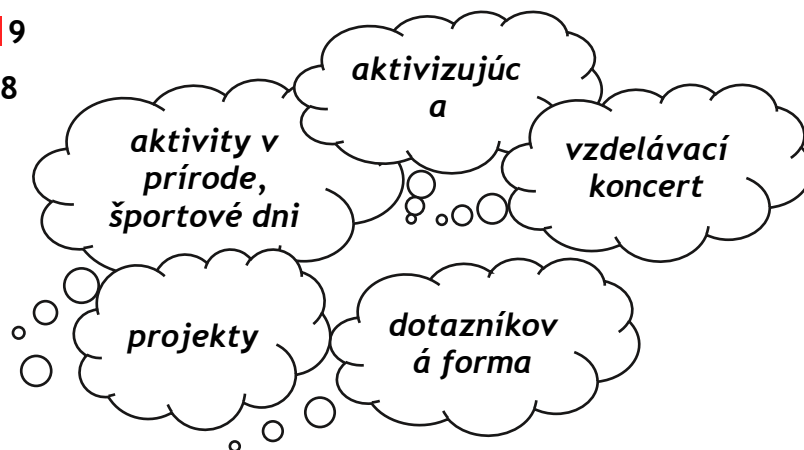
experiment

žiadne z uvedených

iné 1 v %

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou

Metódy. A ktoré z týchto metód prevládajú pri realizácii globálneho vzdelávania na vašej škole? Vyberte maximálne tri typické, najčastejšie

Čím to je, alebo: Kto je zodpovedný za nechut' žiakov k diskusii?

Ak sa učiteľ snaží rozvíjať diskusiu a žiaci sú apatickí, tak je to symptóm absentujúceho návyku žiakov vyjadrovať svoje názory, ale aj nedôvery. A to je symptóm nerozvíjanej alebo ohrozovanej slobody prejavu pravdepodobne na oboch stranách - (najmä starších) učiteľov aj žiakov.

Ako/ akou metódou učitelia realizujú GV?

Interaktívne - zážitkové - inovatívne a všetky cielene použité metódy, ktoré sú spolu s obsahom jednou zo spojených nádob globálneho vzdelávania, mnohí učitelia z focus skupín síce pri výučbe na svojich hodinách využívajú, ale pre väčšinu z nich to nie je „hlavná“ učebná metóda.

Učitelia, ktorí boli s GV oboznámení - alebo sa s takýmto termínom oboznámili pred focus skupinou alebo priamo počas jej priebehu - uvádzali, že na realizáciu GV využívajú namiesto tradičných metód častejšie inovatívne.

Z analýzy dát o využívaní metódy DISKUSIA učiteľmi tiež vyplynuli nasledovné (protirečivé) zistenia:

- 1. diskutovanie obľubujú predovšetkým žiaci**, ale nerodí sa ľahko - „diskusia ich zaujíma viac, keď sa aj oni môžu zapojiť, keď môžu klásť otázky“, „do škôl by sa mal vrátiť dialóg, otvorená diskusia medzi žiakmi“
- 2. v školách je bežná najmä spontánna diskusia, voľná debata** - zdá sa ako priama a okamžitá
možnosť žiakov spýtať sa učiteľa, resp. otvoriť nejakú tému v zmysle: „Oni prídu videli ste, počuli ste?... Môžu niečo povedať... , medzi sebou si vyprávajú, čo si o tom kto myslí.
Nie je to ciele, dneska budeme mať diskusiu, to je skôr spontánne.“ „Keď sa nahodí neplánovane nejaká téma, tak sa rozprávame.“
- 3. žiaci nie sú naučení diskutovať** - učitelia (najmä na SOŠ) konštatujú, že žiaci nemajú záujem / nechce sa im na hodinách diskutovať (nevyjmúc globálne problémy a ich analýzu), akoby (nasledujú hypotézy učiteľov): žiaci boli naučení preukazovať svoje

Rutina diskutovať otvára mysle (?)

Ak žiaci diskutujú, ak je na hodinách atmosféra dôvery, ak je učiteľ(-ka) v partnerskom vzťahu so žiakmi, a škola sa hlási k pozitívnym hodnotám, tak diskusia a hodnotové smerovanie žiakov prináša otvorenosť, toleranciu, prijímanie ´inakosti´ namiesto xenofóbie, strachu, diskriminácie.

Ako/ akou metódou učitelia realizujú GV? II

Z analýzy dát o využívaní metódy DISKUSIA učiteľmi tiež vyplynuli takéto zaujímavé zistenia:

Učitelia v školách / v rámci svojich predmetov, kde žiaci bežne diskutujú, konštatovali u žiakov ´otvorenosť´ voči spektru názorov na otázky ´inakosti´, ako sú - náboženské vyznanie a praktizovanie viery, rozdiely plynúce z porovnávania väčšiny v spoločnosti a väčšinovej kultúry vs. skupiny ľudí istej etnickej príslušnosti a menšinovej kultúry, ale aj politických strán a hnutí vrátane extrémistickej pravice.

Učiteľ(-ka) humanitných predmetov v škole, ktorá je ´elitná´, bilingválna s medzinárodným zložením žiakov a učiteľov a je tiež cirkevná, kde diskusia je neodmysliteľnou formou vyučovania, kde sa často diskutuje napr. o migrácii a utečencoch, konštatoval(-a) u svojich žiakov otvorenosť k ´inakosti´ a tolerantné, protifašistické postoje. V ich školskej komunite sa nestretol(-a) ani s predsudkami a rasizmom. A v porovnaní s inými strednými školami, na tejto škole nie sú údajne ani problémy so správaním žiakov tak “vypuklé“.

Globálne vzdelávanie je o väzbe žiakov na (dôveryhodného) človeka

Zdá sa, akoby globálne vzdelávanie vyžadovalo aj dobré vzťahy v škole, rešpekt žiakov k autoritám (veľakrát zvonka)... inak postráda uveriteľnosť, a teda aj účinnosť.

Ako/ akou metódou učiteľia realizujú GV? III

Učiteľia uvádzali aj tieto ďalšie metódy, metodické postupy, či prístup, ktorý aplikujú pri GV a „GV“ na svojich hodinách, resp. v škole a jej blízkom okolí:

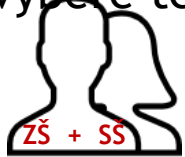
- **projektové dni, projektové úlohy** (aj ako náhrada skúšania a zbierania známok)
- **lokálne aktivity v environmentálnej oblasti** - ochrana a čistenie prírody, starostlivosť o zeleň v blízkom okolí (napr. športový areál, kde škola organizuje športové súťaže) a čistotu školského areálu (napr. služby tried zamerané na udržiavanie čistoty a poriadku v areáli)
- **kritická analýza / kritické myslenie** - napr. učiteľ(-ka) dejepisu na SŠ / ZŠ analyzoval(-a) so svojimi žiakmi aktuálny vojnový konflikt Rusko - Ukrajina, „...aby sa zamysleli, čo z tej histórie môže vzniknúť“

Globálne vzdelávanie v rámci vyučovania sa podľa učiteľov často odohráva, ale nie na štandardných vyučovacích hodinách a nie v réžii školy, ale účasťou na **aktivitách ponúkaných školám rôznymi organizáciami/ ľuďmi „zvonka“**, ako sú napr. prednášky, koncerty na tému boja s extrémizmom mládeže, či prevencie proti užívaniu drog a šikanovaniu (hoci posledné dve **témy**, ktoré učiteľia uviedli ako príklad, **preukázateľne nesúviseli s GV**).

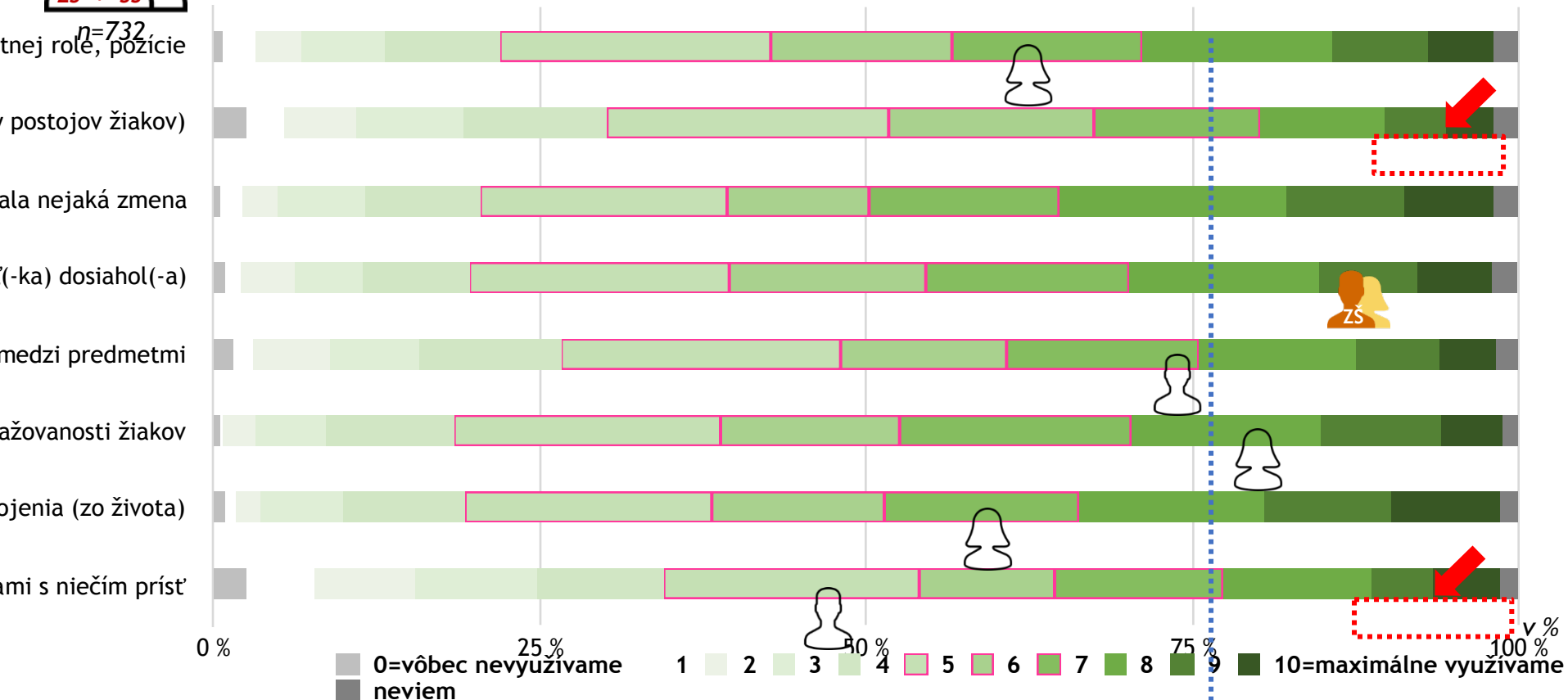
Učiteľia sa zhodli, že **na forme vzdelávania záleží, aj že forma prostredníctvom externých edukátorov** (ľudí mimo školy) je účinná, keďže **žiaci (najmä SŠ) týchto ľudí mimoriadne dobre prijímajú** (/parafr./ skôr to prijímú od nich, ako od nejakej učiteľky). Žiaci majú medzi učiteľmi aj svojich **oblúbených učiteľov, s ktorými ich GV podľa všetkého baví viac ako s inými učiteľmi**. *Niekedy to žiaci viac-menej ani nepočúvajú; ale keď sa to podáva dobrým smerom, zážitkovo, priamo vidia nejaké veci, tak vtedy je to podstatne inakšie.*“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Konstruktivistický prístup vo výučbe GV sa využíva, aj nevyužíva

V hodnotení učiteľov ako škola využíva participatívne metódy vo výučbe globálneho vzdelávania dominuje „stredné pásmo“. Medzi dôsledným využívaním konkrétnych metód a postupov sa najmenej vyskytuje „meranie dopadu“ a „účasť žiakov na výbere témy ...“

Využívanie metód a prístupov pri globálnom vzdelávaní

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

Me2. Globálne vzdelávanie nie sú len témy, ale aj forma vzdelávania. Ako by ste ohodnotili využívanie nasledovných metód, foriem či prístupov pri globálnom vzdelávaní na vašej škole?

Priemer 5,9

Nevyjadriť svoj názor učiteľa, je aj mať otvorenú cestu k žiakom

Z praxe vyplýva, že vzťahom učiteľ - žiaci pomáha, keď si učitelia udržia nestrannú pozíciu pokiaľ ide o vlastné názory a postoje. Efekt pôsobenia na žiakov v oblasti GV sa v školách bežne nemeria.

Ako/ akou metódou učitelia realizujú GV? IV

Učitelia polemizovali nad vyjadrovaním svojich názorov pred žiakmi. Z praxe učiteľov, ktorí dokážu vytvárať so žiakmi vzťahy založené na dôvere, a dobrú atmosféru ma hodine vyplynulo, že si **udržia neutrálnu pozíciu**, napríklad:

- učiteľ(-ka) „A“ nepovie nič k obsahu prezentácií, ktoré si žiaci pripravujú za účelom tréningu v komunikácii (rovnakým spôsobom si vypočuje aj prezentáciu o novodobých neonacistoch)
- učitelia „B“ a „C“ sú pri debatách žiakov v role pozorovateľov, nezapájajú sa („*ja ich nechávam hovoriť, nepoviem nič*“)

Hodina/ témy zamerané na GV vyžaduje **prípravu učiteľa nielen po obsahovej stránke, ale aj procesnej**. Vedenie hodiny učiteľom(-kou) musí byť dôsledne premyslené, inak sa vraj najmä starší žiaci môžu mať tendenciu vyhnúť aktivite či „*ulievať sa*“.

Učitelia konštatovali, že i keď predpokladajú efekt svojho učiteľského pôsobenia na žiakov v dlhodobom horizonte, **dopad po skončení aktivity nemerajú** (napr. na postoje žiakov). Veľakrát vysúvajú spätnú väzbu žiakov celkom mimo svojej pôsobnosti, napr. v prípade, že GV sa deje s (externými) aktérmi mimo školy.

**ČO a AKO školy robia
v oblasti globálneho vzdelávania**

- TÉMY

„Zmenil sa svet, musí sa zmeniť aj škola, žiak. Musíme žiakov pripraviť na život v otvorenom svete.“

(učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na východnom SK, v praxi 38 rokov)

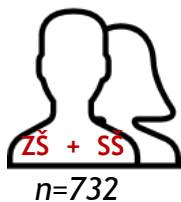
„Keby si možno učitelia boli vedomí, že áno, aj túto tému treba rozvíjať a treba tomu venovať priestor že by sme povzbudili učiteľov k tomu, že môžu o tom hovoriť, každý sa bojí, že musí učiť len ten svoj priestor.“

(učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na strednom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

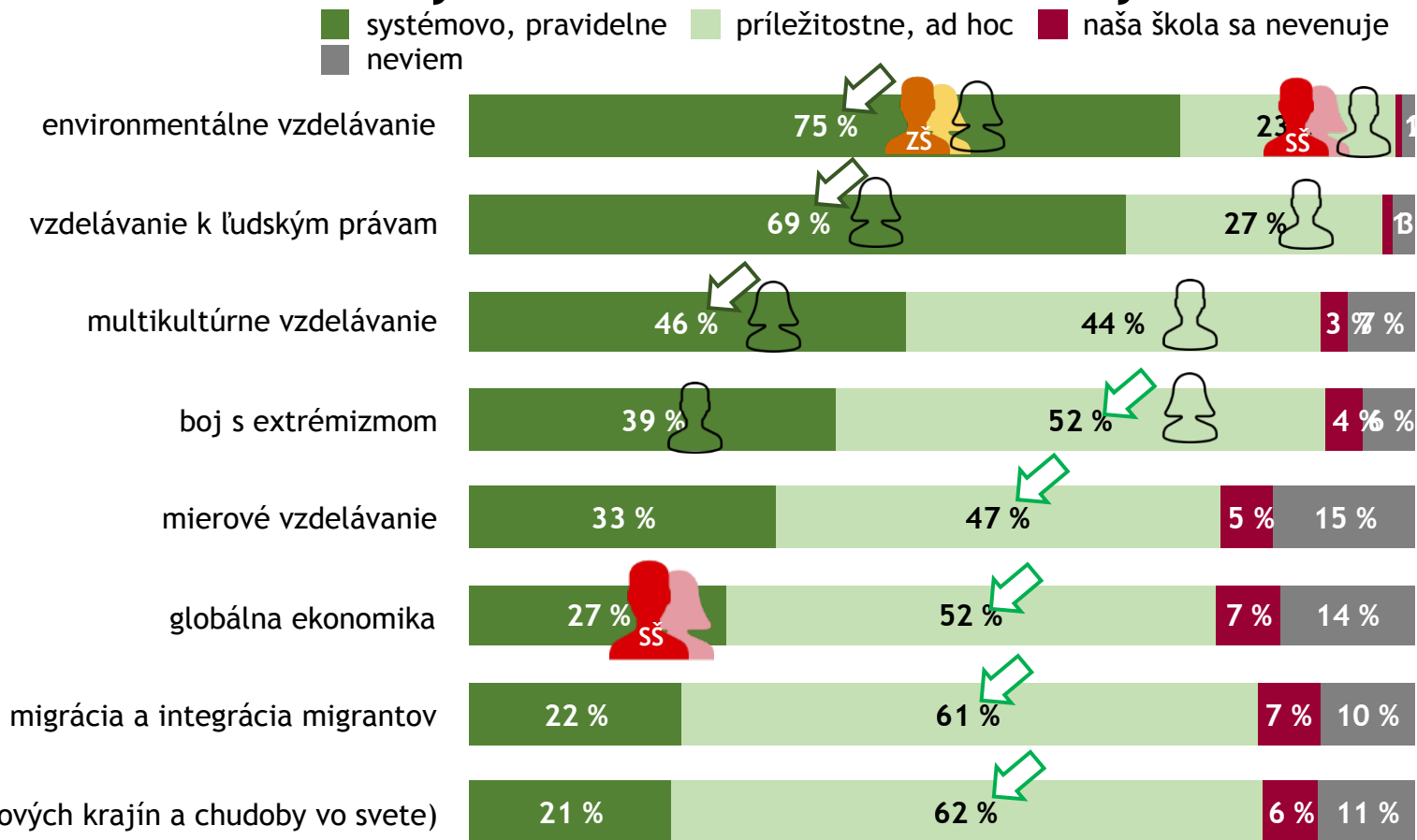

Environmentálnemu vzdelávaniu sa venujú školy pravidelne

... ale problém migrácie, ktorému sa dlhodobo venujú aj domáce a zahraničné médiá, učitelia rozoberali minulý školský rok skôr príležitostne. Všetko nasvedčuje tomu, že s kľúčovými globálnymi problémami sa väčšina žiakov v škole oboznámila aspoň rámcovo.

Preberané témy vo vzdelávaní TENTO školský rok

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou, učiteľkami a učiteľmi.

v %

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

Environmentálne a ľudskoprávne témy učitelia už zväčša zvládli

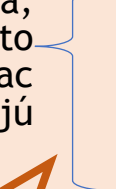
„Top témy“ globálneho vzdelávania na základných a stredných školách sú v oblasti ochrany životného prostredia a ľudských práv. Iným témam GVia sa vo väčšine škôl nevenuje taká veľká pozornosť - aj kvôli učiteľom, ktorí sa vraj v iných témach nemusia ani „cítiť dobre“.

/parafr./ V POP, aj Ministertstvo - všade („kde sa dá, do učebných plánov, do všetkých možných predmetov, triednícké, ETV“) tlačia zaraďovať ľudské práva, demokraciu; preto vyskočilo tak hore. „Ci už to učitelia zaradia, je druhá vec.“

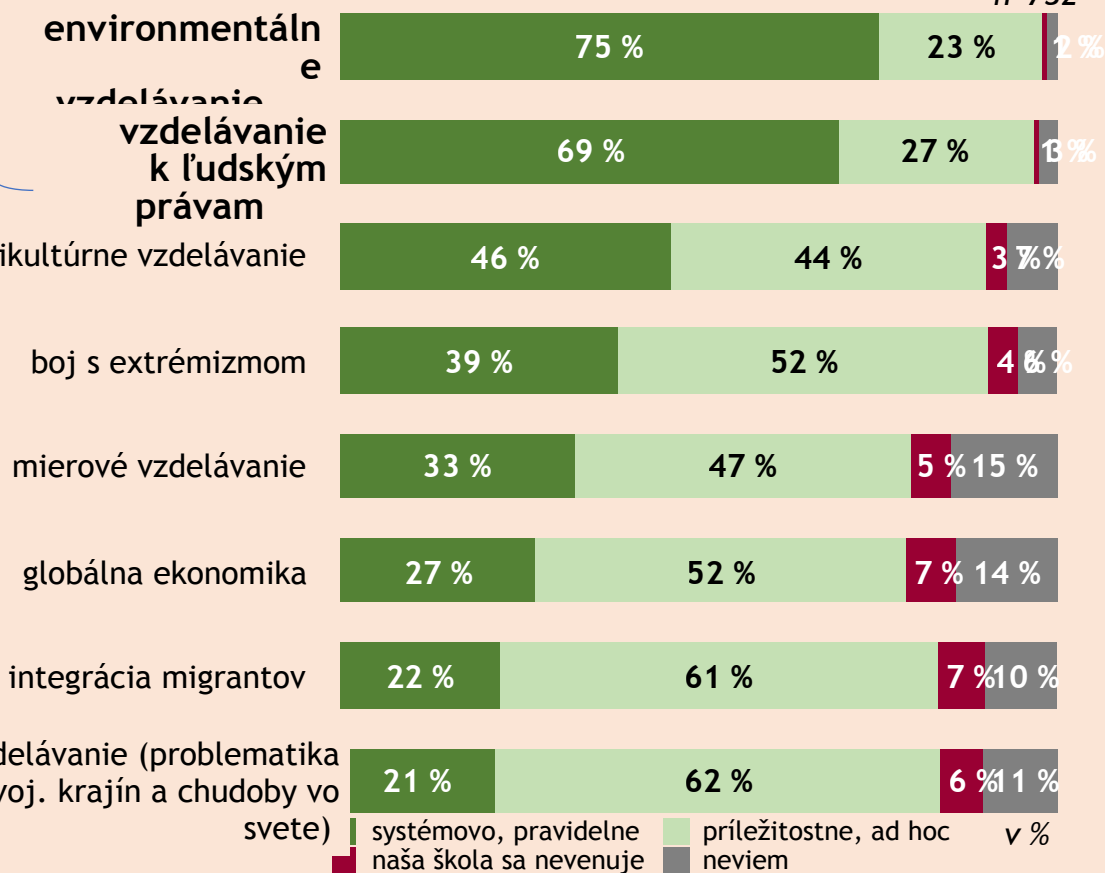
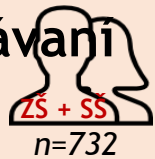
učitelia na focus skupinách súhlasia, že aj na ich školách sú to „globálne“ témy, ktorým sa najviac venujú

„K tým ľudským právam - máme to dobre spracované, máme v tom jasno, máme k tomu strašne veľa materiálov - vlastných od rôznych MVO, myslím, že každá škola keď rešpektuje štátny vzdelávací program tak má vytvorené takéto materiály v týchto dvoch témach - ľudské práva a environmentalistika, tie ostatné témy sú diskutabilné. Vieme aj to ako sa k nim stavia naša politická garnitúra, učitelia majú strach vyjadriť to svoje osobné, učitelia na SŠ môžu mať ešte väčší strach, lebo žiaci sú už na SŠ vyspelejší, dokážu už odčítať aj medzi riadkami, dokážu už viac intenzívne reagovať a nie každý učiteľ sa v tom musí cítiť dobre.“ (učiteľ(-ka) ZŠ)

v obci na vých. SK s počtom obyv. do 10 tisíc) medzi týmito témami a známymi charitatívnymi kampaniami ako 'Biela pastelka', či 'Deň narcisov, do ktorých sa školy zapájajú (SŠ).

Preberané témy vo vzdelávaní TENTO školský rok

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

Učitelia si na diskusiu so stredoškólákmi o 'extrémizme' netrúfajú

Témam 'ľudské práva', 'detské práva' sa učitelia ZŠ a SŠ venujú, ale extrémizmus je pre nich náročná téma, niektorí sa jej preto môžu vyhýbať. Chýba im znalosť implementácie (porušovania) ľudských práv v praxi? Učitelia nehumanitných smerov môžu zase pri takýchto témach „začerať oči“.

(Zložité) globálne témy v lokálnom kontexte

„Spravodlivý svet? Možno u učiteľa v rámci tých predmetov zameraných na povolania, ktoré by sa tomu venovali, ale nejaký IT špecialista to nebude robiť.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na strednom SK s počtom obyvateľov 10 tisíc)

Učitelia nehumanitných predmetov často nevedia, či sa témy 'migrácia', 'ultrapracovný extrémizmus' už niekedy otvárali v ich škole.

Triedni, ale najmä učitelia z kategórie 'progressívne typy' uvádzali, že sa so žiakmi bavia o všetkom.

„Ľudské práva, práva detí - čo už sa dlho robí, si ešte trúfame... Ja osobne by som sa nepostavila pred 70tich stredoškólákov a nebavila sa s nimi ešte o téme extrémizmu. Lebo ešte si to sama zoradujem v hlave. Nevieam, či by sa tá diskusia nepohla aj nejakým iným smerom. ... Sami ešte nevedia, však ani ja neviem sama.“ (učiteľ(-ka))

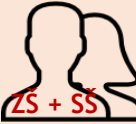
na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

bc

boj s

extrémizmom

- systémovo, pravidelne
- príležitostne, ad hoc
- naša škola sa nevenuje
- neviem

n=732

% %

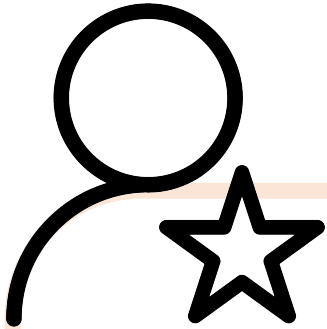
v %

Dejiny sa dajú učiť s presahom na súčasné globálne výzvy

- učiteľ(-ka) dejepisu na bilingválnom gymnáziu sa multikultúrnemu vzdelávaniu venuje nepriamo - pri analýzach demokracie a spôsobov vládnutia v histórii až po súčasnosť
- učiteľ(-ka) dejepisu na ZŠ a SŠ (učí na 3 školách) vysvetľuje žiakom nebezpečné paralely medzi fašizmom počas 2. svetovej vojny a súčasnou extrémistickou parlamentnou stranou 'Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko'

pre tretiačov - štvrtákov majú povinnú prednášku o tomto, je to iniciatíva samotnej školy; téme sa venujú len príležitostne / gymnázium/

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

Realita GV na školách

KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

„Naviac témy GV nie sú iba doplnením ďalších informácií do výučby, ale ide o komplexné témy, často spoločensky a osobne veľmi emočne nabité, ktoré zasahujú do politického, svetonázorového a hodnotového nastavenia ľudí. Je viac než pravdepodobné, že samotní učitelia sa nachádzajú v celom názorovom spektre na tieto témy a mnohí majú na tieto témy sami nevyjasnené názory.

Pritom sa však od nich očakáva, aby žiakom odovzdávali isté konkrétne hodnoty, s ktorými sa často ani nestotožňujú, nie sú o nich presvedčení. Preto niet divu, že mnohí učitelia sa do týchto tém nepúšťajú, neotvárajú ich, prípadne ich sucho odprednášajú a snažia sa im venovať minimálne. Aj v samotných výpovediach odznelo, že to, čo je na papieri v rámci štátneho a školského vzdelávacieho programu je jedna vec, a to čo sa reálne odučí, je druhá vec. To už závisí od jednotlivých učiteľov, od ich ochoty a nadšenia robiť veci nad rámec povinností a nie je možné ovplyvniť 'zhora' .“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

Rozvojové vzdelávanie pod krídlami cirkví alebo neziskoviek

Aj z focus skupín vyplynulo, že téme 'rozvojové vzdelávanie ~ problematika rozvojových krajín a chudoby vo svete' sa venuje veľmi málo učiteľov. Podnety ku globálnemu vzdelávaniu v tejto oblasti doteraz prichádzali výlučne z externého prostredia - cirkví, alebo MVOcií.

(Zložité) globálne témy v lokálnom kontexte

Veľmi malá časť učiteľov na niektorých školách spomenula, že v minulosti sa (ich žiaci) zúčastnili projektov v oblasti rozvojového vzdelávania v spolupráci napr. s neziskovou organizáciou **Človek v ohrození**. **Viac učiteľov ale konštatovalo, že žiaci si nie vždy uvedomujú zmysel pomoci, ak sa na nejakú podujmú. A o tom, čo predchádzalo „kríze“, teda príčinách (napr. chudoby) zdá sa so žiakmi nikto tiež nehovorí.**

Globálny problém **chudoby (vo svete)** rezonuje v školách najmä pokiaľ ide:

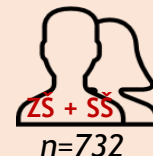
1. o charitatívne zbierky - a vyjadrenie solidarity žiakov s ľuďmi v krajinách zmietaných vojnovými konfliktmi alebo v humanitárnej kríze, pod záštitou UNICEF-u apod.
2. ale tiež v kontexte **chudoby na Slovensku** - v školách sa zvyknú organizovať rôzne charitatívne zbierky (materiálnej pomoci, ale aj finančnej napr. z výnosov „Vianočných trhov“ v škole)

Škola s tradíciou rozvojovej pomoci

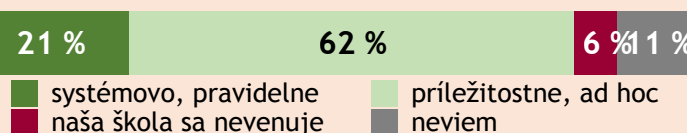
- na bilingválnom gymnáziu organizujú už cca 30 rokov pod vedením cirkvi charitatívnu zbierku „pre srbské deti“

- spočiatku išlo o „program pre srbské vojnové siroty“, postupne sa vytvorila tradícia
- charitatívnu zbierku v škole stále robia - posledné roky adresne pre deti v detských domovoch v Srbsku, od ktorých získali aj cennú spätnú väzbu - deti zo Srbska píšu žiakom v škole na Slovensku listy, v minulosti do školy už prišli aj dospelí Srbi, ktorí boli ako deti adresámi ich pomoci

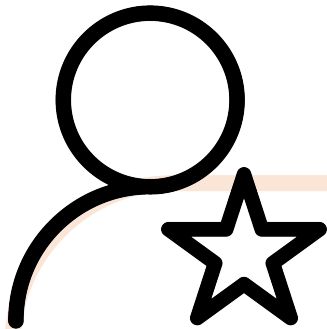
rozvoj. \

rozvoj. vzdelávanie (problematika rozvoj. krajín a chudoby vo svete)

v %

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

*„Rozdiely vo vnímaní globálneho vzdelávania a v prístupe jeho odovzdávania žiakom boli citelné aj na cirkevných školách. Cirkevné školy navštevujú prevažne žiaci z kresťanského prostredia, vedení k pomoci iným. Kresťanské zásady, kresťanská vierouka sa prejavuje vo všetkých predmetoch. Pomoc v misijných oblastiach, podpora charitatívnych projektov sú hlavné témy, ktoré učitelia na týchto školách v súvislosti s globálnym vzdelávaním spomínali. Tu je vyzdvihovaný najmä kresťanský duch a hodnoty pomáhania bližnému. **Hlavný, možno aj jediný dôraz bol kladený na misijnú a charitatívnu činnosť.** Medzi spomínanými aktivitami v súvislosti s globálnym vzdelávaním odzneli - spolupráca s cirkevnými organizáciami venujúcimi sa misiám, diskusie s misionármi, blokové vyučovanie o misionárstve v Keni, kresťanské charity, zbierky oblečenia a potravín pre charity, finančné zbierky na školu v Afrike, triedna 'adopcia černoška v Benine', učenie sa modlitby 'Otče náš' po swahilsky. **Takéto oblasti nezazneli na žiadnej štátnej škole, ale objavili sa vo výpovediach všetkých učiteľov z cirkevných škôl.***

To naznačuje, že cirkevné školy môžu mať pomerne odlišný prístup k uchopeniu globálneho vzdelávania. Podľa výpovedí pedagóga ide teda skôr o pastoráciu a vzdelávanie o rozvojovej pomoci, ako o globálne vzdelávanie v celej jeho komplexnosti.“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

Ajha. Nezládnuté ľudskoprávne témy?

Učítelia považujú mnohé z tém ako sú „enviro“, ´ ľudské práva ´ za integrálnu súčasť výučby... Integrálny ale môže byť aj vnútorný rozpor, keď ku globálnym výzvam sami učítelia/ školy s hodnotovým zameraním môžu mať ambivalentný, rezervovaný alebo neurčitý postoj.

(Zložité) globálne témy v lokálnom kontexte

Témy menšín ako sú Rómovia a homosexuáli na Slovensku sú na diskusiu učiteľov so žiakmi ťažké témy

- na cirkevnom gymnáziu je homosexualita kontroverzná téma; učiteľ(-ka) sa zo strany žiakov nestretla s otázkou na túto tému, „*viac o tom rozprávajú farári než my ostatní*“
- učiteľ(-ka) SOŠ rezignoval(-a) na debatu o Rómoch a ich nezamestnanosti, lebo sú to debaty „*donekonečna*“

´Migranti na Slovensku´ rozdeľujú (nepripravených) učiteľov, ale to je aj vzdelávanie cudzincov

- sú školy/ učítelia, ktorí aktívne otvárajú tému migrácie alebo aktívne reagujú na takéto podnety zo strany svojich žiakov
- sú školy/ učítelia, ktorí sa eufemisticky vyjadrili, že túto tému v škole doposiaľ „málo rozvíjali“
- bežné je, že žiaci ZŠ a SŠ vnášajú do škôl túto tému („*zaujímajú ma, prečo sa toto deje*“)
- učítelia predmetov ako sú matematika, fyzika - sa domnievajú, že ich (predmetov) sa takáto téma netýka - patrí „*určite na NOS*“ (+ na DE a *detto* téma ´extrémizmus´)
- predstava cudzincov v malom meste, kde je ich gymnázium a teda aj detí týchto migrantov v ich škole, vyvoláva u učiteľov rétorické otázky o tom, **ako by asi žiaci takýchto spolužiakov prijali - ale aj učítelia** („*No to je tiež problém, deti sú skôr otvorené ako tieto staršie gardy.*“)
- jedna SOŠ ponúka externú formu pomaritného štúdia (v slovenskom jazyku), ktorú využívajú aj cudzinci žijúci na Slovensku
 - učiteľ(-ka) z inej SOŠ si to vie tiež predstaviť... - „*ak by vedeli po slovensky - tak by nebol problém*“; problém by to bol vraj kvôli „*odbornej terminológii*“

Multikultúrne vzdelávanie otvára v praxi dilemy

„Mám taký pocit, že v rámci multikulti vzdelávania sa zabúda na belochove..., akoby oni nemali žiadne problémy; v rámci politickej korektnosti my si dávame pozor ako čo povedať inými národmi...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v meste na strednom SK

s počtom bývalých učiteľov do 50-tisíc a učenia Rómov uviedol(-a), (*parfi.*) že pomáha normálny jazyk, keď sa normálne bavila, potom to (výhrady, negatíva, dilemy? - pozn. aut.) aj Rómovia dokážu prijať

Environmentálne vzdelávanie na dobrej ceste

Napriek tomu, že environmentálne vzdelávanie sa od základných škôl stalo širokofrontálnym programom s preukázateľnými pozitívnymi výsledkami, niektoré školy/ učitelia zostali akoby len v roli pozorovateľov; nerozvinuli problematiku vo svojich predmetoch/odbornom vzdelávaní žiakov, a „enviro“ pravdepodobne neprestúpilo ani ich hodnotový systém.

Environmentálne vzdelávanie v školskej praxi

V environmentálnej téme sú ZŠ a SŠ so vzdelávaním žiakov zväčša na pokročilej úrovni - teoreticky aj prakticky:

- školy sa väčšinou systémovo venujú environmentálnemu vzdelávaniu, v rámci učebných osnov, mnohé sú zapojené do programu 'Zelená škola'
- školy recyklujú odpad
- školy „žijú“ environmentálnym vzdelávaním a aj vizualizujú environmentálne témy (a správanie) v svojich triedach, na chodbách
- na jednej SOŠ údajne „*environmentálne vzdelávanie nie je v osnovách*“; škola ale recykluje (aj odpad z kategórie „nebezpečný“, napr. batérie), na Deň Zeme organizujú počas vyučovania dobrovoľné čistenie blízkej rieky („*keď sa deti môžu uliat' zo školy, čo by nešli*“ /smiech/)
- učiteľ(-ka) na ZŠ („mladá“ pozn.aut.) sa vysporiadala s nedostatočnou dotáciou na „environmentálne problémy“ v rámci občianskej výchovy a vytvorila pre ne priestor na svojich hodinách etiky
Keď som nastúpila, to bolo pred dvomi rokmi, tak sa v občianskej deviatke učili o environmentálnych problémoch - celý polrok sa tomuto venovalo. Ale zrušilo sa to. Ja som si to presunula do etiky; v tej etike veľmi nejdem podľa plánu, pre mňa sú tie osnovy také chudobné, potrebujem tu nejakú tému...“ (učiteľka na ZŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

Niektorí učitelia(-ky) počas diskusie na focus skupinách **nepreukázali hodnotové orientácie (školy)** podporujúce **environmentálnu výchovu v praxi:**

- učiteľ(-ka) na SOŠ prírodovedného zamerania si nemyslí, že medzi žiakmi a pedagógmi sú ochranárske „frakcie“, ani že sa na odborných predmetoch vedie environmentálny diskurz, čo napr. vyvoláva otázku ako hodnotovo pristupujú k problémom ako sú zmenšujúce sa zalesnenie, vytyčovanie ochranných pásiem na území Slovenska, vymieranie živočíchov a rastlín a pod.

Environmentálna výchova v škole má veľký význam u žiakov z rómskych osád

Učitelia zohrávajú pri rozvíjaní environmentálneho vedomia žiakov z rómskych osád historickú úlohu. Budú dnešné deti z osád zodpovedne likvidovať odpad z domácností (a aj produkovať)?

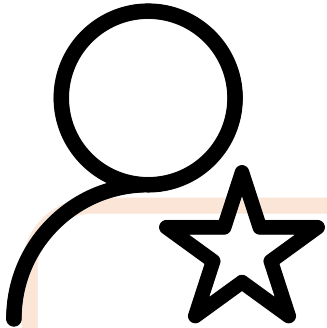
Environmentálne vzdelávanie v školskej praxi II

Viacerí učitelia vyjadrili (svoje) frustrácie z teórie (čo žiakov učia) a praxe (čo sa deje v živote na strane firiem, domácností apod.).

- učiteľ(-ka) (SOŠ) konštatoval(-a), že napriek ich pedagogickému úsiliu, „v realite životné prostredie nejde k lepšiemu“; oni jedno učia - ale podniky, niektorí ľudia sa správajú nezodpovedne
- frustrovaní sú aj žiaci, že keď sa v svojom domácom prostredí (ani ne-)snažia o triedenie odpadu; učiteľ(-ka) (SOŠ) citovala žiačku: „*Ja by som sa tam mohla aj roztrhať, a neurobíte s tým zmyslňaním (ľudí v rómskej osade) nič.*“
 - učitelia na focus skupine v rómskej osade si vyzdieľali príbeh, ako búrka odplavila všetok odpad z osady do dediny, a čistili to „bieli“; moderátorka nadviazala na príbeh a spýtala sa...

A vy máte pocit, že viete toto v škole nejako ovplyvniť?
„Aspoň škola separuje..., v škole to urobia; občas musíme upozorniť (že odpad neodseparovali správne). Rozprávame sa o tom (vedia, že „kelímok“ sa rozloží za 200 rokov), ale ktovie... Povedala by som, že asi nie, lebo nemajú na to doma podmienky.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

Závěrečné hodnotenie

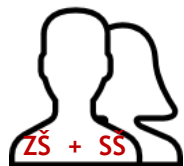
KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

„Bolo pre mňa zarážajúce, že ani školy zapojené do projektov ako ‘Zelená škola’ či ‘Eko alarm’ nemajú vyššie povedomie o globálnom vzdelávaní.“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

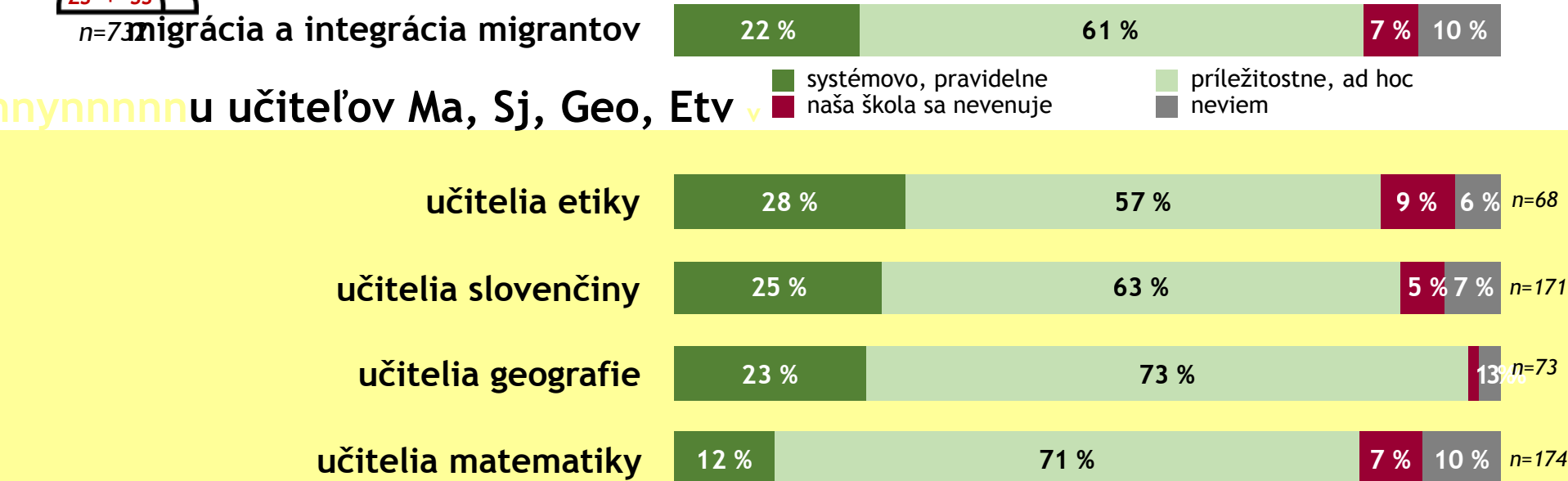
Učitelia geografie vravia, že v školách sa „migrácii“ venujú

Minulý školský rok sa problém migrácie a integrácie migrantov v školách rozoberal so žiakmi systémovo podľa štvrtiny učiteľov etiky. Rámčovo sa rozoberal podľa troch štvrtin učiteľov geografie. Nepochybne, učitelia hodnotili svoju školu predovšetkým z uhla pohľadu svojho predmetu, a tiež podľa toho, do akej miery boli globálne témy pripravované pre žiakov aj v učiteľskom diskurze (napr. v rámci predmetových komisií, medzipredmetovo, či v rámci projektového vyučovania).

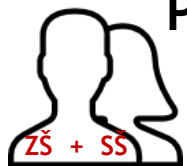
n=73

Vybraná téma vo vzdelávaní TENTO školský rok

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

Učítelia podrobnejšie... akým *global ~ local* témam sa venovali

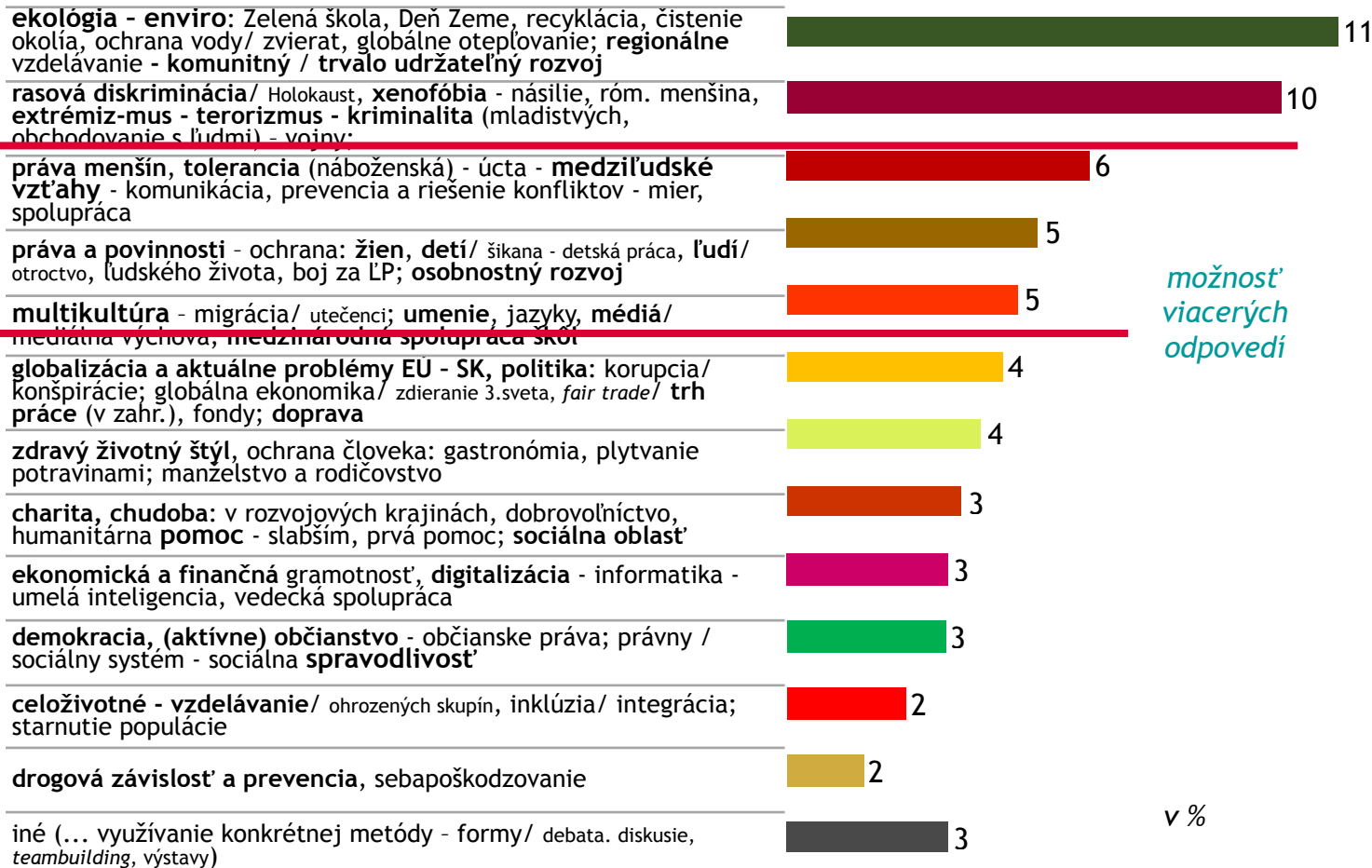

n=441

Preberané témy v rámci globálneho vzdelávania TENTO školský

rok
Iné

spontánne odpovede

možnosť
viacerých
odpovedí

v %

M2. Globálne vzdelávanie je prístup ku vzdelávaniu, ktorý v sebe zahŕňa paletu rôznych tém. Tematicky vychádza z idey tzv. trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je založený na rovnováhe medzi tromi piliermi - ekonomickým, sociálnym a ekologickým. Ktorým témam/ ktorému vzdelávaniu sa venujete (ste sa venovali) vo vašej škole a v akom rozsahu, TENTO školský rok?

Odpoveď: iné... 141

Stredoškóláci si vybrali na prezentáciu eko- a ľudskoprávnu agendu

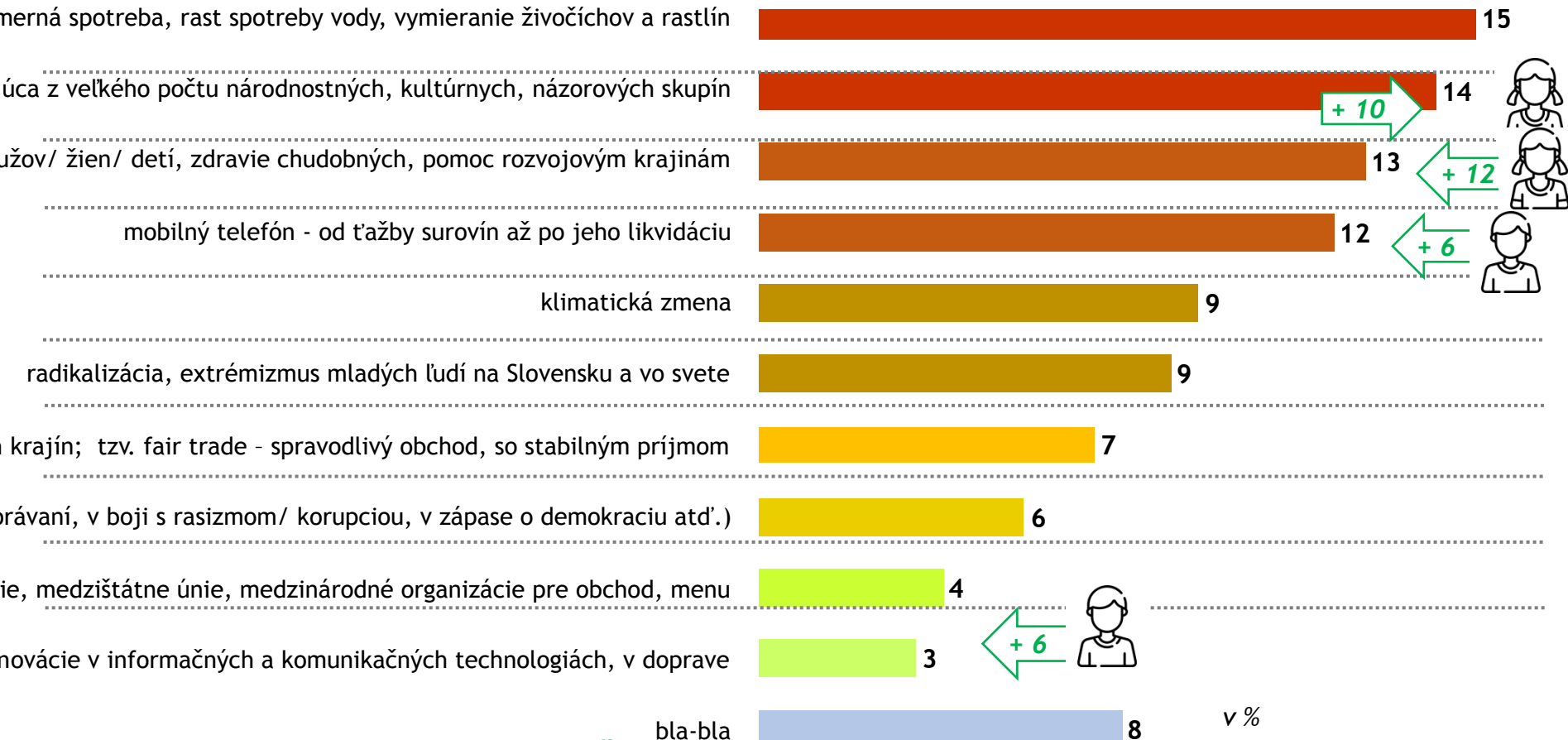
Výber globálneho problému (z ponuky) za účelom prezentácie indikuje, že polovica žiakov sa takmer rovnakým dielom zaujíma o enviro alebo ľudskoprávnu tému. Dievčatá priťahujú viať témy, kde uplatňujú svoju sociálnu empatiu, chlapcov zase také, kde sú aj technológie.

n=1549

Výber témy prezentácie

Iba žiaci stredných škôl

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami

Príklad predstav si, že si budeš musieť pripraviť prezentáciu na jednu z nižšie uvedených tém (oblastí) pre publikum mladých ľudí do 30 rokov. Malo by ísť o presvedčivé vystúpenie, preto bude dôležité, aby si mal k téme blízko, aby Ti publikum uverilo čo hovoríš. Ktorú z nasledujúcich tém by si si vybral(-a)? Vyber si jednu tému.

Stredoškooláci sa v škole väčšinou stretli s ľudskými právami

Viac ako polovica si spomenula, že rozoberali s pedagógmi aj oblasť klimatických zmien, či témy ovplyvňujúce životné prostredie a našu spoločnosť. Menej pozornosti sa na stredných školách - podľa „reportovania“ žiakov - venuje extrémizmu, alebo úvahám o sile jednotlivca pri presadzovaní zmeny.

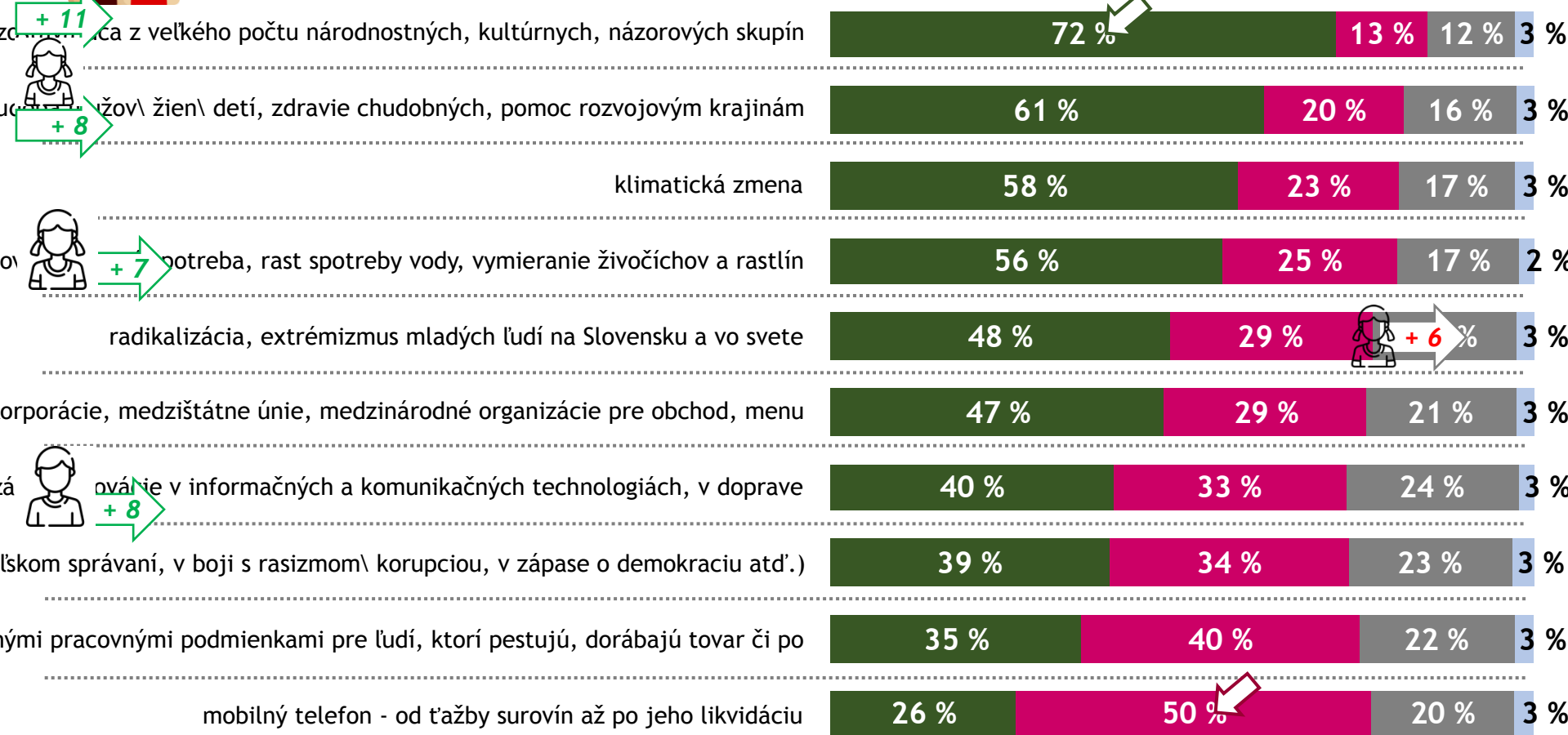
Rozoberanie nasledovných tém v

škole

Iba žiaci stredných škôl
 ■ áno, v škole sme preberali ■ nie, v škole sme nepreberali ■ neviem ■ bla-bla

n=1549

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami v odpovedi „áno“.

Act4b. Teraz sa pokús zalovit' v pamäti a spomenúť, či si sa s témami v predošlej otázke stretol(-a) v škole, na ktorú teraz chodíš?

v % 143

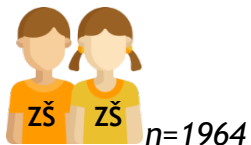
Na základnej škole sa venovali ľudským právam aj enviro o niečo viac

Deviatáci asi intenzívnejšie preberali témy z oblasti ochrany životného prostredia - úbytok zalesnenia, rast odpadu a pod., uvádzajú ich vo väčšej miere ako stredoškoláci; rovnako ľudskoprávne témy. Témy extrémizmu, ale aj globálnej ekonomiky ťahajú za kratší koniec.

Rozoberanie nasledovných tém v

škole

Iba žiaci základných škôl

■ áno, v škole sme preberali ■ nie, v škole sme nepreberali ■ neviem ■ bla-bla

ostávajúca z veľkého počtu národnostných, kultúrnych, názorových skupín

v, náročnosť, rast spotreby vody, vymieranie živočíchov a rastlín

 žijúci v zraniteľných krajinách, zdravie chudobných, pomoc rozvojovým krajinám

klimatická zmena

práca, štátne únie, medzinárodné organizácie pre obchod, menu

stojnými pracovnými podmienkami pre ľudí, ktorí pestujú, dorábajú tovar

radikalizácia, extrémizmus mladých ľudí na Slovensku a vo svete

cia a inovácie v informačných a komunikačných technológiách, v doprave

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami v odpovedi „áno“.

Act4b. Teraz sa pokús zaloviť v pamäti a spomenúť, či si sa s témami v predošlej otázke stretol(-a) v škole, na ktorú teraz chodíš?

v %

Metodiky GV sa musia meniť podľa veku žiakov, najmä na ZŠ

Učitelia čiastočne mystifikujú „neznáme“ premenné z nového prístupu a tém v oblasti GV, tentokrát zdôrazňovaním faktu, že zaujať starších žiakov nie je také jednoduché.

Základné školy

Zá predpokladu, že žiaci sa s témami tak ako uviedli naozaj (ne-)stretli v škole

môžu byť na tom s GV - primerane veku žiakov - lepšie ako stredné.

Z odpovedí žiakov vyplýva, že ZŠ sa viac venujú GV témam ako SŠ. Ako je možné vysvetliť toto zistenie?

Z úvah učiteľov vyplynulo, že rozdiel - medzi vyšším podielom deviatakov na ZŠ ako tretiakov na SŠ, ktorí sa stretli s niektorými vybranými globálnymi témami v škole - môže byť spôsobený tým, že na ZŠ je viac predmetov v rámci tzv. všeobecného základu ako na SŠ. Žiaci ZŠ sa tam mohli s obsahom GV stretnúť na viacerých predmetoch.

Učitelia ZŠ vraj majú tiež viac času otvárať tieto témy, a tiež realizujú /parafr./ množstvo projektových vyučovaní, a

k rôznym témam GV majú k dispozícii aj zaujímavé videá. ... takouto hravou formou si žiaci témy lepšie zapamätajú. Naopak, tretiaci - štvrtáci na SŠ sa intenzívne venujú odborným predmetom, príprave na maturitu a príp. vysokú školu.

Zástancovia názoru, že GV je primárne „výchova“ sa domnievajú, že na výchovu (a teda aj na GV) je väčší priestor práve na ZŠ, a že SŠ je už „prípravou na maturitu“.

Učitelia SŠ zase polemizovali, či deviataci dobre rozumeli pojmom ako „nadržané korporácie“, „globalizácia“ a pod.; ale aj že učitelia ZŠ môžu mať GV v učebných osnovách, príp. že môžu byť v tejto oblasti vzdelávania sami aktívni.

Učitelia ZŠ upozornili, že GV (tém) musí(-ia) byť prispôsobené schopnostiam, zručnostiam, vedomostiam žiakov podľa veku, deti napr. konštatujú, že menšie deti sa rýchlejšie nadchnú pre nové veci na vyučovaní ako staršie žiaci, ktorí majú už iné záujmy.

Spôsobom, ako GV realizovať, sa líši podľa veku, deti napr. konštatujú, že menšie deti sa rýchlejšie nadchnú pre nové veci na vyučovaní ako staršie žiaci, ktorí majú už iné záujmy. Učitelia ZŠ upozornili, že GV (tém) musí(-ia) byť prispôsobené schopnostiam, zručnostiam, vedomostiam žiakov podľa veku, deti napr. konštatujú, že menšie deti sa rýchlejšie nadchnú pre nové veci na vyučovaní ako staršie žiaci, ktorí majú už iné záujmy.

Učitelia ZŠ upozornili, že GV (tém) musí(-ia) byť prispôsobené schopnostiam, zručnostiam, vedomostiam žiakov podľa veku, deti napr. konštatujú, že menšie deti sa rýchlejšie nadchnú pre nové veci na vyučovaní ako staršie žiaci, ktorí majú už iné záujmy. Učitelia ZŠ upozornili, že GV (tém) musí(-ia) byť prispôsobené schopnostiam, zručnostiam, vedomostiam žiakov podľa veku, deti napr. konštatujú, že menšie deti sa rýchlejšie nadchnú pre nové veci na vyučovaní ako staršie žiaci, ktorí majú už iné záujmy.

Nie všetci žiaci môžu / chcú dišputovať s učiteľom(-kou) o probléme

Žiaci si vedia predstaviť, že sa obrátia na svojich učiteľov - spomedzi vybraných problémov globálnej spoločnosti - s otázkami z „ľudskoprávnej“ a environmentálnej oblasti. Na koho sa obrátiť s tzv. kritickými otázkami o globálnych hráčoch si už nie sú natoľko istí, alebo takýmto otázkam nerozumejú.

Možnosť obrátiť sa na učiteľov s otázkami

Porozprávať sa na rôzne témy s učiteľom(-kou)

■ áno ■ nie ■ neviem ■ bla-bla

Aké sú to tie ľudskoprávne otázky?

Kto môže za klimatickú zmenu?

Ich vplyv je často vyšší ako majú vlády a politici?

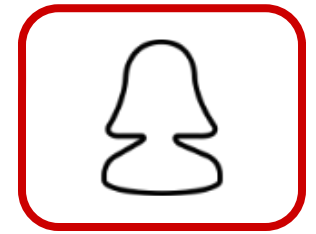
**Rozdiely sú porovnávané medzi žiakmi základných škôl ako stredoškólakmi a dievčatami a chlapcami.*

Ms1a. Niečo ťa zaujme v televízore. Niečo si k tomu pozrieš na internete. Niečo z toho porozprávaš priateľovi. Máš v škole učiteľa(-ku), s ktorým sa o tom môžeš porozprávať?

Ms1b. A mal by si sa na koho spomedzi vašich učiteľov obrátiť s otázkami, ako sú tieto?

**ČO a AKO školy robia
v oblasti globálneho vzdelávania**

- 3 PRÍBEHY

„Študenti sú veľakrát ľahostajní k blízkeho okoliu a globálne problémy sú im "ukradnuté". Sú však citliví na nespravodlivosť vo verejnom živote, v politike a súdnictve predovšetkým. Často rezignujú a odôvodňujú to tým, že aj tak sa nič nezmení. Vždy víťazí moc a peniaze mocných!!! Máme čo robiť...“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 22 rokov)

Žiaci sú na strane aktivistov, nadšencov - o niečo menej pri migrácii

Malála je silný príbeh pre drvivú väčšinu žiakov, aj environmentálne orientovaná aktivita tzv. plogging má u nich príbuznú podporu. Študentov mierne polarizuje problém afrických migrantov smerujúcich na Západ, každý šiesty stredoškolač(-čka) tu nevie zaujať stanovisko.

Postoje k úsiliu aktivistov, nadšencov, umelcov:

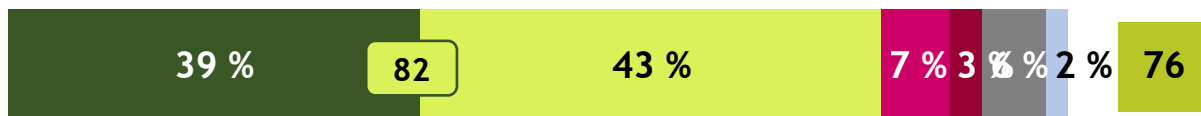
■ má to veľký význam ■ má to význam ■ skôr to nemá význam
■ nemá to žiaden význam ■ neviem ■ bla-bla

INDEX

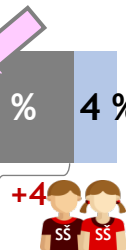
Malála
bojuje za ľudské práva

Plogging
beh so zbieraním odpadkov

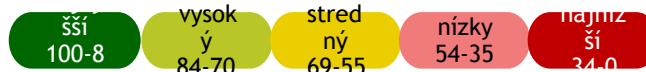

Tiken Jah Fakoly
(sloboda pohybu pre všetkých)

*o x % viac zastúpené odpovede u zobrazenej skupiny žiakov medzi porovnávaním ZŠ a SŠ

Úrovne Indexu (priemer v bodoch):

v %

Act1b. Ako vnímaš tento príbeh, má podľa teba nejaký význam to, za čo Malála bojuje (obhajoba ľudských práv)?
 Act2b. Ako vnímaš tento príbeh, má podľa teba nejaký význam to, čo ľudia, ktorí sa venujú „plogging-u“, robia (beh so zbieraním odpadkov)?
 Act3b. Ako vnímaš tento príbeh, má podľa teba nejaký význam to, čo sa Tiken Jah Fakoly usiluje komunikovať svojou piesňou (sloboda pohybu pre všetkých)?

PRÍBEH č. 1

„Ak je vo vašej krajine zákon, ktorý porušuje ľudské práva, je skôr pravdepodobné, že to budete chcieť zmeniť.“

povedala pakistanská aktivistka Malála Yúsufzaj.

Ako tínedžerka sa verejne postavila proti zákazu Talibanu vzdelávať dievčatá, a ten sa ju preto v roku 2012 pokúsil zavraždiť. Dnes má 20 rokov, žije vo Veľkej Británii a bojuje za ľudské práva nielen v Pakistane.

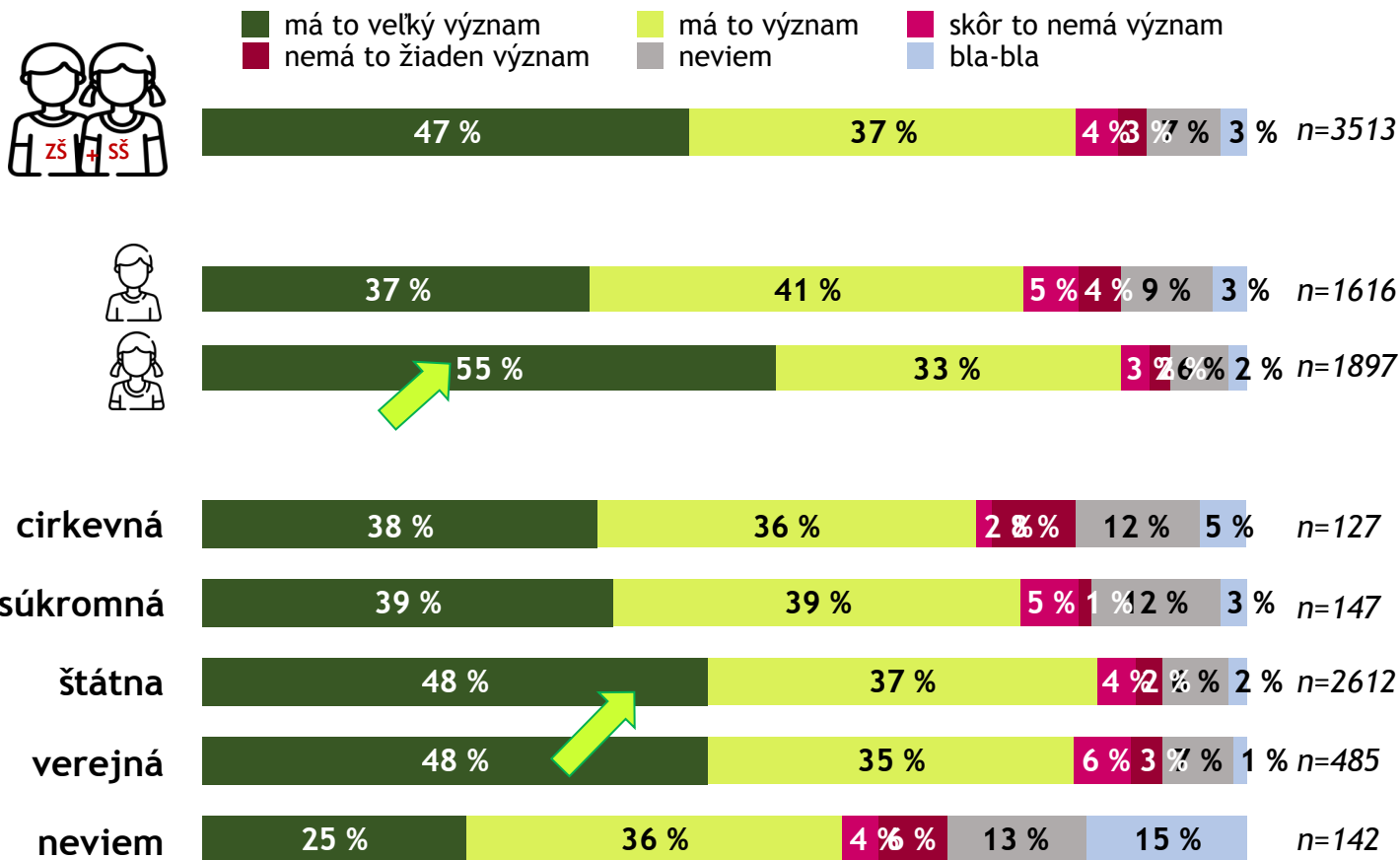

Malála má väčšiu podporu u dievčat a u žiakov štátnych ~ verejných škôl

Väčšina žiakov schvaľuje Malále, že sa verejne postavila proti zákazu Talibanu vzdelávať dievčatá (v Pakistane), a že dnes bojuje za (ich) ľudské práva na celom svete.

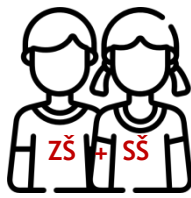
Má alebo nemá úsilie Malály zmysel ...?

~ pohlavie, typ školy

Act 1b. Ako vnímaš tento príbeh, má podľa teba nejaký význam to, za čo Malála bojuje (obhajoba ľudských práv)?

v %

n=3513

možnosť
viacerých
odpovedí

Malála a jej úsilie má/ nemá zmysel,

lebo:

platí rovnosť práv (právo na vzdelanie, prácu) bez rozdielu pohlavia, kultúrneho - náboženského - geograf. - sociálneho kontextu; rovnosť povinností

ľudské práva sú univerzálne - dôležité, majú byť súčasťou zákonov všade (ako na SK)

je odvážna (taká mladá), nasadila svoj život, postavila sa ich vláde; chce zmeniť postavenie žien/ usporiadanie doma aj vo svete, obdivujem ju

ženy sú diskriminované, trpia, sú aj týrané; boj za práva žien má zmysel, je to boj a krajinu/ ľudstvo

páči sa mi, má pravdu, podporujem ju v tom, treba sa postaviť nerovnostiam medzi pohlaviami; treba viac ľudí ako je ona; chceta by som ženám pomôcť

je správne bojovať za LP/ za veci, ktoré považujeme za správne; stáť sa za svojím názorom; treba to podporiť, mení to svet k lepšiemu

je to nespravodlivé, proti ľudskosti (rozsudok smrti); smutné, že sa dnes niečo také deje; vzdelanie je dôležité, poznanie/ potenciál civilizácie má rásť

je to vzor (nielen) pre druhé ženy v podobnej situácii; pozná ju skoro celý svet. ľudia s nerovnosťou žien nesúhlasia - (možno) prichádza zmena

Islam má prijať rovnoprávne postavenie žien; porušovanie LP v arabských (týchto) a iných krajinách/ v minulosti nie je správne/ deje sa/ je hlúposť

je to dobré; zaujímavý príbeh, dôležité, správne, pre mier/ (lepší) svet

nepravosti voči ženám, postavenie žien v Islame, porušovanie LP/ vraždy v menej viery... ma poburujú/ sú neopodstatnené; muži nie sú viac ako ženy

sloboda prejavu, spravodlivosť a uplatňovanie ľudských práv sú dôležité, je potrebné to podporovať v každej krajine; je potrebné šíriť povedomie o tomto

malá šanca na zmenu (ak za ňou nestoja ďalšie ženy), je to ťažké, jeden človek nič nezmení, reálne nemá čím bojovať, ... ale všetko sa raz musí začať

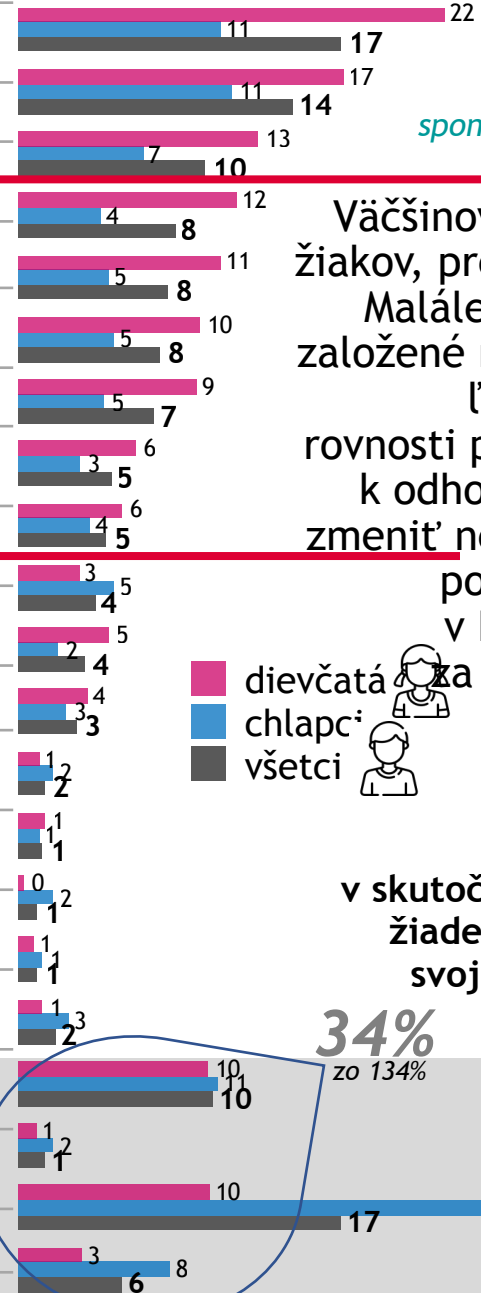
keby bolo viac ľudí ako ona (celkovo, organizácií - podporovateľov - vo svete) - tak to má význam; ľudia sú sebeckí/ krutí; nespravodlivosť, teror je všade

viera, Islam na Blízkom (Strednom) východe, tradičný muž stojí v ceste zrovno- právnemu žien; také sú zákony v Pakistane - ľudia ťažko/ (ne-)menia názory

nemá to zmysel, sú to nezmysly, ľudia odtiaľ by sa nemali pchať do iných krajín; som rasista/ xenofobný(-a) - nemám rád(-a) ľudí tmavej pleti

iné

neviem, je to ťažké, nechápem to/ nepoznám/ neviem si to

spontánne odpovede

Väčšinové argumenty žiakov, prečo schvaľujú Malále jej úsilie, sú založené na dôležitosti ľudských práv, rovnosti práv, a obdivu k odhodlaniu Malály zmeniť nerovnoprávne postavenie žien v Pakistane, ísť za svojim snom.

Tretina všetkých žiakov, v skutočnosti neuviedla žiaden argument pre svoj postoj (vrátane zaujatia postoja „neviem“).

34% zo 134%

v %

Malála

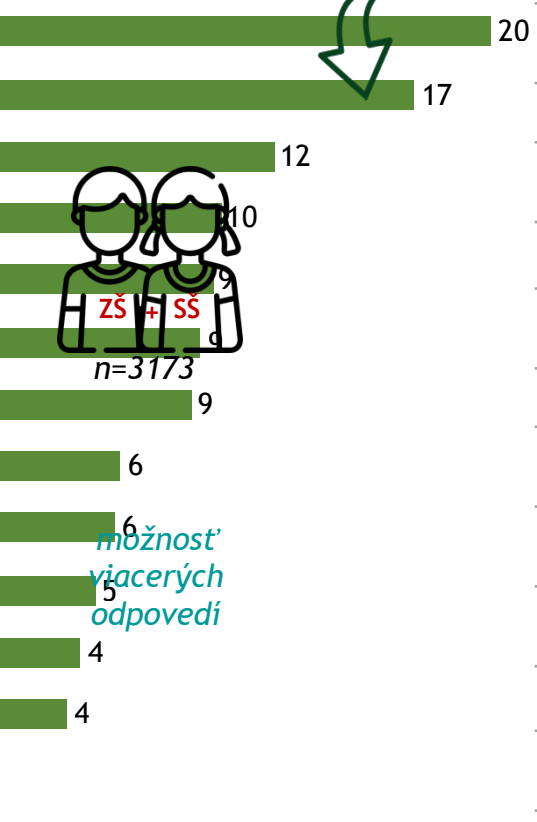
■ má to veľký význam + má to význam ■ nemá to žiaden význam + skôr to nemá význam

spontánne odpovede

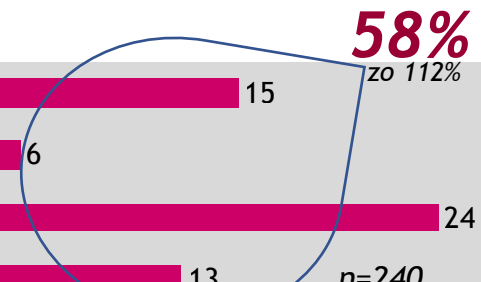
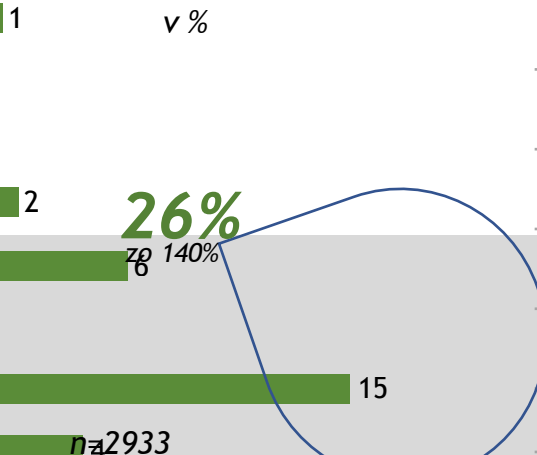

n=3173

Väčšina žiakov, ktorí nie sú na Malálinej strane, argumentuje protikladne v porovnaní so žiakmi, ktorí si myslia, že jej úsilie má význam.

Tri pätiny žiakov, ktorí nepovažujú Malálin príbeh za zmysluplný, v skutočnosti neuviedli dôvod takéhoto svojho postoja (vrátane zaujatia postoja „neviem“).

Act 1c. Mohol(-a) by si napísať vystižne neviem, pretože ťažko odhodiť to, svoje odpovede, prosím? predstaviteľ

... má podľa teba nejaký význam to, za čo Malála bojuje?

„Ten ktorý je odhodlaný bojovať za svoje práva a má to pre neho samotného význam čím dokáže ovplyvniť názory druhých k dobrej veci, je to správna vec.“ (chlapec zo SOŠ na západnom SK, 18 rokov)

„áno, každý má právo na vzdelanie. Malála bojuje za **dobrá vec**“ (dievča zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

„Je dobre že o to bojuje pretože v dnešnej dobe by sa **málo kto** postavil a začal riešiť problém preto má aj **môj obdiv**.“ (dievča zo ZŠ na východnom SK, 15 rokov)

„Je veľmi dôležité rozprávať o takýchto témach, ktoré sa týkajú ľudských práv pre ženy a celkovo rovnoprávnosti žien. Každá žena si zaslúži byť slobodná a aby s ňou jednali ako s plnohodnotným človekom.“ (dievča zo SOŠ na východnom SK, 18 rokov)

„Bojuje za **ženy** možno sa jej to aj raz podarí..“ (dievča zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

„Koľko ľudí sa Taliban pokúsil zabiť aj za menšie prehrešky, nehovoriac o iných extrémistických organizáciách? Je iba jednou z davu, no bojuje za to, čo si myslí. Je to jej boj a záleží od jednotlivcov, či sa k nej pridajú alebo ju zavraždia svojim **nezájmom**.“ (dievča zo 8-ročného gymnázia na západnom SK, 17 rokov)

„Odsúdiť mladé štrnásťročné dievča na trest smrti len preto, že sa dokázalo a dokáže postaviť štátu, lebo vydal zákon, ktorý sa jej nepáči? V akej dobe to žijeme? Vraždiť ľudí len preto, že majú vlastný názor? To aby sme sa všetci báli vyjadriť náš názor, lebo štát by to bral ako „zradu“, a odsúdil nás na trest smrti? Táto žena je príkladom toho, že sa nemáme báť toho, vyjadriť svoj názor. Aj keď odsúdili na trest smrti, boli tam určite ľudia, ktorí za ňu bojovali.“ (dievča zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

„KAZDY OBCAN BY MAL BOJOVAT ZA LUDSKE PRAVA AJ VYYYYYYYYY“ (dievča zo ZŠ na strednom SK, 14 rokov)

„Pretože počet moslimov narastá. Moslimovia sú väčšinou konzervatívni. **Nechcú zmeny** chcú iba zmeniť ostatných. A tak si myslím že nie je možné zmeniť ústavu v krajinách ako je Irán, Pakistan, tak aby zaručovala práva žien pretože sú to silne moslimské krajiny a obmedzovanie práv žien majú v ústave volá sa to že šaria.“ (chlapec z gymnázia na strednom SK, 18 rokov)

„akože super ale môj život to **nezmení**“ (chlapec zo ZŠ na západnom SK, 15 rokov)

bla-bla:

„Nemám na to názor. Určite je dobré, čo robí, ale **zaujíma sa o problémy v mojej krajine**.“ (dievča z gymnázia na strednom SK, 18 rokov)

„Má to význam, ale sama to **nedokáže**. Má šancu **ak sa k nej pridajú viacerí**. Vtedy to dajú.“ (chlapec z 8-ročného gymnázia na západnom SK, 15 rokov)

„lebo jej pere dostala **skrat**“ (chlapec zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

PRÍBEH č. 2

Ak ťa baví beh, no pritom máš aj ekologické zmýšľanie, nový trend zo Švédska si zamiluješ. Plogging je totiž spojenie príjemného s užitočným, teda počas behu môžeš zbierať odpadky a pomáhaš tak svojmu zdraviu aj našej Zemi.

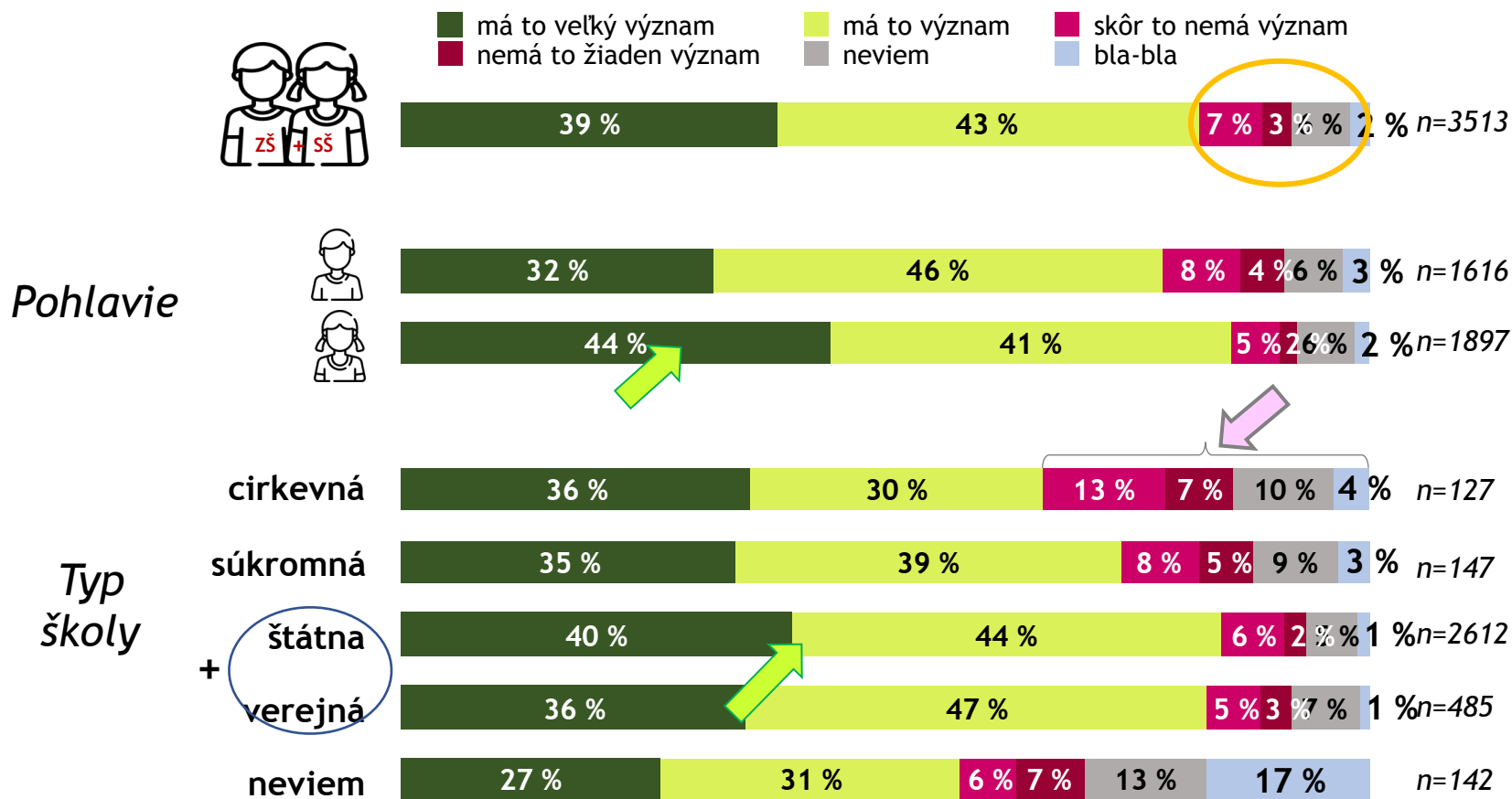

Aj „plogging“ má väčšiu podporu u dievčat a u žiakov štátnych+ škôl

Pätina žiakov, ktorí „plogging“ neuznávajú alebo nevedia, čo si o tom majú myslieť, mierne narastá u chlapcov, žiakov súkromných škôl, a u cirkevných škôl dosahuje až treťinu. Otázkou je, či je to prejavom odmietania takýchto nápadov, alebo kritického myslenia...

Má alebo nemá „plogging“ zmysel ...?

~ pohlavie, typ školy

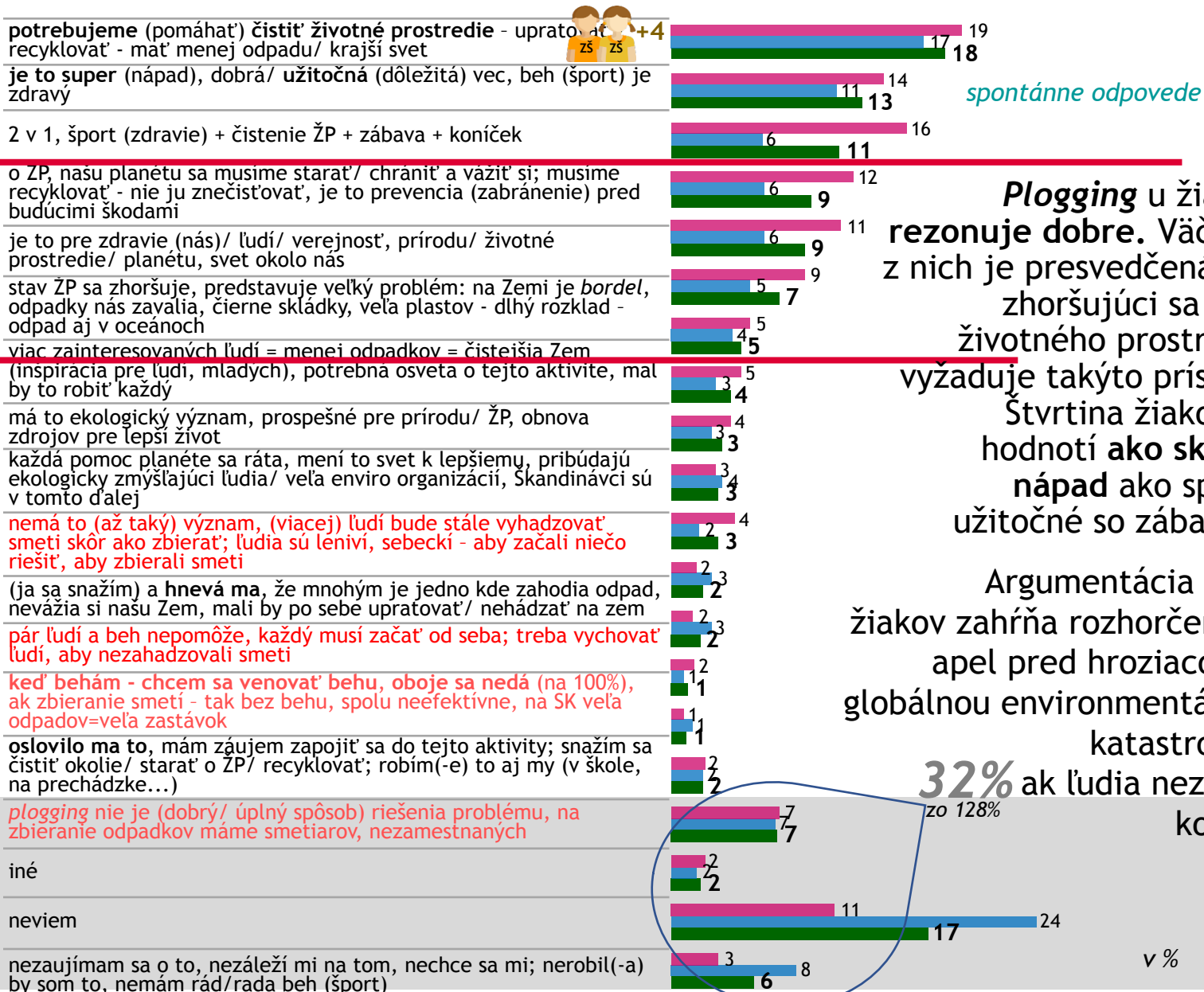

n=3513

možnosť viacerých odpovedí

Plogging (beh so zbieraním odpadkov) má/ nemá zmysel, lebo:

spontánne odpovede

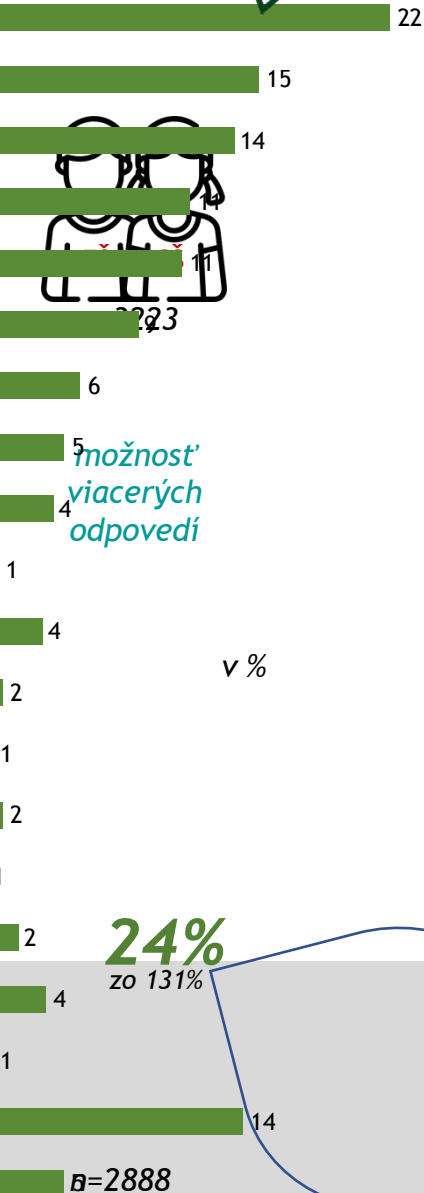
Plogging u žiakov rezonuje dobre. Väčšina z nich je presvedčená, že zhoršujúci sa stav životného prostredia vyžaduje takýto prístup. Štvrtina žiakov to hodnotí ako skvelý nápad ako spojiť užitočné so zábavou.

Argumentácia časti žiakov zahŕňa rozhorčenie a apel pred hroziacou sa globálnou environmentálnou katastrofou, 32% ak ľudia nezačnú konať.

32% zo 128%

v %

Plogging

potrebujeme (pomáhať) čistiť životné prostredie - upratať - recyklovať - mať menej odpadu/ krajší svet	1
je to super (nápad), dobrá/ užitočná (dôležitá) vec, beh (šport) je zdravý	2
2 v 1, šport (zdravie) + čistenie ŽP + zábava + koníček	0
o ŽP, našu planétu sa musíme starať/ chrániť a vážiť si; musíme recyklovať - nie ju znečisťovať, je to prevencia (zabránenie) pred budúcimi škodami	0
je to pre zdravie (nás)/ ľudí/ verejnosť, prírodu/ životné prostredie/ planétu, svet okolo nás	0
stav ŽP sa zhoršuje, predstavuje veľký problém: na Zemi je bordel, odpadky nás zavalia, čierne skládky, veľa plastov - dlhý rozklad - odpad aj v oceánoch	2
viac zainteresovaných ľudí = menej odpadkov = čistejšia Zem (inšpirácia pre ľudí, mladých), potrebná osвета o tejto aktivite, mal by to robiť každý	0
má to ekologický význam, prospešné pre prírodu/ ŽP, obnova zdrojov pre lepší život	0
každá pomoc planéte sa ráta, mení to svet k lepšiemu, pribúdajú ekologicky zmyslajúci ľudia/ veľa enviro organizácií, Škandinávci sú v tomto ďalej	0
nemá to (až taký) význam, (viac) ľudí bude stále vyhadzovať smeti skôr ako zbierať; ľudia sú leniví, sebeckí - aby začali niečo riešiť, aby zbierali smeti	0
(ja sa snažím) a hnevá ma , že mnohým je jedno kde zahodia odpad, nevážia si našu Zem, mali by po sebe upratať/ nehádzať na zem	0
pár ľudí a beh nepomôže, každý musí začať od seba; treba vychovať ľudí, aby nezhadzovali smeti	0
keď behám - chcem sa venovať behu, oboje sa nedá (na 100%), ak zbieranie smetí - tak bez behu, spolu neefektívne, na SK veľa odpadov=veľa zastávok	0
oslovilo ma to, mám záujem zapojiť sa do tejto aktivity; snažím sa čistiť okolie/ starať o ŽP/ recyklovať; robím(-e) to aj my (v škole, na prechádzke...)	4
plogging nie je (dobrý/ úplný spôsob) riešenia problému, na zbieranie odpadkov máme smetiarov, nezamestnaných	14
iné	6
neviem	26
nezaujímam sa o to, nezáleží mi na tom, nechce sa mi; nerobil(-a) by som to, nemám rád/rada beh (šport)	9

spontánne odpovede

Žiaci, ktorí nevidia v plogingu zmysel, argumentujú protichodne ako tí, ktorí v tom nejaký význam nachádzajú.

Títo žiaci sú presvedčení, že pokiaľ sa ľudia nezmenia a neprestanú kade-tade vyhadzovať smeti, budú ľahostajní a leniví, plogging-om sa nič nezmení.

24% zo 131%

55% zo 116%

... má podľa teba nejaký význam to, čo ľudia „plogging-om“, robia?

„ľudia spájajú príjemné s užitočným, pomáhajú planéte zatiaľ čo sa venujú svojej činnosti pre seba“ (dievča z 8-ročného gymnázia na západnom SK, 17 rokov)

„Určite to má význam, baví ich šport a k tomu pomôžu Zemi (nám všetkým). Privítam na Slovensku :)“ (dievča zo SOŠ na strednom SK, 18 rokov)

„Je to niečo, čo môže dopomôcť k lepšiemu fungovaniu sveta.“ (chlapec zo SOŠ na západnom SK, 18 rokov)

„Má to význam, ale neverím tomu že sa do toho zapoja dostatok ľudí“ (dievča zo SOŠ na východnom SK, 17 rokov)

„Musíme zastaviť ľudí, ktorí tie odpady odhadzujú. Nie vymýšľať ako tie odpady zbierať.“ (dievča z bilingválneho gymnázia na západnom SK, 17 rokov)

neviem:

„Neviem, pretože niekto nemá rád odpady a niekto zasa beh.“ (dievča zo SOŠ na východnom SK, 18 rokov)

neviem:

„Nezaujíma ma plogging“ (chlapec zo SOŠ na strednom SK, 17 rokov)

„nikdy som nechápala ľudí, ktorí boli schopni len tak niečo odhodit na zem a nemat akukolvek sebareflexiu, aby niečo taketo nerobili, kontajnery su predsa hadam na kazdom rohu a ziadna vyhovorka toto neospravedlňuje, prírodu treba chrániť, pretože inak sa nam to moze skaredo vypomstít... ľudia, ktorí takto dobrovolne tieto odpady zbierajú majú u mňa **respekt**“ (dievča z 8-ročného gymnázia na západnom SK, 18 rokov)

„Myslím, že ak sa ľudia nezmenia, do 50 rokov vyhynú, no projekty ako tento mi dávajú nádej, že by ľudstvo mohlo existovať aj dlhšie“ (dievča zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

„Aspoň niečo sa robí na tejto špinavej planéte.“ (chlapec zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„Určite to má význam. Tento svet umiera či si to pripúšťame alebo nie. Každý deň pribúda čoraz viac ľudí, ktorý recyklujú, je toľko veľa organizácií, ktoré sa snažia chrániť túto zem. A aj takéto malé aktivity tomu môžu pomôcť. Síce nás toho čaká ešte veľa aby sme ju zachránili ale to sa nestane za rok. Človeku trvalo 2000 rokov kým zem takto zničil. Musíme len bojovať za to aby jej oprava bola aspoň o polovicu kratšia.“ (dievča zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„Zem je veľmi znečistená a mali by sme s tým niečo robiť, kým nebude neskoro.“ (dievča zo ZŠ na západnom SK, 14 rokov)

„preco by som ja mala zbierať odpady ľudia nemajú znečistovať prírodu a keď už tak mam starať budem vyhadzovať smetie do kosa .. ale itak ten pordel z kosa vyťahnu nasi spoluobčania“ (dievča zo SOŠ na východnom SK, 18 rokov)

„je to zbytočne“ (dievča zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„Lebo Zem nemožno zachrániť“ (chlapec zo ZŠ na západnom SK, 15 rokov)

PRÍBEH č. 3

Otvorte hranice

Prichádzate každý rok
V lete i v zime
A my vás vítame
Stále s otvorenou náručou
Ste tu doma
Ale po tom všetkom, to nie je dôležité
Aj my chceme ísť k vám, tak pre nás
otvorte brány

Otvorte hranice, otvorte hranice

Od Detroitu po Gibraltar
Sú nás milióny
Čo chceme byť ako vy
Môcť k vám prísť bez obmedzení
Chceme cestovať
Aj pracovať
Ale odmietame vaše víza!

Otvorte hranice, otvorte hranice

Aj my chceme vedieť, čo je to mať šancu
študovať
Mať šancu splniť si svoje sny
Mať dobrú prácu
Môcť cestovať
Vedieť, čo nazývate slobodou
Chceme aby ani našim rodinám nič
nechýbalo

Chceme život, v ktorom môžeme jesť, keď
sme hladní
Chceme opustiť mizerný každodenný život
za niečo lepšie
Chceme to tu opustiť, pretože už takto
nemôže ísť ďalej

Pieseň „Otvorte hranice“ v podaní reggae speváka Tiken Jah Fakoly-h

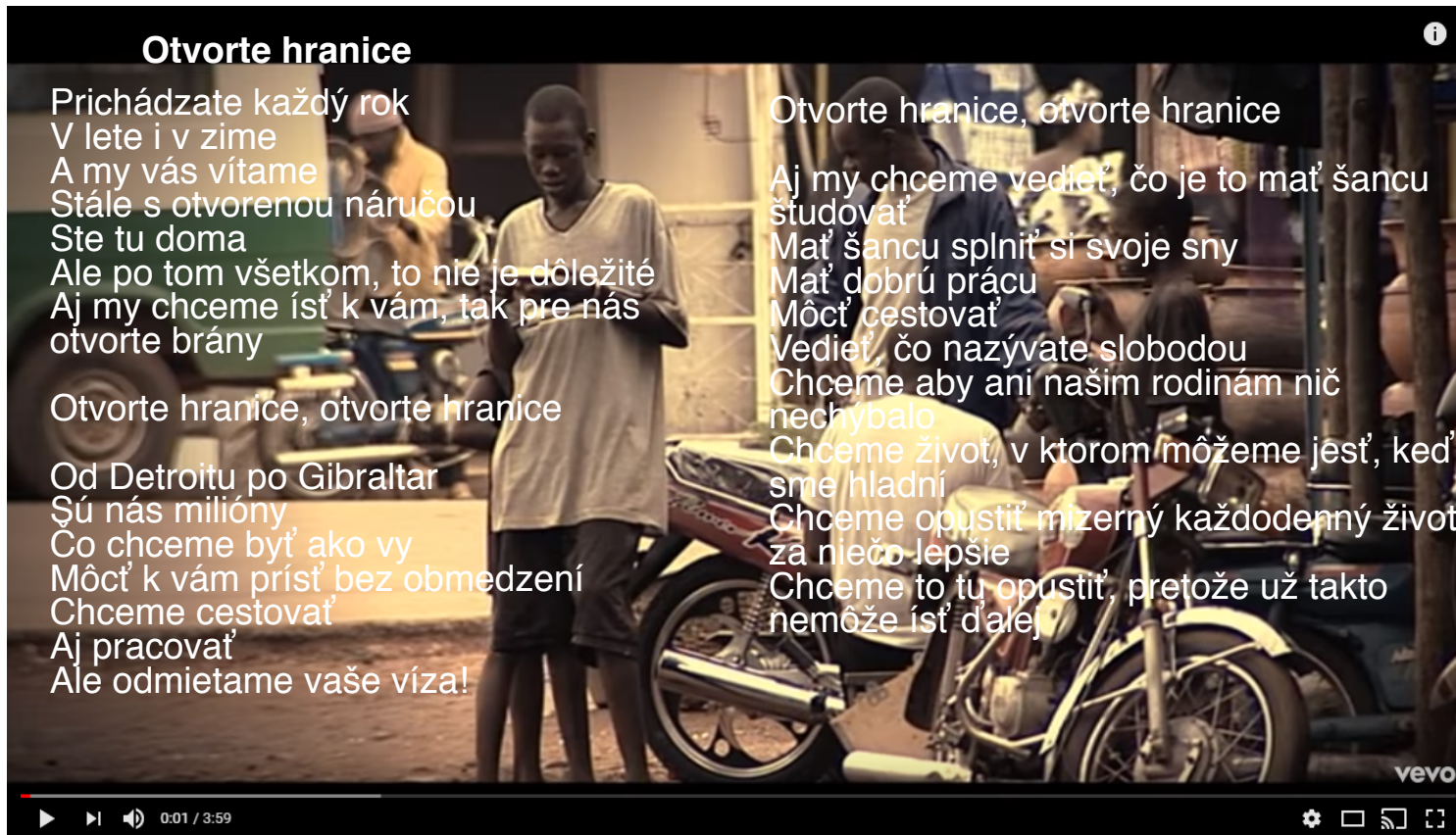
Otvorte hranice

Prichádzate každý rok
V lete i v zime
A my vás vítame
Stále s otvorenou náručou
Ste tu doma
Ale po tom všetkom, to nie je dôležité
Aj my chceme ísť k vám, tak pre nás
otvorte brány

Otvorte hranice, otvorte hranice

Od Detroitu po Gibraltar
Sú nás milióny
Co chceme byť ako vy
Môcť k vám prísť bez obmedzení
Chceme cestovať
Aj pracovať
Ale odmietame vaše víza!

Otvorte hranice, otvorte hranice
Aj my chceme vedieť, čo je to mať šancu
študovať
Mať šancu splniť si svoje sny
Mať dobrú prácu
Môcť cestovať
Vedieť, čo nazývate slobodou
Chceme aby ani našim rodinám nič
nechýbalo
Chceme život, v ktorom môžeme jesť, keď
sme hladní
Chceme opustiť mizerný každodenný život
za niečo lepšie
Chceme to tu opustiť, pretože už takto
nemôže ísť ďalej

vevo

0:01 / 3:59

Tiken Jah Fakoly - Ouvrez les frontières ft. Soprano

2 087 978 zhliadnutí

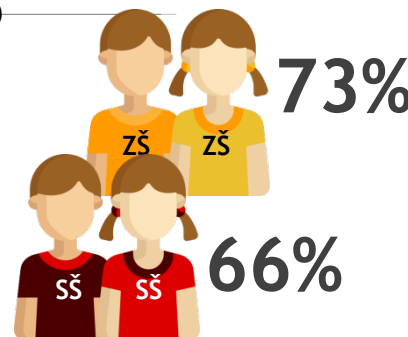
si vypočulo a pozrelo videoklip

8,6 TIS. 660 ZDIELAŤ

70%

žiakov, ktorí sa zúčastnili výskumu

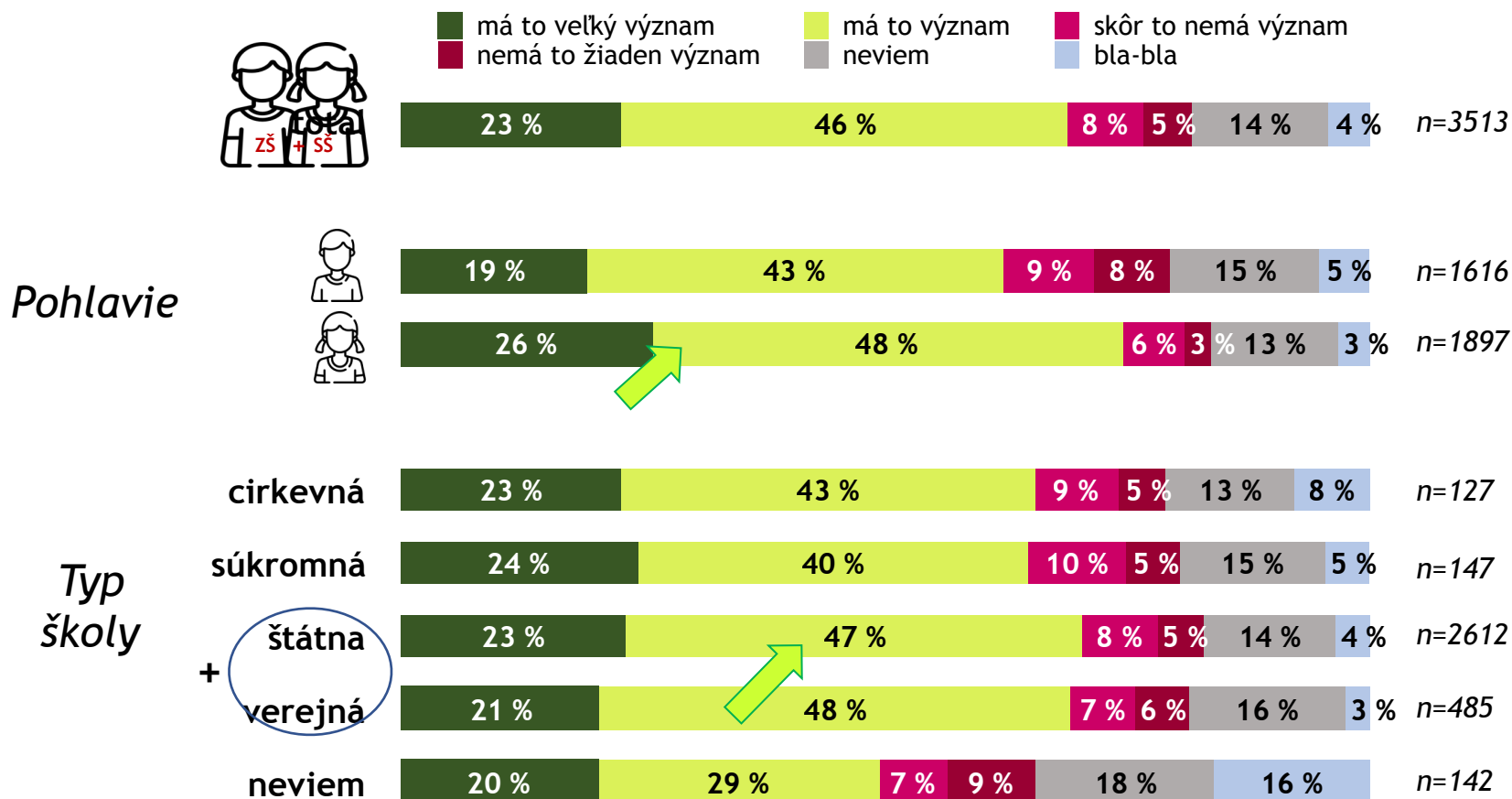
Vid. Vypočul(-a) si si a pozrel(-a) videoklip, ktorý sme pripravili?

viacšiu podporu J.T.Fakolymu s „Otvorte hranice“ vyjadrili dievčatá

Rozdiely medzi žiakmi z rôzneho typu školy podľa zriaďovateľa sa pri podpore myšlienky reggae speváka z Pobrežia Slonoviny v piesni „Otvorte hranice“ stierajú. Svedčí to o všeobecne kontroverznej verejnej mienke k migrácii ľudí z Afriky. Žiaci zo štátnych a verejných škôl s Fakolym ale viac sympatizujú.

Má alebo nemá úsilie Fakolyho zmysel ...?

~ pohlavie, typ školy

v %

n=3513

možnosť
viacerých
odpovedí

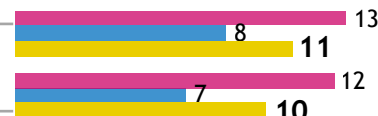
Fakoly a jeho úsilie má/ nemá zmysel, lebo:

I.

každý má právo **slobodu pohybu/ ĽP/ vzdelanie...** bez ohľadu na krajinu svojho pôvodu/ akej je rasy/ národnosti... (tak, ako na SK); všetci sme si rovni

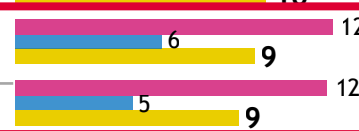

dobry nápad (umenie oslovuje ľudí), v pohode, má pravdu, je to **dôležité**, šíri dobro, má to význam - kvôli imigrantom, pre **budúcnosť/ lepší svet/ mier**

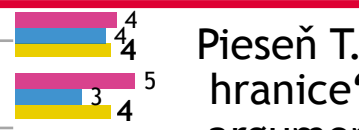

spontánne odpovede

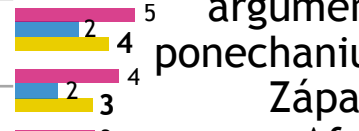
Fakoly podporuje **tudi v Afrike**, chce poukázať, že nemajú voľnosť, nie sú rovnoprávni; bojuje proti rasizmu, upozorňuje na práva ľudí, situáciu v Afrike

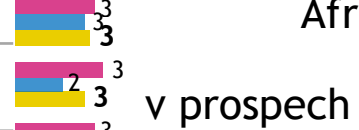
nikoho by sme nemali odsudzovať, obmedzovať podľa národnosti/ krajiny pôvodu (či je to Černochoch - chudobný - imigrant): je to nespravodlivé, smutné

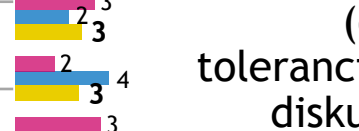
chápem ich, podporujem migráciu; **každý chce mať normálny/ lepší život/ budúcnosť**, možnosť rozhodnúť sa žiť/ pracovať/ študovať doma alebo v zahraničí

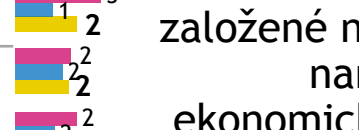
otvorené hranice sú zložitá a nebezpečná vec (terorizmus, enormný príval ľudí, kriminalita); **pomôcť** (s azylom/ štúdiom/ prácou) len niektorým migrantom

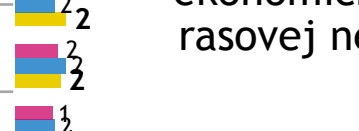
ľudia v Afrike (aj inde: žijú v ohrození života, nemajú slobodu/ zdravotnú starostlivosť) **nemajú dobré život. podmienky** (tak, ako na SK); sú vykorisťovaní

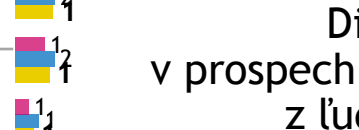
nepravdosi, násilie nie sú *fair* - vo svete sú problémy; **treba sa usilovať o zmenu/ komunikovať/ riešiť/ nemať predsudky**, rešpektovať sa/ **otvoriť hranice**

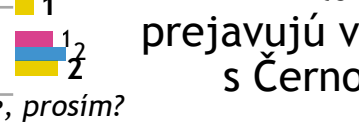
každý má (právo na) svoj **názor**; ľudom treba pomáhať (ako to robí Fakoly), práva treba dodržiavať, je potrebné šíriť povedomie o tejto problematike

nie som si istý(-á), či je to správne riešenie; jedna pieseň nič nezmení, spoločnosť; **nie každý vníma text - počúva reggae; má to svoje pre aj proti**

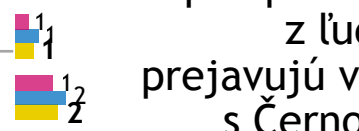
možno sa vďaka tejto pesničke začne niekto aktivizovať v pomoci Afrike, motivuje ľudí; možno sa otvoria myseľ-srdcia (mladých)/ hranice, niečo sa zmení

nech v tom pokračuje - **nech sa to šíri; je dobré, keď niekto bojuje za svoje práva (iných)** - lepší život; treba viac videí/ ľudí ako je on - mediálnej pozornosti

nemám rád(-a) Černochoch, Moslimov, migrantov/ nech zostanú kde sa narodili; nemá to (veľký) význam - zvýši sa tým rasizmus, nepomôže (mu) to; sú to blbosti

mali by sme ich púšťať k nám/ privítať - zaujímať sa o nich; má to veľký význam pre mňa; nechcem, aby vládol rasizmus; mnohí majú vysoký ľudský kredit

mali by stabilizovať situáciu vo svojich krajinách - nie utekať; malo by sa (radšej) **pomôcť tým krajinám**; mali by sa priblížiť svojim správaním Západu

Pieseň T.J.Fakolyho „Otvorte hranice“ u študentov spúšťa argumentáciu k otvoreniu aj ponechaniu zatvorených hraníc Západu pred migrantmi z Afriky. Napriek prevahe argumentov v prospech „My to zvládneme!“ (otvorenosť/ pomoc/ tolerancia), v jadre žiackeho diskurzu sú aj **argumenty** založené na obavách - najmä z narušenia bezpečnosti, ekonomického kolapsu, ako aj rasovej nenávisti či xenofóbie k cudzincom.

Dievčatá argumentujú v prospech J.T.Fakolyho väčšmi z ľudskoprávnej pozície, prejavujú väčšiu mieru empatie s Černochochmi a utečencami/ migrantmi

*bez rozdielov medzi ZŠ a SŠ

dievčatá
chlapci
všetci

v %

Veľká časť žiakov nezdôvodnila svoje stanovisko k „J.T.Fakolymu“

Relevantne veľká časť sa z nejakého dôvodu k svojmu stanovisku k „úsiliu T.J.Fakolyho“ reálne nevyjadrila. Každý štvrtý chlapec si povedal, že nič už k tomu nepovie. Približne desatina žiakov „nevedela“ svoje stanovisko vysvetliť.

n=3513

možnosť viacerých odpovedí

Migrácia ľudí z Afriky na Západ/ do Európy/ eventuálne na Slovensko nie je pre žiakov evidentne ľahká téma, zaujímať stanoviska k nej vyžaduje vyložiť svoje(?) emócie - znalosti - hodnoty - prípadne konanie v tejto veci. To nie je jednoduché ani podstúpiť, ani vyjadriť.

Fakoly a jeho úsilie má/ nemá zmysel, lebo...

II. pokračovanie predošlého grafu

spontánne odpovede

neviem

(nie, neviem:) neviem si to predstaviť, nechápem to, nerozumiem tomu, neviem sa k tomu vyjadriť, podľa uhla pohľadu, pravda je vždy uprostred, je to zložitá

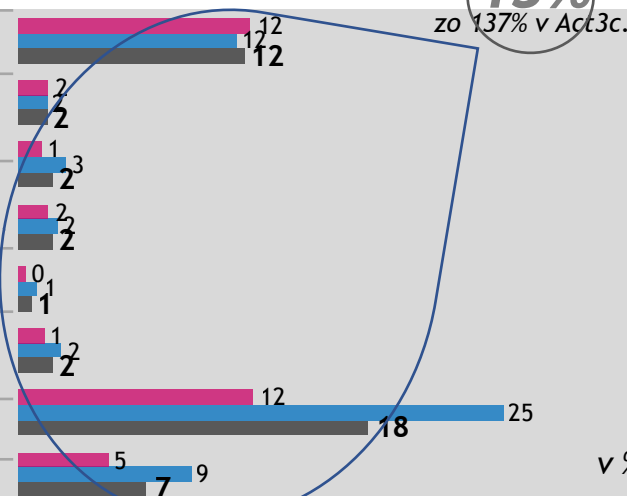
nezaujímam sa o to, nezáleží mi na tom, je to nuda, nechce sa mi; v našej krajine to nie je - nech si to riešia; netýka sa ma to; je to každého osobná vec

pekná pieseň, mám rád/rada reggae/ pesničky; páči sa mi spevák; už som ju počul(-a)

nemám rád/ nepočúvam reggae, nebavilo ma to, spevák by nemal riešiť politiku/ chce sa iba presadiť - je mu to jedno (sám je bohatý); nie je to hviezda

nepočul(-a) - nemám zvuk, sluchadlá; nevidel(-a) som video

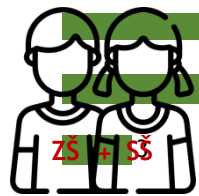
neuviedol(-a), bla-bla

Fakoly

I.

n=2864

možnosť

viac

odpovedí

1

4

Veľká časť žiakov nevidí zmysel v snažení T.J.Fakolyho v kontexte „otvorenia hraníc“ pre migrantov z Afriky, argumentujúc, že pieseň nemôže nič zmeniť alebo že si nie sú istí, či „otvorenie hraníc“ je celkovo dobrá myšlienka; tiež nechcú to vlády, aj ľudia sú predpojatí.

n=2417

každý má právo slobodu pohybu/ ĽP/ vzdelanie... bez ohľadu na rásu svojho pôvodu/ akej je rasy/ národnosti... (tak, ako na SK); všetci sme si rovní	1
dobry nápad (umenie oslovuje ľudí), v pohode, má pravdu, je to dôležité, šíri dobro, má to význam - kvôli imigrantom, pre budúcnosť/ lepší svet/ mier	2
Fakoly podporuje ľudí v Afrike; chce poukázať, že nemajú voľnosť, nie sú rovnoprávni; bojuje proti rasizmu, upozorňuje na práva ľudí, situáciu v Afrike	1
nikoho by sme nemali odsudzovať, obmedzovať podľa národnosti/ krajiny pôvodu (či je to Černochoch, chudobný, imigrant); je to nespravodlivé, smutné	9
chápem ich, podporujem migráciu; každý chce mať normálny/ lepší život/ budúcnosť, možnosť rozhodnúť sa žiť/ pracovať/ študovať doma alebo v zahraničí	1
otvorené hranice sú zložitá a nebezpečná vec (terorizmus, enoimný príval ľudí, kriminalita); pomôcť (s azylom/ štúdiom/ prácou) len niektorým migrantom	0
ľudia v Afrike (aj inde: žijú v ohrození života, nemajú slobodu/ zdravotnú starostlivosť) nemajú dobrý život. podmienky (tak, ako na SK); sú vykorisťovaní	14
nepravosť, násilie nie sú fair - vo svete sú problémy; treba sa usilovať o zmenu/ komunikovať/ riešiť/ nemať predsudky, rešpektovať sa/ otvoriť hranice	0
každý má (právo na) svoj názor; ľuďom treba pomáhať (ako to robí Fakoly), práva treba dodržiavať, je potrebné šíriť povedomie o tejto problematike	1
nie som si istý(-á), či je to správne riešenie; jedna pieseň nič nezmení, spoločnosť; nie každý vníma text - počúva reggae; má to svoje pre aj proti	1
možno sa vďaka tejto pesničke začne niekto aktivizovať v pomoci Afrike, motivuje ľudí; možno sa otvoria mysle-srdcia (mladých)/ hranice, niečo sa zmení	4
nech v tom pokračuje - nech sa to šíri; je dobré, keď niekto bojuje za svoje práva (iných) - lepší život; treba viac videí/ ľudí ako je on - mediálnej pozornosti	4
nemám rád(-a) Černochoch, Moslimov, migrantov/ nech zostanú kde sa narodili; nemá to (veľký) význam - zvýši sa tým rasizmus, nepomôže (mu) to; sú to blbosti	4
mali by sme ich púšťať k nám/ privítať - zaujímať sa o nich; má to veľký význam pre mňa; nechcem, aby vládol rasizmus; mnohí majú vysoký ľudský kredit	3
mali by stabilizovať situáciu vo svojich krajinách - nie utekať; malo by sa (radšej) pomôcť tým krajinám; mali by sa priblížiť svojim krajinám	2
Act3c. mohol(-a) by si napísať výstižne a zrozumiteľne dôvod takejto svojej odpovede, prosím?	2

spontánne odpovede

Malá časť žiakov nepodporuje T.J.Fakolyho z rasistických a xenofóbnych dôvodov, či z dôvodu celkovej antimigrantskej nálady (na SK, v Európe).

v %

n=447

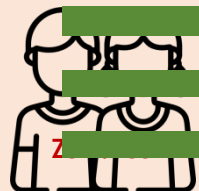
Fakoly

■ má to veľký význam + má to význam ■ nemá to žiaden význam + skôr to nemá význam ■

54 %

46 %

I.

možnosť
viacerých
odpovedí

- každý má právo **slobodu pohybu**/ ĽP/ vzdelanie... bez ohľadu na krajinu svojho pôvodu/ akej je rasy/ národnosti... (tak, ako na SK); všetci sme si rovní 1
- dobry nápad** (umenie oslovuje ľudí), v pohode, má pravdu, **je to dôležité**, šíri dobro, má to význam - kvôli imigrantom, **pre budúcnosť**/ lepší svet/ mier 2
- Fakoly podporuje ľudí v Afrike**; chce poukázať, že nemajú voľnosť, nie sú rovnoprávni; bojuje proti rasizmu, upozorňuje na práva ľudí, situáciu v Afrike 1
- nikoho by sme nemali odsudzovať, obmedzovať** podľa národnosti/ krajiny pôvodu (či je to Černochoch, chudobný, imigrant); je to nespravodlivé, smutné 9
- chápem ich**, podporujem migráciu; **každý chce mať normálny/ lepší život**/ budúcnosť, možnosť rozhodnúť sa žiť/ pracovať/ študovať doma alebo v zahraničí 1
- otvorené hranice sú zložitá a nebezpečná vec** (terorizmus, enormný prívah ľudí, kriminalita); **pomôcť** (s azylom/ štúdiom/ prácou) len niektorým migrantom 0
- ľudia v Afrike** (aj inde: žijú v ohrození života, nemajú slobodu/ zdravotnú starostlivosť) **nemajú dobrý život, podmienky** (tak, ako na SK); sú vykorisťovaní 14
- nepravosti, násilie nie sú *fair* - vo svete sú problémy; **treba sa usilovať o zmenu**/ komunikovať/ riešiť/ nemať predsudky, rešpektovať sa/ **otvoriť hranice** 0
- každý má** (právo na) svoj **názor**; ľuďom treba pomáhať (ako to robí Fakoly), práva treba dodržiavať, je potrebné šíriť povedomie o tejto problematike 13
- nie som si istý(-á), či je to správne riešenie; jedna pieseň nič nezmení, spoločnosť; nie každý vníma text - počúva reggae; má to svoje pre aj proti** 1
- možno sa vďaka tejto pesničke začne niekto aktivizovať v pomoci Afrike**, motivuje ľudí; možno sa otvoria myseľ-srdcia (mladých)/ hranice, niečo sa zmení 4
- nech v tom pokračuje - **nech sa to šíri; je dobré, keď niekto bojuje za svoje práva** (iných) - lepší život; treba viac videí/ ľudí ako je on - mediálnej pozornosti 6
- nemám rád(-a) Černochoch, Moslimov, migrantov/ nech zostanú kde sa narodili; nemá to (veľký) význam - zvýši sa tým rasizmus, nepomôže (mu) to; sú to blbosti** 4
- mali by sme ich púšťať k nám/ privítať** - zaujímať sa o nich; **má to veľký význam pre mňa**; nechcem, aby vládol rasizmus; mnohí majú vysoký ľudský kredit 3
- mali by stabilizovať situáciu vo svojich krajinách - nie utekať; malo by sa (radšej) pomôcť tým krajinám; mali by sa priblížiť svojim krajinám** 2
- mali by sa priblížiť svojim krajinám; mali by sa priblížiť svojim krajinám** 2

spontánne odpovede

Migrácia, extrémizmus

sú témy, o ktorých sa na bilingválnom gymnáziu často diskutuje.

(Cirkevný) duch školy, učiteľ(-ka) a jeho postupy, a globálne vzdelávanie prináša aj takéto výsledky:

„Žiaci majú veľmi zaujímavé postoje. T.j., že je im potrebné pomôcť rozvinúť ich ekonomiky, potom nebudú riskovať životy a pašeráci na tom nebudú zarábať.“ (učiteľ(-ka) na bilingválnom gymnáziu v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

Učitelia by pri téme 'migrácia' privítali diskusie s predstaviteľmi MVO pôsobiacich v tejto oblasti, akcie naživo s migrantmi apod.

n=2417

n=447

v %

Act3c. Mohol(-a) by si napísať výstižne a zrozumiteľne dôvod takejto svojej odpovede, prosím?

Čomu to nedáva okamžitý zmysel, často sa neunúva ani argumentovať

Viac ako polovica odpovedí žiakov, prináležiacich stanovisku, že **Fakolyho myšlienka v piesni nestojí za podporu**, bola viacmenej bezobsažná a nevysvetlila „merito veci“: žiaci vôbec neodpovedali, alebo odpoveď odmietli uviesť, zvolili cestu menšieho odporu a siahli po bezbolestnom „neviem“, alebo zvolili zástupnú odpoveď - o štýle hudby a že sa im (ne-)páči, teda nie „o čom bola pieseň“.

Fakoly a jeho úsilie má/ nemá zmysel, lebo:

Fakoly

možnosť viacerých odpovedí

II. pokračovanie predošlého grafu

spontánne odpovede

32%

zo 148% v Act3c. cross Act3b=c,d

v %

neviem

(nie, neviem:) neviem si to predstaviť, nechápem to, nerozumiem tomu, neviem sa k tomu vyjadriť, podľa uhla pohľadu, pravda je vždy uprostred, je to zložité

nezaujímam sa o to, nezáleží mi na tom, je to nuda, nechce sa mi; v našej krajine to nie je - nech si to riešia; netýka sa ma to; je to každého osobná vec

pekná pieseň, mám rád/rada reggae/ pesničky; páči sa mi spevák; už som ju počul(-a)

nemám rád/ nepočúvam reggae, nebavilo ma to, spevák by nemal riešiť politiku/ chce sa iba presadiť - je mu to jedno (sám je bohatý); nie je to hviezda

nepočul(-a) - nemám zvuk, sluchadlá; nevidel(-a) som video

neuviedol(-a), bla-bla

11

1

2

1

3

1

24

11

54%

zo 126% v Act3c. cross Act3b=a,b

n=447

n=2417

Act3c. Mohol(-a) by si napísať výstižne a zrozumiteľne dôvod takejto svojej odpovede, prosím?

... má podľa teba nejaký význam to, čo sa Fakoly usiluje komunikovať?

„Nemali by sme odsudzovať ľudí, ktorí pochádzajú z oblastí, kde je zlá ekonomika. Tak, ako oni nás vítajú s otvorenou náručou, vítajme aj my ich!“ (chlapec zo SOŠ na východnom SK, 17 rokov)

„Šak ako na zamyslenie to je že otvorte hranice lenže ich mentalita je iná ale že úplne iná ako naša a jednoducho si s nimi ťažšie vychádzame. Najväčšie rozdiely robí viera. Niektorí verí v boha druhý verí v alaha a jedno odsudzuje druhé a navzájom ich nechcú. Ja som ateista a mne nerobia problém, nerozlišujem ľudí podľa farby pleti či viery. Aj keby som povedal že niektorým ľuďom z tej viery hrabe! a to doslova...“ (chlapec zo SOŠ na západnom SK, 19 rokov)

„Má to význam nakoľko aj **oni** by mali mať rovnaké práva ako napríklad my Európania, aby mohli slobodne navštevovať iné krajiny tak ako ostatní. A podľa môjho názoru práve to sa Tiken Jah Fakoly snaží tou piesňou dať najavo celému svetu, že aj oni chcú rovnaký život ako ostatní ľudia.“ (dievča zo SOŠ na východnom SK, 17 rokov)

„každý národ má svoj štát. keď otvoríme hranici tak všetci budú prichádzať. Každý štát má svoje problémy, a ľudia musia to vyriešiť, **nie emigrovať**.“ (chlapec z gymnázia na západnom SK, 19 rokov)

„V tejto piesni sa vyjadruje o dvoch rozličných veciach. 1. My (európania) tam chodíme **max**. na dovolenky 2. Oni (afričania) sem chodia ako lúčne kobyľky, čiže **ničit'** pustošiť a **znásilňovať**“ (chlapec zo SOŠ na strednom SK)

„Narodili sme sa a žijeme v tomto nekonečnom, obrovskom svete, a ja si myslím, že by sme nemali prežiť náš život na jednom mieste. toto všetko okolo nás je naše, aj keď len na chvíľku, **máme právo vidieť a prežiť čo najviac**.“ (dievča z gymnázia na západnom SK, 18 rokov)

„Pokiaľ utečenci nechcú žiť vo svojej krajine, tak nech v nej nežijú. Politici by sa mali snažiť pomôcť im. Mali by sme sa im snažiť pomôcť a nie pozerat' sa na nich ako na štvanú **zver**, ktorú môžeme zavrieť do klietky.“ (dievča zo ZŠ na strednom SK, 14 rokov)

„Je dôležité aby mal každý slobodu. Ak však nie je vytvorená v krajine v ktorej sa človek narodil alebo v nej žije, musí sa usilovať si ju vytvoriť a nie sa prizivovať na ostatných krajinách a **migrovať**.“ (chlapec zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„nech si ostaňu tam kde sa narodili...my ich tu **nechceme**“ (chlapec zo SOŠ na východnom SK, 18 rokov)

„V piesni sa spieva iba pravda. Tí, ktorí máme túto slobodu tak ju zneužívame ...no niektorí ju nemajú a chcú urobiť **všetko preto aby ju mali**.“ (dievča zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„Sloboda cernochoom **cernosi nie su otroci**“ (chlapec zo ZŠ na západnom SK, 15 rokov)

„Z môjho pohľadu je **neludzské a v rozpore s ľudskými právami, ak odmietame utečencom pomôcť**.“ (chlapec zo ZŠ na strednom SK, 15 rokov)

„Môže spievať o tom ale **pochybujem že sa s tým presadí**“ (dievča zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

„Toto je to obohatenie našej kultúry?..... **Slovensko patrí slovákom**, to odkážte všetkým **tulákom** ...“ (chlapec zo ZŠ s materskou školou na strednom SK, 15 rokov)

HODNOTENIE práce učiteľov *via*

POTENCIÁL pre činy žiakov

*„Zapojenie sa našej školy do globálnych problémov sa premieta na viacerých vyučovacích hodinách, čo si myslím, že vedie žiakov našej školy k zamysleniu sa nad súčasným svetom a jeho problémami, ktoré je **potrebné riešiť** a nie sa k nim otočiť chrbtom.“*

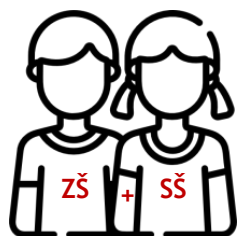
(učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 28 rokov)

Žiaci si vedia predstaviť, že sa zapoja do aktivít v záujme spoločnosti

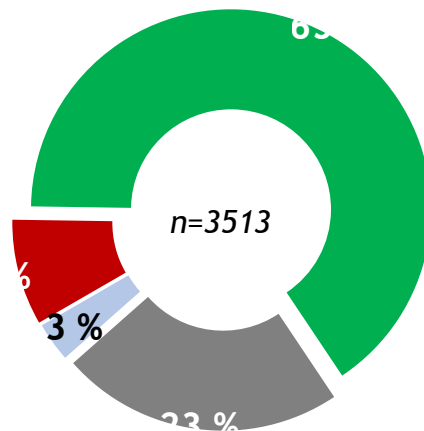
U dievčat je deklarované vyšší záujem zapájať sa do aktivít prospešných pre svet ako

u chlapcov. Medzi deviatakmi ZŠ a tretiakmi na SŠ nie je žiaden rozdiel.

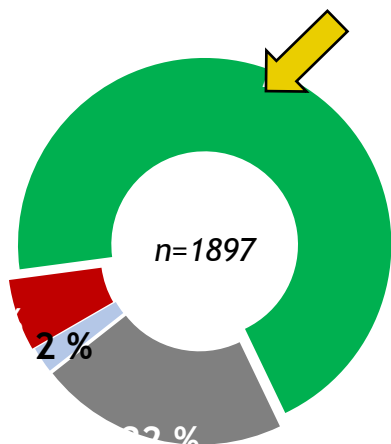
Zapojenie sa do aktivít usilujúcich o zmenu vo svete

*bez rozdielov medzi ročníkmi

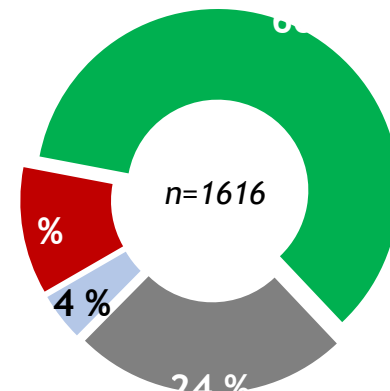

Najnižší záujem o zapojenie deklarujú z hľadiska zriaďovateľa školy žiaci súkromných škôl (-8% oproti celku).

- podľa pohlavia -

- nie
- áno
- neviem
- bla-bla

Kultúra cyklistiky v mestách žije, oslovila aj polovicu stredoškôľakov

Polovici žiakov sa páčia aj iniciatívy „...Základný príjem pre každého“, či „...prestaňte používať jednorazové plastové veci“. Naopak, témy „čučoriedok v zime“ a „chyžných z Filipín“ ich skôr neoslovili, resp. im nemusia celkom rozumieť.

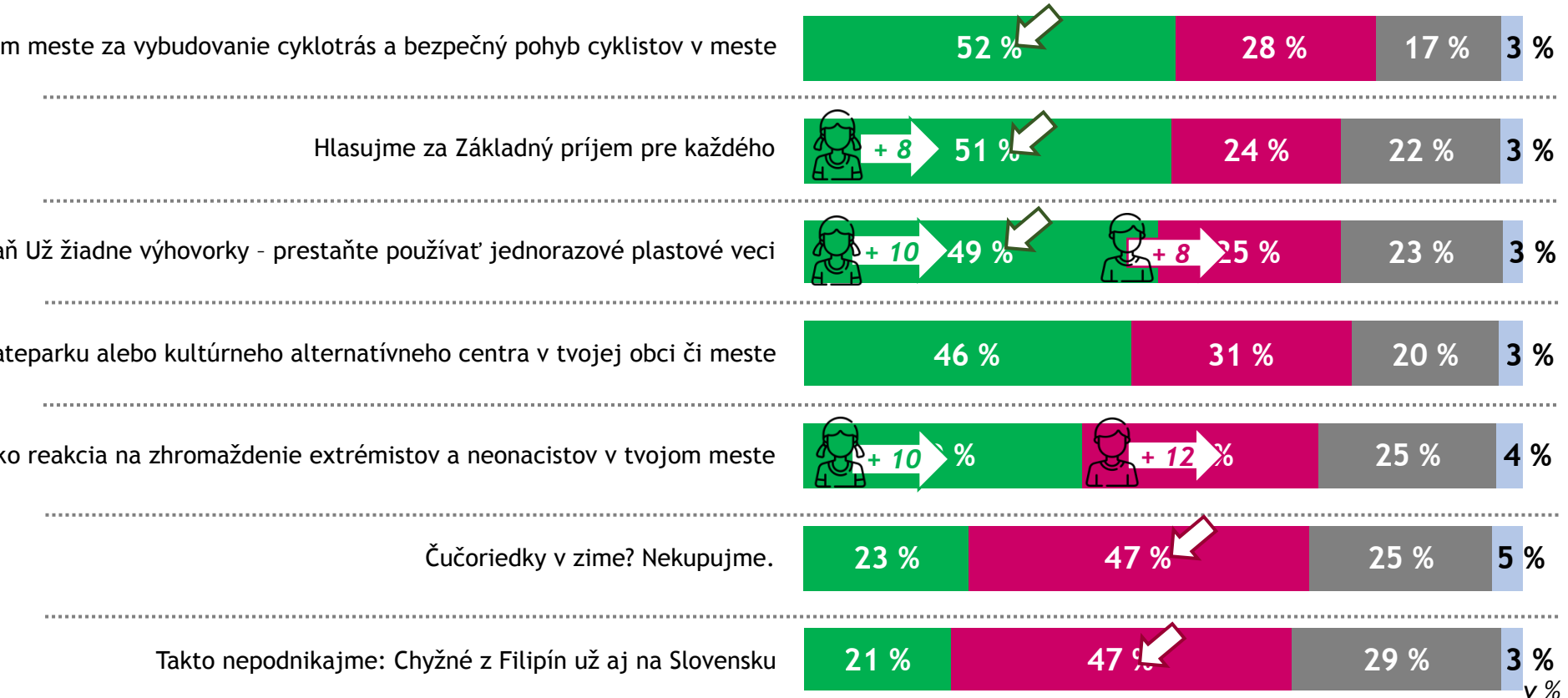

n=1549

Zapojenie sa do konkrétnych iniciatív

- iba žiaci stredných škôl

■ áno ■ nie ■ neviem ■ bla-bla

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami.

Act5b. A vieš si predstaviť, že sa v nejakej podobe zapojíš do takýchto konkrétnych iniciatív?

Aj deviataci by podporili cyklojazdu za cyklotrasy v meste

Iniciatívy o protestnom pochode proti násiliu a o zastavení používania plastových vecí sa javia dôležitejšie pre dievčatá. Deviataci odmietajú účasť na 3 z 5 iniciatív vo väčšom počte ako deviatačky.

n=1964

Zapojenie sa do konkrétnych iniciatív

Iba žiaci základných škôl

■ áno ■ nie ■ neviem ■ bla-bla

... v meste za vybudovanie cyklotrás a bezpečný pohyb cyklistov v meste

... teparku alebo kultúrneho alternatívneho centra v tvojej obci či meste

... Ť už žiadne výhovorky - prestaňte používať jednorazové plastové veci

... ako reakcia na zhromaždenie extrémistov a neonacistov v tvojom meste

Čučoriedky v zime? Nekupujme.

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami, Žiakmi ZŠ a SŠ.

Act5b. A vieš si predstaviť, že sa v nejakej podobe zapojíš do takýchto konkrétnych iniciatív ?

Umením je podchytiť vytváranie úsudku žiakov, z ktorého vzídu aj činy

Potenciál pre činy žiakov v zmysle pro-sociálneho správania dláždí cestu pre udržateľný život a spravodlivý svet, o ktorom majú žiaci počuť v školách. Táto úloha - vzbudiť a rozvíjať záujem žiakov o svet, riešenie problémov ľudí, stav planéty... nie je pre učiteľov ľahká.

Zapájanie sa žiakov do konkrétnych iniciatív

Malá skupina učiteľov spontánne zdieľala svoje kritické vnímanie žiakov a ich záujmu o spoznávanie a riešenia problémov okolo seba, tzv. **prelietavú povrchnosť**, s ktorou sa stretávajú u žiakov a čo nepochybne limituje kohľvek potenciál pre akékoľvek činy. Podľa všetkého to vypovedá o (ne-)zrelosti veku, generácii(?), ale aj o (nízkej?) miere pedagogického vplyvu, napr. z aplikovania diskurzívnych stratégií na vštepovanie hodnôt.

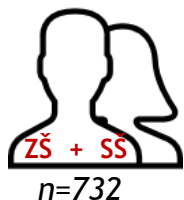
„... Žiaci urobili zbierku a nakúpili krmivo pre psov v útulku, celkom ich to aj baví, ale mám taký pocit, že je to také „máme spravené“. Ďalej to nerozvíjajú. ... Chýba tam, nevidím až takú veľkú spojitosť v tom, že tá aktivita sa spraví, tie deti sú do toho aj dosť namotivované, aj to spravia, ale mám taký pocit, že niekedy možno - nieže nechápu čo sa deje, ale nevidia tú súvislosť, že je to výchova k... Mám pocit, že tam chýba také prepojenie s niečím, že to má pre nich dosť dôležitý dopad; ... že cez tieto aktivity sa učia (napríklad) ako k tým ľuďom pristupovať.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

Príbuzný neduh povrchnosti sociálneho správania vnímali aj pri **slabej autentickosti účasti žiakov na rôznych filantropických aktivitách** v škole (napr. zbierkach). Na jednej strane, učitelia konštatovali, že žiakom chýba uvedomenie si komu/čomu a prečo pomáhajú, na druhej strane sa vysúvali z (osobnej) zodpovednosti za úlohu vysvetliť príčiny - následky - dosah (ne-)riešenia „krízy“, v ktorej sa ocitli napr. ľudia v núdzi pri vojnovom konflikte, prírodnej katastrofe alebo aj z chudoby, diskriminácie.

**ČO školy využívajú, ČO JE POTREBNÉ,
a čo môžu urobiť MVO?**

Učítelia využívajú najmä vlastné materiály a pomôcky, ale aj iných

Presah aktivizmu MVOcií v GV - je podľa toho, čo pri GV učítelia využívajú - evidentný, alebo vysoko pravdepodobný. V kontexte želaných výsledkov, nasledovať by mali zdieľania a hodnotenia týchto využívaných foriem a zdrojov vo výučbe GV, koncepčné zaradenie a riadenie „zhora“, a nepochybne aj naliehavé „zamierenie“ na školy, ktoré GV ešte nerozvíjajú.

K realizácii globálneho vzdelávania využívame

I.

škola využíva škola nevyužíva nie som si istý(-á), či využíva
neviem

ble (napr. vlastné portfólio materiálov, pomôcok a hier)

ilmové festivaly (resp. video-materiál) a kultúrne akcie

metodiky a príručky, plány hodín a návrhy aktivít na začlenenie GV do výučby, pripravené MPC, ŠPÚ, MVO-ciami zaoberajúcimi sa GV-ím

financie zo ZRPŠ, od sponzorov školy a pod.

projektová spolupráca s mimovládnyimi organizáciami

ta individuálne (a získajú tak potrebné metodiky atď.)

personálne kapacity & expertíza v škole (učitelia, ktorí sú profesionáli, získavajú\ majú potrebné know how a zanietenie pre vec)

financie zriadovateľa školy

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou

Pozrite sa, čo všetko k realizácii globálneho vzdelávania na vašej škole už využívate

v %

Vzdelávacie portály čakajú na objavenie, nepochybne aj prepojením

K využívaniu expertízy mimovládnych organizácií v oblasti GV (vzdelávania pre učiteľov) sa prihlásilo, a teda sa s ňou dosiaľ stretlo len malé(?) percento učiteľov. Otázka je, aké číslo je realistické, aký cieľ to má splniť a v akom horizonte.

K realizácii globálneho vzdelávania využívame

ĎALEJ

II.

■ škola využíva ■ škola nevyužíva ■ nie som si istý(-á), či využíva ■ neviem

n=732

delávacími materiálmi, na ktorý prispievajú aj učelia)

financie v rámci grantových schém

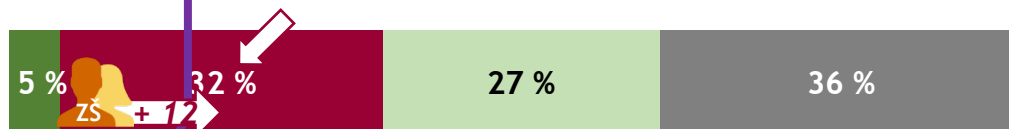
delávania v oblasti globálneho vzdelávania pre učiteľov

omou výcvikovo-vzdelávacích programov pre učiteľov)

mimovládnych organizácií troch krajín; je v slovenčine)

v %

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou

školou. Pozrite sa, čo všetko k realizácii globálneho vzdelávania na vašej škole už

využívate

Na ceste k odbornej príprave v oblasti GV učiteľ(-ka) musí byť vytrvalý(-á)

Informačné zdroje, zvlášť na internete, sú dostupné pre každého, kto hľadá. Ak na relevantné zdroje ku GV učiteľia nenatrafili, tak preto, že ich aktívne nehľadali. Problematické uvoľňovanie učiteľov na školenia, môže niekoho odrádzať.

„Možno aj niečo je, ale nemáme čas si otvárať knihu, je to príručka...“

GV MATERIÁLY

Aké zdroje učiteľia využívajú pri príprave a realizácii GV?

GV ŠKOLENIA

Učiteľia konštatovali, že ku GV nemajú resp. nevedia škola vedenia škôl vedú vlastné politiky pre žiadne materiály. Učiteľia, ktorí realizujú GV a „GV“ si vzdelávanie učiteľov formou účasti na rôznych informácie hľadajú sami, zväčša na internete, sami si tiež bežne pripravujú učebné pomôcky.

/parafra./ Učiteľ musí mať všeobecný prehľad a musí si naštudovať aktuálne dianie. „To učiteľovi nikto nedá..., ten učiteľ sa musí vzdelávať.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na

západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)
Učiteľia často krát nevedia uviesť konkrétny internetový zdroj, teda ani nevyužívajú/ nepočuli o portáloch venovaných GV. Informácie hľadajú tematicky, zdroje, z ktorých čerpajú sú náhodné, nie sú súčasťou systému poznatkov určených pre učiteľov rozvíjajúcich na svojich hodinách globálnu dimenziu.

vedenie škôl väčšinou očakáva od učiteľov vlastné dohľadanie potrebných info a samostatným

Príklady

- Jeden/jedna učiteľ(-ka) ZŠ uviedol(-a), že využíva materiály z dielne neziskovej organizácie CEEV Živica.
- Iný/ iná učiteľ(-ka) ZŠ čerpá z online verzie časopisu Stromáčik z dielne Strom života, o.z.
- Učiteľovi(-ke) ekonomických predmetov na SŠ sa osvedčilo prehrávanie videí z TED konferencií „s ľuďmi ktorí sú iní“ - študentov to zaujíma

- „školeniach“.
- Zásadným problémom je suplovanie hodín neprítomného učiteľa(-ky).
- Problémom, uvádzaným z minulej praxe, sa ale ukázala aj prílišná „horlivosť“ učiteľov pri získavaní

„Oni to tak berú, že kredity sú na to, aby si učiteľ zvýšoval kvalifikáciu, ale potom sa to zvrhlo na to, že človek išiel za to, aby sa mu zvýšil plat. Nakoniec to ani nemusel učiť, tá efektivita bola veľmi malá...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na záp. SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

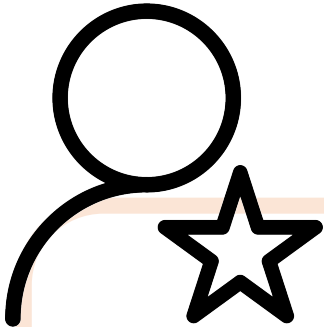
- V niektorých školách učiteľia čelia **zákazu zúčastňovať sa školení mimo svojho predmetového zamerania.**

„My máme napr. zakázané takéto školenia, my si môžeme voliť kredity len čo sa týka nášho odboru, zamerania.“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

- Väčšina učiteľov konštatovala, že akékoľvek vzdelávanie si väčšinou vyhľadajú sami, „nejde to od vedenia“. Prax celkovo ukazuje, že **vedenie škôl skôr nepodporuje (absencie) učiteľov pri vzdelávaní na rozvíjanie globalnej dimenzie v**

Niektorí učiteľia, ktorí majú možnosť, že im je ponúkaná kvalifikácia ponuke MPC, a uvádzali aj, že kolegovia, ktorí napr. učia NQS „chodievajú na školenia v oblasti EFL“ a teda pôsujú ako takí „multi-funkční“
jeden učiteľ ZŠ / SŠ uviedol šifranču, že zo 4 škôl, kde učil, len jedna bola taká, kde tomu boli funkční

Závěrečné hodnotenie

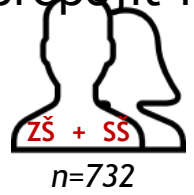
KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

„Fakt, že učitelia nevedia, kde hľadať materiály na výučbu GV a nemajú dostupné metodické príručky mi prišiel ako veľmi absurdný, nakoľko na Slovensku už vzniklo obrovské množstvo metodických príručiek, kníh, materiálov a audiovizuálnych učebných pomôcok na podporu výučby globálneho vzdelávania.“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

Učitelia nestíhajú odučiť všetko čo majú, sú pod veľkým tlakom

... a za veľký problém považujú aj rôznorodosť žiakov a kolektívov. Popri týchto „externalizáciách“, dve tretiny pripúšťajú, že problémom je samotné „GV“ a ako ho prepojiť na predmet.

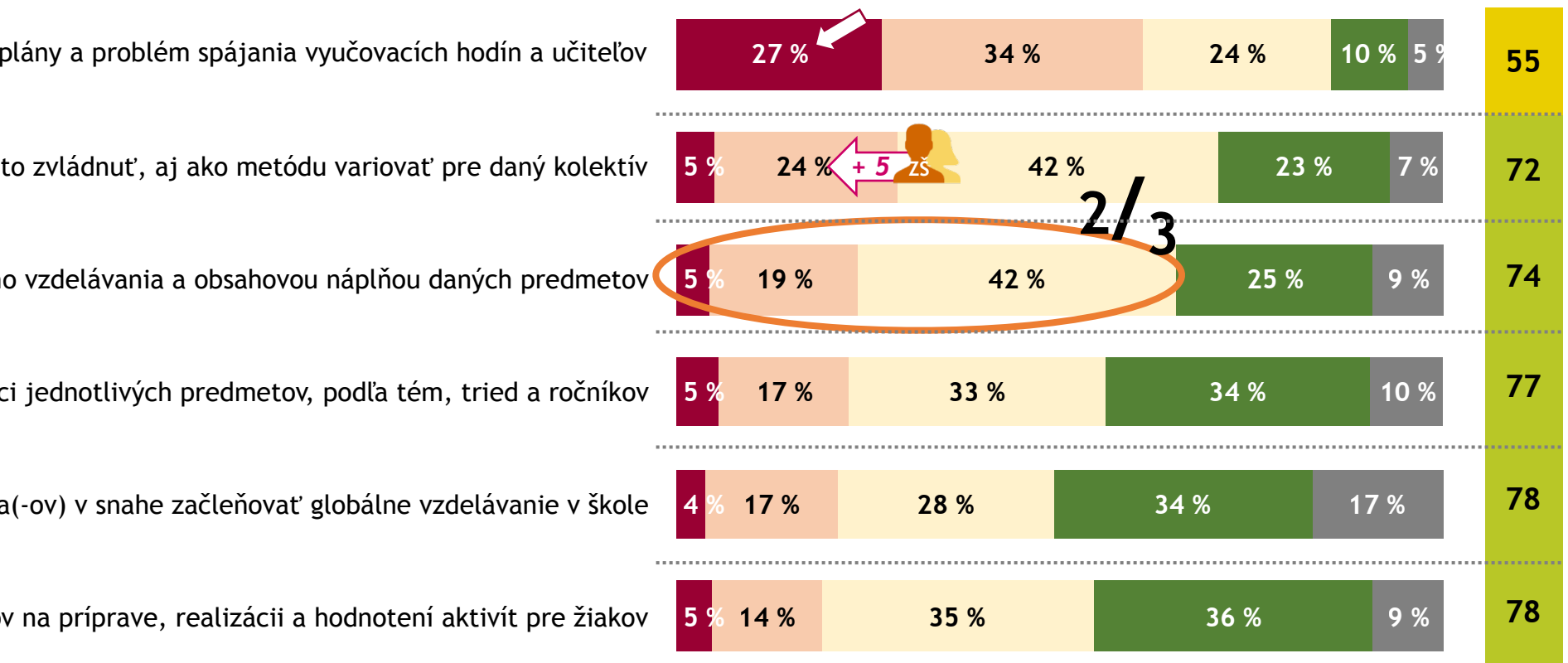

Miera problému pri realizácii globálneho vzdelávania

I.

INDEX

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou.

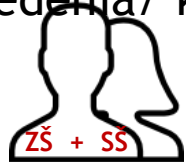
Úrovně Indexu (priemer v bodoch):

PROB. Do akej miery je/ môže byť pri realizácii globálneho vzdelávania podľa vás problém na vašej škole:

Učiteľia sú celkovo zdržanliví v tom, čo nemusia byť pri GV problémom

... záleží na motivácii učiteľov pri začleňovaní GV v svojich predmetoch, celkovej podpore globálnemu vzdelávaniu/ inovatívnym metódam vo výučbe, progresivite vedenia/ kolegov?

n=732

Miera problému pri realizácii globálneho vzdelávania

II.

INDEX

... v jeden deň v tej istej triede podobným spôsobom)

... lení ku globálnemu vzdelávaniu medzi učiteľmi v škole

... ovacích hodín v priamej súvislosti s preberanou témou

... álnych tém bez podsúvania učiteľových hodnôt žiakom

Názory študentov sú veľmi ovplyvnené domácim prostredím silne katolícky založených rodín, ktoré nie sú ochotné akceptovať inakosť, je náročné ponúkať im názory akceptujúce inakosť, otvorenosť... zvlášť keď dajú časť kolegov a riaditeľka zdieľajú ich názory" (učiteľka štátnej SOŠ na východ. SK, výskupá 28.5)

... rívny pracovný ruch v triede

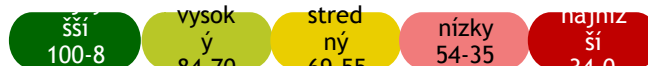

... využitie participatívnych (aktivizujúcich) metód

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou.

Úrovně Indexu (priemer v bodoch):

PROB. Do akej miery je/ môže byť pri realizácii globálneho vzdelávania podľa vás problém na vašej škole:

n=732

možnosť viacerých odpovedí

Mimovládne neziskové organizácie môžu učiteľom v kontexte GV pomôcť:

vzdelávaním učiteľov: prednášky, školenia, workshopy - ukážky/ ukážková hodina GV - zážitkové učenie, priamo na školách/ na celom SK, podľa typu škôl - pre všetkých učiteľov v škole/ zdarma, cez prázdniny

metodiky: vytvorením a aktualizáciou portfólia vzdelávacích aktivít/ podľa typu škôl, predmetov, ročníkov... - medzipredmetovo - materiálmi, pomôckami/ videá - krátke! - aktuálne dáta o SK+ zahraničí/ aj do učebníc

prinieť do školy prax (príklady zo života), erudíciu: zabezpečiť besedy s odborníkmi, ľuďmi s osobnými skúsenosťami/ pre žiakov a učiteľov, diskusie/ najmä o LP - prezentovať prácu MVO (v regióne)

(pripraviť možnosti)+ **prísť do školy/aj malej, realizovať: aktivity pre školu - pilotné hodiny, školenie, tematické bloky, predstavenia/ pre žiakov/ aj učiteľov, rodičov + pracovať so žiakmi/ interaktívne, s využitím digitálnych technológií + vplývať na ich povedomie**

ponukou zaujímavých projektov/ programov, súťaží, (kult.-vzdelávacích) akcií - v regióne, iným-novým pohľadom/ skúsenosťami - možnosťou zúčastniť sa aktivít MVO v teréne/ pre žiakov, aj učiteľov - grantovým programom/ so zážitkovou či finančnou motiváciou - pre žiakov a školu - po SKOLE, bez byrokracie, zdarma

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou.

poskytnutím materiálov: zaslaním/ poštou, elektronicky - obrazového materiálu, videí, pomôcok/ prac. zošitov - bez byrokracie, zdarma - viac

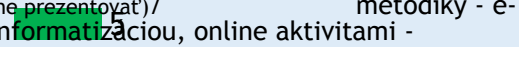
spontánne odpovede

materiálno-techn. vybavením školy - financiami/ problémom je financovanie školy | financovať/ podporiť, spolufinancovať, bez byrokracie aktivity, ktoré by sa mohli na školách realizovať/ zážitkové akcie, exkurzie na SK, EÚ

informovaním: zjednotením, združením, sa školami, diskusiami, fórami, na GV, programy, vane, kontakty, osôbne (prezentovať)/ mailom, www s informáciami, blog, bug, články, osobné problémy, učitelia, spoločné akcie, podielaním, ideami, z nich/ informatizáciu, online aktivitami - e-learning, aplikácie, príprava aktivít

pre žiakov, priamo v obci - poradenstvom/ ako riešiť problémy - pre deti z marginalizovaných komunit

d'alej rozvíjať a podporovať GV na školách, viac: aktivít + dostupnosť, propagácie a zviditeľnenia činnosti MVO, osveta/ tlačiť sa do škôl - MVO/ ČVO, Nadácia M.S., Živica a iné nám už veľmi pomohli

ponúknuť konkrétne, presvedčivo/ reálne príklady/ s dosahom na povedomie, v realite školstva na SK, systémovo: vzdelávanie žiakov/ pre život a učiteľov; prehliť úsilie učiteľov v GV/ zaujímať sa

chýba čas - poskytnúť/ lobovať za časovú dotáciu; učitelia sú pretiažení/ znížiť úväzky (počet hodín) - žiaci selektujú/ čomu (ne-)budú venovať úsilie - nezaťažovať zbytočne učiteľov

problémy: vedomostná a inteligenčná úroveň žiakov (na SOŠ, zo sociálne znevýhodneného prostredia/ negat. rodičia ovplyvňujú deti, marginalizovaných rómskych komunit, s mentálnym postihnutím), problémoví/ apatickí žiaci, disciplína

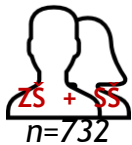
GV je na okraji pozornosti, nevykazuje sa ako "odúčené" - nehodnotí/ bez spätnej väzby; systém to nevyžaduje, na hodinách je málo času + veľa žiakov v triede, nerealizuje sa nič nové - obsahom ani formou; MVO majú byť aktérom GV priamo na školách (majú byť začlenené do vyučovaniaho programu)

20% zo 151%

v %

Need. Ako by vám učiteľom na školách - mohli mimovládne neziskové organizácie, ktoré sa venujú globálnemu vzdelávaniu na Slovensku, 182

Mimovládne neziskové organizácie môžu učiteľom v kontexte GV pomôcť: podľa učiteľov Ma, Sj, Geo, Etv

učitelia Geo

vzdelávaním učiteľov: prednášky, školenia, workshopy - ukážky/ ukážková hodina GV - zážitkové učenie, priamo na školách/ na celom SK, podľa typu škôl - pre všetkých učiteľov v škole/ zdarma, cez prázdniny

učitelia Sj učitelia Etv

metodicky: vytvorením a aktualizáciou portfólia vzdelávacích aktivít/podľa typu škôl, predmetov, ročníkov... - medzipredmetovo - materiálmi, pomôckami/ videá - krátke! - aktuálne dáta o SK+ zahraničí/ aj do učebníc

priniest' do školy prax (príklady zo života), erudíciu: zabezpečiť besedy s odborníkmi, ľuďmi s osobnými skúsenosťami/ pre žiakov a učiteľov, diskusie/ najmä o LP - prezentovať prácu MVO (v regióne)

(pripraviť možnosti)+ prísť do školy/aj malej, realizovať: aktivity pre školu - pilotné hodiny, školenie, tematické bloky, predstavenia/ pre žiakov/ aj učiteľov, rodičov + pracovať so žiakmi/ interaktívne, s využitím digitálnych technológií + vplývať na ich povedomie

ponukou zaujímavých projektov/ programov, súťaží, (kult.-vzdelávacích) akcií - v regióne, iným-novým pohľadom/ skúsenosťami - možnosťou zúčastniť sa aktivít MVO v teréne/pre žiakov, aj učiteľov - grantovým programom/ so zážitkovou či finančnou motiváciou - pre žiakov a školu - po SKOLE, bez byrokracie, zdarma

poskytnutím materiálov: zaslaním/ poštou, elektronicky - obrazového materiálu, videí, pomôcok/ prac. zošitov - bez byrokracie, zdarma - viac

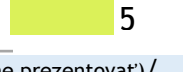
materiálno-techn. vybavením školy - financiami/ problémom je financovanie školy | financovať/ podporiť, spolufinancovať, bez byrokracie aktivity, ktoré by sa mohli na školách realizovať/ zážitkové akcie, exkurzie na SK, EÚ

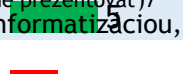
informovaním: zjednotiť, spoznať sa, škola, diskusia, informácie o GV, programy, kontakty, online prezentovať/ mailom, www s informáciami, blog, YouTube, osobné, online, spoločné, akcie, podielaním, zo z nich/ informatizáciu, online aktivitami - e-learning, aplikácie, príprava učiteľne

pre žiakov, priamo v obci - poradenstvom/ ako riešiť problémy - pre deti z marginalizovaných komunit

d'alej rozvíjať a podporovať GV na školách, viac: aktivít + dostupnosť, propagácie a zviditeľnenia činnosti MVO, osveta/ tlačiť sa do škôl - MVO/ ČVo, Nadácia M.S., Živica a iné nám už veľmi pomohli

ponúknuť konkrétne, presvedčivo/ reálne príklady/ s dosahom na povedomie, v realite školstva na SK, systémovo: vzdelávanie žiakov/ pre život a učiteľov; prehliť úsilie učiteľov v GV/ zaujímať sa

chyba čas - poskytnúť/ lobať za časovú dotáciu; učitelia sú pretiažení/ znížiť úväzky (počet hodín) - žiaci selektujú/ čomu (ne-)budú venovať úsilie - nezaťažovať zbytočne učiteľov

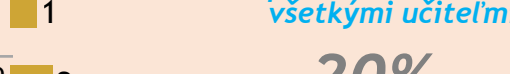
problémy: vedomostná a inteligenčná úroveň žiakov (na SOŠ, zo sociálne znevýhodneného prostredia/ negat. rodičia ovplyvňujú deti, marginalizovaných rómskych komunit, s mentálnym postihnutím), problémoví/ apatickí žiaci, disciplína

GV je na okraji pozornosti, nevykazuje sa ako "odúčené" - nehodnotí/ bez spätnej väzby; systém to nevyžaduje, na hodinách je málo času + veľa žiakov v triede, nerealizuje sa nič nové - obsahom ani formou; MVO majú byť aktérom GV priamo na školách (majú byť začlenené do vyučovaniaho programu)

Need. Ako by vám učiteľom na školách - mohli mimovládne neziskové organizácie, ktoré sa venujú globálnemu vzdelávaniu na Slovensku, 183

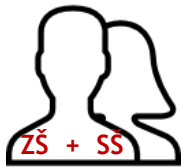
učitelia Geo, Etv

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi základnou a strednou školou.

spontánne odpovede

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi učiteľmi vybraných predmetov a všetkými učiteľmi.

v %

Mimovládne neziskové organizácie môžu učiteľom v kontexte GV pomôcť

Ilustrácie výrokov učiteľov - kritické

„zúčastnila som sa workshopu aj viacerých stretnutí. Niektoré boli pre mňa zaujímavé, niektoré som absolvovala len kvôli čiarke. Myslím, že **veľa závisí od organizátorov a ich lektorov**. Ako vedia namotivovať učiteľov. Aby napredovali a vedeli žiakom podať ďalšie informácie.“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 10 rokov)

viac vplývať na povedomie žiakov rôznymi prezentáciami, besedami a podpodne. (učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 10 rokov)

„...aby sa **systemovo** venovali **poobede detom**, robili aktivity viažúce sa ku **globálnemu vzdelávaniu**“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 28 rokov)

„pomôcky, metodiky, materiály k vyučovaniu vytvoriť a **poslať na školy**“ (učiteľ štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 9 rokov)

„Spracovať návrh tém GV ale aj s potrebnou metodikou ako to zapracovať do škvp pre jednotlivé študijné a učebné odbory, čo si vyžaduje, aby **odborníci mimovládnych neziskových organizácií mali ale podrobne naštudovaný každý jeden škvp podľa konkrétneho typu školy**“ (učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 24 rokov)

„Globálne vzdelávanie by mohlo byť realizované v rámci **viacerých predmetov v SŠ**, na to však **treba zaniietených učiteľov**, ktorí sa **nevzdelávajú len kvôli kreditom**, ale kvôli vzniknutým potrebám **v spoločnosti**.“ (učiteľka štátnej SOŠ na strednej SK, v praxi 15 rokov)

„**Prisť do školy** a nejakou zaujímavou, ineraktívnou formou (hra, hranie rolí...) **zapojiť žiakov do globálneho vzdelávania**.“ (učiteľka na štátnom 8-ročnom gymnáziu na strednom Slovensku, v praxi 22 rokov)

„Myslím, že **žiakov na nasej škole by dana tema moc neoslovila**.“ (učiteľ štátnej ZŠ na západnom SK, v praxi 1 rok)

Metodické príručky sú krásne, ale skoro nepoužiteľné. Učiteľ v nich nemá čas listovať, hľadať a pripravovať vhodné aktivity. Máme ich

na škole veľmi veľa a **zapadajú prachom**. Mne by sa najviac páčilo, ak by ste pripravili rôzne druhy Workshopov a bezplatne **odučili nejakú vhodnú tému v konkrétnej triede niekoľkokrát**

v roku, alebo ponúkli (bezplatne) dobre pripravených animátorov (lektorov), ktorí by ponúkli viacdňové zážitkové školské výlety

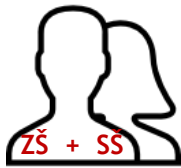
za rozumnú cenu. Prípadne zorganizovať **niečo zážitkové pre všetkých žiakov**. Žiadne zariadenie, ktoré by bolo za 20

„Minulý šk. rok sme nemali dobrú skúsenosť s hodnotiacou kontrolou z programu **Zelená škola**... **nakolko mi žiaci odmietli ďalej v programe pokračovať**.“ (učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 10 rokov)

„**ozrejmíť žiakom celkovo globálne vzdelávanie**“ (učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 11 rokov)

„**financie**, informácií máme dostatok“ (učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 11 rokov)

„**odučiť takú hodinu v podmienkach našej školy**“ (učiteľ štátneho 8-ročného gymnázia na západnom SK, v praxi 22 rokov)

Mimovládne neziskové organizácie môžu učiteľom v kontexte GV pomôcť

Ilustrácie výrokov učiteľov - pozitívne

„Možnosť získania **osobných skúseností** - zúčastnenie sa na projektoch samotnými učiteľmi.“ (učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 7 rokov)

„Veľmi dobrú skúsenosť mám s organizáciou **Človek v ohrození - metodické materiály, filmy, školenia...** toto mi v práci **skutočne pomáha**. Len občas zabúdajú, že vyučovacia hodina má 45 minút.“ (učiteľka štátnej SOŠ na južnom SK, v praxi 33 rokov)

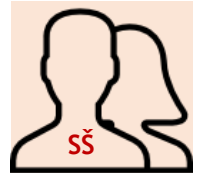
„**Chodiť po školách a ponúkať iný pohľad na svet** v ktorom žijeme, ako pre učiteľov tak aj pre žiakov prostredníctvom prednášok, panelových diskusií, **financovať aktivity ktoré by sa mohli na školách realizovať** ale zriaďovatelia nemajú o to záujem lebo by museli odkrojiť zo svojich financií.“ (učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 19 rokov)

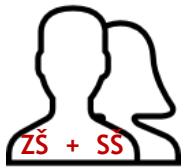
„**obrazovým materiálom, osobným náborom dobrovoľníkov z radov žiakov, priblížením problémov v regióne..., osobnou angažovanosťou**“ (učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 28 rokov)

„Na školenia je potrebné vycestovať a sú limitované počtom zúčastnených. **Uvítali by sme možnosť vzdelávacích aktivít na pôde školy s maximálnym počtom zapojenia sa učiteľov, žiakov, rodičov...**“ (učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 24 rokov)

/parafr./ **Učitelia potrebujú impulz, podporiť** a budú si to aj medzi sebou **odovzdávať**. „Ja som teraz taká nabudená, ja môžem **hneď zajtra s tým začať**.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Pravdou je, že **školy sú podporované väčšinou len z projektov** ... Existujú organizácie, ktoré majú skúsenosti a odborníkov na realizáciu takýchto aktivít. Každá škola by **veľmi pozitívne prijala ponuky a zrealizovala aktivity na školách na tieto témy**.“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 20 rokov)

Mimovládne neziskové organizácie môžu učiteľom v kontexte GV pomôcť

Ilustrácie výrokov učiteľov - k o n š t r u k t í v n e

„Strávit' s učiteľmi jeden deň na škole a spolu s nimi zrealizovať ukážkové - vzorové hodiny, resp. projektový deň na vybranú tému.“ (učiteľka štátnej ZŠ na západnom SK, v praxi 32 rokov)

„vytvorením materiálov pre začlenenie globálneho vzdelávania do **jprírodovedných predmetov** - matematika, informatika, fyzika, chémia a pod“ (učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 27 rokov)

„sme otvorení prijať každú pomoc v rozvíjaní globálneho vzdelávania“ (učiteľka štátnej SOŠ na západnom SK, v praxi 30 rokov)

„- semináre pre učiteľov u nás na škole ako zaradiť problematiku - nenásilnou formou do výučby - aktivity pre žiakov, workshopy u nás na škole zamerané konkrétne, nie všeobecne“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 27 rokov)

„poskytnúť nejaké diskusie na školách, alebo nejaké programy, kt. prídu prezentovať samotné neziskovky, kt. donesú skúsenosti pre tie deti, pretože nás učiteľov niekedy už ani nepočúvajú, bol by to pohľad z praxe....“ (učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na strednom SK, v praxi 9 rokov)

„Zatiaľ nám nikto neponúkol vzdelávanie učiteľov v tejto oblasti. Uvítali by sme, ak by nám prišli ukázať, ako uplatniť globálne vzdelávanie na konkrétnej téme v konkrétnej vyučovacej hodine.“ (učiteľka cirkevného gymnázia na východnom SK, v praxi 22 rokov)

„Nijako. Postačí ak sa vytvorí priestor pre nový predmet. Napr. Globálne vzdelávanie. Myslím, že slovenskí učitelia sú schopní vytvoriť knihu i metodiku. Skúsenosti s týmito témami máme myslím všetci.“ (učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 27 rokov)

„Naša škola nespolupracuje z mimovládnyimi neziskovými organizáciami, ale bolo by prínosné pre nás učiteľov oboznámiť sa detailnejšie s globálnym vzdelávaním.“ (učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 20 rokov)

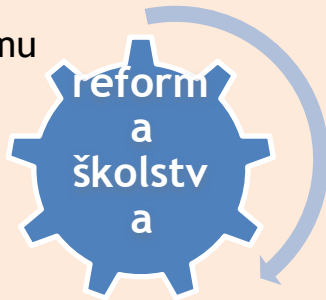
„Väčšia prezentácia týchto neziskových organizácií, často sa o nich dozvedáme len náhodne na sociálnych sieťach a pod. **Nové poznatky som získala aj pri vyplňovaní tohto dotazníka.**“ (učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na strednom SK, v praxi 41 rokov)

Čo pomôže učiteľom lepšie realizovať GV a žiakom lepšie ho prijímať?

Čo učitelia potrebujú ~ od štátu, manažmentu na úrovni školstva a školy, spoločnosti, rodičov, žiakov, miestnej komunity, médií, MVOcií?

OD ŠTÁTU:

- financie pre školy
- podpora globálnemu vzdelávaniu zhora
- reforma školstva

OD ŠKOLSTVA:

- časová dotácia na GV
- metodické materiály (tematické, prehľadné, dostupné)
- kvalitné učebnice, didaktické pomôcky, video-materiály
- vzdelávanie a podpora pre učiteľov (impulz, motivácia)
- GV povinné na školách
- praktické vzdelávanie
- inovatívne aktivity
- rozhovory učiteľa so žiakmi
- voľná ruka učiteľom pri vzdelávaní žiakov a žiakom na sebavyjadrenie
- žiaci (aj učitelia) by mali absolvovať študijné pobyty v zahraničí
- technické vybavenie

OD SPOLOČNOSTI, RODIČOV:

- hodnotový súlad
- podpora cieľov GV

OD MÉDIÍ

- GV šíriť aj cez médiá, cieľiť na všetkých ľudí
- globálne témy v médiách a diskusia o nich (nielen) v školách

Odporúčania, námety, dopyty

„Nesmie to byť ‘musí to byť’, povinne, lebo automaticky sa to stretne s odporom učiteľov, aj žiakov. Nemôže to byť direktívne.“

Možno by GV mohol realizovať „niekto zvonku, z úplne iného sektora, nie učiteľ - niekto iný by o tom“

Učitelia potrebujú radu ako motivovať žiakov (nielen) ku GV „lebo u našich detí (Rómov) je potrebné vnútornú motiváciu inak podchytiť.“

OD MIMOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÍ

- „otvárať deckám oči“ - vzdelávacie zážitkové aktivity pre žiakov
- výcvikovo-vzdelávacie kurzy pre učiteľov
- poradenstvo

Čo pomôže učiteľom lepšie realizovať GV a žiakom lepšie ho prijímať? II

Citáty

„My si myslíme, že to robíme dobre, ale možno by nás to naučili robiť aj iným spôsobom. My sa snažíme, ale to všetko je len o našom chcení... Nikdy som takú ponuku nevidela, keď sme robili kredity. **O žiadnom vzdelávaní v tejto oblasti som nepočula.**“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

„Stále to realizujeme my. Mne tam chýba niekto zhora; aby nám zaslal **nejakých odborníkov zvonku** („decká to žerú“ - keď im to príde porozprávať nejaký expert); „...**aj z neziskoviek, ktoré sa tým zaoberajú.**“ pridal(-a) sa kolega(-yňa). **Tí, ktorí to už majú spracované, niečo nové; aby nás niečo nové naučili, aby sme to brali z iného pohľadu.** ... **Možno by nám navrhli niečo - vložiť, čo my nevieme, a čo by žiakov ešte viac zaujalo.**“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

/parafr./ **Chýba čas...** (získať ho) „**ale nie pridaním ďalších tém** (chémia je už aj tak pre žiakov na hranici zvládnuteľnosti, na druhej strane je potrebná k príprave na štúdium medicíny)“. (učiteľ(-ka) na bilingválnom gymnáziu v meste na strednom SK s počtom obyvateľov do 50 tisíc)

/parafr./ V rámci vyučovania zostáva učiteľom pri nabitých osnovách málo času - „**niekedy až príliš predimenzované aktivity - to nie je dobre...**“. Na druhej strane, pridávanie hodín s ďalšími aktivitami nemusí byť riešenie, „**niekedy nám to až vadí, že pre aktivity už nemôžeme učiť.** ... **Takú matematiku, fyziku si musia osvojiť, niektorí idú na techniku na vysokú školu...**“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

„**Stále sa niečo pridáva - na veľa smerov...** , ale ja mám pocit, že **deckám stále viac chýba ten odborný základ.** Sú rôzne školy, ale žiaci na našej SOŠ častokrát postrádajú základné vedomosti (malú násobilku). ... **Človek sa tomu nebráni, ťažko aj - je to o schopnosti učiteľa...** Máte typy, ktoré **nedostanú základy v rodine, či v základnej škole a nemáte na čom stavať.** **Chcete rozvinúť debatu a on nechce debatit', on nemá záujem...**“ /parafr./ **Niekedy žiaci doslova chcú len nadiktovať učivo, bez debaty.** (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

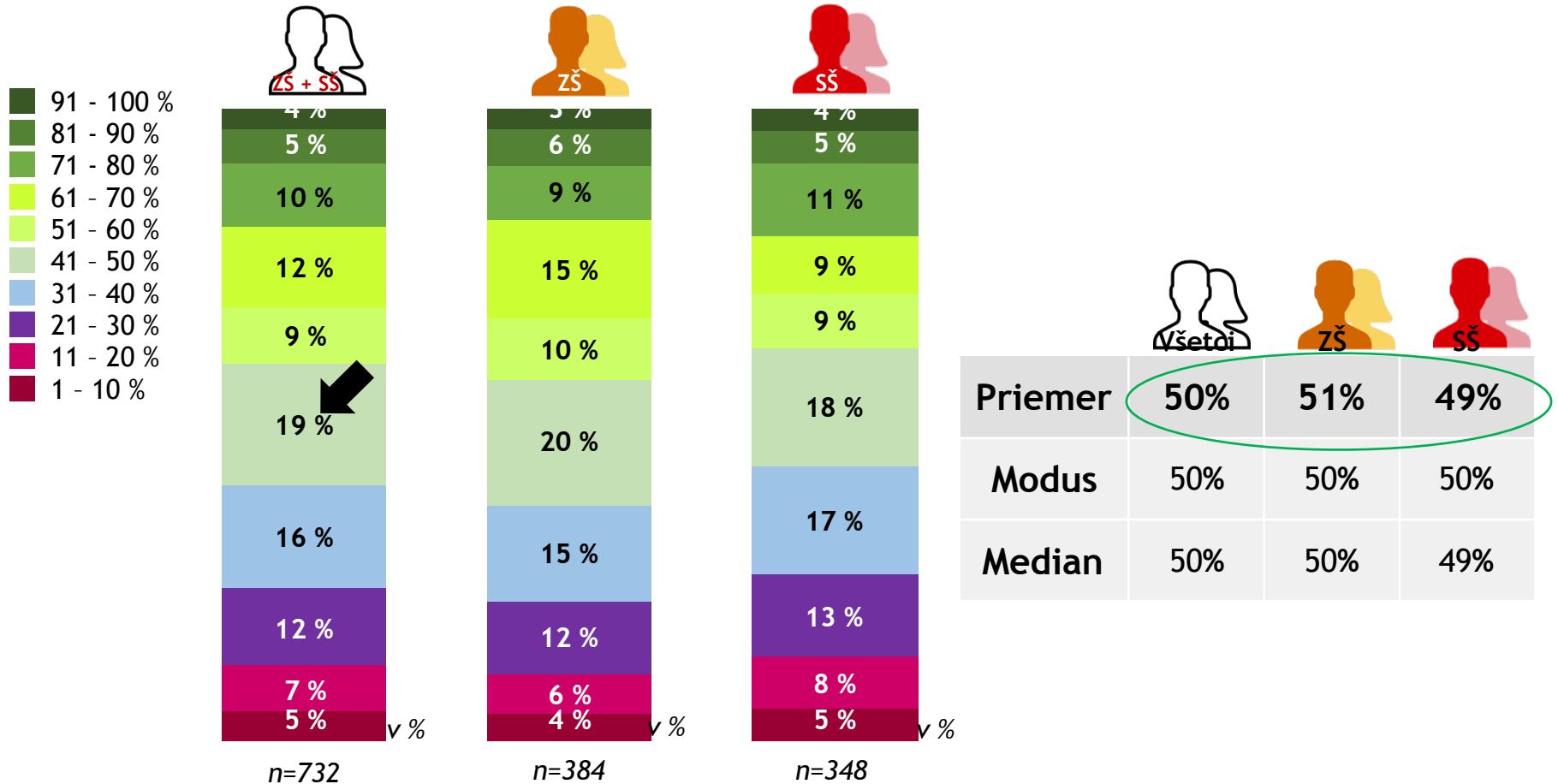
„**My máme šikovnejších, múdrejších žiakov, na inej úrovni - možno by sa u nich dalo ubrať z teórie a venovať sa týmto praktickejším veciam.**“ Napríklad na hodine biológie je za vyučovanie „**v teréne - prírode**“. (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

**HODNOTENIE globálneho vzdelávania
UČITEL'MI**

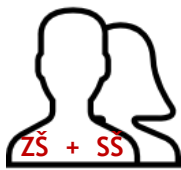
Autoevaluácia začleňovania GV môže byť priaznivejšia ako realita

Učitelia odhadli začleňovanie GV do vyučovania priemerne. Učitelia na základných školách signalizujú v priemere veľmi mierny náskok.

Dnes je globálne vzdelávanie na našej škole súčasťou cca % vyučovanych predmetov.

M3a. Teraz, prosím, doplňte nasledujúcu vetu číslom v intervale 0 - 100(%), ktorou čo najlepšie odhadnete ... : „Dnes je globálne vzdelávanie na našej škole súčasťou cca % vyučovanych predmetov.“

n=732

možnosť viacerých odpovedí

MOTIVÁTORY pre rozvíjanie GV v školách

spontánne odpovede

globálne problémy/ GV sú/dajú sa **zakomponované**: *príklady, konkrétne situácie prierezovo podľa tém, príležitostne* (diskusia) - celkovo pri rozvíjaní kritického myslenia, v 1/3-e - väčšine-všetkých predmetoch (humanitných, aj prírodovedných), každý učiteľ sa usiluje o GV

škola (systémovo) vytvára podmienky pre GV: v rámci (časti) predmetov; je v tematických plánoch, plánoch školy a predmetových komisií, podľa Štát. vzdel. programu, integrované v maturitných otázkach; GV zahrnuté v predmetoch/ ako sú *výchova k LP, enviro výchova, regio výchova, finanč. gramotnosť, tvorba projektu a prezent. zručnosti, výchova k manž. a rodičov.* **Globálne štúdiá**; metódami práce: diskusia - so žiakmi, medzi učiteľmi...; **pravidelne, bežne**, v rámci medzipredmetových vzťahov

uvádzam z praxe: podľa vzdelávania na (mojich, odborných) predmetoch/ (počtu) učiteľov, ktoré(-ých) poznám (že učia GV) + (moje) skúsenosti, pozorovanie, prehľad, ktorý mám; je to moje presvedčenie; na základe mojej výchovy žiakov + predmety, na ktorých sa to robí pravidelne + podľa diskurzu (aj medzi kolegami) v škole; mám info od učiteľov niektoré rôzne predmety, kde je možné sa témou zaoberať/ kde sa zaoberáme; je to je to súčasť deliteľných súčasť predm. (GV, ľudsk. práva, EKO, ekonomika, aj sam. Ekológia, cudzi. jazyky, NAB, H5, myslíva viač podstaty vedieť, nie je bežne realizujeme rôzne školské aktivity: projekty (enviro, zahraničné poznávacie - výmenné pobyty) - akcie - triednické hodiny; príležitostne

realizujeme rôzne školské aktivity: projekty (enviro, zahraničné poznávacie - výmenné pobyty) - akcie - triednické hodiny; príležitostne

vyžaduje si to súčasná doba/ je to nevyhnutné - sú to aktuálne problémy, pripravujeme žiakov na život - trh práce (vo svete); GV pomáha študentom vytvárať prehľad; učí solidarizovať a prispievať k lepšiemu svetu; (sme) multikultúrna - tolerantná škola

realizujeme mimoškolské akcie/ mimo vyučovania: (krúžky) - humanitárne zbierky - spolupráca s MVO (Zelená škola)/ CPPPaP/ políciou a pod.

je to individuálne podľa (prístupu, informovanosti) učiteľov: vlastnej iniciatívy - záujmu, ochoty (spolupracovať), schopností/ odbornosti, kreativity - a či učia „také“ predmety

závisí od žiakov: ich záujmu (diskutovať, spoznať problém/-y/) - tieto témy ich (veľmi) nezaujímajú/ nemajú záujem na hodine pracovať - žiakov zaujímajú tieto témy, radi o nich diskutujú

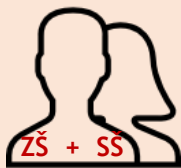
(vysoký) záujem učiteľov vzdelávať v tejto oblasti žiakov, učitelia sa snažia vzbudiť u žiakov študentov záujem, pomôcť im, ponúknuť nový pohľad; sú rozhladení/ uvedomelí/ majú hodnoty v súlade s GV, na škole je pre GV dobrá „klíma“; využívanie dostupných zdrojov/ materiály; učitelia sa vzdelávajú

je to (neoddeliteľná) súčasť prírodovedných predmetov: rozvíjame najmä/ dlhodobo environmentálny pilier + trvalo udržateľný život; GV realizujem(-e) v enviro výchove, prírodovedných predmetoch (priemerne aj v humanitných)

27% neviem presne odhadnúť/ posúdiť, je to odhad, myslím si, predpokladám, neviem za školu, neuviedol(-a)

n=732

možnosť
viacerých
odpovedí

MOTIVÁTORY pre rozvíjanie GV v školách

spontánne odpovede

globálne problémy/ GV sú/dajú sa **zakomponované**: *príklady, konkrétne situácie* prierezovo podľa tém, príležitostne (diskusia) - celkovo pri rozvíjaní kritického myslenia, v 1/3-e - väčšine-všetkých predmetoch (humanitných, aj prírodovedných), každý učiteľ sa usiluje o GV

škola (systémovo) vytvára podmienky pre GV: v rámci (časti) predmetov; je v tematických plánoch, plánoch školy a predmetových komisií, podľa Štát. vzdel. programu, integrované v maturitných otázkach; GV zahrnuté v predmetoch/ ako sú *výchova k LP, enviro výchova, regio výchova, finanč. gramotnosť, tvorba projektu a prezent. zručnosti, výchova k manž. a rodičov., Globálne štúdiá*; metódami práce: diskusia - so žiakmi, medzi učiteľmi...; **pravidelne, bežne**, v rámci medzipredmetových vzťahov

uvádzam z praxe: podľa vzdelávania na (mojich, odborných) predmetoch/ (počtu) učiteľov, ktoré(-ých) poznám (že učia GV) + (moje) skúsenosti, pozorovanie, prehľad, ktorý mám; je to moje presvedčenie; na základe mojej výchovy žiakov + predmety, na ktorých sa to robí pravidelne + podľa diskurzu (aj medzi kolegami) v škole; mám info od učiteľov niektoré rôzne predmety, kde je možné sa témou zaoberať/ kde sa zaoberáme; je to je to súčasťou učiteľov sú súčasťou predmetov (GV, HEM, NIT, BJO, Ekonomikaj, Ekológia, cudzie jazyky, NAB, CH) vyplývajú z podstaty predmetu, je bežne obmedzený počet hodín, nie je priestor)

realizujeme rôzne školské aktivity: projekty (enviro, zahraničné poznávacie - výmenné pobyty) - akcie - triednické hodiny; príležitostne

vyžaduje si to súčasná doba/ je to nevyhnutné - sú to aktuálne problémy, pripravujeme žiakov na život - trh práce (vo svete); GV pomáha študentom vytvárať prehľad; učí solidarizovať a prispievať k lepšiemu svetu; (sme) multikultúrna - tolerantná škola

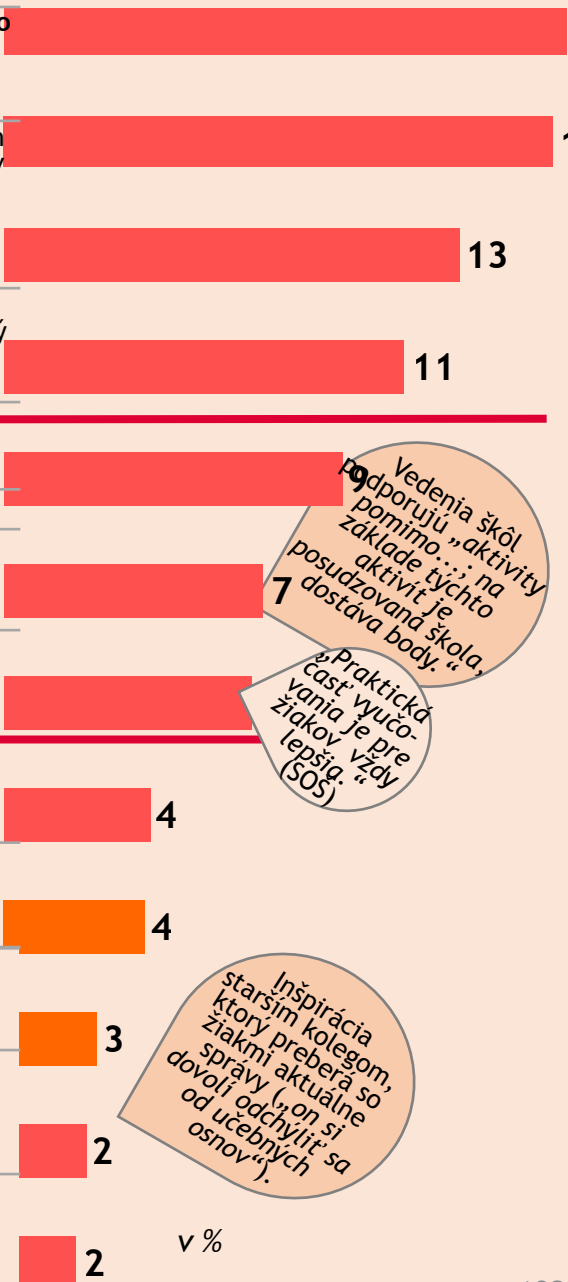
realizujeme mimoškolské akcie/ mimo vyučovania: (krúžky) - humanitárne zbierky - spolupráca s MVO (Zelená škola)/ CPPPaP/ políciou a pod.

je to individuálne podľa (prístupu, informovanosti) učiteľov: vlastnej iniciatívy - záujmu, ochoty (spolupracovať), schopností/ odbornosti, kreativity - a či učia „také“ predmety

závisí od žiakov: ich záujmu (diskutovať, spoznať problém/-y/) - tieto témy ich (veľmi) nezaujímajú/ nemajú záujem na hodine pracovať - žiakov zaujímajú tieto témy, radi o nich diskutujú

(vysoký) záujem učiteľov vzdelávať v tejto oblasti žiakov, učiteľia sa snažia vzbudiť u žiakov študentov záujem, pomôcť im, ponúknuť nový pohľad; sú rozhladení/ uvedomelí/ majú hodnoty v súlade s GV, na škole je pre GV dobrá „klíma“; využívanie dostupných zdrojov/ materiály; učiteľia sa vzdelávajú

je to (neoddeliteľná) súčasť prírodovedných predmetov: rozvíjame najmä/ dlhodobo environmentálny pilier + trvalo udržateľný život; GV realizujem(-e) v enviro výchove, prírodovedných predmetoch (priemerne aj v humanitných)

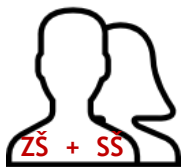
„GV sa týka každého človeka, nielen učiteľa... keď si chceme zachrániť planétu pre ďalšie generácie“

„Závisí od učiteľa, ktorý sa tomu ako venuje, čiže ako učiteľovi na tom záleží.“

„Kvalitný učiteľ, ktorý „vie“, ale vie s dečkami aj komunikovať.“

Vedenia škôl podporujú „aktivity pomimo... na základe týchto aktivít je posudzovaná škola, dostáva body.“
Praktická vďaka vyučovaniu je pre žiakov vždy lepšia. (SOS)

Inšpirácia starším kolegom, ktorý preberá so žiakmi aktuálne správy („on si dovoľ odchyliť sa od učebných osnov“).

ZŠ + SŠ

n=732

BARIÉRY pre rozvíjanie GV v školách

možnosť
viacerých
odpovedí

na GV nie je čas na vyučovaní/ nestíha sa, nie vždy je priestor - na dôkladné prebratie všetkých tém GV, na všetkých predmetoch; učebné osnovy sú preplnené - v osnovách na to nie je priestor; iba ak po vyučovaní

nie vo všetkých predmetoch je GV začlenené/ je možné ho začleniť: škola má technické/ odborné zameranie; nie vždy je príležitosť; na 1.stupni sa tomu zriedkavo venujeme (nižšia dôležitosť);

nie je záujem o GV u študentov; predmety sa učia "bez iných tematických 'vsuviek'"; násilne vstupovať danými témami do vyučovania nie je možné; „na rysovaní sa nediskutuje, ale maká“

máme rezervy; venujeme sa málo, občas/ nie všetci kolegovia; vždy je čo zlepšovať; environmentálna výchova, LP sa učí, ale ostatné aspekty GV málo; nerobíme to systémovo - iba okrajovo: neda sa hovoriť o predmete a cieľnom vzdelávaní v tejto oblasti

chýba viac osvetu a vzdelávania učiteľov: malá podpora učiteľov/ školy potrebujú ku GV viac (nových) informácií, metodické usmernenia/ podklady - pre medzipredmetnú spoluprácu a využite GV v praxi

GV neriešime - nezaraďené do predmetov/ osnov, nerozoberáme na poradách; máme iné (existenčné) problémy, o GV ani netušíme; pojem GV sa nepoužíva (aj keď to učitelia robia)

„limitom“ sú žiaci - zo sociálne-znevýhodneného prostredia - ich deficit pomôcok..., žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami - aj preto kladieme dôraz na osvojenie si "základného" učiva, „majú problém veci pochopiť“; ktorí ukončujú predčasne povinnú školskú dochádzku; sme národnostná škola

chýba motivácia/ nadšenie učiteľov, (nezáujem učiteľov) pri začleňovaní nových tém/ trendov/ výziev v učení; nedostatočné poznatky (nadhľad) učiteľov o GV; úzke zameranie/ záujem len v intenciách jedného (svojho) predmetu; kolegovia o tom nekomunikujú; je im to jedno

nezáujem verejnosti/ (negat. hodnoty) rodičov, (spoločnosti); treba viac konať, byť vzorom pre deti, nielen o problémoch hovoriť; problémom je „prax“ (nie teória - to, čo je na papieri)

negat. zotrvačnosť systému - v školstve sa nevenuje pozornosť GV-iu, je nezaujímavé; v ŠVP/ MŠVVaŠ sa GV nespomína vôbec, alebo len v malej miere; celkovo zlé postavenie školstva a učiteľa v spoločnosti

chýbajú kvalitné pomôcky, financie; nedostatok projektov; chýbajú projektové dni (kde by sa tomu mohlo celistvo - interaktívne venovať); vymenil sa nám pedagogický zbor; chýba koordinátor/ vyškolení externí odborníci, ktorí by školu navštevovali

v %

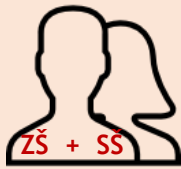
spontánne odpovede

27%

neviem presne odhadnúť/ posúdiť, je to odhad, myslím si, predpokladám, neviem za školu, neuviedol(-a)

M3a. ... doplňte nasledujúcu vetu číslicou v intervale 0 - 100(%)... : Dnes je globálne vzdelávanie na našej škole súčasťou cca % vyučovaných predmetov.

M3b. Vysvetlite dôvody, ktoré vás viedli k takému percentuálnemu hodnoteniu, prosím.

ZŠ + SŠ

n=732

BARIÉRY pre rozvíjanie GV v školách

spontánne odpovede

„My máme tak napchaté osnovy, niekedy je to až na úkor toho, čo učíme.“

Osnovy sú príliš nabité, každý učiteľ s tým na svojom predmete bojuje. Sledujú sa ukazovatele: prebrané učivo a výsledky monitor-u, matematické výstupy sú veľmi dôležité, ktoré pre nás žiakov, ktoré pripravujú na maturitu + košice (ne-)zmaturovať škola a môže byť žiakovi a môže byť niečo dôležitejšie než toto GV.“

na GV nie je čas na vyučovaní/ nestíha sa, nie vždy je priestor - na dôkladné prebratie všetkých tém GV, na všetkých predmetoch; učebné osnovy sú preplnené - v osnovách na to nie je priestor; iba ak po vyučovaní

6

nie vo všetkých predmetoch je GV začlenené/ je možné ho začleniť: škola má technické/ odborné zameranie; nie vždy je príležitosť; na 1.stupni sa tomu zriedkavo venujeme (nižšia dôležitosť);

5

nie je záujem o GV u študentov; predmety sa učia "bez iných tematických vsuviek"; násilne vstupovať danými témami do vyučovania nie je možné; „na rysovaní sa nediskutuje, ale maká“

5

máme rezervy; venujeme sa málo, občas/ nie všetci kolegovia; vždy je čo zlepšovať; environmentálna výchova, LP sa učí, ale ostatné aspekty GV málo; nerobíme to systémovo - iba okrajovo: neda sa hovoriť o predmete a cieľnom vzdelávaní v tejto oblasti

2

chýba viac osvetu a vzdelávania učiteľov: malá podpora učiteľov/ školy potrebujú ku GV viac (nových) informácií, metodické usmernenia/ podklady - pre medzipredmetnú spoluprácu a využite GV v praxi

1

GV neriešime - nezaraďené do predmetov/ osnov, nerozoberáme na poradách; máme iné (existenčné) problémy, o GV ani netušíme; pojem GV sa nepoužíva (aj keď to učelia robia)

1

„limitom“ sú žiaci - zo sociálne-znevýhodneného prostredia - ich deficit pomôcok..., žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami - aj preto kladíme dôraz na osvojenie si "základného" učiva, „majú problém veci pochopiť“; ktorí ukončujú predčasne povinnú školskú dochádzku; sme národnostná škola

1

chýba motivácia/ nadšenie učiteľov, (nezáujem učiteľov) pri začleňovaní nových tém/ trendov/ výziev v učení; nedostatočné poznatky (nadhľad) učiteľov o GV; úzke zameranie/ záujem len v intenciách jedného (svojho) predmetu; kolegovia o tom nekomunikujú; je im to jedno

1

nezáujem verejnosti/ (negat. hodnoty) rodičov, (spoločnosti); treba viac konať, byť vzorom pre deti, nielen o problémoch hovoriť; problémom je „prax“ (nie teória - to, čo je na papieri)

1

negat. zotrvačnosť systému - v školstve sa nevenuje pozornosť GV-iu, je nezaujímavé; v ŠVP/ MŠVVaŠ sa GV nespomína vôbec, alebo len v malej miere; celkovo zlé postavenie školstva a učiteľa v spoločnosti

1

chýbajú kvalitné pomôcky, financie; nedostatok projektov; chýbajú projektové dni (kde by sa tomu mohlo celistvo - interaktívne venovať); vymenil sa nám pedagogický zbor; chýba koordinátor/ vyšskolení externí odborníci, ktorí by školu navštevovali

v %

„Stále sa dá zdokonaľovať... Možno by to chcelo vyššiu úroveň, že by sme možno aj my boli trochu viac pripravení, ... lebo my musíme všetko sami pripraviť“

„Viem, že je to ťažko s niektorými predmetmi... Hovorím, ten priestor (včleniť GV do učiteľov) je - aj tí učelia ho určite majú. Nikto im do toho určite nekaže... Len treba splniť nejakú... - žiaka pripraviť na to a na to (napr. maturitu).“

možnosť viacerých odpovedí

Nekritickosť a uhýbanie sa zodpovednosti je tiež bariéra

Súčasťou realizácie koncepcie GV na školách musí byť aj stanovenie a sledovanie jednotných indikátorov v rámci monitoring-u a hodnotenia 'čo' - 'ako' a 's akým výsledkom' učitelia / školy realizujú; a pri SOŠ aj explicitne v teoretickom a praktickom vzdelávaní.

BARIÉRY pre rozvíjanie GV v školách

Učitelia pristupujú ku GV ako profesionáli, ktorí sú ochotní sa sami vzdelávať. Nepochybne na pravde je založené aj medzi učiteľmi prevládajúce presvedčenie, že neučia odtrhnutí od reality a že na vyučovaní/ v škole prirodzene reflektujú globálne témy.

Z diskusie učiteľov ale tiež vyplynulo, že **nie všetci pristupujú ku GV komplexne** (pristupujú skôr laxne, diletantsky). A práve časť učiteľov, ktorí ťahali pri rozvíjaní „globálneho kontextu v učení (sa)“ za kratší koniec, mali tendenciu „otvárať dvere“ GViu s tým, že /*parafr.*/ toho z GV už robia až veľa, a že je to dostačujúce. Pri tomto prístupe učitelia nevidia ani žiadne prekážky pri rozvíjaní „GV“ a vravia, že globálne témy majú zapracované, na ich školách nič nebráni GViu, že je to na každom učiteľovi.

Popri všetkých už spomínaných „prekážkach“ pri implementácii GV na ZŠ a SŠ na Slovensku, z rozpravy učiteľov stredných odborných škôl vyplynulo ďalšie špecifické zistenie. SOŠ sú podľa učiteľov zamerané z 50tich % na praktické vyučovanie a z 50tich % na teóriu, pričom cieľom tohto vzdelávania je získanie znalostí a praktických zručností v rámci študijného odboru. Podľa niektorých učiteľov, **prevláda praktické vyučovanie a pre žiakov je dôležitý majster**, učiteľ dopĺňa vzdelávanie k odboru; týmito argumentmi - implicitne prehadzovaním zodpovednosti - sa nepriamo uhýbali novej dimenzii v učení (sa), akoby na ceste žiakov k osvojeniu si remesla sa „globálnej dimenzie“ mali zhostiť primárne „dôležitejší“ mentori žiakov ako sú oni sami.

Dobré (globálne) vzdelávanie potrebuje živnú pôdu v každej škole

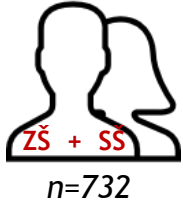
Niektoré kolektívy premenili imagináciu o dobrom školstve do každodenného (aj globálneho) učenia (sa). Neupadli do začarovaného kruhu problémov, nebránia sa a nekladú odpor, keď majú učiť žiakov (a seba) s porozumením globálnej spoločnosti.

BARIÉRY pre rozvíjanie GV v školách II

Medzi dôležité indikátory implementovania GV v školách patrí záujem učiteľov, záujem vedenia a koncepcnosť globálneho vzdelávania. V základnom a strednom školstve na Slovensku existujú **príklady s rôznou mierou „osvietenia“ vedenia, úrovne rozpracovania (vlastnej) koncepcie GV (a jednotlivých tém), a celkovej podpory učiteľom, ktorí v rôznej miere reflektujú globálny kontext vo svojich predmetoch.**

- **Učitelia na niektorých školách spolu s vedením fungujú ako jeden tím, ktorý sa chce podieľať na dobrom GV, čo vytvára živnú pôdu pre koncepcný prístup do budúcnosti.**
„Robíme individuálne, rôzne projekty, ako kto nadchne deti pre projekt. Škola zvyčajne podporí všetko.“ (učiteľ(-ka) ZŠ
- **Učitelia na niektorých školách by získali podporu vedenia školy pre GV, ale väčšina učiteľov stagnuje, či už z dôvodu profesionálneho vyhorenia. „osobnej vojny“ so systémom alebo neprípisovania dôležitosti GV.**
„Riaditeľka je ako šéf veľmi naklonená GV, ale na to potrebuje ďalších ľudí a u nás je momentálne syndróm vyhorenia, niekto sľúbi, že sa na niečo pozrie a niečo vymyslí, ale bolí ju hlava, atď. Čiže ten ľudský kapitál je vlastne veľmi malý.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 5 tisíc)
/parafra./ Učitelia už nemajú plné úväzky... , a keď sa mu/jej má ešte pridať GV, povie 'kašlem Vám na to, dajte mi plný úväzok'; „každý si hľadá v prvom rade svoj záujem“. (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)
- **Vedenie školy GV nepodporuje a aj celkový záujem o GV zo strany učiteľov je nízky. Môže ísť aj o zvyk nerobiť veci inak, “navyš”, alebo nemusia vidieť zmysel v tom robiť GV na svojej konkrétnej škole, napríklad škola s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia.**
„Tu u nás na škole majú pocit, že mňa sa to netýka (aj ako učiteľov aj vedenia), čelca som urobiť nejakú aktivitu, ktorá by sa čiastočne rozoberala celý deň na každej hodine, ale nestretlo sa to s pochopením ostatných.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom Slovensku s počtom obyvateľov do 5 tisíc)

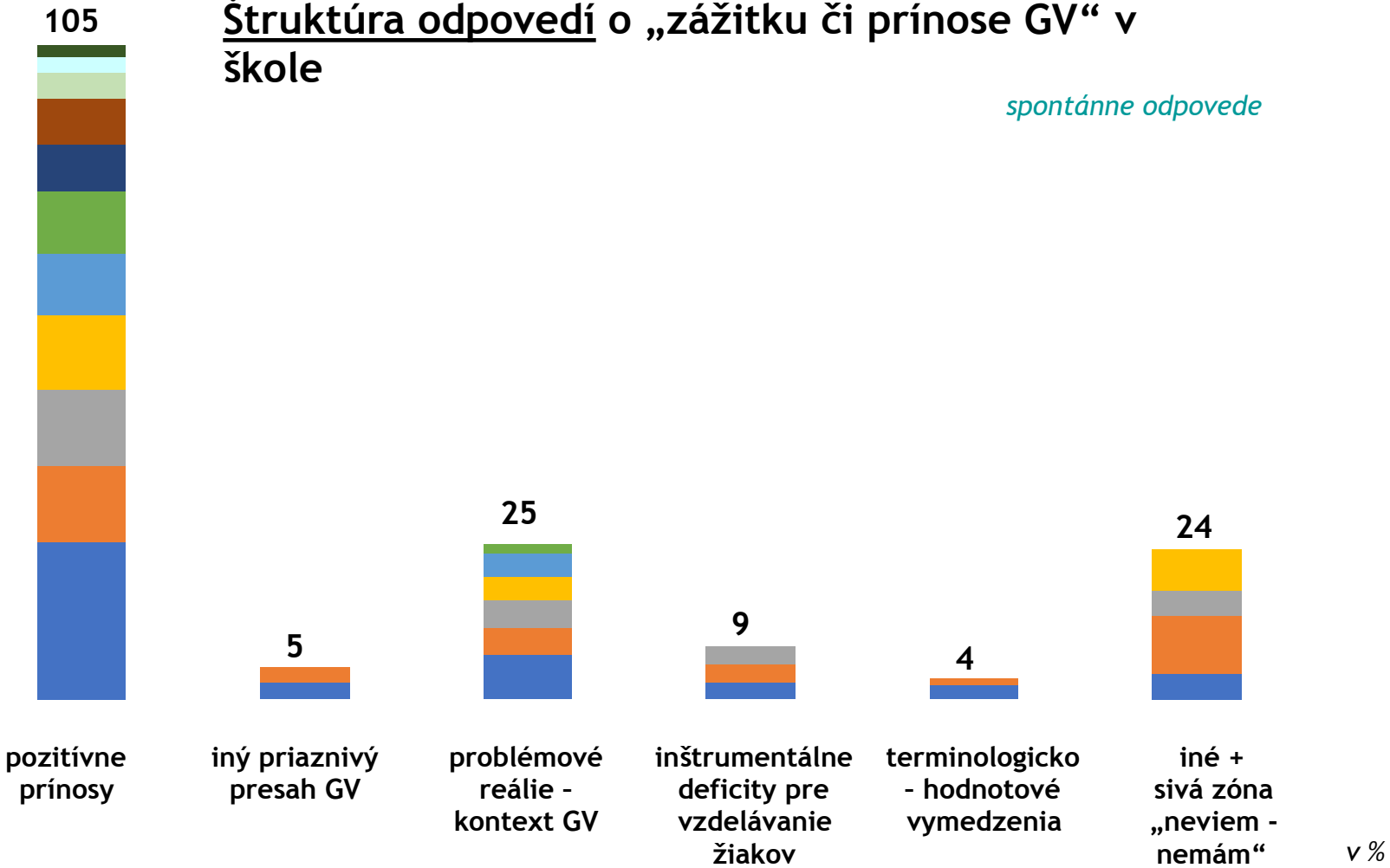
Globálne vzdelávanie obohacuje - prepája svety, na ktoré učitelia kriticky nazerajú

Štruktúra odpovedí o „zážitku či prínose GV“ v škole

spontánne odpovede

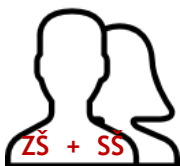
možnosť viacerých odpovedí

Imp1a. Boli by sme veľmi radi, keby ste sa s nami podelili o zážitky či pocity s tzv. globálnym vzdelávaním vo vašej škole, nech sú akékoľvek. Tiež, v čom a pre koho vidíte hlavný prínos takéhoto vzdelávania.

Pozitívne prínosy globálneho vzdelávania odčítali najviac učitelia geografie

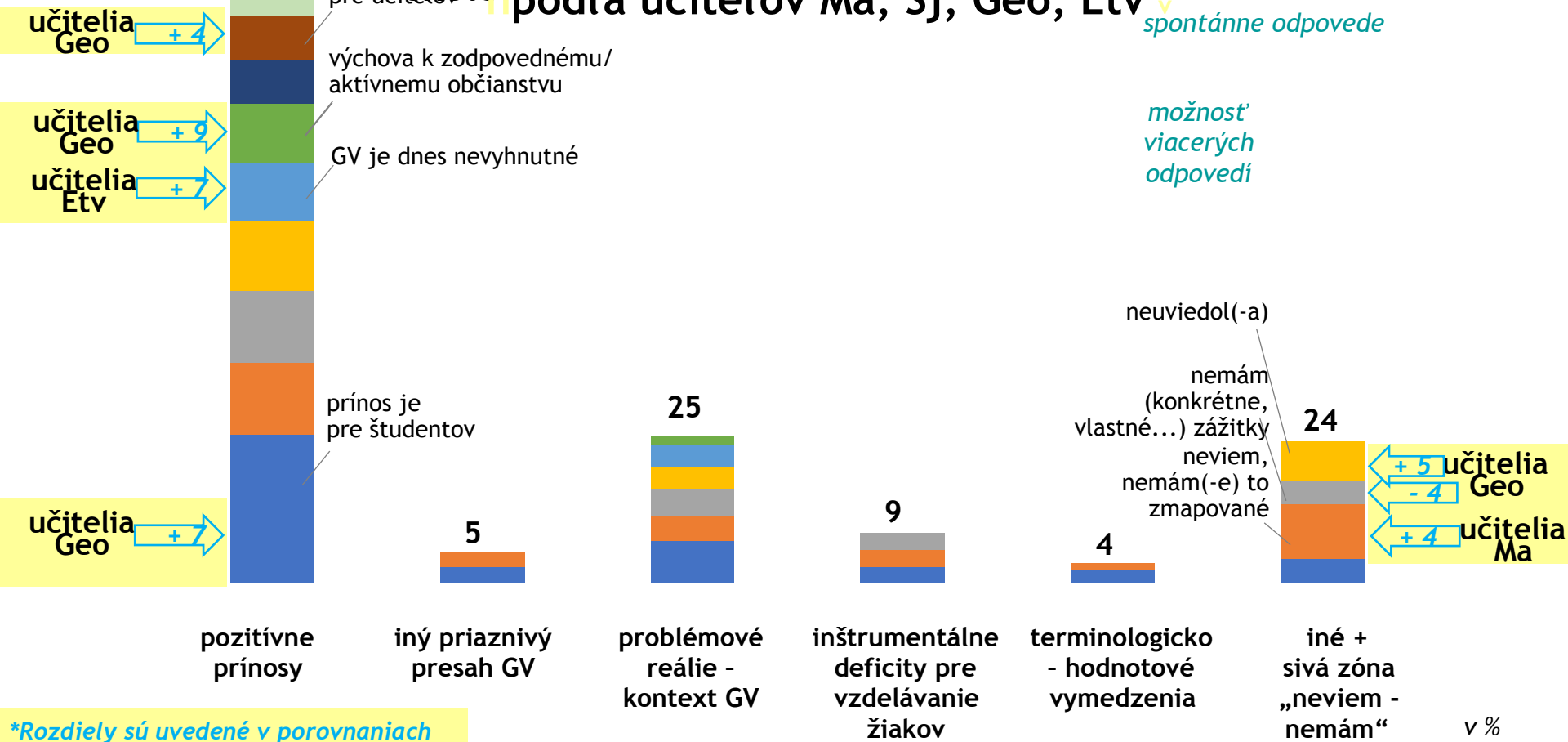
... spolu s etikármi majú celkovo nadpriemerné výsledky pri reflektovaní potreby globálneho vzdelávania, a obe tieto skupiny učiteľov aj nadpriemerne pozitívne hodnotia zmysel včleňovania globálneho vzdelávania do výučby.

n=732

Štruktúra odpovedí o „zážitku či prínose GV“ v škole

podľa učiteľov Ma, Sj, Geo, Etv

*Rozdiely sú uvedené v porovnaníach medzi učiteľmi vybraných predmetom a všetkými učiteľmi.

Imp1a. Boli by sme veľmi radi, keby ste sa s nami podelili o zážitky či pocit s tzv. globálnym vzdelávaním vo vašej škole, nech sú akékoľvek. Tiež, v čom a pre koho vidíte hlavný prínos takéhoto vzdelávania.

„Raz vidieť, či urobiť je 100x lepšie ako rozprávať.“: učenie sa príkladmi; prebudenie záujmu

- prežívanie spolupatričnosti - spokojnosti zo vzájomnej spolupráce - scitlivenie na nespravodlivosť

spolpracuju, **podielajú sa** na diani v škole, tvoria - projekty, prestávajú byť ľahostajní... , aktivujú sa aj nepozorní; neboja sa vyjadriť svoj názor, vedú rozhodnúť

problémoch“, „páčia sa mi ich názory“; učiteľom rozširuje obzor + obohatenie/ „je to výzva“, „všestranne zorientovaný absolvent“; GV sa páči učiteľom/ majú záujem - je vždy zážitok - odporúčanie učiť GV - spolupracovať s MVO; vzájomná podpora učiteľov v GV, hodnotovo sú s GV stotožnení

v na **spolupráca s...** (zdravotne postihnutými..., MVOciami), rovesnícke vzdelávanie a **peer učast' na akciách***** (prednášky..., s lektormi MVOciami - **CvO, Nadácia M.Šimečku, Živica** spolupráca s...)

(deje sa) **výchova k zodpovednému/ aktívnemu občianstvu**: nadobúdanie hodnôt a postojov (tvorí sa osobnosť - morálka žiakov), empatie..., potreby zapája sa do diania vo svojom okolí aj vo svete; **pozit. žiaci menia / zaujímajú postoje**; študenti si nevedomujú (neveria), že môžu ovplyvniť spoločnosť

GV je dnes nevyhnutné. Je **potrebne-uzitocne/ nesi bezne problémy** globálneho sveta, **pozitívne vnímané** - s prínosom už na 1. stupni/ **čím skôr tým lepšie** - samozrejme/ podľa aktuálneho diania - je tam veľa zaujímavých tém a problémov - **praktické**; bolo by dobré zaviesť predmet GV; je to dlhodobý proces

žiaci na GV pozitívne reagujú: bavi ich (je to zábava) - obľubujú filmy, súťaže... a nové spôsoby učenia sa) - zaujímajú sa - radi vyjadrujú svoje názory, sú otvorení/ zvedaví; ale majú aj zábrany/ nemajú veľa príležitostí pracovať timovo

„**majú pocit, že konečne robia niečo**“

príklady GV realizujeme v škole: školské projekty (Deň Zeme, Medzinárodný deň vody, projektové dni...) - enviro programy (**Zelená škola**) - rovesnícke vzdelávanie - krúžkovú činnosť... , charitatívne akcie - prepojenie vážnej a dôležitej témy hrou (obsahu a formy) - zaradujeme aktuálne témy - pripravujeme na život (**Rómov, naša škola je rómska**); stačí ako sa už realizuje; žiaci si nevedomujú, že ide o GV

LP; slabších sociálnych skupín; **lokálny život** - v úsilí zlepšiť podmienky pre všetkých; **všetkých** - kto sa do GV zapojí/ mladí-sebavedomí-aktívni-kompetentní (globálni) občania, **budúcnosť** - ďalšie generácie; **poznávanie sveta/ navzájom** - komunikácia s ľuďmi na celom svete - **tolerancia** - akceptovaní "inakosti"...; zlepšovanie situácie

prínos je pre študentov: pri príprave na život v globalizovanom svete rozširujú si obzor/ majú (všeobecný) prehľad/ spoznávajú svet/ **získavajú osobnú skúsenosť/ zážitky** (z exkurzií)/ **kompetencie** (v myslení, v rozhodovaní, v komunikácii) - **adaptácie/ komunikácie...** (local - global), získavajú **iný/ nový pohľad** - **prekonávajú pr...** **vytvárajú si vlastné postoje/ rešpekt k názorom druhých/ de...** **vzťahy** - pri (rozhodovaní o) uplatnení v živote - výber profesijných (zahraničí)

Positívne prínosy

105 zo 172%

I

GV aktivizuje školy a zlepšuje „klímu“: školy spolupracujú s MVO, zapájajú sa do projektov (aj so školami v zahraničí), rôznych kampaní a aktivít - **pravidelne, v mieste bydliska/ s rodičmi; zúčastňujú sa festivalov; hodiny sú** **pestrejšie - príjemná atmosféra; v škole** **vytvárajú portfólia GV**

spontánne odpovede

možnosť viacerých odpovedí

n=732

GV kompenzuje deficity rodinného zázemia **pozit.** pri vnímaní sveta (tolerancia k inakosti, multikultúra, local - global ...) - pokiaľ ide o slobodu prejavu; aj rovesníckych skupín; u starších žiakov; **mení (žiadúce) zaužívané negat. postoje/ postoje** ku svojmu okoliu/ komunita, spoločnosti, **globálnym problémom** (napr. potreba separovať - žiaci môžu učiť rodičov) (aj **naráža** - na nepochopenie - hodnotovo, aj pokiaľ ide o metódu), rozširuje; GV rozvíja (aj) spoluprácu s rodičmi (žiadúce)/ obcou B. žiakov s postojmi v spoločnosti

iný priaznivý presah GV

5 zo 172%

v %

Imp1a. Boli by sme veľmi radi, keby ste sa s nami podelili o zážitky či pocit s tzv. globálnym vzdelávaním vo vašej škole, nech sú akékoľvek. Tiež, v čom a pre koho vidíte hlavný prínos takéhoto vzdelávania.

„Zážitok či prínos GV“ v škole

II

spontánne odpovede

chyba motivácia vyučujúcich začleňovať GV: nechota/ malá ochota/ nezáujem - sú unavení z neustáleho presviedčania žiakov, že ide o dobrú vec/ z úsilia, ktoré žiaci neocenia/ zapájania sa do projektov; jazykové bariéry učiteľov v kontakte so zahraničím

vysoká miera vynaloženého úsilia; na SOŠ - s integrovanými žiakmi s rôznymi poruchami; veľa závisí od vedenia školy; so žiakmi zo silne veriacich rodín a rovnako zmyšľajúcom vedení školy; pri dlhodobej realizácii programov ako je Zelená škola; popri príprave študentov gymnázia na ďalšie štúdium, úsilí podchytiť žiakov zo SOŠ na štúdium na VŠ, kľúčovom odbornom vzdelávaní a výcviku, dôraz na maturitné predmety, na I.stupni ZŠ globálne vzdelávanie zapájame iba v malej miere/ je to náročnejšie; malá efektivita v GV - pomalý progres

žiaci si neuvedomujú, načo je GV - nechápu to (nevedia si to predstaviť, nevnímajú obsah tematických blokov ako súčasť vyučovania; nerozumejú nepriamym postupom - metódam GV, local - global, zložitým pojmom)

žiaci majú sklón upadnúť do ľahostajnosti a rezignácie („nemá to zmysel“) - prepadnúť virtuálnemu svetu/ mobilom; hodnotový systém ľudí sa mení/ keď odídu zo školy...

učebných plánov - na odborných predmetoch, „Tematické Výchovno-Vzdelávacie Plány sú prehustené štandardami“ žiaci nerozumejú GV/ nemajú záujem o GV (rôzne stupne záujmu, ich naďšenie časom "opadáva") - niektoré témy ich zaujímajú - iné sú „tabu“; globálne problémy sú vzdialené (blízke sú im len vlastné, „doba vyžaduje individualizmus“); je ťažké vzbudiť u nich záujem/ motivovať ich/ nemajú vzťah k ničomu - „ich sa to netýka“; rómski žiaci sú problém celkovo/ nevďační žiaci; maturitné témy s témami GV nepatria k obľúbeným, ak sú v cudzom jazyku - sú zložité, aj v slovenčine

zakomponované (skôr) formálne, nesystémové (na našej škole), preberá sa povrchno/ málo; GV sa má viac začleňovať do vyučovania, rozšíriť po školách a aktivizovať žiakov; aby vedenie iniciovalo/ podporovalo GV; majú sa určiť priority vo vzdelávaní (má plniť príliš veľa úloh) a demokra-tický rámec; MŠVVaŠ SR má zakomponovať GV (ako samostatný predmet, povinný, s finančným rozpočtom na projekty, bez byrokracie); musí byť nenásilné (netlačiť nasilu do každého predmetu, primerane - aj lokalite/ okolnostiam...); vhodnou formou

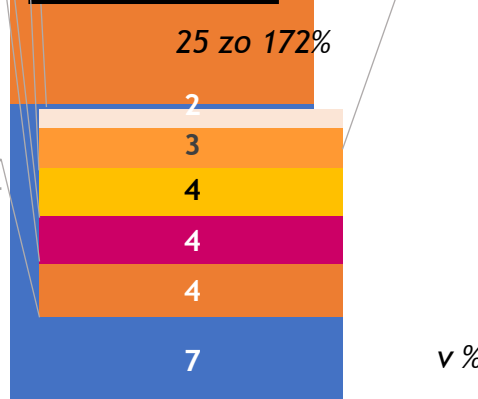
spoločnosť nie je mentálne nastavená na GV: problémom je „prax“/ negatívne dianie v spoločnosti - teória-učebnice sú v poriadku, ale realita je iná; zákony neplatia rovnako pre všetkých/ vplyv moci a peňazí na SK, aj vo svete; problémom je aj negat. postavenie a ocenenie (finančné, morálne) učiteľov v spoločnosti

pokrytectvo v spoločnosti: politici bez dostatočného vzdelania, robia rozhodnutia, ktoré nám škodia; *business* klame, aby zarobil; chýba balans medzi právami (primeranosťou sociálnych benefitov) a povinnosťami (aj rodičov) - „deti vnímajú ako neprávosť, keď jedni majú pomôcky zdarma a iní nie“ študenti si to uvedomujú - jedno si uvedomujú, druhé činia

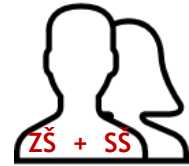
chyba povedomie o globálnych problémoch v spoločnosti/ u

Problémové reálie -

kontext GV

v %

n=732

možnosť viacerých odpovedí

- učitelia nie sú pripravení učiť GV: chyba reálna podpora škôl a komplexná príprava učiteľov na GV/ aj "servis" pre nich - zo strany štátu
- GV vyžaduje (a v praxi chýba) erudíciu aj pedagogickú šikovnosť učiteľov (len tí vzbudia u žiakov záujem o GV), kompetentnosť ľudí z praxe/ profesionálov; žiaci považujú/ „zneužívajú“ interaktívne aktivity v škole/ akcie s mladými aktivistami z MVO ako voľnú hodinu
- učiteľovi/ či a akú tému vyberie... - na forme akou sa GV učí/ konkrétnom projekte - od triedy/ žiakov (ich záujmu/ mimo školy) a atmosféry v triede
- GV: materiály/ metodiky/ pomôcky/ skúsenosti s GV;
- GV je: náročné na čas/ materiálno-technické zabezpečenie (zberné nádoby...), zložité

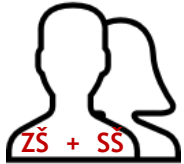
Inštrumentálne deficity pre vzdelávanie žiakov

9 zo 172%

o zážitky či pocit s tzv. globálnym vzdelávaním vo vašej škole, nech sú akékoľvek.

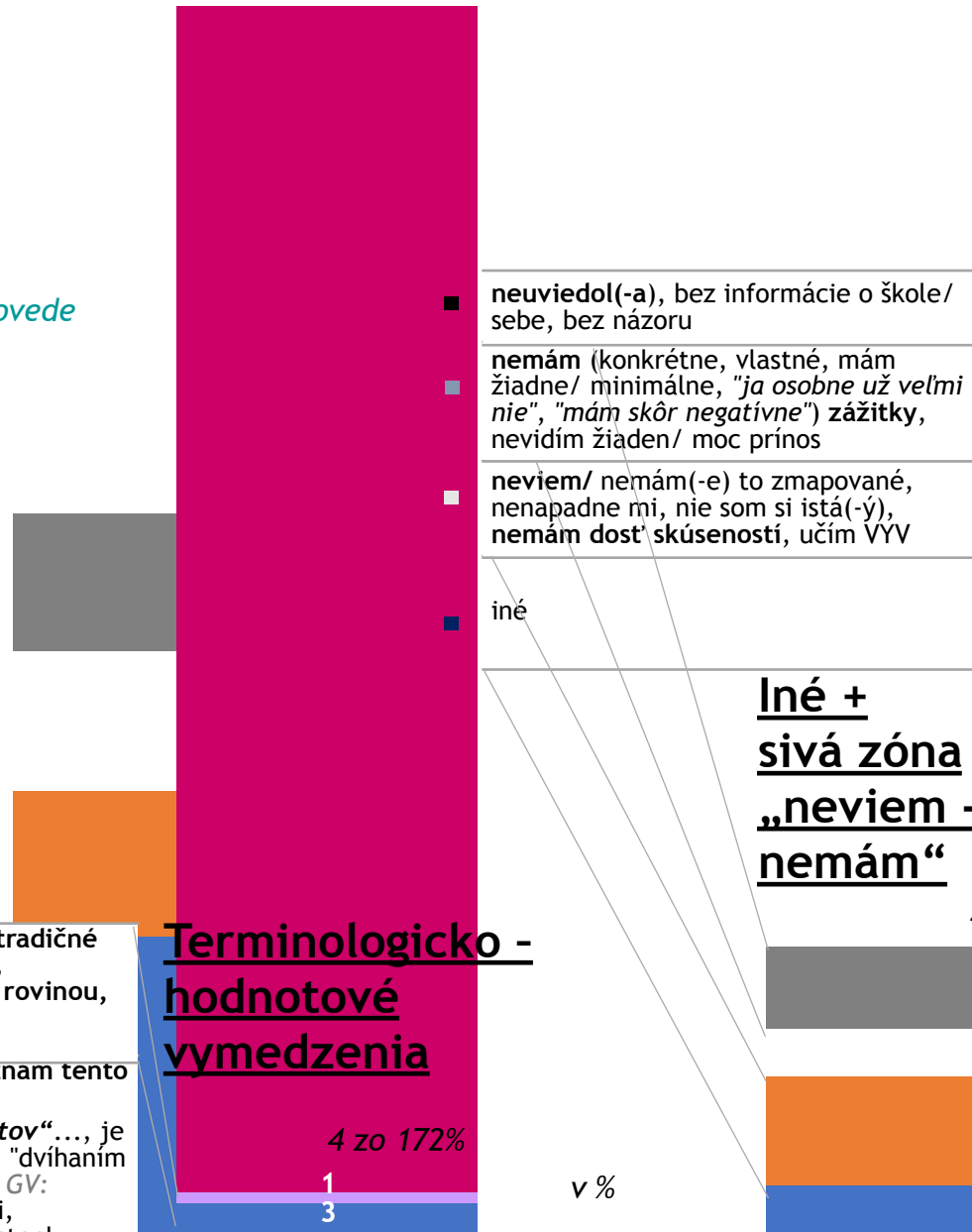
„Zážitok či prínos GV“ v škole III

n=732

spontánne odpovede

možnosť viacerých odpovedí

(namiesto/ v GV) dôraz/ väčší by sa mal klásť na tradičné európske/ kresťanské hodnoty, klasickú rodinu, vyváženosť s regionálnou (výchovou)/ lokálnou rovinou, národnou hrdosťou; GV by malo byť výchovným predmetom

GV? - nevolame to (niektore aktivity) tak/ nepoznam tento pojem

GV robíme(?): „áno, robíme veľa enviro projektov“..., je to v rámci "výchovných," predmetov/ aktivít s tzv. "dvíhaním povedomia" - príklady, bez referencie na (prínos) GV: koordinátori, Deň narcisov, stretnutia s policajtmí, informácie na školskej webstránke, tematické nástenky

Terminologicko - hodnotové vymedzenia

4 zo 172%

1

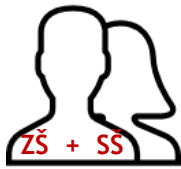
3

v %

25 zo 172%

Imp: ... zázitky či pocit s tzv. globálnym vzdelávaním vo vašej škole, nech sú akékoľvek. Tiež, v čom a pre koho vidíte hlavný prínos takéhoto vzdelávania.

Zrkadlenie učiteľských svetov a deficitov

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - k r i t i c k é

Vyžaduje full service, je skeptická

„Spracovať návrh tém GV ale aj s potrebnou metodikou ako to zapracovať do škvp pre jednotlivé študijné a učebné odbory, čo si vyžaduje, aby odborníci mimovládnych neziskových organizácií mali ale podrobne naštudovaný každý jeden škvp podľa konkrétneho typu školy

Môj osobný názor je, že žiaci **nejavia** záujem o témy globálneho vzdelávania, nakoľko z vlastnej skúsenosti na ekonomických predmetoch nemajú záujem o štúdium a získavanie informácií z oblasti makroekonomiky ako takej, nezaujímajú ich fungovanie ekonomiky EU, nejavia záujem o projekty EU, ktoré sú smerované aj podnikateľom fyzickým osobám.“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 24 rokov)

Pragmatická s kritickým bilancovaním

„Poskytnúť vhodné filmy k aktuálnym témam (dĺžka max. 20 - 25 minút) aby sa dalo s filmom ešte počas hodiny pracovať.“

Poskytnúť možnosti škole zapojiť sa do projektov GV
Myslím si, že stúpa potreba venovať sa GV ešte vo väčšej miere ako v minulosti - obklopuje nás viac problémov a žiaci sú čoraz menej kriticky mysliaci, nevedia nachádzať súvislosti, prepojenia...“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 26 rokov)

O GV sa pokúsila novou formou, ale nepresvedčilo ju, že toto je cesta

„pre starších učiteľov je potrebné **ukázať** im ako, prečo takto vzdelávať praktické ukážky aktivít a dobrá metodika+ pracovný list

uskutočnila som niekoľko takýchto vyučovacích hodín aj spojených do blokov, žiaci takéto vzdelávanie berú ako "výhovný koncert" t.j. bolo to príjemné, nové ale **nevnímajú obsah** ako súčasť vyučovania, pri opakovaní sa čudujú, že info z takejto hodiny je na písomke“

(učiteľka štátneho gymnázia na západnom SK, v praxi 23 rokov)

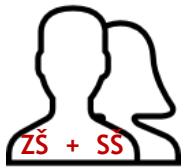
detto ... a táto učiteľka je presvedčená, že úspech GV v škole tkvie v súlade „s rodinou žiaka

„Zaujímavou prednáškou mám na starosti environmentálnu výchovu, aktivity, hlavne starší žiaci, **chápu ako príležitosť**, kedy sa neučí, informácie prímajú skôr od niekoho zvonka, ktorý nie je pedagóg, spätná väzba od žiakov **nie je adekvátna** môjmu vynaloženému úsiliu, som demotivovaná

v prvom rade je **dôležitá rodina** a to, čo si z nej dieťa odnesie, **ak tu nezíska vzory, škola to nenapraví...**“

(učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na západnom SK, v praxi 18 rokov)

Need.
Imp1a.

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - k r i t i c k é

Technokrat a analytik krízy ľudstva

„Potrebujeme **materiálnu pomoc** na krúžok aby sme mohli robiť pokusy, experimenty, výrobky, výskum a osvetu.

Na krúžku sa venujeme globálnemu problému v oblasti svetla a osvetlenia. Vplyv osvetlenia na planétu si veľmi uvedomujeme. Trpia živočíchy a rastliny. Žiadne CO2 sa neušetrilo a žiadna energia sa tiež neušetrila. Stúpol počet ochorení na rakovinu, obezitu, srdce, cukrovku a spotreba liekov rastie. **Médiá vymývajú mozgy komerčnými správami** o akože ochrane životného prostredia pomocou inovácií. Pritom sa akože **inovácie zneužívajú na biznis**. **Politici bez dostatočného vzdelania, robia rozhodnutia, ktoré nám škodia**. Najviac sa vytešuje osvetľovací priemysel - potrebujú zarábať. Sú schopní klamať, zavádzať, zatajovať, prekrúcať, aby dosiahli cieľ.“

(učiteľ štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 34 rokov)

Rezonancia z domácej politiky alebo konšpirátorsky pohľad učiteľky - národníarky

„Veľmi by sme ocenili, keby sme vedeli, **kým je konkrétna mimovládna nezisková organizácia financovaná** a taktiež, keby sa jej predstavitelia zaujímali o **konkrétne problémy**, ktoré sa vyskytujú v praxi a taktiež, keby sa v rámci globálnej výchovy viac kládol dôraz aj na výchovu k **národnej hrdosti**, čo si myslím, že nie je v protiklade s globálnou výchovou.

Považujem, ju za veľmi potrebnú a myslím si, že sa jej dostatočne na našej škole venujeme.“

(učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 20 rokov)

Ak sa učiteľom neodľahčí, nech sa zavedie predmet GV a vyškolia pedagógovia

„Pomôžte rehabilitovať učiteľskú profesiu. **Nevymýšľajte projekty, ktoré sú byrokraticky náročné**.

Najlepšie by bolo zaviesť **osobitný predmet Globálne vzdelávanie a vyškolit' naň učiteľov**. **Nabalit' ďalšie vzdelávanie na učiteľov rôznych predmetov nie je dobrá cesta**. Možno áno, ale pri znížení úväzkov a finančnej motivácii. **Učiteľia sú prepracovaní, často na hranici vyhorovania. A ešte sa musia vzdelávať** vo svojich aprobačných predmetoch.“

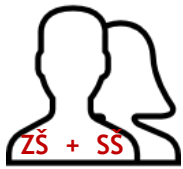
Need.
Imp1a.

Učiteľka lamentujúca nad nezaujmom žiakov

„Organizovaním **potrebných školení** na rozšírenie možností vzdelávania.

Žiaľ ak učelia robia všetko pre to, aby sa povedomie žiakov zvyšovalo, **narážame na nezujem dnešnej generácie o globálne vzdelávanie**.“

(učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na východnom SK, v praxi 20 rokov)

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - k r i t i c k é

Proaktívna učiteľka v štádiu frustrácie z „projektovania“/ GV vo „volnom čase a grátis“

„Prísť do školy a robiť aktívne so žiakmi diskusie, školit' učiteľov

Všetko čo som robila v rámci globalizácie na škole bolo prostredníctvom projektov, vo vlastnom voľnom čase bez finančného ohodnotenia. Veľmi rada sa chcem aj v budúcnosti tomu venovať, ale mám rodinu, o ktorú sa musím postarať a nikto mi v obchode nedá nič zadarmo“

(učiteľka štátnej SOŠ na západnom SK, v praxi 14 rokov)

Ak nejaké GV, tak podľa návrhu učiteľky aj s novými osnovami

„AK by ponúkli metodiku pre globálne vzdelávanie. Možno by mohli navrhnúť zmenu osnov v predmete Občianska náuka, kde by sa mohlo glo-bálne vedomie žiakov posilňovať.“

Vôbec nemáme priestor na začlenenie nových tém do vyučovania svojich predmetov.“

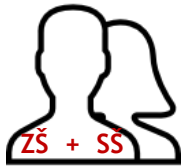
(učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 12 r.)

GV v próze života učiteľky (učiteľov) na SK

„Dat' o sebe vedieť, že vôbec existujú a prísť z vlastnej iniciatívy v škole so svojimi aktivitami a **odbremenit'** tak učiteľov od práce navyše, ktorá je vykonávaná len vďaka veľkému entuziazmu, často na úkor svojho voľného času, bez ohodnotenia (chýba aj morálne ohodnotenie, nielen finančné, od učiteľov sa očakáva, že to budú robiť akosi automaticky) a školám chýbajú hlavne finančné prostriedky na zaplatenie pomôcok na aktivity a zaplatenie snahy a času učiteľov. Uvítali by sme, keby príslušné ministerstvo uvoľnilo finančné prostriedky na tieto aktivity aj bez vypisovania **zaťažujúcej** dokumentácia rôznych projektov, ktoré aj tak potom nie sú schválené, a tie, ktoré sú schválené, obsahujú toľko byrokracie, že keď to má učiteľ vypisovať, tak to radšej nebude robiť. Učím 33 rokov, som projektovou manažérkou v škole a len ja viem, koľko víkendov a koľko nocí som presedela nad papierovačkami projektov z drvivej väčšiny neschválených pre banálne maličkosti a málokto na ministerstve vie, že táto práca na školách nie je nijako honorovaná. Čiže mimovládky by mohli hlavne takýmto učiteľom finančne si polepšiť, pretože v tomto smere učelia vlastne robia charitu. Aj keď viem, že tieto slová neprinesú žiadne ovocie, a aj tak sa nič v tomto smere nepohne, len si niekto na ministerstve urobí čiarku, že spravil nejakú analýzu, chcem autorov dotazníka ubezpečiť, že túto prácu budem robiť aj naďalej, nie pre peniaze ale len tak pre radosť.“

Je asi potrebné, aj keď v prípade našej školy je to už samozrejmosť, každý učiteľ to od nepamäti robí plne automaticky nielen počas vyučovacích hodín ale aj počas prestávok i mimo vyučovania a robili to aj dávno predtým ako tomu niekto dal múdry názov globálne vzdelávanie.“

Need.
Imp1a.

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku *Kazuistiky - kritické + kontrastné*

Vyhorená učiteľka v prvej línii - učí rómske deti

„Ťažko povedať :-)

Rómsky žiaci sú často veľmi nevďační. Učiteľ sa môže aj pokrájať, štát im všetko dá, zabezpečí a nič si nevážia. Už si zvykli, že všetko dostanú zadarmo na zlatom podnose. Som z toho smutná :(

Doma žijú v hlade, v biede, desiatu dostanú zadarmo a pritom ju hádžu po triede, puding po stenách, maslo, paštéka na tabuli a pod. Mlieko lejú do kvetov, jablká vyhadzujú a keď im poviete aby to vzali domov keď to nechcú, nech dajú jedlo súrodencom, tak hrdosť im to nedovolí, pritom im deti zomreli aj od hladu.

Je chvályhodné o čo sa snažíte, ale niekde to už nemá význam. Tak prepáčte :)

(učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 11 rokov)

Need.
Imp1a.

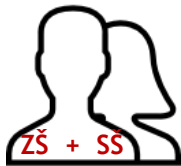
Húževnatá učiteľka v misii s Rómami, práve u ktorých má GV veľký zmysel, a ide to

„myslím si, že žiakom by mohli pripraviť rôzne diskusie na už spomínané témy. Umožniť žiakom stretnúť človeka, ktorého sa preberaná téma osobne dotýka napr. utečenec, alebo cudzinec, ktorý to v našej krajine nemal ľahké ...

Pôsobím v škole, ktorú navštevujú žiaci s Ment Postih, väčšinou sú to Rómovia, preto si myslím, že je veľmi vhodné žiakov vzdelávať tzv. globálnym vzdelávaním, hlavne vtedy, keď výchova napr. environmen-tálna v rodine úplne absentuje. Je dôležité žiakom vysvetliť, napr. aký dopad bude mať ich nevhodné správanie sa k životnému prostrediu pre budúce generácie, aké zmeny v prírode to môže spôsobiť a pod. Naučiť ich napr. triediť odpad.. Ukázať im, že aj iní ľudia do nemajú v živote vždy ľahké, no napriek tomu sa snažia o to, aby niečo v živote dosiahli a mali sa lepšie ako ich rodičia, prarodičia a pod.

Pre žiakov našej školy je príjemným spestrením vyučovania, keď si pre nich učitelia pripravujú zaujímavé aktivity napr. ku Dňu Zeme, Dňu vody atď. Oblubujú videá a súťaže, počas ktorých ani nevnímajú, že sa niečo učia.“

(učiteľka štátnej strednej školy pre študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na východnom SK, v praxi 7 rokov)

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - *p o z i t í v n e*

Učiteľka ~ „ambasádorka“

GV

„Vytváraním materiálov: metodík, videí, organizovaním vzdelávacích seminárov - tie sú, **problém** však je, ak sa do vzdelávania chce zapojiť viac učiteľov v škole. Častokrát môže ísť na vzdelávanie len jeden, bolo by dobré, ak by vzdelávaním v globálnych témach prešiel a zapojil sa celý pedagogický zbor.

Veľmi oceňujem zážitkové semináre v globálnom vzdelávaní, ktoré organizuje **Človek v ohrození** či **Nadácia Milana Šimečku**. Vraciam sa odtiaľ plná entuziazmu a nápadov, deťom sa tiež páči, keď sa rozprávame o globálnych problémoch, veľký úspech u nich mal blok globálneho vyučovania Farebný svet, ktorý som s kolegyňou pripravila tento rok.“

(učiteľka štátnej ZŠ s mater. školou na strednom SK, v praxi 15 r.)

Učiteľka - prototyp učiteľa

GV

„Viac odborných seminárov s dodaním metodík resp. **nových materiálov** - napr. ako „Človek v ohrození“ - sú výborní

Moje skúsenosti sú **pozitívne**, hoci napredujeme pomaly, pretože „stihnúť“ povinné učivo a tiež niečo navyše je pri 1 hodinových dotáciách predmetov DEJ, OBN - „fuška“ Je to vzdelávanie **veľmi obohacujúce** pre žiakov, všestranné, rozvíja ich všeobecný obzor/nie je „nudné“/...

“ (učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi

41 rokov)

Globálny učiteľ - má v GV cieľ a vie, čo potrebuje

„Vytvorením a aktualizáciou portfólia vzdelávacích aktivít pre rôzne druhy škôl a **priamym informovaním škôl o možnosti realizácie** týchto aktivít, **regionálnymi konferenciami** na tému globálneho vzdelávania

Snažíme sa vychovávať a vzdelávať žiakov pre život v 21. storočí, flexibilných voči zmenám a požiadavkám, samostatne kriticky zmyšľajúcich a najmä ochotných učiť sa a spolupracovať, často sa však stretávame s **negatívnymi reakciami alebo bagatelizovaním nášho úsilia zo strany rodičov, čo výrazne ovplyvňuje schopnosť a ochotu žiakov meniť vlastný život a v rodinách zaužívané zvyky a postoje**. Hlavný prínos globálneho vzdelávania vidím v nutnosti zmeniť práve zaužívané postoje, zvyky a vzťah detí najmä k svojmu okoliu, ku komunite a spoločnosti, inak nám vyrastie generácia sebestredných ľudí bez vlastného názoru, bez potreby osobného rozvoja a bez zodpovednosti za seba, svoje činy a svoju prácu.“

(učiteľka štátnej ZŠ s materskou školou na strednom SK, v

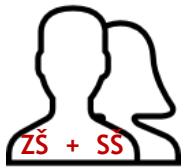
Učiteľka usilujúca sa o aplikovanie GV, sebareflektujúca neľahký proces

praxi 17 r. rokov)

„Tvorba programov na globálne vzdelávanie a ich **prezentácia** v školách

Snažím sa zaradiť globálne vzdelávanie do vyučovania, hoci nie vždy sa mi to podarí tak, ako som si naplánovala.“

(učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 20 rokov)

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - pozitívne

Učiteľka - advokátka študentov hľadajúca nové impulzy a vzývajúca diskurz o tom, čo tínedžerov trápi

„Najmä novým pohľadom na dané problémy.“

Žiaci nás vnímajú len ako učiteľov a naše názory vnímajú ako naučené a skostnatelé. Nový pohľad a nové metódy práce im umožnia vnímať dané problémy ako skutočné a nie len učebnicové. Mnohokrát nás obviňujú, že sme odtrhnutí od života, že život je úplne iný.

Veľmi ťažká téma. Každý z nás vníma najmä to, čo je okolo neho. Nevníma, že svet je aj za dverami a aj za hranicami mesta, štátu a kontinentu. Naučiť sa žiť a správať globálne sa musíme učiť všetci. Žiaci mnohé témy odmietajú ako napr: migranti, rómska otázka, nezamestnanosť a iné. Veľmi zaujímavovo reagujú aj na témy drog a obchodu s bielym mäsom. Máme príliš málo argumentov na to, aby sme vyvrátili mnohé mýty a poverby. Niektoré témy ich vôbec nezaujímajú, ak majú iné problémy, ktoré musia riešiť v súkromí. Mnohí žijú v neúplných rodinách s existenčnými problémami. Ak si postupne uvedomia, že sú súčasťou sveta a že aj oni môžu niečo pre zlepšenie urobiť tak to bude ten najväčší prínos globálneho vzdelávania.“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 36

Učiteľka - kritická ku školstvu aj v dosahu GV za daných podmienok

„Musí sa zmeniť štátne riešenie problémov v školstve. Globálne vzdelávanie má veľmi pekné témy a sú v súčasnosti nesmierne aktuálne, ale 30 žiakov v triedach s rôznym stupňom záujmu, skôr nezaujmu veľmi ťažko obsiahne akýkoľvek profesionál.“

Podmienky demotivujú aj tých, čo by chceli. Vedeniu stačí globálne vzdelávanie na papieri, čo vlastne aj štátu.

Globálne vzdelávanie je nesystémové na našej škole, jednotliví učitelia sa snažia riešiť to nárazovo, ale neviem ako dlho vydržia, keď to nikto neohodnotí. Prínos pre žiakov je maximálny, pretože témy sa približujú tomu, čo žijú, čo sa ich bytostne dotýka a pripravuje ich to na životné problémy, otvára "oči". Samozrejme, keď sa učiteľ do témy "zahryzne" veľmi ho to obohatí.“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 20 rokov)

Učiteľka v pojmológii GV tabula rasa - za svoje predmety sa tomu ale venuje

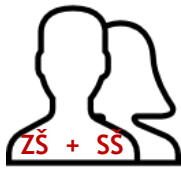
Neod.
Imp1a.

Spracovaním tém a metodík k jednotlivým témam, ktoré ste tu prezentovali.

Musím konštatovať, že s pojmom globálne vzdelávanie som sa ešte nestretla, ale z prečítaného vyplýva, že sa jedná o globálne environmentálne problémy

(v rámci mojich predmetov). Škola organizuje tematické vyučovanie ku Dňu Zeme, k Dňu vody a pod. Horšie je to zrejme v témach chudoba, migranti a pod... Možno je to aj tým, že na škole nemáme kvalifikovaného pedagóga (geografa)...

(učiteľka štátnej ZŠ a materskej školy na strednom SK, v praxi 14 rokov)

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - k o n š t r u k t í v n e

Rozhľadný učiteľ - v škole, kde sa o GV vôbec nehovorí - radí „tlačiť sa“ s GV

viac do škôl

„Skotiť učiteľov, navrhovať témy, pomôcť metodicky.. Viac zviditeľniť túto problematiku a tlačiť sa do škôl aktívnejšie.“

Globálne vzdelávania sa na našej škole vlastne nedeje.

Pár učiteľov vie pracovať s týmito témami a je profesionálne a rozhladovo zdatných, aby vedeli prepájať súvislosti. Tejto téme sa u nás nikto nevenuje, zo strany vedenia podľa mňa ani nevedia, o čo ide. Nikdy sa to nespomína, nie sme k tomu vedení.“

(učiteľ verejného gymnázia na východnom SK, v praxi 15 rokov)

Učiteľka uvedomujúca si potrebu GV, záujem žiakov, aj že potrebuje s GV

pomôcť

„Prosím o pomoc s metodickým materiálom, internetové adresy, kde nájdeme pomoc pri príprave hodín, zadávaní projektov.“

So žiakmi je nutné preberať tieto témy, aby sa v nich vedeli zorientovať. Väčšina našich žiakov je prístupná takýmto témam - sú zo života a to ich zaujíma. Väčšina z nich chce veci meniť, nie sú ľahostajní. Často skôr učiteľ potrebuje metodickú a materiálovú pomoc, aby žiakov správne motivoval a usmernil.“

(učiteľka štátnej SOŠ na východnom SK, v praxi 40 rokov)

Need.
Imp1a.

Učiteľka volajúca v GV po priamej účasti žiakov na rozvojovom projekte

„Mali by navštíviť školu a predstaviť ich činnosť a na základe toho by sa možno škola zapojila do nejakých projektov

Ak by mali žiaci možnosť skutočne spoznať život detí v krajinách tretieho sveta, ak by mali s nimi skutočný kontakt, tak by mali o tom viac vedieť, lebo všetko sú to len sprostredkované informácie, ktoré neprecítia, neuvedomujú si ich dôležitosť a nevedia pochopiť globálne problémy a že aj oni by ich mohli nejako ovplyvniť“

(učiteľka štátnej ZŠ na východnom SK, v praxi 10 rokov)

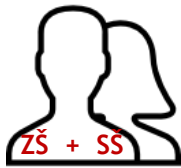
Učiteľ apelujúci na mimoškolské prostredie

a prácu s rodičmi v oblasti GV

„Možno aktívnym zapájaním žiakov do aktivít, ktoré samotne MO realizujú. Vedel by som si v tomto smere predstaviť dualitu, vzájomnú interakciu, výsledkom by boli žiaci s konkrétnymi skúsenosťami, pripravení v budúcnosti zapojiť sa do konkrétnych organizácií.“

Akákoľvek aktivita s týmto rozmerom stráca na efekte pokiaľ nemá podporu i vzor u rodičov a všeobecne v prostredí, v ktorom po vyučovaní trávia čas. Pokúsiť sa hľadať podporu aj u rodičov, prípadne ich aktívne začleňovať do globálnych aktivít, pretože bez domáceho vzoru sa v žiakoch neprebudí ochota, motivácia, cesta ani angažovanosť.“

(učiteľ štátnej ZŠ s materskou školou na strednom SK, v praxi 9 rokov)

Typy učiteľov a prístupov v kontexte globálneho vzdelávania na Slovensku

Kazuistiky - *k o n š t r u k t í v n e* +

Učiteľka vnímajúca deficit informácií (a znalostí!) o GV už počas vyplňania dotazníka

„ono párkrát som mala možnosť ísť s deťmi na nejaký workshop - problém bol vo financiách, resp. spojoch, autobus je drahý atď...“

d'alšia vec je, že hlavne malé školy sú tak **presýtené množstvom akcií, že nezostáva čas na učenie** - doslova, nehovoriac o tom, že na jedného učiteľa spadajú aj 2-3 funkcie, zodpovednosti, krúžky, koordinátorstvo...atď

možno ponuka besied a workshopov priamo do škôl - a možno to aj je.. len zas to nevieme

mám pocit, že **to robí určitý počet učiteľov - ale takpovediac na vlastné triko**, bez nejakej širšej spolupráce alebo centrálného riadenia školy, a možno ani nevedia, že to čo vlastne robia sa nazýva globálne vyučovanie, **je divné dozvedieť sa o toľkých materiáloch a metodikách cez dotazník...**

prínos - hlavne pre deti, mladú generáciu a tým pádom aj pre nás, pre vzájomné vzťahy, pre krajinu ako takú“

(učiteľka cirkevnej ZŠ na východnom SK, v praxi 9 rokov)

„s pojmom globalne vzdelavanie som sa stretla prvýkrát vo vasom dotazniku“

(učiteľka štátnej SOŠ na strednom SK, v praxi 27 rokov)

Need.
Imp1a.

Učiteľka s idealistickými očakávaniami výsledkov, súrne potrebuje ďalšie impulzy

„Poslať ponuku konkrétnych programov a aktivít pre žiakov, prípadne uskutočniť vzdelávanie učiteľov priamo na škole, kde pôsobia.“

Deti sú často prekvapené, keď im vysvetlujem pozadie niektorých konfliktov, vidím ich záujem. Ďalej snažím sa 5 rokov viesť triedu, aby sa naučili recyklovať odpad, ale u niektorých je to bezvýsledné, to ma úplne demotivuje. Takisto som sa im snažila vysvetliť, že nie je Róm ako Róm a ani biely ako biely, či to dopadlo na úrodnú pôdu, neviem. Hádám hej. A prínos? Treba im veľa rozprávať o svete, lebo pre niektorých sa svet končí na konci dediny a nič iné ich nezaujíma.“

Učiteľka s misiou GV vo vlastných radoch

(učiteľka štátnej ZŠ na strednom SK, v praxi 21 rokov)

„Zrealizovať vzdelávaciu aktivitu na škole pre učiteľov, oboznámiť ich s dostupnými materiálmi, inšpirovať ich modernými vyučovacími metódami.“

Globálne vzdelávanie vnímam ako súčasť vyučovania, je prirodzenou prierezovou témou vo viacerých predmetoch. Realizujeme aj občasnú aktivitu. Mnohí učelia vnímajú potrebu globálneho vzdelávania, aj keď nie som si istá, či si uvedomujú, že realizujú globálne vzdelávanie, ale jeho s jeho obsahom sú hodnotovo stotožnení. Sú aj takí, ktorí nechápu potrebu vychovať "zodpovedného" človeka s kritickým myslením a záujmom o svet okolo seba. Máme to však ako **cieľ** (niektorí z nás).“

Globálne vzdelávanie na školách
~ v horizonte najbližších rokov

Jedna pani učiteľka by mala záujem „preškoliť sa“ a učiť „globálne výzvy“

Zástancovia samostatného predmetu pre GV by uvítali, aby sa takí učitelia pripravovali už

na vysokých pedagogických školách. Mnohí v tom vidia paralelu s pridaným predmetom

„**Lepšie globálne vzdelávanie**“ na školách v horizonte 5 (resp. 10 rokov)

Pre učiteľov, ktorí väčšinou nie sú úplne a mnohí ani čiastočne zorientovaní v problematike GV, bolo **tiažké** robiť relevantné **prognózy** v tejto oblasti.

Z diskusie učiteľov ZŠ a SŠ vyplynuli dva **zásadné** prístupy k rozvoju globálneho vzdelávania žiakov v budúcnosti:

„Lepšie globálne vzdelávanie“ na školách v horizonte 5 (resp. 10 rokov)

veľa učiteľov nevedelo, že taký predmet už existuje

„... GV predmet samostatný, lebo jedna hodina na dejepise nič nevyrieši.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na záp. SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Je to kvantum informácií, bežný učiteľ to ťažko obsiahne, mal by na to byť jeden kvalifikovaný človek.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v meste na záp. SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„(predmet GV by učil) Človek, ktorý je len na to zameraný, sa len tomu venuje; keď je človek na veľa vecí zameraný, a väčšinou to tak je, potom nič nerobí poriadne, s tým máme zľú skúsenosť.“ (učiteľ(-ka) SOŠ v meste na záp. SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

títo učitelia si sú vedomí, že GV na ich školách sa nerealizuje programovo, aj keď že samostatný predmet ich odbremeni, keďže GV vyžaduje od učiteľa sa vzdelávať... čo mnohí považujú za neželanú záťaž

Globálne výzvy samostatný predmet

Na školách ako sú naše (SOŠ, kde sú aj učebné odbory) by takýto predmet ako VÝCHOVA - neznámkovany, asi nedopadol dobre.“ (učiteľ(-ka) SOS v meste na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

1 hodinu týždenne neznámkovany

koordinátor je riešením (aj pre učiteľov z kategórie „progresívne typy“)

koordinátor vedie a riadi pedagógov

koordinátor GV

erudovaný koordinátor (nie len taký, aby sa obsadila funkcia, „ty to musíš robiť“)

Koordinátor globálneho vzdelávania má viesť koncepciu rozvoja GV v škole - predmetovo, ročníkovo, prierezovo či projektovo ...

títo učitelia razia názor, samostatný predmet nie je nevyhnutný, ale radšej by sa malo do každého predmetu včleňovať globálna dimenzia a je dôležité učiteľov v tomto vyškolit'

patria sem učitelia, ktorí tvrdia, že každý predmet má globálnu dimenziu, aj že GV je spojené s každodenným, bežným životom

Globálna dimenzia v každom predmete

„Netreba robiť veľké projekty, ale denno-denným prístupom sa to musí. Treba ukázať, že každé jedno to dieťa môže urobiť samé veľkú zmenu.“ (učiteľ(-ka) ZŠ v obci na východnom SK s počtom obyvateľov do 10 tisíc)

Kontinuálne globálne vzdelávať, ale riešiť aj problémy školstva

Na stredných školách by učitelia aj pri globálnom vzdelávaní radi nadviazali tam, kde učitelia na základných školách skončili.

„Lepšie globálne vzdelávanie“ na školách v horizonte 5 (resp. 10 rokov) II

Z diskusie učiteľov tiež vyplynulo, že **GV sa musí rozvíjať kontinuálne**, najlepšie v súhre s výchovou žiaka v rodine tak, aby brány školy opúšťal „globálny občan“ s kompetenciami primeranými dosiahnutému stupňu vzdelávania.

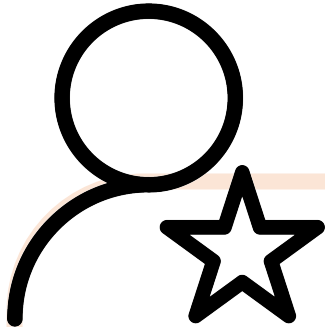
„Pokiaľ by sa žiaci k tomu viedli od nižších tried, ten základ by bol vytvorený, tak by sa dali pripravovať... Ale pokiaľ je to odrazu skok... Záleží aj od vyučujúceho, pedagogických zásad (koľko by malo byť žiakov v triede..., to je všetko už teraz narušené)...“ (učiteľ(-ka) na SOŠ v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

„Ja už nezmením stredoškolača.“
Učiteľ(-ka) povie žiakovi..., „a just to neodseparuje.“ (učiteľ(-ka) na gymnáziu v obci na západnom SK s počtom obyvateľov do 20 tisíc)

V diskusii o GV v budúcnosti sa tiež našli zástancovia učenia **nepredmetovým spôsobom**, pri ktorom sú vedomosti prepájané s praxou.

A relevantná časť učiteľov úvahy o dobrom GV podmieňovala aj problémami školstva, ktoré musia byť **prioritne vyriešené**. Medzi nimi odzneli:

- **integrovat'**, a vytvoriť pre integráciu podmienky, žiakov Rómov na SOŠ pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s nerómskymi žiakmi („aj keď rómski žiaci sú radi, že sú sami, 'oddelení'; aby sa mohli aj od nich učiť; teraz nemajú šancu; tá inklúzia má svoje veľké výhody“)
- **zlepšiť prostredie škôl**, aby sa v nej žiaci cítili dobre - učitelia uviedli viaceré príklady, že žiaci majú lepší vzťah k pekným (zrekonštruovaným, čistým - zvlášť ak sa na čistení sami podieľali) priestorom školy
- /parafr./dôležitejšie (ako GV) ale stále je, **aby škola mala psychológa** - sa domnievajú tí učitelia (SOŠ), kde nemajú vlastného školského psychológa, hoci jeho pôsobenie v škole urgentne potrebujú

KOMENTÁR EXPERTKY participujúcej na focus skupinách s učiteľmi

„V spojitosti so skutočnosťou, že témy GV sú často iba okrajovými diskusnými témami na triednických hodinách vnímam obrovský potenciál a možnosti skutočnej kvalifikovanej výučby tém GV na školách za predpokladu, že kritická masa učiteľov získa kvalitné vzdelanie v oblasti GV a bude môcť erudovane viesť žiakov v ich vlastnej kritickej analýze stavu nášho sveta a v ich hľadaní odpovedí a riešení na otázky a problémy, ktoré naša generácia pomenováva.

Takáto kvalifikovaná výučba GV, z môjho pohľadu aj na základe účasti na fokusových skupinách, vo väčšine slovenských základných a stredných škôl absentuje. Na jej pevné ukotvenie na školách však potrebujeme učiteľov a absolventov pedagogických škôl, ktorí sa s touto témou stretávajú kontinuálne už počas štúdia na VŠ a berú ju ako integrálnu súčasť vzdelávacieho procesu, nie ako niečo 'navyšé', čo treba podľa nariadení zhora prilepiť k 'bežnému vzdelávaciemu obsahu'.“

Zuzana Labašová - psychologička, expertka CEEV Živica pre oblasť globálneho vzdelávania

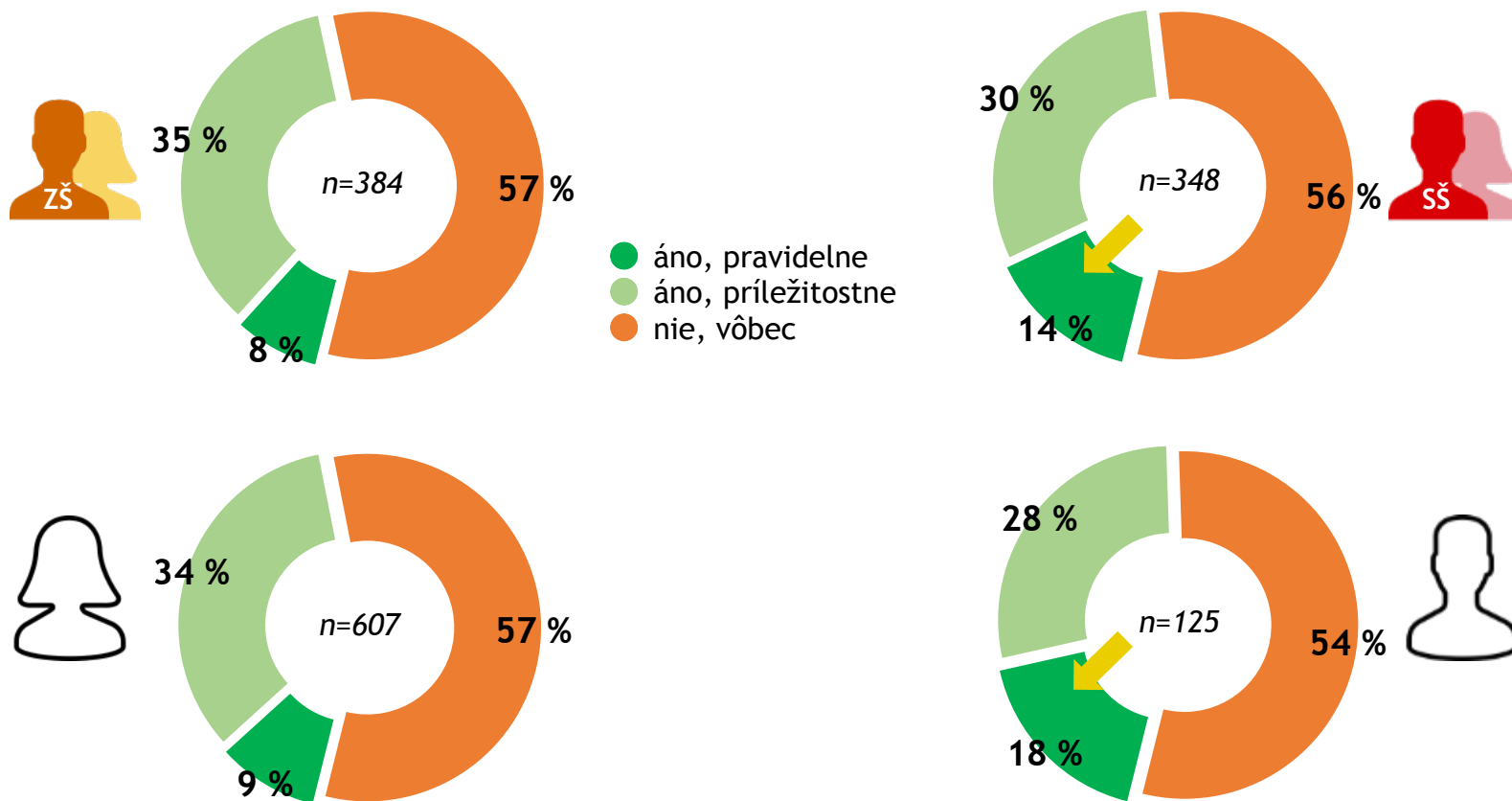
SOCIODEMOGRAFIA +

učitelia

Dobrovoľníckej činnosti sa venovala takmer polovica učiteľov

Za posledný školský rok sa ako dobrovoľníci angažovali najmä učitelia na stredných školách a do vyššej miery pedagógovia ako pedagogičky.

Angažovanie sa do dobrovoľníckych aktivít posledný školský rok 2017-18

ANG4. Angažovali(-ujete) ste sa dobrovoľnícky/ vykonávali(-te) nejakú činnosť vo formálnom, alebo neformálnom združení, alebo aj individuálne v humanitárnom či verejnom záujme posledný školský rok 2017-18?

Sociodemografia

1

		Celkovo n=732	%	ZŠ n=384	SŠ n=348
		n=	100%	52%	48%
Pohlavie	učiteľka	607	83%	88%	78%
	učiteľ	125	17%	12%	22%
Počet rokov praxe	1 - 5 rokov	56	8%	9%	6%
	6 - 10 rokov	95	13%	15%	11%
	11 - 15 rokov	106	14%	18%	11%
	16 - 20 rokov	135	18%	19%	18%
	21 - 25 rokov	105	14%	10%	19%
	26 - 30 rokov	96	13%	11%	15%
	31 - 35 rokov	84	11%	10%	13%
	36 a viac rokov	55	8%	8%	7%
Typ školy	cirkevná	33	5%	4%	5%
	súkromná	28	4%	1%	7%
	štátna	642	88%	92%	83%
	verejná	29	4%	3%	5%

Sociodemografia

2

		Celkovo n=732	%	ZŠ n=384	SŠ n=348
		n=	100%	52%	48%
Druh školy	základná škola s materskou školou	141	19%	37%	0%
	základná škola	233	32%	61%	0%
	základná škola pre nadané deti	3	0%	1%	0%
	základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	2	0%	1%	0%
	gymnázium	73	10%	0%	21%
	8-ročné gymnázium	15	2%	0%	4%
	bilingválne gymnázium	10	1%	0%	3%
	stredná odborná škola s maturitou	235	32%	0%	68%
	stredné odborná škola bez maturity	0	0%	0%	0%
	konzervatórium	0	0%	0%	0%
	stredná škola pre študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	5	1%	0%	1%
	iné	15	2%	1%	3%

Sociodemografia

3

		Celkovo <i>n</i> =732	%	ZŠ <i>n</i> =384	SŠ <i>n</i> =348
		<i>n</i> =	100%	52%	48%
Kraj	Bratislavský	42	6%	8%	3%
	Trnavský	82	11%	10%	12%
	Nitriansky	88	12%	14%	9%
	Trenčiansky	56	8%	9%	6%
	Žilinský	86	12%	11%	12%
	Banskobystrický	57	8%	10%	5%
	Košický	177	24%	20%	29%
	Prešovský	144	20%	16%	23%
Veľkosť obyvateľstva	do 999 obyvateľov	36	5%	9%	1%
	1 000 - 4 999 obyvateľov	185	25%	44%	5%
	5 000 - 19 999 obyvateľov	178	24%	16%	33%
	20 000 - 49 999 obyvateľov	154	21%	16%	27%
	50 000 - 99 999 obyvateľov	108	15%	8%	22%
	100 000 a viac obyvateľov	71	10%	7%	13%
Počet žiakov v škole	do 30 žiakov	3	0%	1%	0%
	31 - 100 žiakov	61	8%	11%	6%
	101 - 300 žiakov	312	43%	43%	42%
	301 - 500 žiakov	191	26%	24%	28%
	501 - 700 žiakov	111	15%	12%	19%
	viac ako 700 žiakov	54	7%	9%	6%

SOCIODEMOGRAFIA +

žiaci

Prečo využili žiaci v otázkach odpoveď „bla“ sa ťažko vysvetľuje

Ťažko sa k tomu vyjadruje najmä dievčatám. Druhej početne zastúpenej skupine žiakov sa o takýchto veciach nechce čítať a ani nad nimi uvažovať.

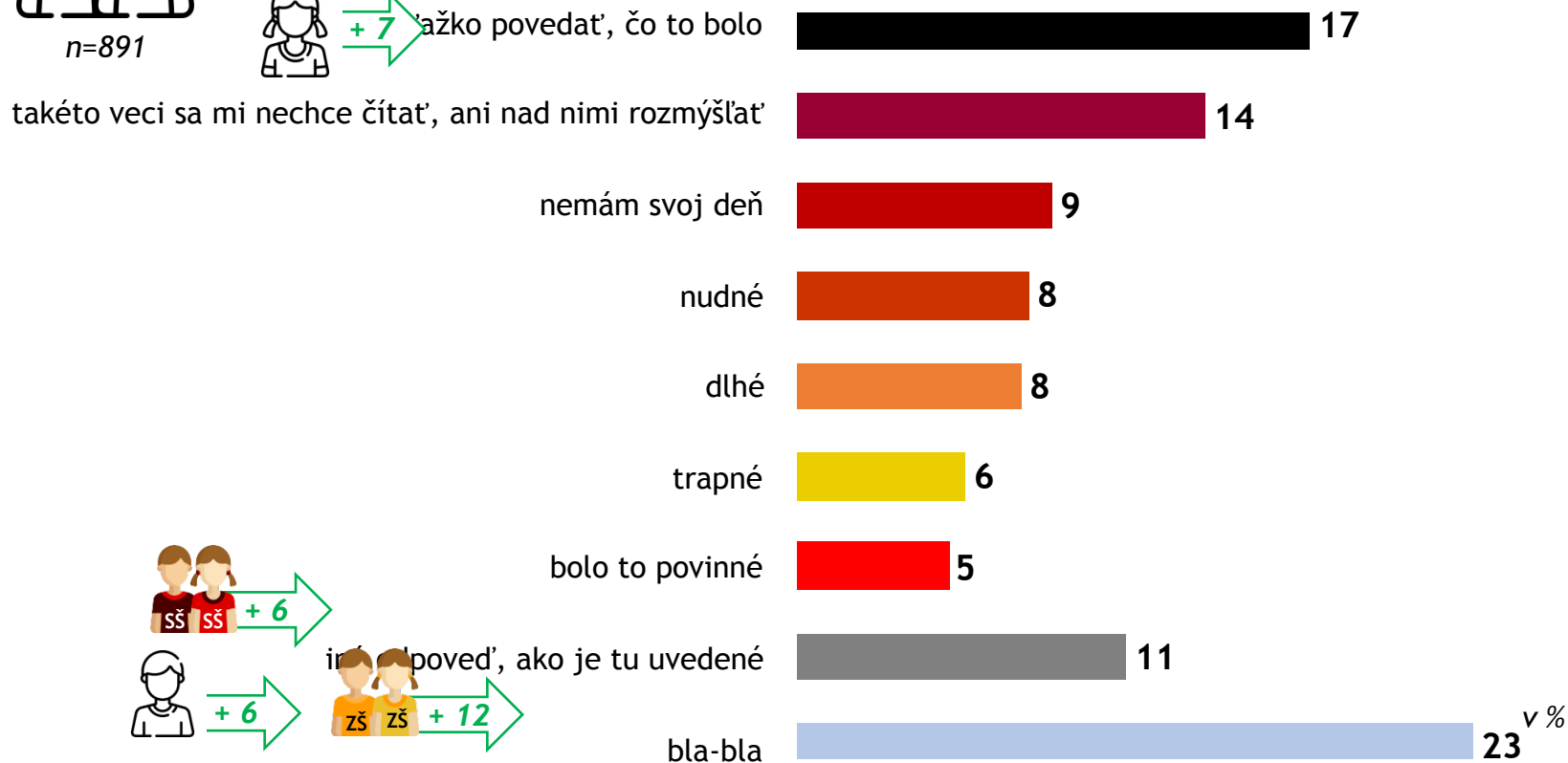
n=891

Dôvod využitia odpovede bla-

Tí, ktorí uviedli vo viac ako v 1 otázke

„bla“

+6

+6

+12

**Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi ZŠ a SŠ a dievčatami a chlapcami.*

Bla. Vidíme, že si v dotazníku využil(-a) aj odpoveď „bla-bla“. Kde sa stala chyba?

Väčšina stredoškólkov sa zameriava na zdravotníctvo a ekonomiku

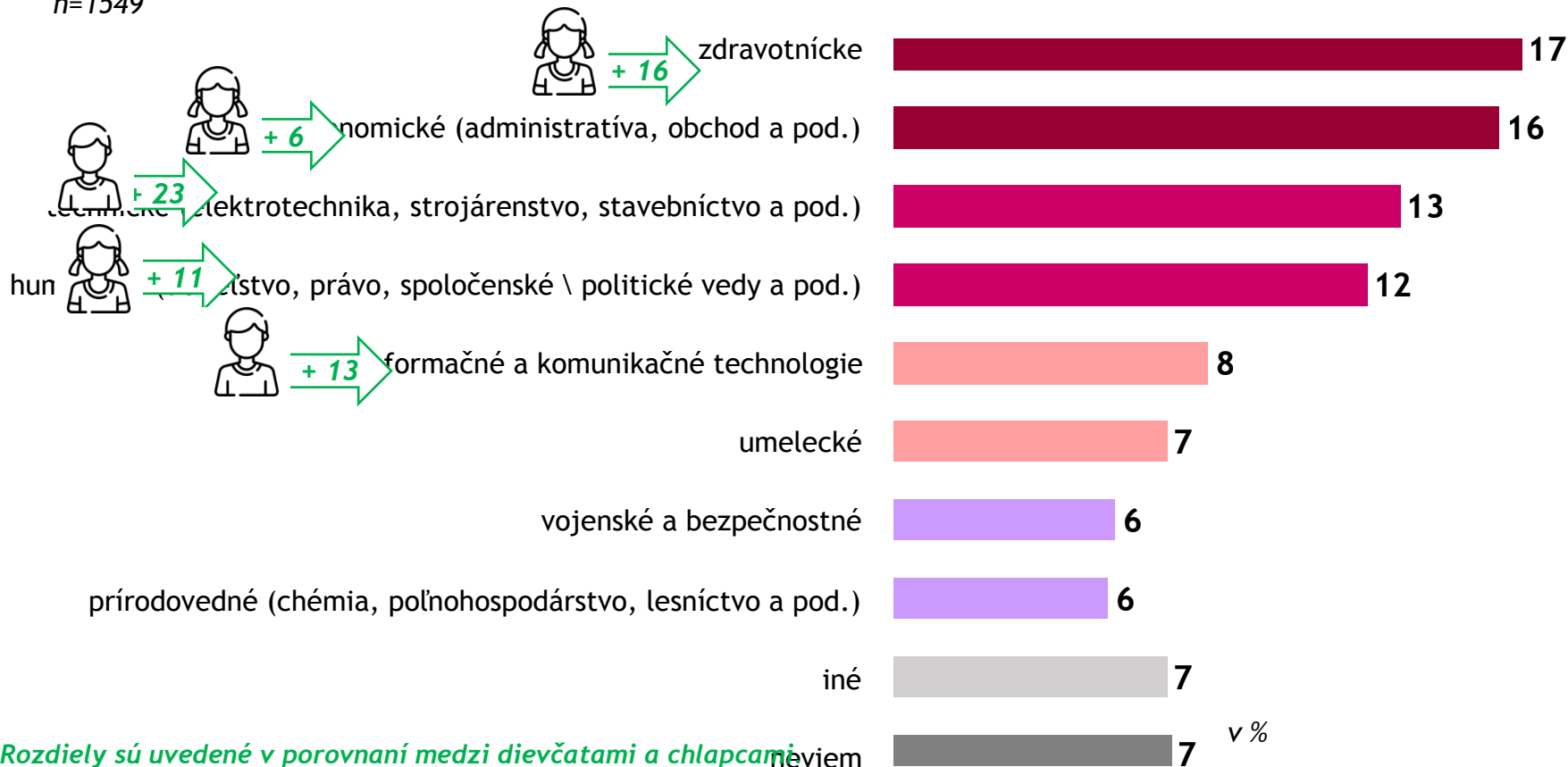
... u dievčat sú tieto profesijné oblasti zastúpené viac ako u chlapcov. Technická (najmä u chlapcov) a humanitná oblasť sú ďalšie najčastejšie spomínané oblasti, na ktoré sa stredoškóľáci - budúci absolventi orientujú.

n=1549

Profesijné zameranie

Iba žiaci stredných škôl

*Rozdiely sú uvedené v porovnaní medzi dievčatami a chlapcami

PROF. Aké je tvoje hlavné profesijné zameranie, alebo aké chceš, aby bolo 😊:

Sociodemografia

1

		Celkovo <i>n=3513</i>	%	ZŠ <i>n=1964</i>	SŠ <i>n=1549</i>
		<i>n=</i>	100%	56%	44%
Pohlavie	dievča	1897	54%	53%	56%
	chlapec	1616	46%	47%	44%
Vek	14 rokov	220	6%	11%	0%
	15 rokov	1581	45%	80%	0%
	16 rokov	204	6%	8%	3%
	17 rokov	261	7%	0%	17%
	18 rokov	1124	32%	0%	72%
	19 rokov	123	4%	0%	8%
Typ školy	cirkevná	127	4%	3%	4%
	súkromná	147	4%	1%	8%
	štátna	2612	74%	76%	73%
	verejná	485	14%	15%	12%
	neviem	142	4%	5%	3%

Sociodemografia

2

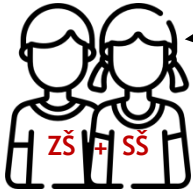
		Celkovo <i>n</i> =3513	%	ZŠ <i>n</i> =1964	SŠ <i>n</i> =1549
		<i>n</i> =	100%	56%	44%
Druh školy	základná škola s materskou školou	564	16%	28%	0%
	základná škola	1247	35%	63%	0%
	základná škola pre nadané deti	42	1%	2%	0%
	základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	3	0%	0%	0%
	gymnázium	345	10%	0%	22%
	8-ročné gymnázium	182	5%	4%	7%
	bilingválne gymnázium	71	2%	0%	5%
	stredná odborná škola s maturitou	988	28%	0%	64%
	stredné odborná škola bez maturity	8	0%	0%	1%
	konzervatórium	6	0%	0%	0%
	stredná škola pre študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	4	0%	0%	0%
	Iné	53	2%	1%	2%

Sociodemografia

3

		Celkovo <i>n</i> =3513	%	ZŠ <i>n</i> =1964	SŠ <i>n</i> =1549
		<i>n</i> =	100%	56%	44%
Kraj	Bratislavský	189	5%	8%	2%
	Trnavský	640	18%	14%	23%
	Nitriansky	283	8%	9%	6%
	Trenčiansky	357	10%	14%	6%
	Žilinský	824	23%	22%	25%
	Banskobystrický	229	7%	8%	4%
	Košický	685	19%	15%	26%
	Prešovský	306	9%	9%	8%
Veľkosť obyvateľstva	do 999 obyvateľov	225	6%	9%	3%
	1 000 - 4 999 obyvateľov	729	21%	31%	8%
	5 000 - 19 999 obyvateľov	941	27%	22%	33%
	20 000 - 49 999 obyvateľov	831	24%	22%	26%
	50 000 - 99 999 obyvateľov	413	12%	7%	18%
	100 000 a viac obyvateľov	374	11%	9%	13%

Na záver

„Strašne by ma zaujímalo či to je len prieskum alebo vyhladávate ľudí, ktorí môžu do určitej miery zmeniť svet :)“

„na čo to bolo potrebné, aké informácie z toho dostanete?“

„Tento výskum je absolútne zbytočný. Väčšina ľudí ho odignoruje alebo v ňom klame pre „viššie dobro“. Tento dotazník aj tak neobsiahol dôležité témy. Dotazníky si možno prečítate, no aj tak sa nič nezmení. Učiteľom neprikážete, aby kvalitnejšie učili a preberali s nami dôležité témy. Verím, že sa pokúsíte o zmenu, kt je síce ťažké vykonať, no nie je nemožná.“

„chcela by som aby bol zameraný aj na LGBTQ + aj s kým riešime psychické problémy“

„myslím že sa treba starať o našu planetu... najviac ma desí globálne otepľovanie“

„Neviem ako sa dá čakať zlý výsledok z podobného prieskumu, žiaci väčšinou začiarajú odpoveď ktorá sa im zdá najlepšia pričom nič z týchto vecí ich absolútne nezaujíma. Nič v zlom ale v 15 rokoch života len málo rozmýšľa nad zmenou sveta alebo celého režimu (dovoliť si povedať že som jeden z nich). Sú im prednejšie veci ako oblečenie, priateľ/ka, drogy a alkohol. Budúcnosť nie je ružová, vychovali sme si do sveta ľudí bez ambícií. Nasledujúce generácie budú plné len vysoko fungujúcich sociopatov a ľudí

Bez chrbtovej kosti, príliš lenivých niečo riešiť.“
End. Chcel(-a) by si niečo dodať k tomuto výskumu, alebo sa opýtať?

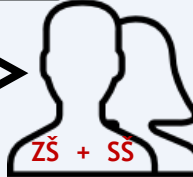
„Som rád že sa aj takto dostanú k žiakom veci alebo námety čo by mohli v živote zlepšiť alebo sa pokúsiť“

„Prečo ma budete považovať po tomto kvíze za extremistu keď si len branim svoju kultúru? Zle definujete pojem nacizmus a fašizmus.“

„veľmi sa mi páčil Váš dotazník, otázky boli zaujímavo položené“

„Aký dopad na reálnu zmenu autori očakávajú v slov. školstve?“

„Ďakujem, že vám záleží aj na globálnom vyučovaní a študentoch.“

„Držím vám prsty, pretože reforma školstva je veľmi náročná“

„Dostanem spätnú väzbu?“

„Dúfam, že výsledkom tohto výskumu nebude len ďalšia úloha pre učiteľov - doplniť do TVVP témy globálneho vzdelávania. My to všetko robíme aj tak. Potrebujeme len viac priestoru a digitálnu, konkrétnu pomoc.“

„Ja len este raz zdoraznujem, že učiteľ jednoducho nevie odpovedať za celú školu..... stále sa pýtate ako je to na nasej škole.... na nasej škole. je asi 100 učiteľov... ako mám vedieť čo všetci a ako robia? A to som zástupkyňa a chodím na hospitácie a mám na starosti aj študijný program... a ani tak vám toto neviem kvalitne zodpovedať.... to, čo je obsahom alebo myšlienkou globálneho vzdelávania je prirodzená súčasť všetkeho... či už tomu dame nápis a exaktne to vymedzíme

keľbošičky štatistiky / minulosti podobné aj z inými témami a poslanými údajmi/ mali pozitívny vplyv na zmenu k lepšie-mu, takýto dotazník by nebol potrebný.“

„Začleňovanie akýchkoľvek tém do výchovnovzdel. procesu musí byť nenásilné, lebo inak u žiakov dosiahneme opačný efekt... Musí byť naviazané na dianie okolo nás - napr. sú záplavy - diskutujme čo sa deje, prečo, čo vieme ovplyvniť... Nemôžem si témy plánovať, musím ich aktuálne zaradiť“

„Mimovládne združenia a organizácie by mohli vzdelávať nie len na školách ,ale robiť projekty aj priamo napr. v osadách. Z praxe vieme,

že aj rodičia by potrebovali niejaké vzdelávanie alebo aspoň školenia.“
End. Chcel(-a) by si niečo dodať k tomuto výskumu, alebo sa opýtať?

Na záver

Odkazy učiteľov

FS 1
západ SK

ľudskosť je dôležitejšia ako vedomosti

FS 2
západ SK

Všetci GV robíme - len sme nevedeli, že sa to takto volá... Nech v tom pokračujú; nech sa neboja a idú do toho... S mládežou sa treba stále rozprávať-rozprávať a veľakrát je to na úkor vecí, ktoré by sme mali v škole preberať..., ale je to potrebné - súvisí to s morálkou; reakcia deciek nemusí byť pozitívna, že by tým boli nadšení... Keď sa tam niečo zaseje - tak po rokoch to príde a decká to inak pochopia. Pedagógovia by mali byť kladne naladení a stále by to mali pripomínať svojim žiakom ... prinesie to svoje výsledky.

FS 3
východ SK

/parafr./ niekto je zástancom prierezového učenia, inovatívnych metód... (podľa väčšiny prináša výborný vzťah žiakov s učiteľmi, žiaci si upevňujú poznatky) a 1 pani učiteľka zdôrazňuje, že "aj ten dril veľa urobí - ... dá sa to, keď sú podmienky a dobré deti; ale keď riešite výchovné problémy, vulgarizmy... nie v každej triede sa to dá robiť"

FS 4
východ SK

Držte sa. ... Robme to každý sám a všetci spoločne. Nielen tak, že rozvíjame tú teóriu, ale skôr, aby sme to videli aj na tých praktických veciach, to čo žiakom vstúpujeme; žeby sme videli ten účinok..., aby celý svet bol taký. Najviac sa naučia skúsenosťou... Žiakov musíme zaujať.

FS 5
stred SK

... určite je potrebné hovoriť o tom s deťmi. Nie vždy sme si istí svojím postojom, ale aspoň zistíme čo si myslia... Ak sa bude učiteľ globálne správať, tak bude k tomu viesť aj svoje vlastné deti, aj tie školské deti... 'Jedna kniha, jedno pero, jedno dieťa a jeden učiteľ môže zmeniť svet.' (Malála Yúsufzaj)

FS 6
stred SK

Globálne veci považujem za dôležité. Aj v rámci toho marketingu ... lebo ten obchod je svetový. (učiteľ marketing-u) ... Rozvíjajte kritické myslenie, používajte audiovizuálne prostriedky, žiakov to zaujíma... GV nieje len tá 'enviro', ale ako sme videli, je to hrozne veľa tém a je potrebné venovať sa každej jednej z tých tém, aby decká mali prehľad. Nenásilnou formou, aby deti získali skúsenosť s témami... Sledujme zmenu - akú zmenu to vyvoláva.

Autorky

Lýdia Marošiová

+ 908 363 515

lydia.marosiova@krajinka.sk

Andrea Jentner

Monika Náglová

Pod'akovanie

Konzorcium d'akuje všetkým učiteľkám a učiteľom, žiačkam a žiakom,
ktorí sa zúčastnili výskumu.

Analýzy boli realizované s finančnou podporou

Konzorcium organizácií ďakuje za finančnú podporu partnerom SlovakAid a Európskej únii. Za obsah a výstupy analýz je zodpovedné výlučne Konzorcium a sociologická agentúra Krajinka. Donori nie sú zodpovední za obsah, odporúčania a výstupy analýz, pričom tie nemôžu byť vnímané ako oficiálna pozícia donorov.

Mgr. Lýdia Marošiová (SZČO)

Cabanova 20

841 02 Bratislava

IČO: 41331303

DIČ: 1044568448

Krajinka, s.r.o.

Družstevná 10

034 03 Ružomberok 3

IČO: 36430978

DIČ: 2022022508